

**Jednostkowe
Sprawozdanie Finansowe
Banku Pekao S.A.
za rok zakończony dnia
31 grudnia 2015**

Spis treści

Rachunek zysków i strat.....	3	35. Nieruchomości inwestycyjne	114
Sprawozdanie z całkowitych dochodów	4	36. Inne aktywa	115
Sprawozdanie z sytuacji finansowej	5	37. Aktywa stanowiące zabezpieczenie zobowiązań	115
Sprawozdanie ze zmian w kapitale własnym.....	6	38. Zobowiązania wobec innych banków	116
Jednostkowe sprawozdanie z przepływów pieniężnych.....	8	39. Zobowiązania wobec klientów	117
1. Podstawowe dane o Banku	10	40. Zobowiązania z tytułu emisji dłużnych papierów wartościowych	117
2. Połączenia jednostek gospodarczych.....	10	41. Rezerwy.....	118
3. Zatwierdzenie sprawozdania finansowego	10	42. Pozostałe zobowiązania	119
4. Istotne zasady rachunkowości	11	43. Programy określonych świadczeń	119
5. Zarządzanie ryzykiem	36	44. Płatności na bazie akcji	121
6. Działalność powiernicza.....	76	45. Leasing operacyjny i finansowy.....	125
7. Działalność maklerska	76	46. Zobowiązania warunkowe	126
8. Przychody i koszty z tytułu odsetek	78	47. Kapitał zakładowy.....	131
9. Przychody i koszty z tytułu prowizji i opłat	79	48. Pozostałe kapitały, zysk z lat ubiegłych i roku bieżącego	132
10. Przychody z tytułu dywidend	79	49. Informacje dodatkowe do sprawozdania z przepływów pieniężnych	133
11. Wynik na instrumentach finansowych przeznaczonych do obrotu ...	79	50. Transakcje z jednostkami powiązаныmi	133
12. Zyski (straty) na sprzedaży	80	51. Transakcje repo oraz reverse repo	149
13. Ogólne koszty administracyjne	80	52. Zakładowy Fundusz Świadczeń Socjalnych („ZFŚS”)	150
14. Amortyzacja i odpisy z tytułu utraty wartości środków trwałych i wartości niematerialnych.....	81	53. Zdarzenia po dacie bilansu	150
15. Pozostałe przychody i koszty operacyjne netto	81	Słowniczek.....	I
16. Utrata wartości	82		
17. Zysk (strata) z jednostek zależnych i stowarzyszonych	84		
18. Zysk (strata) na sprzedaży rzeczowego majątku trwałego i wartości niematerialnych.....	84		
19. Podatek dochodowy.....	84		
20. Zysk netto przypadający na jedną akcję.....	88		
21. Dywidendy zaproponowane do wypłaty.....	88		
22. Kasa i operacje z Bankiem Centralnym.....	89		
23. Należności od banków	90		
24. Aktywa oraz zobowiązania finansowe przeznaczone do obrotu	91		
25. Aktywa oraz zobowiązania z tytułu pochodnych instrumentów finansowych (przeznaczone do obrotu)	92		
26. Kredyty i pożyczki udzielone klientom	97		
27. Rachunkowość zabezpieczeń	98		
28. Inwestycyjne (lokacyjne) papiery wartościowe	102		
29. Reklasyfikacja papierów wartościowych.....	104		
30. Aktywa przeznaczone do sprzedaży	105		
31. Inwestycje w jednostkach zależnych	106		
32. Inwestycje w jednostkach stowarzyszonych.....	108		
33. Wartości niematerialne	109		
34. Rzeczowe aktywa trwałe.....	112		

Rachunek zysków i strat

(w tys. zł)

	NOTA	2015	2014
Przychody z tytułu odsetek	8	5 301 459	6 038 827
Koszty z tytułu odsetek	8	-1 261 836	-1 704 323
Wynik z tytułu odsetek		4 039 623	4 334 504
Przychody z tytułu prowizji i opłat	9	2 142 637	2 329 292
Koszty z tytułu prowizji i opłat	9	-392 122	-496 804
Wynik z tytułu prowizji i opłat		1 750 515	1 832 488
Przychody z tytułu dywidend	10	210 609	153 548
Wynik na instrumentach finansowych przeznaczonych do obrotu	11	418 506	431 468
Wynik z tytułu rachunkowości zabezpieczeń wartości godziwej	27	5 547	-17 247
Zyski (straty) na sprzedaży:	12	229 601	271 413
kredytów i innych należności finansowych		534	18 579
aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży i utrzymywanych do terminu wymagalności		229 551	252 858
zobowiązań finansowych		-484	-24
Dochody z działalności operacyjnej		6 654 401	7 006 174
Wynik odpisów z tytułu utraty wartości aktywów finansowych oraz rezerw na zobowiązania pozabilansowe	16	-513 978	-541 369
kredytów i innych należności finansowych		-495 724	-553 805
zobowiązań pozabilansowych		-18 254	12 436
Wynik z działalności finansowej		6 140 423	6 464 805
Ogólne koszty administracyjne	13	-3 214 722	-2 920 605
wynagrodzenia i inne świadczenia pracownicze		-1 719 090	-1 730 154
pozostałe koszty administracyjne		-1 495 632	-1 190 451
Amortyzacja i odpisy z tytułu utraty wartości środków trwałych i wartości niematerialnych	14	-312 220	-308 384
Wynik z tytułu pozostałych rezerw		-28 576	-1 381
Pozostałe przychody i koszty operacyjne netto	15	142 717	34 179
Koszty z działalności operacyjnej		-3 412 801	-3 196 191
Zysk (strata) z jednostek zależnych i stowarzyszonych	17	51 827	-
Zysk (strata) na sprzedaży rzeczowego majątku trwałego i wartości niematerialnych	18	12 106	1 491
Zysk brutto		2 791 555	3 270 105
Podatek dochodowy	19	-501 157	-607 839
Zysk netto		2 290 398	2 662 266
Zysk na akcję (w zł na akcję)	20		
podstawowy za okres		8,73	10,14
rozwodniony za okres		8,73	10,14

Noty objaśniające przedstawione na stronach od 10 do 150 stanowią integralną część jednostkowego sprawozdania finansowego.

Sprawozdanie z całkowitych dochodów

(w tys. zł)

	NOTA	2015	2014
Zysk netto		2 290 398	2 662 266
Inne składniki całkowitych dochodów			
Pozycje, które są lub mogą zostać przeniesione do rachunku zysków i strat			
Różnice kursowe z przeliczenia jednostek zagranicznych		-1 169	-69
Skutki wyceny aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży		-237 077	482 126
Skutki wyceny instrumentów pochodnych zabezpieczających przepływy pieniężne	27	-93 341	168 109
Podatek dochodowy dotyczący pozycji, które są lub mogą zostać przeniesione w późniejszych okresach do rachunku zysków i strat	19	62 780	-123 545
Pozycje, które nie zostaną przeniesione w późniejszych okresach do rachunku zysków i strat			
Przeszacowanie zobowiązań z tytułu określonych świadczeń pracowniczych	43	12 678	-44 212
Podatek dochodowy dotyczący pozycji, które nie zostaną przeniesione w późniejszych okresach do rachunku zysków i strat	19	-2 409	8 400
Inne składniki całkowitych dochodów (netto)		-258 538	490 809
Całkowite dochody razem		2 031 860	3 153 075

Noty objaśniające przedstawione na stronach od 10 do 150 stanowią integralną część jednostkowego sprawozdania finansowego.

Sprawozdanie z sytuacji finansowej

(w tys. zł)

	NOTA	31.12.2015	31.12.2014
AKTYWA			
Kasa, należności od Banku Centralnego	22	7 881 598	9 226 249
Weksle uprawnione do redyskontowania w Banku Centralnym		70	165
Należności od banków	23	7 512 226	7 215 362
Aktywa finansowe przeznaczone do obrotu	24	1 116 993	513 078
Aktywa z tytułu pochodnych instrumentów finansowych (przeznaczone do obrotu)	25	3 254 117	4 464 894
Kredyty i pożyczki udzielone klientom	26	118 508 582	111 389 077
Instrumenty zabezpieczające	27	421 640	470 822
Inwestycyjne (lokacyjne) papiery wartościowe	28	20 989 942	24 572 130
1. Dostępne do sprzedaży		17 699 881	23 048 190
2. Utrzymywane do terminu wymagalności		3 290 061	1 523 940
Aktywa przeznaczone do sprzedaży	30	45 302	31 952
Inwestycje w jednostkach zależnych	31	1 099 654	857 513
Inwestycje w jednostkach stowarzyszonych	32	27 552	29 427
Wartości niematerialne	33	611 620	601 673
Rzeczowe aktywa trwałe	34	1 443 757	1 525 593
Nieruchomości inwestycyjne	35	17 317	23 802
Aktywa z tytułu podatku dochodowego		759 559	674 378
1. Aktywa z tytułu bieżącego podatku dochodowego		75 935	1 881
2. Aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego	19	683 624	672 497
Inne aktywa	36	2 070 741	2 726 716
AKTYWA RAZEM		165 760 670	164 322 831
ZOBOWIĄZANIA I KAPITAŁY			
Zobowiązania			
Zobowiązania wobec Banku Centralnego	22	914	971
Zobowiązania wobec innych banków	38	4 553 114	3 129 856
Zobowiązania finansowe przeznaczone do obrotu	24	611 442	591 311
Zobowiązania z tytułu pochodnych instrumentów finansowych (przeznaczone do obrotu)	25	3 201 798	4 422 292
Zobowiązania wobec klientów	39	129 256 866	126 381 270
Instrumenty zabezpieczające	27	1 702 759	1 484 428
Zobowiązania z tytułu emisji dłużnych papierów wartościowych	40	1 668 706	2 819 713
Zobowiązania z tytułu podatku dochodowego		-	66 412
1. Zobowiązanie z tytułu bieżącego podatku dochodowego		-	66 412
2. Rezerwa z tytułu odroczonego podatku dochodowego		-	-
Rezerwy	41	422 930	436 952
Pozostałe zobowiązania	42	1 547 738	1 602 382
ZOBOWIĄZANIA RAZEM		142 966 267	140 935 587
Kapitały			
Kapitał zakładowy	47	262 470	262 470
Pozostałe kapitały	48	20 241 535	20 462 508
Wynik z lat ubiegłych i roku bieżącego	48	2 290 398	2 662 266
KAPITAŁY RAZEM		22 794 403	23 387 244
ZOBOWIĄZANIA I KAPITAŁY RAZEM		165 760 670	164 322 831

Noty objaśniające przedstawione na stronach od 10 do 150 stanowią integralną część jednostkowego sprawozdania finansowego.

Sprawozdanie ze zmian w kapitale własnym

(w tys. zł)

	POZOSTAŁE KAPITAŁY								WYNIK Z LAT UBIEGŁYCH I ROKU BIEŻĄCEGO	KAPITAŁ WŁASNY RAZEM
	KAPITAŁ ZAKŁADOWY	POZOSTAŁE KAPITAŁY RAZEM	PREMIA EMISYJNA	FUNDUSZ OGÓLNEGO RYZYKA BANKOWEGO	POZOSTAŁE KAPITAŁY REZERWOWE	KAPITAŁ Z AKTUALIZACJI WYCENY	RÓŻNICE KURSOWE Z PRZELICZENIA JEDNOSTEK DZIAŁAJĄCYCH ZA GRANICĄ	POZOSTAŁE		
Nota	47	48							48	
Kapitał własny na 1.01.2015	262 470	20 462 508	9 137 221	1 937 850	8 612 550	540 591	1 169	233 127	2 662 266	23 387 244
Opcje menadżerskie	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Realizacja opcji (emisja akcji)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Wycena opcji menadżerskich	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Całkowite dochody	-	-258 538	-	-	-	-257 369	-1 169	-	2 290 398	2 031 860
Przeszacowanie zobowiązań z tytułu określonych świadczeń pracowniczych (netto)	-	10 269	-	-	-	10 269	-	-	-	10 269
Wycena portfela papierów wartościowych dostępnych do sprzedaży (netto)	-	-192 032	-	-	-	-192 032	-	-	-	-192 032
Wycena instrumentów finansowych zabezpieczających (netto)	-	-75 606	-	-	-	-75 606	-	-	-	-75 606
Różnice kursowe z przeliczenia jednostek działających za granicą	-	-1 169	-	-	-	-	-1 169	-	-	-1 169
Zysk netto za okres	-	-	-	-	-	-	-	-	2 290 398	2 290 398
Podział wyniku za rok ubiegły	-	37 565	-	37 565	-	-	-	-	-2 662 266	-2 624 701
Wyplata dywidendy	-	-	-	-	-	-	-	-	-2 624 701	-2 624 701
Podział zysku z przeznaczeniem na pozostałe kapitały	-	37 565	-	37 565	-	-	-	-	-37 565	-
Kapitał własny na 31.12.2015	262 470	20 241 535	9 137 221	1 975 415	8 612 550	283 222	-	233 127	2 290 398	22 794 403

Noty objaśniające przedstawione na stronach od 10 do 150 stanowią integralną część jednostkowego sprawozdania finansowego.

Sprawozdanie ze zmian w kapitale własnym (cd.)

(w tys. zł)

	POZOSTAŁE KAPITAŁY								WYNIK Z LAT UBIEGŁYCH I ROKU BIEŻĄCEGO	KAPITAŁ WŁASNY RAZEM
	KAPITAŁ ZAKŁADOWY	POZOSTAŁE KAPITAŁY RAZEM	PREMIA EMISYJNA	FUNDUSZ OGÓLNEGO RYZYKA BANKOWEGO	POZOSTAŁE KAPITAŁY REZERWOWE	KAPITAŁ Z AKTUALIZACJI WYCENY	ROZNICE KURSOWE Z PRZELICZENIA JEDNOSTEK DZIAŁAJĄCYCH ZA GRANICĄ	POZOSTAŁE		
Nota	47	48							48	
Kapitał własny na 1.01.2014	262 470	19 970 192	9 137 221	1 937 850	8 610 711	49 713	1 238	233 459	2 616 041	22 848 703
Opcje menadżerskie	-	-332	-	-	-	-	-	-332	-	-332
Realizacja opcji (emisja akcji)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Wycena opcji menadżerskich	-	-332	-	-	-	-	-	-332	-	-332
Całkowite dochody	-	490 809	-	-	-	490 878	-69	-	2 662 266	3 153 075
Przeszacowanie zobowiązań z tytułu określonych świadczeń pracowniczych (netto)	-	-35 812	-	-	-	-35 812	-	-	-	-35 812
Wycena portfela papierów wartościowych dostępnych do sprzedaży (netto)	-	390 522	-	-	-	390 522	-	-	-	390 522
Wycena instrumentów finansowych zabezpieczających (netto)	-	136 168	-	-	-	136 168	-	-	-	136 168
Różnice kursowe z przeliczenia jednostek działających za granicą	-	-69	-	-	-	-	-69	-	-	-69
Zysk netto za okres	-	-	-	-	-	-	-	-	2 662 266	2 662 266
Podział wyniku za rok ubiegły	-	1 839	-	-	1 839	-	-	-	-2 616 041	-2 614 202
Wypłata dywidendy	-	-	-	-	-	-	-	-	-2 614 202	-2 614 202
Podział zysku z przeznaczeniem na pozostałe kapitały	-	1 839	-	-	1 839	-	-	-	-1 839	-
Kapitał własny na 31.12.2014	262 470	20 462 508	9 137 221	1 937 850	8 612 550	540 591	1 169	233 127	2 662 266	23 387 244

Noty objaśniające przedstawione na stronach od 10 do 150 stanowią integralną część jednostkowego sprawozdania finansowego.

Jednostkowy rachunek przepływów pieniężnych

(w tys. zł)

	NOTA	2015	2014
Przepływy środków pieniężnych z działalności operacyjnej - metoda pośrednia			
Zysk netto		2 290 398	2 662 266
Korekty razem:		-3 668 415	-7 850 295
Amortyzacja	14	312 220	308 384
(Zysk) strata z tytułu działalności inwestycyjnej		-241 401	-254 181
Utrata wartości inwestycji w jednostkach zależnych	17	24 000	-
Wynik z tytułu odsetek	8	-4 039 623	-4 334 504
Przychody z tytułu dywidend	10	-210 609	-153 548
Odsetki otrzymane		5 132 583	5 992 479
Odsetki zapłacone		-1 240 360	-1 702 899
Podatek dochodowy		540 832	500 501
Podatek dochodowy zapłacony		-599 653	-560 903
Zmiana stanu należności od banków		27 031	369 169
Zmiana stanu aktywów finansowych przeznaczonych do obrotu		-603 074	-324 682
Zmiana stanu aktywów z tytułu pochodnych instrumentów finansowych		1 210 777	-2 465 548
Zmiana stanu kredytów i pożyczek udzielonych klientom oraz weksli uprawnionych do redyskonta w Banku Centralnym		-6 943 355	-10 816 973
Zmiana stanu inwestycyjnych papierów wartościowych		-818 181	-1 309 492
Zmiana stanu pozostałych aktywów		575 288	-1 078 837
Zmiana stanu zobowiązań wobec banków		1 423 875	-1 624 042
Zmiana stanu zobowiązań przeznaczonych do obrotu		20 131	281 569
Zmiana stanu zobowiązań z tytułu pochodnych instrumentów finansowych		-1 220 494	2 367 907
Zmiana stanu zobowiązań wobec klientów		2 850 037	6 527 021
Zmiana stanu zobowiązań z tytułu emisji papierów wartościowych		1 915	-282
Zmiana stanu rezerw		-14 022	45 556
Zmiana stanu pozostałych zobowiązań		143 668	383 010
Środki pieniężne netto z działalności operacyjnej		-1 378 017	-5 188 029
Przepływy środków pieniężnych z działalności inwestycyjnej			
Wpływy z działalności inwestycyjnej		269 156 419	407 982 722
Zbycie jednostki stowarzyszonej	30	75 000	-
Zbycie inwestycyjnych papierów wartościowych		268 244 997	407 118 305
Zbycie wartości niematerialnych oraz rzeczowych aktywów trwałych		13 600	6 503
Dywidendy otrzymane	10	210 609	153 548
Inne wpływy inwestycyjne		612 213	704 366
Wydatki z działalności inwestycyjnej		-264 989 107	-395 804 957
Nabycie jednostki zależnej	31	-274 334	-64 400
Nabycie inwestycyjnych papierów wartościowych		-264 436 552	-395 488 961
Nabycie wartości niematerialnych oraz rzeczowych aktywów trwałych	33, 34	-278 221	-251 596
Środki pieniężne netto z działalności inwestycyjnej		4 167 312	12 177 765

Noty objaśniające przedstawione na stronach od 10 do 150 stanowią integralną część jednostkowego sprawozdania finansowego.

Jednostkowe sprawozdanie przepływów pieniężnych (cd.)

(w tys. zł)

	NOTA	2015	2014
Przepływy środków pieniężnych z działalności finansowej			
Wpływy z działalności finansowej		3 858 026	5 876 940
Emisja dłużnych papierów wartościowych	40	3 858 026	5 876 940
Wydatki z działalności finansowej		-7 632 240	-7 928 366
Wykup dłużnych papierów wartościowych	40	-5 007 539	-5 314 164
Dywidendy i inne wypłaty na rzecz właścicieli		-2 624 701	-2 614 202
Środki pieniężne netto z działalności finansowej		-3 774 214	-2 051 426
Przepływy pieniężne netto razem		-984 919	4 938 310
w tym: zmiana środków pieniężnych z tytułu różnic kursowych		151 526	181 857
Bilansowa zmiana stanu środków pieniężnych		-984 919	4 938 310
Środki pieniężne na początek okresu		15 553 341	10 615 031
Środki pieniężne na koniec okresu	49	14 568 422	15 553 341

Noty objaśniające przedstawione na stronach od 10 do 150 stanowią integralną część jednostkowego sprawozdania finansowego.

Noty objaśniające

(w tys. zł)

Niniejsze Noty objaśniające stanowią integralną część jednostkowego sprawozdania finansowego.

1. Podstawowe dane o Banku

Bank Polska Kasa Opieki Spółka Akcyjna („Bank Pekao S.A.” lub „Bank”) z siedzibą Centrali w Warszawie, 00-950, przy ul. Grzybowskiej 53/57 jest bankiem zorganizowanym w formie spółki akcyjnej działającej na podstawie obowiązujących przepisów prawa, w szczególności ustawy Prawo Bankowe oraz przepisów Kodeksu Spółek Handlowych i postanowień Statutu Banku.

Bank został wpisany do rejestru handlowego w dniu 29 października 1929 roku na mocy postanowienia Sądu Okręgowego w Warszawie i funkcjonuje nieprzerwanie do dnia dzisiejszego.

Bank Polska Kasa Opieki Spółka Akcyjna z siedzibą w Warszawie jest wpisany do Rejestru Przedsiębiorców Krajowego Rejestru Sądowego prowadzonego przez Sąd Rejonowy dla m.st. Warszawy XII Wydział Gospodarczy Krajowego Rejestru Sądowego, pod numerem KRS: 0000014843.

Bankowi nadano numer statystyczny REGON 000010205.

Czas trwania Spółki jest nieoznaczony.

Bank Pekao S.A. stanowi część Grupy Kapitałowej Banku UniCredit S.p.A. z siedzibą w Rzymie, Włochy.

Akcje Banku są notowane na Gieldzie Papierów Wartościowych w Warszawie (GPW). Papiery wartościowe Banku znajdujące się w obrocie na rynkach regulowanych są klasyfikowane w branży bankowej.

Bank Pekao S.A. jest uniwersalnym bankiem komercyjnym oferującym szeroki zakres usług bankowych w obrocie krajowym i na finansowych rynkach zagranicznych, świadczonych na rzecz klientów indywidualnych oraz instytucjonalnych zgodnie z zakresem usług szczegółowo określonych w statucie Banku. Bank prowadzi operacje zarówno w złotych polskich, jak i w walutach obcych oraz aktywnie uczestniczy w obrocie na krajowym i zagranicznych rynkach finansowych.

2. Połączenia jednostek gospodarczych

W 2015 roku Bank nabył 100% kapitału akcyjnego UniCredit CAIB Poland S.A. (obecnie Pekao Investment Banking S.A.). Transakcja ta została szczegółowo opisana w Skonsolidowanym Sprawozdaniu Finansowym Grupy Kapitałowej Banku Pekao S.A. za rok zakończony dnia 31 grudnia 2015.

W 2014 roku miała miejsce transakcja przejęcia przez Bank Pekao S.A. Spółdzielczej Kasy Oszczędnościowo-Kredytowej im. Mikołaja Kopernika.

3. Zatwierdzenie sprawozdania finansowego

Niniejsze jednostkowe sprawozdanie finansowe zostało zatwierdzone do publikacji przez Zarząd Banku w dniu 8 lutego 2016 roku.

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

4. Istotne zasady rachunkowości

4.1 Oświadczenie o zgodności

Roczne jednostkowe sprawozdanie finansowe („sprawozdanie finansowe”) Banku zostało sporządzone zgodnie z wymogami Międzynarodowych Standardów Sprawozdawczości Finansowej, które zostały zatwierdzone przez Unię Europejską, a w zakresie nieregulowanym powyższymi standardami zgodnie z wymogami ustawy z dnia 29 września 1994 roku o rachunkowości (Dz. U. z 2013 r, poz. 330 z późniejszymi zmianami) i wydanych na jej podstawie przepisów wykonawczych, jak również wymogami odnoszącymi się do emitentów papierów wartościowych dopuszczonych lub będących przedmiotem ubiegania się o dopuszczenie do obrotu na rynku oficjalnych notowań giełdowych.

4.2 Podstawa sporządzenia sprawozdania finansowego

Informacje ogólne

Sprawozdanie finansowe Banku zostało sporządzone za rok obrotowy od 1 stycznia do 31 grudnia 2015 roku, dane porównawcze zaprezentowano za rok obrotowy od 1 stycznia do 31 grudnia 2014 roku. Sprawozdanie finansowe zostało sporządzone w złotych polskich, a wszystkie wartości, o ile nie wskazano inaczej, zostały podane w tysiącach złotych (tys. zł).

Niniejsze sprawozdanie finansowe zostało sporządzone w oparciu o założenie kontynuowania przez Bank działalności gospodarczej w nie zmniejszonym istotnie zakresie, w okresie nie krótszym niż rok od dnia bilansowego.

Sprawozdanie finansowe Banku zostało sporządzone w oparciu o następujące zasady wyceny:

- według wartości godziwej dla: instrumentów pochodnych, aktywów i zobowiązań finansowych przeznaczonych do obrotu, aktywów finansowych wyznaczonych w momencie początkowego ujęcia jako aktywa finansowe wyceniane przez rachunek zysków i strat oraz aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży, za wyjątkiem tych, dla których nie można wiarygodnie ustalić wartości godziwej,
- według zamortyzowanego kosztu dla pozostałych aktywów finansowych, w tym dla kredytów i pożyczek oraz pozostałych zobowiązań finansowych,
- według kosztu historycznego dla aktywów i zobowiązań niefinansowych oraz aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży, dla których nie można wiarygodnie ustalić wartości godziwej,
- aktywa trwale (lub grupy do zbycia) przeznaczone do sprzedaży wyceniane są w niższej z następujących dwóch kwot: ich wartości bilansowej i wartości godziwej pomniejszonej o koszty zbycia.

Sprawozdanie finansowe Banku uwzględnia wymogi wszystkich zatwierdzonych przez Unię Europejską Międzynarodowych Standardów Rachunkowości, Międzynarodowych Standardów Sprawozdawczości Finansowej oraz związanych z nimi interpretacji. Zmiany standardów i interpretacji, które weszły w życie od lub po 1 stycznia 2015 roku nie miały istotnego wpływu na sprawozdanie finansowe Banku (Nota 4.10).

Sprawozdanie nie uwzględnia zmian standardów i interpretacji, które oczekują na zatwierdzenie przez Unię Europejską bądź zostały zatwierdzone przez Unię Europejską, ale weszły lub wejdą w życie dopiero po dniu bilansowym (Nota 4.11 oraz Nota 4.12).

W ocenie Banku zmiany standardów i interpretacji nie będą miały istotnego wpływu na sprawozdanie finansowe Banku, za wyjątkiem standardu MSSF 9 „Instrumenty finansowe”.

MSSF 9 „Instrumenty finansowe”

W lipcu 2014 roku Rada Międzynarodowych Standardów Rachunkowości (RMSR) wydała nowy standard, MSSF 9 „Instrumenty Finansowe”, obowiązujący dla rocznych okresów rozpoczynających się 1 stycznia 2018 roku, który zastąpi istniejący standard MSR 39 „Instrumenty finansowe: ujmowanie i wycena”. Oczekuje się, że zatwierdzenie nowego standardu przez instytucje europejskie ma nastąpić przed datą pierwszego zastosowania standardu określoną przez RMSR.

Nowy standard wprowadzi zmieniony model klasyfikacji i wyceny aktywów finansowych, model utraty wartości instrumentów finansowych oparty na koncepcji "straty oczekiwanej" oraz nowe podejście do rachunkowości zabezpieczeń.

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

Klasyfikacja, według wymogów MSSF 9, zależy od:

- modelu biznesowego zarządzania aktywami finansowymi oraz
- charakterystyki umownych przepływów pieniężnych, tj. od tego, czy umowne przepływy pieniężne stanowią wyłącznie płatności kapitału i odsetek (ang. *solely payments of principal and interest*, dalej „aktywa SPPI”).

W zależności od modelu biznesowego jednostki aktywa SPPI mogą zostać zaklasyfikowane jako:

- utrzymywane w celu pobierania umownych przepływów pieniężnych (wyceniane według zamortyzowanego kosztu i podlegające odpisom z tytułu utraty wartości zgodnie z modelem oczekiwanej straty),
- utrzymywane w celu pobierania umownych przepływów pieniężnych lub w celu sprzedaży (wyceniane w wartości godziwej przez kapitał z aktualizacji wyceny i podlegające odpisom z tytułu utraty wartości zgodnie z modelem oczekiwanej straty),
- przeznaczone do sprzedaży (wyceniane w wartości godziwej przez rachunek zysków i strat).

Bank ocenia, że wprowadzenie nowego modelu utraty wartości opartego na koncepcji straty oczekiwanej znajdzie odzwierciedlenie w raportowanych wynikach finansowych Banku, szczególnie związanych z kredytami i pożyczkami udzielonymi klientom i bankom, niewykorzystanymi liniami kredytowymi, dłużnymi papierami wartościowymi utrzymywanymi w celu pobierania umownych przepływów pieniężnych oraz dłużnymi papierami wartościowymi utrzymywanymi w celu pobierania umownych przepływów pieniężnych lub w celu sprzedaży, gwarancjami finansowymi i należnościami leasingowymi, które podlegają wycenie opartej na modelu straty oczekiwanej. Nowe podejście, opracowane przez RMSR (m.in. w wyniku uwag zgłoszonych przez G20), pozwala na wcześniejsze rozpoznanie straty i oszacowanie oczekiwanych strat kredytowych, czego w pełni nie uwzględnia obecnie stosowany model straty poniesionej (MSR 39).

W ramach nowego standardu na potrzeby oszacowania straty oczekiwanej ekspozycje kredytowe przyporządkowywane są do jednej z 3 grup. Pomiar utraty wartości opiera się na ocenie ryzyka kredytowego oraz zmianie jakości kredytowej aktywów finansowych, w następujący sposób:

- a) "12-miesięczna oczekiwana strata" (Grupa 1) - podejście stosowane do wszystkich ekspozycji, dla których na datę bilansową nie zidentyfikowano utraty wartości i dla których od momentu początkowego ujęcia do daty bilansowej nie zidentyfikowano znacznego wzrostu ryzyka kredytowego;
- b) "strata oczekiwana do daty zapadalności" (Grupa 2) podejście stosowane do wszystkich ekspozycji, dla których na datę bilansową nie zidentyfikowano utraty wartości i dla których od momentu początkowego ujęcia do daty bilansowej zidentyfikowano znaczny wzrost ryzyka kredytowego;
- c) "strata oczekiwana do daty zapadalności" (Grupa 3) podejście stosowane do wszystkich ekspozycji, dla których na datę bilansową zidentyfikowano utratę wartości.

Ekspozycje zaklasyfikowane do grupy 1 lub 2 zgodnie z MSSF 9 obecnie (zgodnie z MSR 39) są objęte odpisem IBNR. W momencie zastosowania MSSF 9, dla ekspozycji zaklasyfikowanych do grupy 1 zostanie wyznaczona 12-miesięczna oczekiwana strata, a w przypadku ekspozycji zaklasyfikowanych do grupy 2 wyznaczona zostanie strata oczekiwana w okresie od daty bilansowej do daty zapadalności.

Wymogi MSSF 9 dla ekspozycji znajdujących się w grupie 3 nie różnią się istotnie od podejścia MSR 39, zgodnie z którym takie aktywa klasyfikowane są jako „z utratą wartości” oraz dla których rozpoznawany jest odpis z tytułu utraty wartości.

Biorąc pod uwagę różnicę w podejściu do ekspozycji podlegających ocenie IBNR (zgodnie z MSR 39), Bank ocenia, iż zastosowanie modelu straty oczekiwanej wpłynie na wzrost odpisu aktualizującego dla tych ekspozycji.

W opinii Banku wdrożenie nowych standardów wymaga zastosowania modeli oceny ryzyka kredytowego o wyższym stopniu złożoności i większych zdolnościach predykcyjnych.

Zastosowanie modelu straty oczekiwanej wymaga również wykorzystania znacznie szerszego zakresu danych w porównaniu z modelem obecnym. Wdrożenie nowej metodyki kalkulacji odpisów wymaga implementacji odpowiednich zmian w systemach IT oraz procesach funkcjonujących w Banku.

Bank uruchomił specjalny projekt wdrożenia MSSF 9, angażujący aktywnie Pion Finansowy, Pion Ryzyka, jak również departamenty biznesowe, informatyczne oraz organizacyjne. Po przeprowadzeniu analizy luki oraz zdefiniowaniu ogólnych założeń metodologicznych, Bank jest na etapie projektowania niezbędnych rozwiązań dla poszczególnych wymogów.

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

W odniesieniu do klasyfikacji, Bank przeprowadza szczegółową ocenę charakterystyki przepływów pieniężnych dotyczących aktywów finansowych wycenianych według zamortyzowanego kosztu zgodnie z MSR 39, w celu zidentyfikowania aktywów, które w przypadku niespełnienia testu SPPI, będą potencjalnie musiały być wyceniane w wartości godziwej zgodnie z MSSF 9. Jednocześnie Bank pracuje obecnie nad założeniami modelu impairmentowego, dostępnością niezbędnych danych jak również projektowaniem procesu i narzędzi oraz planuje przeprowadzenie szczegółowego oszacowania wpływu wymogów MSSF 9 na poziom odpisów.

Ocena wpływu zmian na sprawozdania finansowe w momencie zastosowania standardu nie jest jeszcze dostępna z uwagi na status wyżej opisanych działań. W ocenie Banku wdrożenie nowego standardu wpłynie przede wszystkim na wzrost wartości odpisu dla ekspozycji obecnie podlegających ocenie IBNR. Wszelkie zmiany wartości bilansowej instrumentów finansowych w związku z zastosowaniem MSSF 9 zostaną odniesione na kapitały własne Banku na dzień 1 stycznia 2018 r.

Przedstawione poniżej zasady rachunkowości zostały zastosowane do wszystkich zaprezentowanych okresów sprawozdawczych.

Bank sporządza również Skonsolidowane Sprawozdanie Finansowe Grupy Kapitałowej Banku Pekao S.A.

4.3 Zastosowanie szacunków i założeń

Sporządzenie sprawozdania finansowego zgodnie z MSSF wymaga dokonania przez Bank pewnych szacunków oraz przyjęcia założeń, które mają wpływ na wartość bilansową aktywów i zobowiązań prezentowaną w sprawozdaniu finansowym.

Szacunki i założenia podlegają ciągłej ocenie przez Bank i oparte są o doświadczenia historyczne oraz inne czynniki, w tym oczekiwania co do przyszłych zdarzeń, które w danej sytuacji wydają się uzasadnione. Mimo, że szacunki te opierają się na najlepszej wiedzy dotyczącej warunków bieżących i działań, które Bank podejmie w przyszłości, to rzeczywiste rezultaty mogą się od tych szacunków różnić.

Szacunki i związane z nimi założenia podlegają bieżącej weryfikacji. Zmiany szacunków księgowych są ujęte prospektywnie począwszy od okresu, w którym dokonano zmiany szacunku.

Poniżej przedstawiono informacje o przyjętych założeniach oraz niepewności związanej z dokonywanymi szacunkami, które związane są ze znaczącym ryzykiem wystąpienia istotnych korekt w sprawozdaniu finansowym za kolejny okres sprawozdawczy.

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

Utrata wartości kredytów i pożyczek

Na każdy dzień bilansowy Bank ocenia, czy istnieją obiektywne dowody (zwane „przesłankami”) utraty wartości ekspozycji kredytowych i czy ekspozycja kredytowa utraciła wartość. Utrata wartości ma miejsce wtedy i tylko wtedy gdy zidentyfikowano co najmniej jedną przesłankę a zdarzenie/nia implikujące przesłankę/i ma/ją negatywny wpływ na oczekiwane przyszłe przepływy pieniężne wynikające z ekspozycji kredytowej. Podczas identyfikacji utraty wartości ekspozycji kredytowych Bank nie uwzględnia przyszłych zdarzeń, bez względu na stopień prawdopodobieństwa ich zajścia. W procesie oceny utraty wartości Bank uwzględnia wszystkie ekspozycje kredytowe, niezależnie od poziomu ryzyka poszczególnych ekspozycji kredytowych lub grup ekspozycji kredytowych.

Bank dokonuje podziału ekspozycji kredytowych na ekspozycje indywidualnie znaczące i ekspozycje nieznaczące indywidualnie. Za ekspozycje indywidualnie znaczące Bank uznaje w szczególności: wszystkie ekspozycje kredytowe wobec kredytobiorcy, dla którego łączne zaangażowanie Banku na datę bilansową przekracza przyjętą wartość progową, restrukturyzowane ekspozycje kredytowe wobec dłużników będących przedsiębiorcami w rozumieniu art. 43 Kodeksu Cywilnego. Za ekspozycje nieznaczące indywidualnie Bank uznaje wszystkie ekspozycje kredytowe, które nie zostały zaklasyfikowane do ekspozycji indywidualnie znaczących.

Dla wszystkich ekspozycji kredytowych, które utraciły wartość Bank wyznacza wartość odpisu aktualizującego jako różnicę pomiędzy wartością bilansową ekspozycji kredytowej a wartością bieżącą oszacowanych przyszłych przepływów pieniężnych, zdyskontowanych z zastosowaniem efektywnej stopy procentowej z momentu rozpoznania utraty wartości.

Dla wszystkich ekspozycji indywidualnie znaczących, które na datę bilansową utraciły wartość Bank wyznacza wartość odpisu aktualizującego (straty z tytułu utraty wartości) w ramach oceny indywidualnej. Ocena indywidualna przeprowadzana jest przez pracowników Banku i polega na indywidualnej weryfikacji wystąpienia utraty wartości ekspozycji kredytowych oraz prognozie przyszłych przepływów pieniężnych wynikających z przejęcia zabezpieczeń, pomniejszonych o koszty przejęcia i sprzedaży lub z innych źródeł spłat. Bank przeprowadza regularne przeglądy mające na celu porównanie oszacowanych przyszłych przepływów pieniężnych i wykorzystanych do wyznaczenia indywidualnych odpisów aktualizujących z rzeczywistymi zrealizowanymi przepływami pieniężnymi.

Dla wszystkich ekspozycji nieznaczających indywidualnie, które na datę bilansową utraciły wartość Bank wyznacza wartość odpisu aktualizującego (straty z tytułu utraty wartości) w ramach oceny grupowej. Każda ekspozycja oceniana grupowo przypisywana jest do jednej z grup o podobnej charakterystyce ryzyka (na podstawie rodzaju kredytobiorcy, rodzaju produktu kredytowego, okresu opóźnienia w spłacie lub innych istotnych czynników wpływających na zdolność dłużnika do spłaty całości zobowiązania zgodnie z warunkami umowy). Przyszłe przepływy pieniężne szacowane są na podstawie danych historycznych o przepływach pieniężnych i ponoszonych stratach dla ekspozycji o podobnych charakterystykach ryzyka kredytowego do charakterystyki ekspozycji, które znajdują się w poszczególnych grupach. Wykorzystywane dane historyczne w przypadkach, dla których jest to konieczne, są odpowiednio korygowane na podstawie najaktualniejszych danych w celu wyeliminowania czynników wpływających w przeszłości na dane historyczne i niewystępujących obecnie. Bank przeprowadza regularne przeglądy stosowanych wartości stóp odzysku oraz metodologii i założeń przyjętych do szacowania przyszłych przepływów pieniężnych dla poszczególnych grup ekspozycji kredytowych.

Dla wszystkich ekspozycji kredytowych, dla których Bank nie zidentyfikował utraty wartości tworzony jest odpis na straty poniesione w wyniku zaistniałych ale jeszcze niezareportowanych zdarzeń (zwany „odpisem IBNR”).

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

Poniższa tabela pokazuje, jaki wpływ na wynik odpisów z tytułu utraty wartości aktywów finansowych oraz rezerw na zobowiązania finansowe miałyby zmiany w szacowanych wartościach stóp odzysku (RR) oraz szacowanym prawdopodobieństwie niewykonania zobowiązania (PD) o 10 punktów procentowych.

31.12.2015	WYNIK ODPISÓW Z TYTUŁU UTRATY WARTOŚCI AKTYWÓW FINANSOWYCH ORAZ REZERW NA ZOBOWIĄZANIA POZABILANSOWE	
	WZROST O 10 PUNKTÓW PROCENTOWYCH	SPADEK O 10 PUNKTÓW PROCENTOWYCH
Wartości stóp odzysku (RR)	110 990	-112 736
Prawdopodobieństwo niewykonania zobowiązania (PD)	-43 102	43 219

31.12.2014	WYNIK ODPISÓW Z TYTUŁU UTRATY WARTOŚCI AKTYWÓW FINANSOWYCH ORAZ REZERW NA ZOBOWIĄZANIA POZABILANSOWE	
	WZROST O 10 PUNKTÓW PROCENTOWYCH	SPADEK O 10 PUNKTÓW PROCENTOWYCH
Wartości stóp odzysku (RR)	109 041	-109 246
Prawdopodobieństwo niewykonania zobowiązania (PD)	-52 525	52 860

Utrata wartości aktywów trwałych

Na każdy dzień bilansowy Bank dokonuje oceny aktywów pod względem istnienia przesłanek wskazujących na utratę ich wartości. W przypadku istnienia takiej przesłanki, Bank dokonuje formalnego oszacowania wartości odzyskiwalnej. W przypadku, gdy wartość bilansowa danego składnika aktywów przewyższa jego wartość odzyskiwalną, uznaje się utratę jego wartości i dokonuje odpisu aktualizującego jego wartość do poziomu wartości odzyskiwanej. Wartość możliwa do odzyskania jest jedną z dwóch następujących wartości w zależności od tego, która z nich jest wyższa: wartość godziwa danego składnika aktywów lub ośrodka wypracowującego środki pieniężne, pomniejszona o koszty zbycia lub wartość użytkowa ustalana dla poszczególnych składników aktywów.

Oszacowanie wartości użytkowej składnika aktywów trwałych (lub ośrodka wypracowującego środki pieniężne) wymaga przyjęcia założeń dotyczących między innymi przyszłych przepływów pieniężnych, które Bank może uzyskać z tytułu danego składnika aktywów trwałych (lub ośrodka wypracowującego środki pieniężne), ewentualnych zmian kwot lub terminów wystąpienia tych przepływów pieniężnych oraz innych czynników jak na przykład brak płynności. Przyjęcie odmiennych założeń dotyczących wyceny mogłoby mieć wpływ na wartość bilansową niektórych składników aktywów trwałych.

Wycena instrumentów pochodnych oraz nie kwotowanych papierów dłużnych dostępnych do sprzedaży

Wartość godziwą nieopcyjnych instrumentów pochodnych oraz papierów dłużnych dostępnych do sprzedaży nie kwotowanych na aktywnym rynku wyznacza się stosując modele wyceny bazujące na zdyskontowanych przepływach pieniężnych. Opcje wyceniane są przy użyciu modeli wyceny opcji. Zmienne używane do wyceny obejmują w miarę możliwości dane pochodzące z możliwych do obserwacji rynków. Bank przyjmuje również założenia dotyczące ryzyka kredytowego kontrahenta, które wpływają na wycenę instrumentów. Zmiana tych założeń mogłaby mieć wpływ na wycenę instrumentów finansowych. Założenia przyjęte do wyceny do wartości godziwej zostały szczegółowo opisane w nocie 5.7 „Wartość godziwa aktywów i zobowiązań finansowych”.

Rezerwy na programy określonych świadczeń

Główne założenia aktuarialne, przyjęte do szacowania rezerw na programy określonych świadczeń, jak również analiza wrażliwości zostały przedstawione w Nocie 43.

Wartość firmy

Bank dokonuje testu na utratę wartości firmy w okresach rocznych lub częściej jeżeli występują przesłanki wskazujące na możliwość utraty wartości. Ocena, czy wartość firmy uległa obniżeniu, wymaga oszacowania wartości użytkowej wszystkich ośrodków wypracowujących środki pieniężne, których dotyczy dana wartość firmy. Główne założenia przyjęte do testu na utratę wartości firmy zostały przedstawione w Nocie 33.

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

4.4 Przeliczanie pozycji wyrażonych w walucie obcej

- Waluta funkcjonalna i waluta prezentacji**
 Pozycje zawarte w sprawozdaniu finansowym Banku, w tym Oddziału Banku w Paryżu wycenia się w walucie funkcjonalnej, tj. walucie podstawowego środowiska gospodarczego, w którym dana jednostka prowadzi działalność. Sprawozdanie finansowe prezentowane jest w złotych polskich. Złoty jest walutą funkcjonalną i prezentacyjną Banku. Bank jako kurs zamknięcia przyjmuje kurs średni Narodowego Banku Polskiego („NBP”) obowiązujący na dzień bilansowy.
- Transakcje i salda**
 Transakcje wyrażone w walutach obcych przelicza się na walutę funkcjonalną według kursu obowiązującego w dniu transakcji. Zyski i straty kursowe z tytułu rozliczenia tych transakcji oraz wyceny bilansowej aktywów i zobowiązań pieniężnych wyrażonych w walutach obcych ujmuje się w rachunku zysków i strat.
- Różnice kursowe z tytułu pozycji niepieniężnych, takich jak instrumenty kapitałowe zaklasyfikowane do aktywów finansowych wycenianych w wartości godziwej przez rachunek zysków i strat, ujmuje się łącznie ze zmianami wartości godziwej w rachunku zysków i strat.**
 Różnice kursowe z tytułu pozycji niepieniężnych, takich jak instrumenty kapitałowe zaklasyfikowane do aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży, uwzględnia się w kapitale z aktualizacji wyceny.
- Oddział Banku w Paryżu**
 Aktywa i pasywa jednostki zagranicznej są przeliczane na walutę polską, tj. walutę prezentacji według kursu zamknięcia obowiązującego na dzień bilansowy. Przychody i koszty w rachunku zysków i strat przelicza się według kursów średnich okresu obrotowego, za wyjątkiem sytuacji, gdy wahania kursów są bardzo znaczące i kurs średni nie jest akceptowalnym przybliżeniem kursu z dnia transakcji. W takiej sytuacji przychody i koszty są przeliczane w oparciu o kurs z dnia transakcji.

W grudniu 2015 r. Bank dokonał likwidacji Oddziału w Paryżu.

Dane Oddziału Banku w Paryżu zostały przeliczone na złote przy zastosowaniu następujących kursów:

- do przeliczenia pozycji bilansowych na dzień 31 grudnia 2014 roku zastosowano średnie kursy ogłoszone przez NBP odpowiednio na dzień 31 grudnia 2014 roku, które wyniosły:

	31.12.2015	31.12.2014
zł za 1 EUR	-	4,2623

- do przeliczenia pozycji rachunku zysków i strat za okres od 1 stycznia 2015 roku do 30 listopada 2015 roku oraz za okres od 1 stycznia 2014 roku do 31 grudnia 2014 roku zastosowano średnie arytmetyczne średnich kursów ogłoszonych przez NBP na ostatni dzień każdego miesiąca odpowiednio w okresie od 1 stycznia 2015 roku do 30 listopada 2015 roku oraz w okresie od 1 stycznia 2014 roku do 31 grudnia 2014 roku, które wyniosły:

	2015	2014
zł za 1 EUR	4,1778	4,1893

Różnice kursowe powstałe z przeliczenia wyniku oddziału zagranicznego po średnim kursie ważonym ustalonym na dzień bilansowy w stosunku do średniego kursu NBP ujmuje się w pozycji „Kapitał z aktualizacji wyceny”.

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

4.5 Ustalanie wyniku finansowego

Przychody i koszty z tytułu odsetek

Bank w rachunku zysków i strat ujawnia wszystkie przychody i koszty odsetkowe dotyczące instrumentów finansowych, wycenianych według zamortyzowanego kosztu przy zastosowaniu metody efektywnej stopy procentowej oraz papierów wartościowych dostępnych do sprzedaży i aktywów finansowych wycenianych do wartości godziwej przez wynik finansowy.

Efektywna stopa jest stopą, która dyskontuje oszacowane przyszłe pieniężne wpływy oraz płatności dokonywane w oczekiwanym okresie do wygaśnięcia instrumentu finansowego, a w uzasadnionych przypadkach w okresie krótszym, do bilansowej wartości netto składnika aktywów lub zobowiązania finansowego. Wyliczenie efektywnej stopy obejmuje wszelkie płacone i otrzymywane przez strony umowy prowizje, koszty transakcji oraz wszelkie inne premie i dyskonta stanowiące integralną część efektywnej stopy procentowej.

Przychody z tytułu odsetek obejmują odsetki oraz prowizje otrzymane lub należne z tytułu kredytów, lokat międzybankowych i papierów wartościowych utrzymywanych do terminu wymagalności ujęte w kalkulacji efektywnej stopy procentowej oraz papierów wartościowych dostępnych do sprzedaży i wycenianych do wartości godziwej przez wynik finansowy.

W momencie rozpoznania utraty wartości instrumentu finansowego wycenianego według zamortyzowanego kosztu oraz aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży, przychody odsetkowe ujmowane są dalej w rachunku zysków i strat, lecz liczone są od nowo ustalonej wartości bilansowej instrumentu finansowego (od nowej niższej wartości instrumentu, to jest wartości pomniejszonej o odpis aktualizujący wartość). Do wyliczenia przychodów odsetkowych od nowo ustalonej wartości instrumentu stosowana jest stopa procentowa, według której zdyskontowane zostały przyszłe przepływy pieniężne dla celów wyceny utraty wartości.

Koszty okresu sprawozdawczego dotyczące zobowiązań z tytułu odsetek od rachunków klientów oraz zobowiązań z tytułu emisji własnych papierów wartościowych ujmowane są w rachunku zysków i strat również z zastosowaniem efektywnej stopy procentowej.

Przychody i koszty z tytułu prowizji

Przychody z tytułu opłat i prowizji powstają w wyniku świadczenia usług finansowych oferowanych przez Bank. Przychody i koszty z tytułu prowizji są rozliczane według następujących metod:

- opłaty i prowizje bezpośrednio związane z powstaniem aktywów finansowych lub zobowiązań (zarówno przychody jak i koszty) są rozliczane z uwzględnieniem efektywnej stopy procentowej oraz ujmowane w rachunku zysków i strat w pozycji przychodów lub kosztów odsetkowych i zostały opisane powyżej,
- opłaty i prowizje dotyczące kredytów i pożyczek o niestalonych terminach płatności rat i niestalonych zmianach oprocentowania, np. kredytów w rachunku bieżącym i kredytów z tytułu kart kredytowych są rozliczane w czasie metodą liniową przez okres życia produktu, którego dotyczą,
- pozostałe opłaty i prowizje związane z usługami finansowymi oferowanymi przez Bank (wykonanie operacji bankowych na rachunkach, operacje z tytułu obsługi kart płatniczych, działalność maklerska, factoringowa oraz akwizycja) są rozpoznawane w rachunku zysków i strat w momencie wykonania usługi.

Przychody i koszty z tytułu bancassurance

Bank dokonuje podziału należnego wynagrodzenia z tytułu sprzedaży produktów ubezpieczeniowych powiązanych z produktami kredytowymi na odrębne elementy, tj. dzieląc należne wynagrodzenie w proporcji, odpowiednio, wartości godziwej instrumentu finansowego oraz wartości godziwej usługi pośrednictwa, w stosunku do sumy tych wartości. Ustalając wartość godziwą poszczególnych elementów wynagrodzenia Bank opiera się w jak największym stopniu na danych rynkowych.

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

Poszczególne elementy wynagrodzenia Banku za sprzedaż produktów ubezpieczeniowych powiązanych z produktami kredytowymi są ujmowane w rachunku zysków i strat według następujących zasad:

- wynagrodzenie z tytułu instrumentu finansowego – jako element efektywnej stopy procentowej, stanowiąc część przychodów z tytułu odsetek,
- wynagrodzenie z tytułu wykonania usługi pośrednictwa – jednorazowo w momencie sprzedaży produktu ubezpieczeniowego, stanowiąc część przychodów z tytułu prowizji.

Dodatkowo Bank dokonuje szacunku części wynagrodzenia, która będzie zwracana w okresach po sprzedaży produktu ubezpieczeniowego (np. z tytułu rezygnacji przez Klienta z ubezpieczenia, wcześniejszej spłaty kredytu). Szacunek rezerwy na zwroty oparty jest na analizie historycznych informacji o rzeczywistych zwrotach w przeszłości oraz przewidywaniach, co do trendu zwrotów w przyszłości.

W roku obrotowym zakończonym 31 grudnia 2015 r. Bank ujmował jako przychód rozpoznawany jednorazowo 12% uzyskanych przychodów z działalności bancassurance związanej z kredytami gotówkowymi oraz 30% przychodów z działalności bancassurance związanej z kredytami hipotecznymi. Pozostała część przychodów z działalności bancassurance rozliczana jest w czasie jako element efektywnej stopy procentowej przez okres życia odpowiednich kredytów.

Wynik na instrumentach finansowych przeznaczonych do obrotu

Wynik na instrumentach finansowych przeznaczonych do obrotu obejmuje:

- Wynik z pozycji wymiany
Wynik z pozycji wymiany ustalany jest biorąc pod uwagę dodatnie i ujemne różnice kursowe, zarówno zrealizowane jak i niezrealizowane, wynikające z codziennej wyceny aktywów i pasywów walutowych po obowiązującym na dzień bilansowy średnim kursie ustalonym dla danej waluty przez Prezesa NBP i wpływające na przychody lub koszty z pozycji wymiany.
Ponadto, wynik z pozycji wymiany zawiera marże uzyskane na transakcjach walutowych z klientami Banku oraz ujmuje punkty swapowe z transakcji pochodnych, które Bank zawiera w celu zapewnienia płynności w obcych walutach.
Do wyniku z pozycji wymiany zalicza się różnice kursowe z wyceny inwestycji netto w podmiotach zagranicznych w momencie zbycia tej inwestycji. Do momentu zbycia różnice kursowe z wyceny aktywów netto w podmiocie zagranicznym ujmowane są w pozycji „Pozostałe kapitały”.
- Wynik na instrumentach pochodnych oraz papierach wartościowych przeznaczonych do obrotu
Wynik ten zawiera zyski i straty powstałe ze zbycia oraz zmian wartości godziwej aktywów i zobowiązań przeznaczonych do obrotu.
Wynik z tytułu naliczenia odsetek oraz rozliczenia dyskonta bądź premii od dłużnych papierów wartościowych przeznaczonych do obrotu rozpoznawany jest jako wynik odsetkowy.

Wynik na pozostałych instrumentach finansowych wyznaczonych jako wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy

Wynik ten zawiera zyski i straty powstałe ze zbycia oraz zmian wartości godziwej aktywów i zobowiązań wyznaczonych jako wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy.

Wynik z tytułu naliczenia odsetek oraz rozliczenia dyskonta bądź premii od dłużnych papierów wartościowych wyznaczonych jako wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy rozpoznawany jest jako wynik odsetkowy.

Pozostałe przychody i koszty operacyjne

Pozostałe przychody operacyjne obejmują głównie przychody z tytułu otrzymanych odszkodowań, przychody z leasingu operacyjnego, odzyskane koszty windykacji, zwroty, nadpłaty, przychody uboczne oraz rozwiązane odpisy z tytułu utraty wartości należności spornych. Natomiast na pozostałe koszty operacyjne składają się głównie koszty reklamacji klientów, zapłacone odszkodowania, koszty uboczne oraz koszty odpisów z tytułu utraty wartości należności spornych.

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

4.6 Wycena aktywów i zobowiązań finansowych, pochodne instrumenty finansowe

Aktywa finansowe

Aktywa finansowe kwalifikowane są do następujących kategorii:

- Aktywa finansowe wyceniane do wartości godziwej przez wynik finansowy.
Kategoria ta obejmuje dwie podkategorie: aktywa finansowe przeznaczone do obrotu oraz aktywa finansowe wyznaczone w momencie początkowego ujęcia jako aktywa finansowe wyceniane w wartości godziwej przez rachunek zysków i strat.

Do aktywów finansowych przeznaczonych do obrotu zalicza się: dłużne i kapitałowe papiery wartościowe, pożyczki i należności, które nabyto lub zaliczono do tej kategorii z zamiarem sprzedaży w krótkim terminie. Do tej kategorii Bank kwalifikuje także instrumenty pochodne (nie będące instrumentami zabezpieczającymi).

Do aktywów finansowych wyznaczonych w momencie początkowego ujęcia jako aktywa finansowe wyceniane w wartości godziwej przez rachunek zysków i strat kwalifikuje się dłużne papiery wartościowe, które zostały wyznaczone przez Bank w celu eliminacji bądź znaczącego zmniejszenia niespójności w zakresie wyceny i ujmowania pomiędzy dłużnymi papierami wartościowymi a instrumentami pochodnymi ekonomicznie zabezpieczającymi ryzyko stopy procentowej tych papierów. W przeciwnym przypadku papiery te zostałyby zakwalifikowane do portfela aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży, a efekt wyceny ujęty w kapitale z aktualizacji wyceny, a wycena instrumentów pochodnych ekonomicznie zabezpieczających te papiery zostałaby odniesiona do rachunku zysków i strat.

- Utrzymywane do terminu wymagalności
Są to aktywa finansowe nie będące instrumentami pochodnymi, z ustalonymi lub możliwymi do określenia płatnościami oraz o ustalonym terminie wymagalności, względem których jednostka ma stanowczy zamiar i jest w stanie utrzymać w posiadaniu do upływu terminu wymagalności, inne niż:
  - a) wyznaczone przez jednostkę przy początkowym ujęciu jako wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy,
  - b) wyznaczone przez jednostkę jako dostępne do sprzedaży, oraz
  - c) spełniające definicję pożyczek i należności.

Aktywa finansowe zaliczone do tej kategorii wycenia się według zamortyzowanego kosztu z uwzględnieniem efektywnej stopy procentowej. Rozliczenie zamortyzowanego kosztu z uwzględnieniem efektywnej stopy procentowej jest ujmowane w przychodach odsetkowych.

- Pożyczki i należności
Pożyczki i należności są aktywami finansowymi niebędącymi instrumentami pochodnymi, z ustalonymi lub możliwymi do określenia płatnościami, które nie są kwotowane na aktywnym rynku, inne niż:
  - a) aktywa finansowe, które jednostka zamierza sprzedać natychmiast lub w bliskim terminie, które kwalifikuje się jako przeznaczone do obrotu i te, które przy początkowym ujęciu zostały wyznaczone przez jednostkę jako wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy,
  - b) aktywa finansowe wyznaczone przez jednostkę przy początkowym ujęciu jako dostępne do sprzedaży, lub
  - c) aktywa finansowe, których posiadacz może nie odzyskać zasadniczo pełnej kwoty inwestycji początkowej z innego powodu niż pogorszenie obsługi kredytu, które kwalifikuje się jako dostępne do sprzedaży.

Do tej kategorii zaliczane są dłużne papiery wartościowe zakupione od emitenta, dla których nie istnieje aktywny rynek, kredyty, pożyczki, należności z tytułu transakcji reverse repo i inne należności nabyte i udzielone. Pożyczki i należności wyceniane są według zamortyzowanego kosztu z zastosowaniem efektywnej stopy procentowej z uwzględnieniem utraty wartości.

- Dostępne do sprzedaży
Są to aktywa finansowe, dla których okres utrzymywania nie jest określony. W skład portfela wchodzi: dłużne i kapitałowe papiery wartościowe oraz pożyczki i należności nieuwzględnione w pozostałych kategoriach. Odsetki od aktywów dostępnych do sprzedaży nalicza się przy zastosowaniu metody efektywnej stopy procentowej i ujmuje się w rachunku zysków i strat.

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży wycenia się w wartości godziwej, a zyski i straty z tytułu zmiany wartości godziwej w stosunku do zamortyzowanego kosztu odnosi się na kapitał z aktualizacji wyceny. Pozycja dotycząca kapitału z aktualizacji wyceny podlega rozliczeniu do rachunku zysków i strat w momencie sprzedaży aktywa bądź wystąpienia utraty jego wartości. W przypadku wystąpienia utraty wartości wskazanego aktywa, wcześniej ujęte zwyżki z przeszacowania do wartości godziwej pomniejszają „Kapitał z aktualizacji wyceny”. Jeżeli kwota uprzednio ujętych zwyżek jest niewystarczająca na pokrycie utraty wartości, różnicę odnosi się do rachunku zysków i strat w pozycji „Wynik odpisów z tytułu utraty wartości aktywów finansowych oraz rezerw na zobowiązania pozabilansowe”.

Dywidendy z tytułu instrumentów kapitałowych są wykazywane w rachunku zysków i strat w momencie ustanowienia prawa jednostki do otrzymania płatności.

Standaryzowane transakcje zakupu i sprzedaży aktywów finansowych wyznaczonych jako aktywa wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat, przeznaczonych do obrotu (z wyłączeniem instrumentów pochodnych), utrzymywanych do terminu wymagalności i dostępnych do sprzedaży Bank ujmuje i wyłącza z ksiąg na dzień rozliczenia transakcji, tj. dzień otrzymania lub dostarczenia składnika aktywów.

Zmiany wartości godziwej składnika aktywów w okresie pomiędzy datą zawarcia i datą rozliczenia transakcji ujmowane są analogicznie jak dla posiadanego składnika aktywów.

Kredyty i pożyczki wykazywane są w momencie wypłaty gotówki na rzecz kredytobiorcy.

Pochodne instrumenty finansowe są zawsze ujmowane lub wyłączone z ksiąg rachunkowych na dzień zawarcia transakcji.

Reklasyfikacja aktywów finansowych

Składnik aktywów finansowych sklasyfikowany jako dostępny do sprzedaży, który odpowiada definicji pożyczek i należności, Bank może przekwalifikować z kategorii aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży do kategorii pożyczek i należności, w przypadku gdy Bank ma zamiar i możliwość utrzymać dany składnik aktywów finansowych w dającej się przewidzieć przyszłości lub do terminu jego wymagalności.

W przypadku przekwalifikowania składnika aktywów finansowych z określonym terminem wymagalności, uprzednie zyski i straty związane z takim składnikiem, które zostały ujęte w innych całkowitych dochodach amortyzuje się i ujmuje w rachunku zysków i strat przez okres pozostały do terminu wymagalności, przy zastosowaniu efektywnej stopy procentowej. Wszelkie różnice pomiędzy nowym zamortyzowanym kosztem i kwotą umorzeniową amortyzuje się przez pozostały okres do terminu wymagalności składnika aktywów przy zastosowaniu metody efektywnej stopy procentowej, podobnie do amortyzacji premii lub dyskonta.

Ponadto Bank dopuszcza reklasyfikację składnika aktywów finansowych zakwalifikowanego do grupy aktywów finansowych wycenianych do wartości godziwej przez wynik finansowy, w przypadku wystąpienia wyjątkowych okoliczności, tj. zdarzeń, których prawdopodobieństwo wystąpienia w najbliższej przyszłości jest znikome.

Składnik aktywów finansowych jest reklasyfikowany według jego wartości godziwej w dniu reklasyfikacji. Zyski lub straty, które zostały ujęte w rachunku zysków i strat do momentu reklasyfikacji, nie podlegają odwróceniu. Wartość godziwą składnika aktywów finansowych w dniu reklasyfikacji uznaje się odpowiednio za jego nowy koszt lub nowy zamortyzowany koszt.

Utrata wartości aktywów finansowych

Aktywa wyceniane według zamortyzowanego kosztu – kredyty i należności

Na każdy dzień bilansowy Bank przeprowadza ocenę utraty wartości kredytów, aktywów finansowych utrzymywanych do terminu wymagalności i wycenianych w zamortyzowanym koszcie (zwanym „ekspozycjami kredytowymi”), poprzez analizę obiektywnych przesłanek utraty wartości. W procesie oceny utraty wartości Bank uwzględni wszystkie ekspozycje kredytowe, niezależnie od poziomu ryzyka poszczególnych ekspozycji kredytowych lub grup ekspozycji kredytowych.

Bank dokonuje podziału ekspozycji kredytowych na ekspozycje indywidualnie znaczące i ekspozycje nieznaczące indywidualnie.

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

Bank w odniesieniu do ekspozycji ocenianych indywidualnie stosuje następujący katalog przesłanek utraty wartości:

- opóźnienie w spłacie równe lub większe niż 90 dni w odniesieniu do kapitału, odsetek lub prowizji kredytowych i większe niż 2 dni robocze w odniesieniu do ekspozycji kredytowych wobec banków lub w przypadku należności od banków z tytułu zakupionych papierów wartościowych z otrzymanym przyrzeczeniem odkupu,
- znaczące trudności finansowe dłużnika (w tym utrata pracy lub inne zdarzenie mogące wpłynąć na zdolność spłaty zadłużenia w przypadku osób fizycznych). Znaczące trudności finansowe podmiotu gospodarczego oznaczają sytuację ekonomiczno-finansową, która stanowi zagrożenie terminowej spłaty zobowiązań wobec Banku, a zwłaszcza gdy ponoszone straty na działalności naruszają kapitały własne w 50%, z wyłączeniem projektów, które zakładają występowanie straty lub gdzie występuje zewnętrzne wsparcie finansowe (w formie np. dopłat do kapitału, udzielenia pożyczki, poręczenia/gwarancji przez podmiot powiązany lub inną osobę trzecią, konwersji pożyczki, emisji akcji lub obligacji),
- restrukturyzacja, jeżeli polega na przyznaniu ze względów ekonomicznych lub prawnych wynikających z trudności finansowych klienta udogodnienia, którego w innym przypadku Bank by nie udzielił. Udogodnienia, o których mowa w definicji, w konsekwencji prowadzą do uszczuplenia należności Banku i w szczególności mogą polegać na: obniżeniu oprocentowania wierzytelności, zaniechaniu naliczania oprocentowania w określonym czasie od całości lub części wierzytelności, na umorzeniu części lub całości wierzytelności, w tym odsetek lub kapitału,
- obniżenie przez uznaną i powszechnie akceptowaną zewnętrzną instytucję oceny wiarygodności kredytowej (agencję ratingową) ratingu klienta, ratingu kraju – siedziby klienta, ratingu jakichkolwiek papierów dłużnych emitowanych przez klienta o co najmniej 4 klasy w skali włączając modyfikatory, w ciągu roku. Spadek ratingu kredytowego jednostki nie jest sam w sobie dowodem utraty wartości, jednakże może być potwierdzeniem utraty wartości, jeśli jest analizowany wraz z innymi dostępnymi informacjami,
- znaczące pogorszenie wyników analizy ratingowej lub scoringowej. Znaczące pogorszenie wyników analizy ratingowej oznacza spadek ratingu o 4 stopnie w skali i równoczesne przejście do grupy zagrożone w oparciu tylko o kryterium ratingu, z wyłączeniem sytuacji pogorszenia ratingu wynikających z sezonowości działalności i z wyłączeniem wpływu klasyfikacji do wewnętrznych klas ryzyka w systemie wspierającym proces monitorowania (Risk Management Tool – RMT) na rating. Spadek ratingu kredytowego klienta nie jest sam w sobie dowodem utraty wartości, jednakże może być potwierdzeniem utraty wartości, jeśli jest analizowany wraz z innymi dostępnymi informacjami,
- Bank złożył wniosek o wszczęcie postępowania egzekucyjnego lub powziął wiadomość o prowadzeniu egzekucji wobec dłużnika,
- ekspozycja kredytowa jest kwestionowana przez dłużnika np. poprzez wszczęcie postępowania sądowego,
- wierzytelność stała się wymagalna w całości w wyniku wypowiedzenia umowy kredytowej,
- został złożony wniosek o ogłoszenie upadłości dłużnika lub wniosek o wszczęcie postępowania naprawczego,
- zanik aktywnego rynku na daną bilansową ekspozycję kredytową ze względu na trudności finansowe. Przesłanka ta może dotyczyć np. ekspozycji w instrumenty finansowe notowane na giełdach, gdy z uwagi na znaczne pogorszenie sytuacji finansowej emitenta (ewentualne bankructwo), płynność obrotu tymi aktywami jest na tyle niska, że wiarygodne ustalenie ceny aktywów nie jest możliwe,
- został ustanowiony zarząd komisaryczny lub dłużnik zawiesił działalność,
- nieznanie miejsce pobytu i nieujawniony majątek dłużnika.

Bank w odniesieniu do ekspozycji ocenianych grupowo stosuje następujący katalog przesłanek utraty wartości:

- przeterminowanie ekspozycji kredytowej klienta na datę bilansową w odniesieniu do kapitału, odsetek lub prowizji kredytowych równe lub większe niż 90 dni,
- znaczące trudności finansowe dłużnika detalicznego, w tym utrata pracy lub inne zdarzenie mogące wpłynąć na zdolność spłaty zadłużenia,
- nieznanie miejsce pobytu i nieujawniony majątek dłużnika detalicznego oraz osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą.

Bank kwalifikuje ekspozycję jako przeterminowaną (past due) w przypadku, gdy kredytobiorca nie dokonał płatności dotyczącej kapitału i/lub odsetek w umownym terminie wymagalności. Bank prezentuje całą ekspozycję jako przeterminowaną, bez względu na fakt, czy opóźnienie płatności dotyczy całej ekspozycji, czy tylko jej części (raty). Długość okresu przeterminowania dla należności spłacanych w ratach należy przyjąć, jako okres od daty zapadalności najwcześniejszej raty, w przypadku której nastąpiło opóźnienie spłaty.

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

Bank, w przypadku identyfikacji przesłanki lub przesłanek utraty wartości dla co najmniej jednej ekspozycji wobec danego kredytobiorcy, poddaje ocenie utraty wartości wszystkie ekspozycje kredytowe wobec tego kredytobiorcy.

Dla wszystkich ekspozycji kredytowych, które utraciły wartość Bank wyznacza wartość odpisu aktualizującego jako różnicę pomiędzy wartością bilansową ekspozycji kredytowej a wartością bieżącą oszacowanych przyszłych przepływów pieniężnych, zdyskontowanych z zastosowaniem efektywnej stopy procentowej z momentu rozpoznania utraty wartości. Wartość bilansowa ekspozycji kredytowej obniżana jest poprzez zastosowanie konta odpisu aktualizującego.

Kwota straty z tytułu utraty wartości ujmowana jest w rachunku zysków i strat. Jeśli w następnym okresie strata z tytułu utraty wartości zmniejszy się, to uprzednio ujęta strata z tytułu utraty wartości jest odwracana poprzez odpowiednie skorygowanie konta odpisu aktualizującego. Kwota dokonanego odwrócenia wykazywana jest w rachunku zysków i strat.

Dla wszystkich ekspozycji indywidualnie znaczących, które na datę bilansową utraciły wartość Bank wyznacza wartość odpisu aktualizującego (straty z tytułu utraty wartości) w ramach oceny indywidualnej. Ocena indywidualna przeprowadzana jest przez pracowników Banku i polega na indywidualnej weryfikacji wystąpienia utraty wartości ekspozycji kredytowych oraz prognozie przyszłych przepływów pieniężnych wynikających z przejęcia zabezpieczeń, pomniejszonych o koszty przejęcia i sprzedaży lub z innych źródeł spłat. Bank przeprowadza regularne przeglądy mające na celu porównanie oszacowanych przyszłych przepływów pieniężnych i wykorzystanych do wyznaczenia indywidualnych odpisów aktualizujących z rzeczywistymi zrealizowanymi przepływami pieniężnymi.

Dla wszystkich ekspozycji nieznaczących indywidualnie, które na datę bilansową utraciły wartość Bank wyznacza wartość odpisu aktualizującego (straty z tytułu utraty wartości) w ramach oceny grupowej. Każda ekspozycja oceniana grupowo przypisywana jest do jednej z grup o podobnej charakterystyce ryzyka na podstawie rodzaju kredytobiorcy, rodzaju produktu kredytowego, okresu opóźnienia w spłacie lub innych istotnych czynników wpływających na zdolność dłużnika do spłaty całości zobowiązania zgodnie z warunkami umowy (na przykład wartość nieruchomości będącej zabezpieczeniem kredytu hipotecznego). Przyszłe przepływy pieniężne szacowane są na podstawie danych historycznych o przepływach pieniężnych i ponoszonych stratach dla ekspozycji o podobnych charakterystykach ryzyka kredytowego do charakterystyki ekspozycji, które znajdują się w poszczególnych grupach. Wykorzystywane dane historyczne w przypadkach, dla których jest to konieczne, są odpowiednio korygowane na podstawie najaktualniejszych danych w celu wyeliminowania czynników wpływających w przeszłości na dane historyczne i niewystępujących obecnie. Bank przeprowadza regularne przeglądy stosowanych wartości stóp odzysku (RR) oraz metodologii i założeń przyjętych do szacowania przyszłych przepływów pieniężnych dla poszczególnych grup ekspozycji kredytowych.

Dla wszystkich ekspozycji kredytowych, dla których Bank nie zidentyfikował utraty wartości tworzony jest odpis na straty poniesione w wyniku zaistniałych ale jeszcze niezareportowanych zdarzeń (zwany „odpisem IBNR”). W ramach oceny IBNR Bank szacuje stratę wynikającą ze zdarzeń, które na datę bilansową nie zostały jeszcze zareportowane i nie zidentyfikowano przesłanek utraty wartości, ale zdarzenia miały miejsce przed datą bilansową i strata została poniesiona. Podczas szacunku odpisu IBNR zakłada się, że istnieje kilkumiesięczny okres od daty zaistnienia obiektywnej przesłanki utraty wartości do daty jej zareportowania, zwany okresem identyfikacji straty (LIP). Wartości parametru LIP Bank szacuje na podstawie analiz statystycznych wykorzystujących dane historyczne. Bank stosuje różne okresy identyfikacji straty dla różnych grup ekspozycji kredytowych biorąc pod uwagę w szczególności segment klienta, rodzaj produktu i sposób zabezpieczenia ekspozycji. Aktualizacja wartości parametrów LIP dokonywana jest przynajmniej raz na rok.

Wartość odpisu IBNR wyznaczana jest jako iloczyn prawdopodobieństwa niewykonania zobowiązania w okresie identyfikacji straty (PD_LIP) i straty z tytułu utraty wartości, szacowanej analogicznie jak odpis grupowy dla wartości ekspozycji na moment niewykonania zobowiązania (EAD). Bank szacuje wartości parametru EAD na podstawie danych historycznych.

Bank szacuje wartości parametru PD_LIP wykorzystując wartości PD wyznaczone przez modele bazylejskie i wykonując odpowiednią transformację uwzględniającą skrócenie okresu identyfikacji straty do przyjętych długości LIP i korektę Point-in-Time. W ramach transformacji Bank przeprowadza raz na miesiąc kalibrację wartości parametru PD do najbardziej aktualnych zrealizowanych wartości PD_LIP. Tak oszacowane wartości PD_LIP jak najlepiej odzwierciedlają aktualne warunki ekonomiczne a model stosowany do ich wyznaczania jest typu „Point-In-Time”.

Bank przeprowadza regularne przeglądy wartości parametrów LIP, PD_LIP, EAD i RR stosowanych do wyznaczania odpisów IBNR oraz metodologii i założeń przyjętych do szacowania tych parametrów dla poszczególnych grup ekspozycji kredytowych.

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży

Dla aktywów finansowych klasyfikowanych jako dostępne do sprzedaży, dla których występują obiektywne przesłanki, że nastąpiła utrata wartości skumulowane straty ujęte dotychczas bezpośrednio w kapitale własnym wyksięgowuje się z kapitału własnego i ujmuje w rachunku zysków i strat. Kwota skumulowanych strat, która zostaje wyksięgowana z innych całkowitych dochodów i ujęta w rachunku zysków i strat stanowi różnicę pomiędzy kosztem nabycia (pomniejszonym o wszelkie spłaty kapitału i amortyzację) i bieżącą wartością godziwą. Jeśli w następnym okresie wartość godziwa instrumentu dłużnego dostępnego do sprzedaży wzrośnie, a wzrost ten może być obiektywnie łączony ze zdarzeniem następującym po ujęciu straty z tytułu utraty wartości w rachunku zysków i strat, to kwotę odwracanego odpisu ujmuje się w rachunku zysków i strat.

Jeśli występują obiektywne przesłanki, że nastąpiła utrata wartości nienotowanego instrumentu kapitałowego, który nie jest wyceniany według wartości godziwej, gdyż jego wartości godziwej nie można wiarygodnie ustalić, to kwotę straty z tytułu utraty wartości ustala się jako różnicę pomiędzy wartością bilansową składnika aktywów finansowych oraz wartością bieżącą oszacowanych przyszłych przepływów pieniężnych zdyskontowanych przy zastosowaniu bieżącej rynkowej stopy zwrotu dla podobnych aktywów finansowych.

Zobowiązania pozabilansowe

Rezerwa z tytułu zobowiązań pozabilansowych wyznaczana jest jako różnica pomiędzy oczekiwaną wartością ekspozycji bilansowej, która powstanie z udzielonego zobowiązania pozabilansowego a wartością bieżącą oszacowanych przyszłych przepływów pieniężnych uzyskanych z ekspozycji bilansowej powstałej z udzielonego zobowiązania na datę identyfikacji utraty wartości. Bank do wyznaczania oczekiwanej wartości ekspozycji bilansowej, która powstanie z udzielonego zobowiązania pozabilansowego, wykorzystuje współczynnik konwersji kredytowej (CCF), którego wartości szacowane są na podstawie danych historycznych.

Bank przeprowadza regularne przeglądy wartości parametrów CCF stosowanych do wyznaczania odpisów na zobowiązania pozabilansowe oraz metodologii i założeń przyjętych do szacowania tych parametrów dla poszczególnych grup ekspozycji kredytowych.

Bank szacuje przyszłe przepływy pieniężne w ramach oceny indywidualnej albo oceny grupowej w zależności od klasyfikacji poszczególnych zobowiązań pozabilansowych do ekspozycji indywidualnie znaczących albo ekspozycji nieznaczących indywidualnie.

Umowy sprzedaży i odkupu

Transakcje repo i reverse-repo oraz transakcje sell-buy back i buy-sell back są operacjami sprzedaży lub kupna papierów wartościowych z udzielonym przyrzeczeniem odkupu lub odsprzedaży w umownym terminie i po określonej cenie.

Transakcje sprzedaży papierów wartościowych z udzielonym przyrzeczeniem odkupu (repo oraz sell-buy back) na moment zawarcia ujmuje się w zobowiązaniach wobec innych banków lub zobowiązaniach wobec klientów z tytułu depozytów, w zależności od kontrahenta transakcji. Zakupione papiery wartościowe z przyrzeczeniem odsprzedaży (reverse-repo oraz buy-sell back) ujmuje się jako należności od banków lub kredyty i pożyczki udzielone klientom, w zależności od kontrahenta transakcji.

Różnica między ceną sprzedaży i odkupu jest traktowana odpowiednio jako koszty/przychody odsetkowe i rozliczana jest w czasie trwania umowy z zastosowaniem efektywnej stopy procentowej.

Pochodne instrumenty finansowe i rachunkowość zabezpieczeń

Bank zawiera operacje na pochodnych instrumentach finansowych: transakcje dotyczące walut (typu spot, forward, swap walutowy, opcje walutowe, CIRS), transakcje na stopę procentową (FRA, IRS, CAP), transakcje pochodne bazujące na kursach papierów wartościowych, wartości indeksów akcji i towarów. Pochodne instrumenty finansowe są początkowo ujmowane w wartości godziwej w dniu zawarcia transakcji, a następnie wyceniane do wartości godziwej na każdy dzień bilansowy. Wartość godziwą ustala się w oparciu o notowania instrumentów na aktywnych rynkach oraz w oparciu o techniki wyceny, w tym modele bazujące na zdyskontowanych przepływach pieniężnych oraz modele wyceny opcji, w zależności od tego, który ze sposobów wyceny jest właściwy.

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

Dotatnia wycena pochodnych instrumentów finansowych prezentowana jest w sprawozdaniu z sytuacji finansowej w pozycji „Aktywa z tytułu pochodnych instrumentów finansowych przeznaczone do obrotu” lub „Instrumenty zabezpieczające” po stronie aktywów, a ujemna – w pozycji „Zobowiązania z tytułu pochodnych instrumentów finansowych przeznaczone do obrotu” lub „Instrumenty zabezpieczające” po stronie pasywów. W przypadku nabycia instrumentu finansowego, którego składnikiem jest wbudowany instrument pochodny, a całość lub część przepływów pieniężnych związanych z takim instrumentem finansowym zmienia się w sposób podobny do tego, jaki wbudowany instrument pochodny powodowałby samodzielnie, wbudowany instrument pochodny wykazuje się odrębnie od umowy zasadniczej.

Następuje to wtedy, gdy spełnione są łącznie następujące warunki:

- instrument finansowy nie jest zaliczany do aktywów wycenianych do wartości godziwej przez wynik finansowy, których skutki przeszacowania są odnoszone do przychodów lub kosztów finansowych okresu sprawozdawczego,
- charakter wbudowanego instrumentu oraz ryzyka z nim związane nie są ściśle powiązane z charakterem umowy zasadniczej i ryzykami z niej wynikającymi,
- odrębny instrument, którego charakterystyka odpowiada cechom wbudowanego instrumentu pochodnego, spełniałby definicję instrumentu pochodnego,
- możliwe jest wiarygodne ustalenie wartości godziwej wbudowanego instrumentu pochodnego.

W przypadku umów nie będących instrumentami finansowymi, których składnikiem jest instrument spełniający powyższe warunki, wycenę wbudowanego instrumentu pochodnego zalicza się odpowiednio do aktywów lub zobowiązań z tytułu pochodnych instrumentów finansowych w korespondencji z rachunkiem zysków i strat zgodnie z zasadami wyceny instrumentów pochodnych.

Sposób ujmowania zmian wartości godziwej zależy od tego czy dany instrument pochodny jest zaliczony do portfela przeznaczonego do obrotu lub czy dany instrument jest wyznaczony jako instrument zabezpieczający.

Zmiany w wycenie do wartości godziwej pochodnych instrumentów finansowych zaklasyfikowanych do portfela przeznaczonego do obrotu odnoszone są do rachunku zysków i strat.

Bank wyznacza niektóre instrumenty pochodne jako pozycje zabezpieczające w rachunkowości zabezpieczeń. Bank stosuje rachunkowość zabezpieczeń wartości godziwej (fair value hedge) oraz przepływów pieniężnych (cash flow hedge), pod warunkiem spełnienia kryteriów określonych w MSR 39 „Instrumenty finansowe – ujmowanie i wycena”.

Zasady rachunkowości dla zabezpieczenia wartości godziwej (fair value hedge)

Zmiany w wycenie do wartości godziwej instrumentów finansowych wyznaczonych jako pozycje zabezpieczane odnoszone są – w części wynikającej z zabezpieczanego ryzyka – do rachunku zysków i strat. W pozostałej części zmiany wyceny bilansowej księgowane są zgodnie z ogólnymi zasadami dla danej klasy instrumentów finansowych.

Zmiany w wycenie do wartości godziwej pochodnych instrumentów finansowych wyznaczonych jako pozycja zabezpieczająca w rachunkowości zabezpieczeń wartości godziwej są w całości księgowane w rachunku zysków i strat w tej samej pozycji, w której są prezentowane wyniki zmiany wartości pozycji zabezpieczanej.

Wynik odsetkowy na instrumentach pochodnych zabezpieczających odsetkowe pozycje zabezpieczane prezentowany jest w marży odsetkowej.

Bank zaprzestaje stosowania rachunkowości zabezpieczeń, jeśli instrument zabezpieczający wygasa, zostaje sprzedany, rozwiązany lub wykonany (zastąpienie jednego instrumentu zabezpieczającego drugim lub przedłużenia terminu ważności danego instrumentu zabezpieczającego nie uważa się za wygaśnięcie lub rozwiązanie, jeśli takie zastąpienie lub przedłużenie terminu stanowi część udokumentowanej strategii zabezpieczania przyjętej przez jednostkę), zabezpieczenie przestaje spełniać kryteria rachunkowości zabezpieczeń albo Bank unieważnia powiązanie zabezpieczające.

Korekta z tytułu zabezpieczanego ryzyka na odsetkowej pozycji zabezpieczanej jest amortyzowana do rachunku zysków i strat nie później niż w momencie zaprzestania stosowania rachunkowości zabezpieczeń.

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

Zasady rachunkowości dla zabezpieczenia przepływów pieniężnych (cash flow hedge)

Zmiany w wycenie do wartości godziwej pochodnych instrumentów finansowych wyznaczonych jako instrumenty zabezpieczające przepływy pieniężne odnoszone są:

- bezpośrednio do pozycji „Kapitał z aktualizacji wyceny” w części stanowiącej efektywne zabezpieczenie,
- do pozycji rachunku zysków i strat „Wynik na instrumentach finansowych przeznaczonych do obrotu”, w części stanowiącej nieefektywną część zabezpieczenia.

Kwoty ujęte w „Kapitale z aktualizacji wyceny” przenoszone są do rachunku zysków i strat w tym okresie, w którym zabezpieczana pozycja ma wpływ na rachunek zysków i strat i są prezentowane w tych samych liniach, co poszczególne komponenty wyceny pozycji zabezpieczanej, tj. wynik odsetkowy na instrumentach pochodnych zabezpieczających w rachunkowości zabezpieczeń przepływów pieniężnych jest prezentowany w marży odsetkowej, a wynik z tytułu rewaluacji walutowej jest prezentowany w wyniku z pozycji wymiany.

Bank zaprzestaje stosowania zasad rachunkowości zabezpieczeń, gdy instrument zabezpieczający wygasa lub zostaje sprzedany bądź gdy unieważnia powiązania zabezpieczające. W takim przypadku łączne zyski lub straty na instrumencie zabezpieczającym, początkowo ujęte w „Kapitale z aktualizacji wyceny”, jeżeli zabezpieczenie było skuteczne, nadal są wykazywane w kapitale, aż do zajścia prognozowanej transakcji i ujęcia jej w rachunku zysków i strat.

Jeżeli zawarcie prognozowanej transakcji nie jest uznawane za prawdopodobne, łączne zyski lub straty ujęte w „Kapitale z aktualizacji wyceny” przenoszone są do rachunku zysków i strat danego okresu.

Zobowiązania finansowe

Zobowiązania finansowe Bank kwalifikuje do następujących kategorii:

- zobowiązania finansowe przeznaczone do obrotu wykazywane w wartości godziwej,
- zobowiązania finansowe nie przeznaczone do obrotu wykazywane w kwotach wymagających zapłaty, wycenianych według zamortyzowanego kosztu z zastosowaniem efektywnej stopy procentowej.

Do zobowiązań finansowych nie przeznaczonych do obrotu zaliczane są zobowiązania wobec banków i klientów, zaciągnięte przez Bank pożyczki oraz wyemitowane własne dłużne papiery wartościowe.

Wyłączanie składników aktywów i zobowiązań finansowych z bilansu

Składnik aktywów finansowych jest wyłączany ze sprawozdania z sytuacji finansowej w momencie, gdy wygasają umowne prawa do przepływów pieniężnych ze składnika aktywów finansowych lub w momencie, gdy Bank przenosi umowne prawa do otrzymania przepływów pieniężnych ze składnika aktywów finansowych w transakcji, w której Bank przenosi zasadniczo całe ryzyko i wszystkie korzyści związane ze składnikiem aktywów finansowych.

Bank wyłącza należności z tytułu kredytu/pożyczki lub jej części z bilansu, gdy dokona sprzedaży. Dodatkowo Bank spisuje należności w ciężar rezerw, gdy nie oczekuje dalszych przepływów dla danej należności z tytułu kredytu/pożyczki a także, gdy dokona bezwarunkowego umorzenia wierzytelności. W takim przypadku wiąże się to również z udokumentowaniem nieściągalności zgodnie z obowiązującymi przepisami podatkowymi w tym obszarze.

Bank wyłącza z ksiąg rachunkowych składnik zobowiązań finansowych lub jego część w przypadku, gdy zobowiązanie wygasa. Zobowiązanie wygasa, gdy obowiązek określony w umowie został wypełniony, umorzony lub wygaśł termin jego dochodzenia.

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

4.7 Wycena pozostałych pozycji bilansu Banku

Inwestycje w jednostki zależne i stowarzyszone

Jednostki zależne

Jednostki zależne to jednostki w stosunku, do których Bank sprawuje kontrolę, tzn. że dysponuje aktualnymi prawami dającymi mu możliwość bieżącego kierowania istotnymi działaniami, tj. działaniami, które znacząco wpływają na wyniki finansowe tej jednostki oraz z tytułu swojego zaangażowania w jednostce, podlega ekspozycji na zmienne wyniki finansowe lub posiada prawa do zmiennych wyników finansowych.

Jednostki stowarzyszone

Jednostki stowarzyszone to jednostki, na które Bank wywiera znaczący wpływ i które nie są ani jednostkami zależnymi, ani wspólnymi przedsięwzięciami. Z reguły Bank posiada w poszczególnych jednostkach stowarzyszonych od 20% do 50% głosów.

Ujmowanie i wycena

W sprawozdaniu Banku, inwestycje w jednostkach zależnych, stowarzyszonych i wspólnie kontrolowanych ujmowane są w cenie nabycia. Wartość bilansowa inwestycji jest poddawana testom na utratę wartości zgodnie z MSR 36 „Utrata wartości aktywów”.

Rozpoznana utrata wartości ujmowana jest w rachunku zysków i strat w pozycji „Zysk (strata) z jednostek zależnych i stowarzyszonych”. Dywidendy stanowiące przychód z inwestycji ujmowane są w rachunku zysków i strat w momencie ustanowienia prawa Banku do otrzymania płatności.

Ponadto, inwestycje kapitałowe w jednostce działającej za granicą stanowią aktywa niepieniężne. Aktywa niepieniężne wyceniane według kosztu historycznego wyrażonego w walucie obcej, przelicza się według kursu wymiany z dnia transakcji. Inwestycje w jednostce zagranicznej, które zostały nabyte przed dniem przejścia na MSSF ustalono według wartości bilansowej na dzień przejścia na MSSF.

Połączenia przedsięwzięć

Bank ujmuje połączenia przedsięwzięć (poza transakcjami nabycia pod wspólną kontrolą) stosując metodę przejścia. Zapłata przekazana w ramach połączenia przedsięwzięć jest wyceniana w wartości godziwej przekazanych aktywów, zobowiązań zaciągniętych wobec poprzednich właścicieli jednostki przejmowanej oraz udziałów kapitałowych wyemitowanych przez Bank. Przekazana zapłata obejmuje wartość godziwą składnika aktywów lub zobowiązania wynikające z ustaleń dotyczących zapłaty warunkowej. Możliwe do zidentyfikowania nabyte aktywa i zobowiązania oraz zobowiązania warunkowe przejęte w ramach połączenia przedsięwzięć wycenia się w ujęciu początkowym w ich wartościach godziwych na dzień przejścia.

Koszty powiązane z przejściem jednostki gospodarczej ujmowane są jako koszty okresu.

Nadwyżka przekazanej zapłaty nad wartością godziwą możliwych do zidentyfikowania przejętych aktywów netto jest ujęta jako wartość firmy. Jeżeli całość przekazanej zapłaty, rozpoznanych udziałów niedających kontroli oraz uprzednio posiadanych udziałów jest niższa od wartości godziwej aktywów netto jednostki zależnej przejętej w wyniku okazyjnego nabycia, różnicę ujmuje się bezpośrednio w wyniku finansowym.

Ujmowanie transakcji nabycia pod wspólną kontrolą według wartości księgowych

Transakcje połączenia jednostek pod wspólną kontrolą są wyłączone spod zakresu uregulowań standardów MSSF. W tej sytuacji, zgodnie z zaleceniem zawartym w MSR 8 „Zasady (polityka) rachunkowości, zmiany wartości szacunkowych i korygowanie błędów”, wobec braku szczegółowych uregulowań wewnątrz MSSF, Bank Pekao S.A. przyjął politykę rachunkowości stosowaną powszechnie do wszystkich transakcji połączeń pod wspólną kontrolą w ramach Grupy UniCredit, której Bank jest członkiem, polegającą na ujmowaniu takich transakcji według wartości księgowych.

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

Przyjęte zasady rachunkowości są następujące:

- jednostka przejmująca rozpoznaje aktywa i pasywa jednostki nabywanej według ich bieżącej wartości księgowej, skorygowanej jedynie w celu ujednoczenia zasad rachunkowości nabywanej jednostki. Wartość firmy oraz ujemna wartość firmy nie są rozpoznawane. Ewentualna różnica między wartością księgową przejmowanych aktywów netto, a wartością godziwą kwoty zapłaty jest rozpoznawana w kapitale własnym Banku. Przy zastosowaniu metody bazującej na wartościach księgowych, dane porównawcze, dotyczące prezentowanych okresów historycznych nie są przekształcane,
- jeśli z transakcją związane jest nabycie udziałów niedających kontroli, to nabycie udziałów niedających kontroli ujmowane jest odrębnie.

W MSSF brak wskazówek, w jaki sposób określa się procent udziałów niedających kontroli nabytych z perspektywy spółki zależnej. Stąd Bank Pekao S.A., w celu określenia wartości nabytych udziałów niedających kontroli stosuje zasady określone z poziomu podmiotu dominującego.

Wartości niematerialne

Wartość firmy

Wartość firmy powstała w ramach połączenia przedsięwzięć ujmowana jest w wysokości nadwyżki przekazanej zapłaty nad wartością godziwą udziału w zidentyfikowanych przejętych aktywach, zobowiązaniach oraz zobowiązaniach warunkowych na dzień połączenia. Po początkowym ujęciu, wartość firmy jest wykazywana według ceny nabycia pomniejszonej o wszelkie skumulowane odpisy aktualizujące z tytułu utraty wartości. Utrata wartości ustalana jest poprzez oszacowanie odzyskiwalnej wartości ośrodka wypracowującego środki pieniężne, którego dotyczy dana wartość firmy. W przypadku, gdy odzyskiwalna wartość ośrodka wypracowującego środki pieniężne jest niższa niż wartość bilansowa, tworzony jest odpis z tytułu utraty wartości. Stwierdzona w wyniku przeprowadzonych testów utrata wartości nie podlega późniejszej korekcie.

Inne wartości niematerialne

Wartości niematerialne są kontrolowanymi przez Bank zasobami majątkowymi nie mającymi formy fizycznej, identyfikowalnymi i powodującymi w przyszłości wpływ korzyści ekonomicznych dla Banku, powiązanych bezpośrednio z tymi aktywami.

Głównie są to:

- licencje na oprogramowanie komputerowe,
- autorskie prawa majątkowe,
- koszty zakończonych prac rozwojowych.

Wartości niematerialne początkowo ujmowane są według ceny nabycia. Późniejsza wycena wartości niematerialnych jest według ceny nabycia/kosztu wytworzenia pomniejszonego o umorzenie oraz odpisy z tytułu utraty wartości.

Wartości niematerialne i prawne o określonym okresie użytkowania podlegają amortyzacji przez szacowany okres użyteczności tego składnika. Nie dokonuje się odpisów amortyzacyjnych składnika wartości niematerialnych o nieokreślonym okresie użytkowania.

Wszystkie wartości niematerialne podlegają okresowym przeglądom w celu weryfikacji czy nie wystąpiły istotne przesłanki utraty wartości, które wymagałyby przeprowadzenia testu na utratę wartości oraz dokonania odpisu z tytułu utraty wartości. W przypadku wartości niematerialnych o nieokreślonym okresie użytkowania oraz jeszcze nie przyjętych do użytkowania, test utraty wartości przeprowadzany jest raz w roku, oraz dodatkowo wtedy, gdy występują przesłanki wskazujące na możliwość wystąpienia utraty wartości.

Rzeczowe aktywa trwałe

Rzeczowe aktywa trwałe stanowią kontrolowane środki trwałe oraz nakłady na ich budowę. Do środków trwałych zaliczane są składniki rzeczowych aktywów trwałych o przewidywanym okresie wykorzystywania dłuższym niż rok, które są utrzymywane z uwagi na ich wykorzystanie na własne potrzeby lub w celu oddania ich do użytkowania innym podmiotom na podstawie umowy najmu lub w celach administracyjnych.

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

Składniki rzeczowych aktywów trwałych wykazywane są według ceny nabycia lub kosztu wytworzenia pomniejszone o wartość skumulowanej amortyzacji oraz odpisy z tytułu utraty wartości.

Każda część składowa pozycji rzeczowych aktywów trwałych, której cena nabycia lub koszt wytworzenia jest istotny w porównaniu z ceną nabycia lub kosztem wytworzenia całej pozycji jest amortyzowana osobno. Bank alokuje początkową wartość pozycji rzeczowych aktywów trwałych na jej istotne części.

Koszty modernizacji rzeczowych aktywów trwałych odpowiednio zwiększają ich wartość bilansową lub są ujmowane jako oddzielny składnik rzeczowych aktywów trwałych tylko wtedy, gdy prawdopodobne jest, że z tytułu tych nakładów nastąpi wpływ korzyści ekonomicznych do Banku a koszt tych nakładów można wiarygodnie zmierzyć.

Koszty napraw i utrzymania rzeczowych aktywów trwałych obciążają rachunek zysków i strat w okresie sprawozdawczym, w którym zostały poniesione.

Koszty finansowania zewnętrznego, które można bezpośrednio przyporządkować nabyciu, budowie lub wytworzeniu dostosowywanego składnika aktywów, są częścią ceny nabycia lub kosztu wytworzenia tego składnika aktywów. Pozostałe koszty finansowania zewnętrznego są ujmowane jako koszt.

Odpisy amortyzacyjne

Odpisy amortyzacyjne rzeczowych aktywów trwałych, wartości niematerialnych oraz nieruchomości inwestycyjnych dokonywane są metodą liniową przez przewidywany okres ich użyteczności ekonomicznej. Wartość podlegająca amortyzacji jest to cena nabycia lub koszt wytworzenia danego aktywa pomniejszona o wartość końcową składnika. Stawki amortyzacji i wartość końcowa składników ustalone dla celów bilansowych są okresowo weryfikowane, przy czym rezultaty weryfikacji skutkują w okresie, w którym weryfikację przeprowadzono.

Bilansowe stawki amortyzacyjne stosowane dla podstawowych grup rzeczowych aktywów trwałych, nieruchomości inwestycyjnych oraz wartości niematerialnych są następujące:

a) stawki amortyzacji stosowane dla środków trwałych:

Budynki i budowle oraz spółdzielcze własnościowe prawo do lokalu mieszkalnego i spółdzielcze prawo do lokalu użytkowego	1,5% – 10,0%
Urządzenia techniczne i maszyny	4,5% – 30,0%
Środki transportu	7% – 20,0%

b) stawki amortyzacji dla wartości niematerialnych:

Licencje na programy komputerowe, prawa autorskie	12,5% – 50,0%
Poniesione koszty zakończonych prac rozwojowych	33,3%
Pozostałe wartości niematerialne	20% - 33,3%

c) stawki amortyzacji dla nieruchomości inwestycyjnych:

Budynki i budowle	1,5% – 10,0%
-------------------	--------------

Nie amortyzuje się gruntów, środków trwałych w budowie oraz nakładów na wartości niematerialne.

Wartość amortyzacji oraz odpis z tytułu utraty wartości obciąża rachunek zysków i strat w pozycji „Amortyzacja i odpisy z tytułu utraty wartości środków trwałych i wartości niematerialnych”.

Nieruchomości inwestycyjne

Nieruchomości inwestycyjne są ujmowane początkowo według ceny nabycia z uwzględnieniem kosztów transakcji. Po początkowym ujęciu nieruchomości inwestycyjne są wyceniane zgodnie z wymogami modelu ceny nabycia.

Nieruchomości inwestycyjne są wyłączone z bilansu w przypadku ich zbycia lub w przypadku stałego wycofania danej nieruchomości inwestycyjnej z użytkowania, gdy nie są spodziewane żadne przyszłe korzyści z jej sprzedaży. Wszelkie zyski lub straty wynikające z usunięcia nieruchomości inwestycyjnej z bilansu są ujmowane w rachunku zysków i strat w tym okresie, w którym dokonano takiego usunięcia.

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

Aktywa trwałe przeznaczone do sprzedaży i działalność zaniechana

Do aktywów trwałych przeznaczonych do sprzedaży klasyfikuje się aktywa, których wartość bilansowa ma zostać odzyskana w drodze ich odsprzedaży, a nie dalszego wykorzystania. Jako przeznaczone do sprzedaży klasyfikowane są jedynie aktywa dostępne do natychmiastowej sprzedaży w bieżącym stanie, których sprzedaż jest wysoce prawdopodobna, tzn. zdecydowano o wypełnieniu planu sprzedaży danego składnika aktywów, rozpoczęto aktywny program znalezienia nabywcy i zakończenia planu zbycia. Ponadto, taki składnik aktywów jest oferowany do sprzedaży po cenie, która jest racjonalna w odniesieniu do jego bieżącej wartości godziwej i oczekuje się, że sprzedaż zostanie ujęta jako sprzedaż zakończona w czasie jednego roku od dnia zaklasyfikowania składnika aktywów do tej kategorii.

Aktywa trwałe przeznaczone do sprzedaży ujmują się w kwocie niższej z wartości bilansowej i wartości godziwej pomniejszonej o koszty zbycia tych aktywów. Dla aktywów zaklasyfikowanych do tej kategorii nie nalicza się amortyzacji.

Działalność zaniechana jest częścią działalności Banku, która stanowi odrębną ważną dziedzinę działalności lub geograficzny obszar działalności, którą zbyto lub przeznaczono do sprzedaży lub wydania, albo jest to jednostka zależna nabyta wyłącznie w celu odsprzedaży. Klasyfikacji do działalności zaniechanej dokonuje się na skutek zbycia lub wtedy, gdy działalność spełnia kryteria zaklasyfikowania jako przeznaczonej do sprzedaży. W przypadku, gdy działalność jest zaklasyfikowana jako zaniechana, dane porównawcze do rachunku zysków i strat są przekształcane tak, jakby działalność została zaniechana na początku okresu porównawczego.

Aktywa będące przedmiotem umów leasingu

Bank jest stroną umów leasingowych na podstawie, których przyjmuje do odpłatnego używania obce środki trwałe lub wartości niematerialne przez uzgodniony okres.

Bank jest również stroną umów leasingowych na podstawie, których przekazuje do odpłatnego używania lub pobierania pożytków środki trwałe lub wartości niematerialne przez uzgodniony okres.

Leasing operacyjny

W przypadku umów leasingu zawartych przez Bank jako leasingodawcę, przedmiot leasingu jest ujmowany w bilansie Banku, ponieważ nie nastąpiło przeniesienie zasadniczo całego ryzyka i pożytków wynikających z tytułu posiadania aktywów na leasingobiorcę.

W przypadku umów leasingu zawartych przez Bank jako leasingobiorcę, przedmiot leasingu nie jest ujmowany w bilansie Banku.

Całość opłat z tytułu leasingu operacyjnego jest ujmowana jako przychody lub koszty w rachunku zysków i strat metodą liniową przez okres trwania leasingu.

Leasing finansowy

W przypadku umów leasingu, na mocy których następuje przeniesienie zasadniczo na Bank całego ryzyka i pożytków wynikających z tytułu posiadania aktywów będących przedmiotem umowy, przedmiot leasingu jest ujmowany w aktywach jako środek trwały i jednocześnie ujmowane jest zobowiązanie w kwocie równej wartości bieżącej minimalnych opłat leasingowych ustalonej na dzień rozpoczęcia leasingu. Opłaty leasingowe są dzielone między koszty opłat leasingowych i zmniejszenie salda zobowiązania w sposób umożliwiający uzyskanie stałej stopy odsetek od pozostałego do spłaty zobowiązania. Koszty z tytułu leasingu finansowego ujmowane są bezpośrednio w rachunku zysków i strat w pozycji „Koszty z tytułu odsetek”.

Aktywa trwałe będące przedmiotem umowy leasingu finansowego są amortyzowane w sposób określony dla własnych środków trwałych. Jednakże, gdy brak jest pewności co do przejścia prawa własności przedmiotu umowy, wówczas aktywa trwałe używane na podstawie umów leasingu finansowego są amortyzowane przez krótszy z dwóch okresów przewidywany okres użytkowania lub okres trwania leasingu.

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

Rezerwy

Rezerwy tworzone są wówczas, gdy na Banku ciąży istniejący obowiązek (prawny lub zwyczajowo oczekiwany) wynikający ze zdarzeń przeszłych, i gdy prawdopodobne jest, że wypełnienie tego obowiązku spowoduje konieczność wypływu środków uosabiających korzyści ekonomiczne, oraz można dokonać wiarygodnego oszacowania kwoty tego zobowiązania. W przypadku, gdy wpływ wartości pieniądza w czasie jest istotny, wielkość rezerwy jest ustalana poprzez zdyskontowanie prognozowanych przyszłych przepływów pieniężnych do wartości bieżącej, przy zastosowaniu stopy dyskontowej odzwierciedlającej aktualne oceny rynkowe wartości pieniądza w czasie oraz ewentualnego ryzyka związanego z danym zobowiązaniem.

W pozycji tej ujmuje się rezerwy związane z długoterminowymi świadczeniami pracowniczymi, włączając te wyceniane metodą aktuarialną oraz rezerwy na koszty restrukturyzacji. Rezerwę na koszty restrukturyzacji tworzy się, gdy spełnione zostaną ogólne kryteria ujmowania rezerw oraz szczegółowe kryteria dotyczące powstania obowiązku tworzenia rezerwy na koszty restrukturyzacji określone w MSR 37 „Rezerwy, zobowiązania warunkowe i aktywa warunkowe”. Wysokość rezerwy z tytułu restrukturyzacji zatrudnienia ustalana jest przez Bank w oparciu o najlepsze dostępne oszacowania bezpośrednich nakładów, które w sposób nieodczony wynikają z restrukturyzacji oraz nie są związane z bieżącą działalnością Banku.

Wszystkie rezerwy tworzone są w ciężar rachunku zysków i strat, oprócz zysków i strat aktuarialnych związanych z wyceną zobowiązań z tytułu programów określonych świadczeń, odnoszonych na inne całkowite dochody.

Przychody przyszłych okresów oraz koszty rozliczane w czasie (pasywa)

Pozycja obejmuje głównie prowizje rozliczane liniowo oraz inne dochody pobrane z góry, których rozliczenie do rachunku zysków i strat nastąpi w przyszłych okresach sprawozdawczych.

Składnikami kosztów rozliczanych w czasie są rezerwy na koszty rzeczowe wynikające ze świadczeń wykonanych na rzecz Banku przez kontrahentów, które zostaną rozliczone w następnych okresach oraz rozliczenia z tytułu świadczeń na rzecz pracowników (m.in. bonus roczny, premie, nagrody oraz niewykorzystane urlopy).

Koszty i przychody rozliczane w czasie prezentuje się w bilansie w pozycji „Pozostałe zobowiązania”.

Dotacje

Bank ujmuje dotacje rządowe w momencie, w którym istnieje wystarczająca pewność, że zostaną spełnione związane z nimi warunki oraz pewność, że Bank otrzyma dotację. Dotacje rządowe są ujmowane w zysku lub stracie w okresach, w których ujmowane są odnośne koszty, które dotacje mają w zamierzeniu kompensować. Do rozliczania dotacji Bank stosuje metodę dochodową. Dotacje rządowe do aktywów są prezentowane w sprawozdaniu z sytuacji finansowej Banku jako pomniejszenie wartości bilansowej składnika aktywów.

Kapitały własne Banku

Kapitały własne stanowią kapitały i fundusze tworzone przez Bank zgodnie z obowiązującym prawem, tj. właściwymi ustawami i statutem. Do kapitałów własnych zaliczane są także zysk/strata z lat ubiegłych oraz wynik roku bieżącego.

Poniżej omówiono wybrane pozycje kapitału własnego:

- a) kapitał zakładowy może być podwyższony przez emisję nowych akcji lub poprzez podwyższenie wartości nominalnej akcji dotychczasowych. Walne Zgromadzenie może podwyższyć kapitał zakładowy, przeznaczając na to środki z kapitału zapasowego lub z innych kapitałów rezerwowych utworzonych z zysku, jeżeli mogą być one użyte na ten cel zgodnie z Kodeksem spółek handlowych i Statutem Banku,
- b) kapitał zapasowy tworzony jest z corocznych odpisów z zysku netto z przeznaczeniem na pokrycie strat, jakie mogą wyniknąć w związku z działalnością Banku. Coroczne odpisy na kapitał zapasowy powinny wynosić co najmniej 8% zysku netto i dokonywane są do czasu osiągnięcia przez ten kapitał wysokości co najmniej jednej trzeciej kapitału zakładowego. Do kapitału zapasowego przelewa się pozostałe po pokryciu kosztów emisji nadwyżki osiągnięte przy emisji akcji powyżej ich wartości nominalnej,
- c) kapitał z aktualizacji wyceny obejmuje skutki wyceny aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży, skutki wyceny pochodnych instrumentów zabezpieczających przepływy pieniężne, przeszacowanie zobowiązań z tytułu określonych

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

- świadczeń pracowniczych oraz wartość podatku odroczonego dla pozycji stanowiących różnice przejściowe odniesione na kapitał z aktualizacji. W bilansie kapitał z aktualizacji wyceny prezentowany jest w ujęciu netto,
- d) kapitał z tytułu różnic kursowych z przeliczenia jednostek zagranicznych – obejmuje różnice kursowe powstałe z przeliczenia wyniku oddziału zagranicznego po średnim kursie ważonym ustalonym na dzień bilansowy w stosunku do średniego kursu NBP,
  - e) kapitały rezerwowe służące celom określonym w statucie tworzone są z odpisów z zysku,
  - f) składniki kapitałowe:
    - obligacje zamienne na akcje – obejmuje ujętą w kapitałach wartość godziwą instrumentów finansowych wyemitowanych w ramach transakcji rozliczanych w instrumentach kapitałowych, oraz
    - rezerwa na zobowiązanie z tytułu wykupu akcji podmiotu dominującego,
  - g) fundusz ogólnego ryzyka bankowego w Banku Pekao S.A. tworzony jest zgodnie z Prawem Bankowym z dnia 29 sierpnia 1997 roku z zysku po opodatkowaniu,
  - h) niepodzielony wynik z lat ubiegłych obejmuje niepodzielone zyski i nie pokryte straty z lat ubiegłych,
  - i) zysk/strata netto stanowi zysk/strata wynikający z rachunku zysków i strat za okres, za który sporządzane jest sprawozdanie. Zysk netto uwzględnia podatek dochodowy.

Płatności oparte na bazie akcji

W Banku realizowane są programy motywacyjne, w ramach których kluczowym członkom kadry menedżerskiej przyznawane są prawa pierwszeństwa do nabycia akcji Banku, w tym akcji fantomowych oraz akcji podmiotu dominującego Spółki UniCredit S.p.A. (Nota 44).

Transakcje rozliczane w akcjach fantomowych Banku Pekao S.A.

Koszt transakcji rozliczanych z pracownikami w akcjach fantomowych jest wyceniany przez odniesienie do wartości godziwej zobowiązania z tego tytułu na dzień bilansowy.

Wartość godziwa zobowiązania jest szacowana na podstawie ceny akcji Banku na GPW na dzień bilansowy oraz oczekiwanej liczby akcji fantomowych do których zostaną nabyte uprawnienia.

Koszt transakcji rozliczanych w akcjach fantomowych jest ujmowany jako koszty wynagrodzeń wraz z odpowiadającym mu wzrostem zobowiązania wobec pracowników prezentowanych w pozycji „Rezerwy”.

Skumulowany koszt ujęty z tytułu transakcji rozliczanych w akcjach fantomowych na każdy dzień bilansowy do dnia nabycia praw odzwierciedla stopień upływu okresu nabywania praw oraz liczbę praw do akcji, do których prawa – w opinii Zarządu Banku na ten dzień, opartej na możliwie najlepszych szacunkach liczby akcji – zostaną ostatecznie nabyte.

Opcje na akcje i akcje Spółki UniCredit S.p.A.

Bank Pekao S.A. przystąpił do programu motywacyjnego Grupy UniCredit. Celem programu motywacyjnego jest zaoferowanie wybranym kluczowym pracownikom Banku opcji na akcje oraz akcji UniCredit S.p.A.

W tym przypadku Bank otrzymał od spółki dominującej wartość godziwą przyznanych pracownikom Banku Pekao S.A. praw ustaloną w oparciu o model wyceny opcji Hull-White.

Koszty usług świadczonych przez pracowników w zamian za przyznane prawa są rozpoznawane w kosztach wynagrodzeń wraz z odpowiadającym mu wzrostem wartości zobowiązań w pozycji „Pozostałe zobowiązania”.

W momencie realizacji tych instrumentów Bank zobowiązany jest do zapłaty wartości godziwej przyznanych instrumentów na rzecz UniCredit S.p.A.

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

4.8 Podatek dochodowy

Podatek dochodowy obejmuje podatek bieżący oraz podatek odroczony. Podatek dochodowy ujmuje się w rachunku zysków i strat za wyjątkiem sytuacji, gdy podatek ujmowany jest w kapitale. Bieżący podatek stanowi zobowiązanie podatkowe Banku odnoszące się do dochodu do opodatkowania wyliczone według obowiązującej stawki podatkowej, wraz ze wszystkimi korektami zobowiązania podatkowego dotyczącego poprzednich lat. Należności z tytułu podatków są wykazywane, jeśli Bank ma wystarczającą pewność, iż istnieją i że zostaną one odzyskane.

Aktywa i pasywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego ujmowane są metodą bilansową, z tytułu różnic przejściowych pomiędzy wartością podatkową aktywów i zobowiązań a ich wartością bilansową dla celów raportowania finansowego. Odroczony podatek dochodowy ustala się przy zastosowaniu stawek podatkowych obowiązujących prawnie lub faktycznie na koniec okresu sprawozdawczego, które zgodnie z oczekiwaniami będą obowiązywać w momencie realizacji określonych aktywów z tytułu odroczonego podatku dochodowego lub realizacji zobowiązania z tytułu odroczonego podatku dochodowego.

Aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego ujmowane są w odniesieniu do ujemnych różnic przejściowych w takiej wysokości, w jakiej jest prawdopodobne, że zostanie osiągnięty dochód do opodatkowania, który pozwoli wykorzystać te różnice.

Rezerwa na odroczony podatek dochodowy obliczona jest zgodnie z metodą zobowiązania bilansowego opartą na identyfikacji dodatnich różnic przejściowych pomiędzy wartością podatkową a wartością bilansową aktywów i zobowiązań.

4.9 Pozostałe pozycje

Zobowiązania warunkowe i promesy zobowiązań

Bank zawiera transakcje, które w momencie zawarcia nie są ujmowane w bilansie jako aktywa lub zobowiązania, natomiast powodują powstanie zobowiązań warunkowych i promesy zobowiązań. Zobowiązania warunkowe charakteryzują się tym, że są:

- potencjalnym zobowiązaniem, którego istnienie zostanie potwierdzone w momencie wystąpienia lub niewystąpienia niepewnych przyszłych zdarzeń, które nie podlegają pełnej kontroli Banku (np. prowadzone sprawy sporne),
- obecnym zobowiązaniem, które powstaje na skutek zdarzeń przeszłych, ale nie jest ujmowane w bilansie ponieważ nie jest prawdopodobne, aby konieczne było wydatkowanie środków w celu wypełnienia obowiązku lub kwoty zobowiązania nie można wycenić wystarczająco wiarygodnie (przede wszystkim: niewykorzystane linie kredytowe oraz udzielone gwarancje, akredytywy i poręczenia).

Wystawca gwarancji finansowej wycenia ją według wartości wyższej z:

- wartości ustalonej zgodnie z MSR 37 „Rezerwy, zobowiązania warunkowe i aktywa warunkowe” oraz
- wartości początkowej pomniejszonej, w odpowiednich przypadkach, o skumulowane odpisy amortyzacyjne ujęte zgodnie z MSR 18 „Przychody”.

Środki pieniężne i ekwiwalenty środków pieniężnych

Na środki pieniężne oraz ekwiwalenty środków pieniężnych w rachunku przepływów środków pieniężnych składają się „Kasa, należności od Banku Centralnego” oraz należności od banków o terminie wymagalności do 3 miesięcy.

Sprawozdawczość według segmentów działalności

Informacje dotyczące segmentów działalności Grupy prezentowane są w skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym Grupy Kapitałowej Banku Pekao S.A. za rok zakończony dnia 31 grudnia 2015 roku.

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

4.10 Nowe standardy, interpretacje i poprawki do opublikowanych standardów, które zostały zatwierdzone i opublikowane przez Unię Europejską i weszły w życie od lub po 1 stycznia 2015 roku.

STANDARD/ INTERPRETACJA	OPIS	OCENA WPŁYWU
MSR 19 (zmiana) „Świadczenia pracownicze”	Zmiana dotyczy składek wnoszonych do programów określonych świadczeń przez pracowników lub strony trzecie. Celem zmian jest uproszczenie ujęcia składek, które nie zależą od okresu zatrudnienia, na przykład składki pracownicze ustalone jako stały procent wynagrodzenia. Zmiana ma zastosowanie od 1 lutego 2015 roku.	Bank uważa, że zmiana standardu nie miała znaczącego wpływu na sprawozdanie finansowe w okresie jego pierwszego zastosowania.
KIMSF 21 „Opłaty publiczne”	KIMSF 21 to interpretacja MSR 37 „Rezerwy, zobowiązania warunkowe i aktywa warunkowe”. Interpretacja wyjaśnia co jest zdarzeniem powodującym powstanie zobowiązania do uiszczenia opłaty publicznej.	Wpływ początkowego zastosowania Interpretacji zależy od konkretnych opłat publicznych, do których uiszczenia Bank będzie zobowiązany na dzień początkowego zastosowania. Interpretacja nie miała znaczącego wpływu na sprawozdanie finansowe w okresie jej pierwszego zastosowania.
Zmiany do MSSF 2010-2012	Doroczne ulepszenia MSSF 2010-2012 mają głównie na celu rozwiązywanie niezgodności i uściślenie słownictwa. Zmiany mają zastosowanie od 1 lutego 2015 roku.	Bank uważa, że wprowadzone zmiany nie miały znaczącego wpływu na sprawozdanie finansowe w okresie jego pierwszego zastosowania.
Zmiany do MSSF 2011-2013	Doroczne ulepszenia MSSF 2011-2013 mają głównie na celu rozwiązywanie niezgodności i uściślenie słownictwa.	Bank uważa, że wprowadzone zmiany nie miały znaczącego wpływu na sprawozdanie finansowe w okresie jego pierwszego zastosowania.

4.11 Nowe standardy, interpretacje i poprawki do opublikowanych standardów, które zostały wydane przez Radę Międzynarodowych Standardów Rachunkowości (RMSR), zostały zatwierdzone przez Unię Europejską, ale jeszcze nie weszły w życie.

STANDARD/ INTERPRETACJA	OPIS	OCENA WPŁYWU
MSSF 11 (zmiana) „Wspólne ustalenia umowne”	Zmiany dodają nowe wytyczne dla ujęcia nabycia udziałów we wspólnym działaniu, które stanowi przedsiębiorstwo. Zmiany określają odpowiednie podejście księgowo do takich przejęć. Data obowiązywania – pierwszy rok obrotowy rozpoczynający się po 1 stycznia 2016 roku.	Bank uważa, że zmiana standardu nie będzie miała znaczącego wpływu na sprawozdanie finansowe w okresie jego pierwszego zastosowania.
MSR 1 (zmiana) „Prezentacja sprawozdań finansowych”	Zmiany wyjaśniają, że jednostka nie powinna ograniczać zrozumiałości ujawnianych informacji poprzez łączenie ze sobą lub rozwijanie informacji w sposób zaciemniający informacje użyteczne. Data obowiązywania - rok obrotowy rozpoczynający się 1 stycznia 2016 roku lub później.	Bank uważa, że zmiany te będą miały wpływ na prezentację ujawnień.
MSR 16 (zmiana) „Rzeczowe aktywa trwałe” i MSR 38 (zmiana) „Wartości niematerialne”	Rada doszła do wniosku, że stosowanie metody dochodowej do amortyzacji aktywów nie jest właściwe, ponieważ przychody generowane z działalności, w ramach której wykorzystuje się dane aktywa, na ogół odzwierciedlają inne czynniki niż zużycie korzyści ekonomicznych pochodzących z tych aktywów. Rada doszła też do wniosku, że dochód nie jest odpowiednią podstawą do pomiaru zużycia korzyści ekonomicznych pochodzących z wartości niematerialnych. Założenie to może jednak nie mieć zastosowania w ściśle określonych warunkach. Data obowiązywania – pierwszy rok obrotowy rozpoczynający się po 1 stycznia 2016 roku.	Bank uważa, że zmiany standardów nie będą miały znaczącego wpływu na sprawozdanie finansowe w okresie ich pierwszego zastosowania.

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

<p>MSR 16 (zmiana) „Rzeczowe aktywa trwale” i MSR 41 (zmiana) „Rolnictwo”</p>	<p>MSR 41 „Rolnictwo” obecnie wymaga, aby wszystkie aktywa biologiczne związane z działalnością rolniczą, były wyceniane w wartości godziwej pomniejszonej o koszty sprzedaży. Opiera się to na założeniu, że wycena w wartości godziwej najlepiej odzwierciedla biologiczną transformację, którą przechodzą takie aktywa w trakcie swojego życia. Jednakże istnieje podzbiór aktywów biologicznych, określane jako rośliny produkcyjne, które zgodnie z oczekiwaniami powinny być używane w produkcji przez kilka okresów. Na koniec ich życia produkcyjnego są najczęściej likwidowane. Gdy roślina produkcyjna osiągnie dojrzałość i zacznie dawać plony, jej przemiana biologiczna nie jest dłużej istotna dla generowania przyszłych korzyści ekonomicznych. Rada zdecydowała, że rośliny produkcyjne powinny być księgowane na tych samych zasadach jak rzeczowe aktywa trwale, ponieważ funkcja takich roślin jest podobna do funkcji produkcji. Data obowiązywania – pierwszy rok obrotowy rozpoczynający się po 1 stycznia 2016 roku.</p>	<p>Bank uważa, że zmiany standardów nie będą miały znaczącego wpływu na sprawozdanie finansowe w okresie ich pierwszego zastosowania.</p>
<p>MSR 27 (zmiana) „Jednostkowe sprawozdania finansowe”</p>	<p>Zmiany do MSR 27 umożliwią podmiotom stosowanie metody praw własności do wyceny inwestycji w jednostki zależne, współzależne i stowarzyszone w ich jednostkowych sprawozdaniach finansowych. Data obowiązywania – pierwszy rok obrotowy rozpoczynający się po 1 stycznia 2016 roku.</p>	<p>Bank uważa, że zmiany standardów nie będą miały znaczącego wpływu na sprawozdanie finansowe w okresie ich pierwszego zastosowania.</p>
<p>Zmiany do MSSF 2012-2014</p>	<p>Doroczne ulepszenia MSSF 2012-2014 mają głównie na celu rozwiązywanie niezgodności i uściślenie słownictwa. Data obowiązywania – pierwszy rok obrotowy rozpoczynający się po 1 stycznia 2016 roku.</p>	<p>Bank uważa, że wprowadzone zmiany nie będą miały znaczącego wpływu na sprawozdanie finansowe w okresie jego pierwszego zastosowania.</p>

4.12 Nowe standardy, interpretacje i poprawki do opublikowanych standardów, które zostały opublikowane przez Radę Międzynarodowych Standardów Rachunkowości (RMSR) i oczekują na zatwierdzenie przez Unię Europejską.

STANDARD/ INTERPRETACJA	OPIS	OCENA WPLYWU
<p>MSSF 9 „Instrumenty finansowe”</p>	<p>Nowe przepisy są częścią zmian zastępujących dotychczasowy standard MSR 39 „Instrumenty finansowe – ujmowanie i wycena”. Główne zmiany wynikające z nowego standardu to między innymi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • nowy podział na kategorie aktywów finansowych, • nowe kryteria kwalifikacji aktywów do grupy aktywów finansowych wycenianych według zamortyzowanego kosztu, • nowy model ujmowania utraty wartości - model oczekiwanych strat kredytowych, • nowe zasady rozpoznawania zmian wyceny do wartości godziwej inwestycji w kapitałowe instrumenty finansowe, • likwidacja konieczności wyodrębniania wbudowanych instrumentów pochodnych z aktywów finansowych. <p>Większość wymogów MSR 39 w zakresie klasyfikacji i wyceny zobowiązań finansowych została przeniesiona do MSSF 9 w niezmiennym kształcie. Data obowiązywania – pierwszy rok obrotowy rozpoczynający się po 1 stycznia 2018 roku.</p>	<p>Ocena wpływu wdrożenia standardu na sprawozdania finansowe Banku została przedstawiona w nocie 4.2 Podstawa sporządzenia sprawozdania finansowego.</p>
<p>MSSF 14 „Odroczone salda z regulowanej działalności”</p>	<p>Celem wprowadzenia tego standardu jest zwiększenie porównywalności sprawozdań finansowych jednostek zaangażowanych w działalność podlegającą regulacji cen. Data obowiązywania – pierwszy rok obrotowy rozpoczynający się po 1 stycznia 2016 roku.</p>	<p>Bank uważa, że nowy standard nie będzie miał znaczącego wpływu na sprawozdanie finansowe w okresie jego pierwszego zastosowania.</p>
<p>MSSF 15 „Przychody z umów z kontrahentami”</p>	<p>Standard poprawi sprawozdawczość finansową w zakresie przychodów oraz porównywalność sprawozdań finansowych. Kluczową zasadą nowego standardu jest ujmowanie przychodów w taki sposób, aby rozpoznać transfer towarów lub usług na rzecz klientów w kwocie odpowiadającej wynagrodzeniu (tj. zapłacie), które spółka spodziewa się otrzymać w zamian za te towary lub usługi. Zgodnie z nowym MSSF 15 przychód powstaje w momencie, gdy kontrola nad towarami lub usługami przechodzi w ręce klienta. Data obowiązywania – pierwszy rok obrotowy rozpoczynający się po 1 stycznia 2018 roku.</p>	<p>Bank jest w trakcie szacowania wpływu wdrożenia standardu MSSF 15 na sprawozdanie finansowe.</p>

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

<p>MSSF 16 „Leasing”</p>	<p>Zgodnie z MSSF 16 leasingobiorca ujmuje prawo do użytkowania składnika aktywów oraz zobowiązanie z tytułu leasingu. Prawo do użytkowania składnika aktywów jest traktowane podobnie jak inne aktywa niefinansowe i odpowiednio amortyzowane. Zobowiązania z tytułu leasingu wycenia się początkowo w wartości bieżącej opłat leasingowych płatnych w okresie leasingu, zdyskontowanej o stopę zawartą w leasingu, jeżeli jej ustalenie nie jest trudne, lub o krańcową stopę procentową. W odniesieniu do klasyfikacji leasingu u leasingodawców, przeprowadza się ją tak samo jak zgodnie z MSR 17 – tj. jako leasing operacyjny lub finansowy. U leasingodawcy leasing jest klasyfikowany jako leasing finansowy, jeżeli następuje przeniesienie zasadniczo całego ryzyka i pożytków z tytułu posiadania odnośnych aktywów. W przeciwnym przypadku leasing jest klasyfikowany jako leasing operacyjny. W leasingu finansowym leasingodawca rozpoznaje przychody finansowe przez okres leasingu, w oparciu o stałą okresową stopę zwrotu na inwestycji netto. Leasingodawca ujmuje płatności leasingu operacyjnego w przychody liniowo lub w inny systematyczny sposób, jeśli lepiej odzwierciedla wzór otrzymywania korzyści z wykorzystania odnośnych aktywów. Data obowiązywania - okres roczny rozpoczynających się 1 stycznia 2019 roku lub po tej dacie</p>	<p>Bank jest w trakcie szacowania wpływu wdrożenia standardu MSSF 16 na sprawozdanie finansowe.</p>
<p>MSSF 10 (zmiana) „Skonsolidowane sprawozdania finansowe” i MSR 28 (zmiana) „Inwestycje w jednostkach stowarzyszonych i wspólnych przedsięwzięciach”</p>	<p>Zmiany dotyczą transakcji sprzedaży bądź wniesienia aktywów pomiędzy inwestorem a jego jednostką stowarzyszoną lub jednostką będącą wspólnym przedsięwzięciem. Główną konsekwencją zmian jest to, że pełny zysk lub stratę ujmuje się, gdy transakcja dotyczy przedsięwzięcia (jeśli jest ono prowadzone przez spółkę zależną, bądź też nie). Częściowe zyski lub straty ujmuje się wtedy, gdy transakcja dotyczy aktywów, które nie stanowią przedsięwzięcia, nawet jeśli te aktywa znajdują się w jednostce zależnej. Data obowiązywania – pierwszy rok obrotowy rozpoczynający się po 1 stycznia 2016 roku.</p>	<p>Bank uważa, że zmiany standardów nie będą miały znaczącego wpływu na sprawozdanie finansowe w okresie ich pierwszego zastosowania.</p>
<p>Zmiany do MSSF 10 „Skonsolidowane sprawozdania finansowe”, MSSF 12 „Ujawnienia na temat udziałów w innych jednostkach” oraz MSR 28 „Inwestycje w jednostkach stowarzyszonych i wspólnych przedsięwzięciach”</p>	<p>Nowelizacja wyjaśnia sposób stosowania wyjątku dotyczącego konsolidacji dla podmiotów inwestycyjnych i ich jednostek zależnych. Data obowiązywania - rok obrotowy rozpoczynający się 1 stycznia 2016 roku lub później.</p>	<p>Bank uważa, że zmiany standardów nie będą miały znaczącego wpływu na sprawozdanie finansowe w okresie ich pierwszego zastosowania.</p>
<p>MSR 12 (zmiana) „Podatek dochodowy”</p>	<p>Zmiany do MSR 12 wyjaśniają sposób wykazywania aktywów z tytułu odroczonego podatku w związku z instrumentami dłużnymi wycenianymi w wartości godziwej. Data obowiązywania – pierwszy rok obrotowy rozpoczynający się 1 stycznia 2017 roku lub po tej dacie</p>	<p>Bank jest w trakcie analizy wpływu tych zmian na sprawozdanie finansowe.</p>
<p>MSR 7 (zmiana) „Rachunek przepływów pieniężnych”</p>	<p>Zmiany doprecyzowujące MSR 7 mają na celu poprawę informacji przekazywanych na rzecz użytkowników sprawozdań finansowych o działalności finansowej jednostki. Zmiany wymagają, aby jednostka wystosowała ujawnienia umożliwiające użytkownikom sprawozdań finansowych ocenę zmian zobowiązań wynikających z działalności finansowej, w tym zarówno zmian wynikających z przepływów pieniężnych jak i niepieniężnych. Data obowiązywania – pierwszy rok obrotowy rozpoczynający się po 1 stycznia 2017 roku lub po tej dacie</p>	<p>Bank uważa, że zmiana standardu nie będzie miała znaczącego wpływu na sprawozdanie finansowe w okresie ich pierwszego zastosowania.</p>

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

5. Zarządzanie ryzykiem

Polityka zarządzania ryzykiem Banku ma na celu optymalizację struktury bilansu i pozycji pozabilansowych przy uwzględnieniu założonej relacji ryzyka do dochodu oraz kompleksowego ujęcia wpływu różnych rodzajów ryzyka, które Bank podejmuje w swojej działalności biznesowej. Ryzyka są monitorowane i kontrolowane w odniesieniu do dochodowości i kapitału niezbędnego do ich pokrycia oraz regularnie raportowane, zgodnie z zasadami opisanymi poniżej.

Dalsza część noty opisuje wszystkie istotne ryzyka występujące w działalności Banku.

5.1 Struktura organizacyjna zarządzania ryzykiem

Rada Nadzorcza

Rada Nadzorcza sprawuje nadzór nad systemem zarządzania ryzykiem oraz ocenia jego adekwatność i skuteczność. Ponadto sprawuje ona nadzór nad zgodnością polityki Banku w zakresie podejmowania ryzyka ze strategią i planem finansowym Banku.

Zarząd

Zarząd Banku jest odpowiedzialny za opracowanie, wdrażanie i funkcjonowanie procesów zarządzania ryzykiem poprzez m.in. wprowadzanie odpowiednich wewnętrznych regulacji z uwzględnieniem wyników kontroli audytu wewnętrznego.

Zarząd Banku odpowiada za skuteczność systemu zarządzania ryzykiem, systemu kontroli wewnętrznej, procesu obliczania kapitału wewnętrznego oraz za efektywność przeglądu procesu wyliczania kapitału wewnętrznego i jego monitoring. Ponadto wprowadza niezbędne korekty lub udoskonalenia do tych procesów i systemów, co do których zachodzi taka konieczność. Konieczność ta może być spowodowana zmianami poziomu ryzyka w działalności Banku, czynnikami otoczenia gospodarczego lub innymi nieprawidłowościami w funkcjonowaniu procesów lub systemów.

Zarząd Banku okresowo przedkłada Radzie Nadzorczej syntetyczną informację na temat typów, skali, istotności ryzyk, na które narażony jest Bank, jak również metod wykorzystywanych do ich zarządzania.

Zarząd Banku ocenia, czy działalność taka jak: identyfikacja, pomiar, monitorowanie, raportowanie i kontrola lub ograniczanie są prowadzone na odpowiednim poziomie w ramach procesu zarządzania ryzykiem. Ponadto sprawdza, czy kierownictwo każdego szczebla efektywnie zarządza ryzykiem w ramach swoich kompetencji.

Komitety

W realizacji powyższych zadań, w zakresie zarządzania ryzykiem Zarząd jest wspierany przez odpowiednie komitety:

- Komitet Aktywów Pasywów i Ryzyka - w zakresie zarządzania ryzykiem rynkowym, płynności oraz adekwatnością kapitałową,
- Komitet Płynności i Ryzyka Rynkowego – w zakresie zarządzania ryzykiem płynności oraz rynkowym, stanowiący wsparcie dla Komitetu Aktywów Pasywów i Ryzyka,
- Komitet Ryzyka Operacyjnego - w zakresie zarządzania ryzykiem operacyjnym,
- Komitet Kredytowy – w zakresie podejmowania decyzji kredytowych w ramach uprawnień oraz w przypadku największych transakcji przygotowania rekomendacji dla Zarządu,
- Komitet Zarządzania Zmianami – w obszarze wdrażania nowych lub modyfikacji istniejących produktów oraz procesów biznesowych i pozabiznesowych,
- Komitet Bezpieczeństwa - w dziedzinie bezpieczeństwa i zarządzania ciągłością działania.

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

5.2 Ryzyko kredytowe

Ryzyko kredytowe należy do podstawowych ryzyk związanych z działalnością Banku. Udział kredytów i pożyczek w bilansie Banku powoduje, że jego utrzymanie na bezpiecznym poziomie ma zasadnicze znaczenie dla wyników prowadzonej działalności Banku. Proces zarządzania ryzykiem kredytowym ma charakter scentralizowany i jest wykonywany przede wszystkim poprzez jednostki Pionu Zarządzania Ryzykami, umiejscowione w Centrali Banku oraz jego strukturach lokalnych. Integracja ryzyk w Pionie Zarządzania Ryzykami, w którym oprócz ryzyka kredytowego zostały przypisane także ryzyko rynkowe oraz operacyjne, umożliwia efektywne zarządzanie wszystkimi rodzajami ryzyk o charakterze kredytowym. Proces obejmuje wszystkie funkcje kredytowe – analizę kredytową, podejmowanie decyzji kredytowych, monitorowanie i administrowanie oraz restrukturyzację i windykację. Funkcje te są realizowane zgodnie z obowiązującą w danym roku obrachunkowym polityką kredytową Banku i wytycznymi do niej, przyjętymi przez Zarząd i Radę Nadzorczą Banku. Efektywność i skuteczność funkcji kredytowych jest osiągana przy wykorzystaniu zróżnicowanych metod i metodologii kredytowych oraz zastosowaniu zaawansowanych narzędzi informatycznych, które zostały zintegrowane z głównym systemem informatycznym Banku. Procedury obowiązujące w Banku pozwalają na ograniczanie ryzyka kredytowego. W szczególności te dotyczące zasad oceny ryzyka transakcji, ustanawiania prawnych zabezpieczeń kredytów, uprawnień do podejmowania decyzji kredytowych oraz ograniczenia kredytowania niektórych obszarów działalności, zgodnie z przyjętym w Banku systemem segmentacji klientów.

Dla wzrostu bezpieczeństwa działalność kredytowa limitowana jest w oparciu o ograniczenia wynikające z przepisów Prawa Bankowego oraz wewnętrzne normy ostrożnościowe. Dotyczą one w szczególności wskaźników koncentracji zaangażowania kredytowego dla określonych sektorów gospodarki, wskaźnika udziału znaczących zaangażowań w portfelu kredytowym Banku oraz limitów zaangażowania na poszczególne kraje, banki zagraniczne i krajowe instytucje finansowe. Uprawnienia do podejmowania decyzji kredytowych, ograniczenia kredytowania niektórych obszarów działalności oraz wewnętrzne i zewnętrzne normy ostrożnościowe uwzględniają nie tylko kredyty, pożyczki i gwarancje, ale również transakcje pochodne i instrumenty dłużne.

Bank ustalił następujące limity portfelowe:

- udział znaczących zaangażowań w portfelu kredytowym Banku – akceptowany przez Zarząd Banku i Radę Nadzorczą Banku,
- limity na segmenty klientów – ustalane w polityce kredytowej Banku,
- limity na produkty (kredyty hipoteczne udzielane klientom indywidualnym, finansowanie nieruchomości komercyjnych) – ustalane w polityce kredytowej Banku,
- ograniczenia sektorowe i koncentracji sektorowej – akceptowane przez Komitet Kredytowy Banku.

Z uwagi na fakt, że kluczowe limity ustalane są przez organy decyzyjne, które jednocześnie otrzymują i analizują raporty na temat ryzyka kredytowego (prezentujące również bazylejskie parametry ryzyka kredytowego), decyzje o limitach w znacznym stopniu uwzględniają ocenę ryzyka kredytowego wspartą wewnętrznymi systemami ratingowymi. Ponadto, Bank limituje transakcje kredytowe charakteryzujące się podwyższonym ryzykiem poprzez zastrzeżenie decyzyjności w tych przypadkach dla szczebli decyzyjnych z wyższym limitem uprawnień.

Ochronę jakości portfela kredytowego zapewniają również jego okresowe przeglądy oraz bieżące monitorowanie terminowej obsługi kredytów i kondycji finansowej klientów.

Modele ratingowe wykorzystywane w procesie zarządzania ryzykiem kredytowym

Dla potrzeb zarządzania ryzykiem kredytowym Bank korzysta z wewnętrznych modeli ratingowych w zależności od segmentu klienta i/lub rodzaju ekspozycji.

Proces nadawania ratingu stanowi istotny element oceny ryzyka kredytowego klienta i transakcji, stanowiąc wstępny etap w procesie podejmowania decyzji kredytowej zarówno o udzieleniu jak i zmianie warunków kredytu oraz w procesie monitorowania jakości portfela kredytowego.

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

Pomiar ryzyka kredytowego odbywa się przy uwzględnieniu trzech parametrów – PD, LGD oraz EAD. Parametr PD odnosi się do prawdopodobieństwa niewykonania zobowiązania (ang. default) czyli niedotrzymania warunków umownych przez kredytobiorcę, w horyzoncie jednego roku i może mieć charakter podmiotowy lub produktowy. Parametr LGD wskazuje na szacowaną wysokość straty, która zostanie poniesiona dla każdej transakcji o charakterze kredytowym od daty wystąpienia takiego niewykonania zobowiązania. Parametr EAD odzwierciedla szacowaną wysokość ekspozycji kredytowej na tę datę.

Parametry ryzyka wykorzystywane w modelach ratingowych służą do wyliczenia oczekiwanej straty z tytułu ryzyka kredytowego.

Wartość oczekiwanej straty jest jednym z istotnych kryteriów oceny branych pod uwagę przez czynniki decyzyjne w procesie kredytowania. W szczególności ta wartość jest porównywana z wnioskowanym poziomem marży.

Poziom marż minimalnych dla danego produktu lub segmentu klienta jest określany na podstawie analizy ryzyka, uwzględniającej wartość szacowanych parametrów ryzyka i stanowiącej fragment systemu ratingów wewnętrznych.

Zarówno rating klienta jak i transakcji, a także parametry ryzyka kredytowego odgrywają znaczącą rolę w systemie informacji o ryzyku kredytowym. Dla każdego modelu ratingowego raporty ryzyka kredytowego zawierają informacje dotyczące porównania zrealizowanych parametrów z teoretycznymi wartościami dla każdej klasy ratingowej.

Raporty ryzyka kredytowego są generowane miesięcznie, a ich zakres jest różny w zależności od odbiorcy raportu (im wyższy szczebel zarządzania, tym prezentowane raporty są bardziej zagregowane). W ten sposób raporty są efektywnie wykorzystywane w procesie zarządzania ryzykiem kredytowym.

Na potrzeby wewnętrzne w Banku funkcjonują następujące modele ratingowe, opracowane zgodnie z postanowieniami Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i rady (UE) nr 575/2013 z dnia 26 czerwca 2013 roku w sprawie wymogów ostrożnościowych dla instytucji kredytowych i firm inwestycyjnych:

- 1) Dla segmentu klienta indywidualnego Bank stosuje dwa odrębne modele przeznaczone dla:
  - kredytów mieszkaniowych (zabezpieczonych hipotecznie),
  - pożyczek gotówkowych (konsumenckich).
- 2) Dla segmentu klienta korporacyjnego, Bank stosuje modele ratingowe dzieląc klientów na:
  - klientów z rocznymi obrotami nieprzekraczającymi 500 mln euro,
  - klientów korporacyjnych objętych modelem centralnym z rocznymi obrotami przekraczającymi 500 mln euro,
  - kredytowanie specjalistyczne.

Wewnętrznymi modelami ratingowymi nie są objęte następujące rodzaje ekspozycji:

- 1) ekspozycje detaliczne nieistotne co do wielkości oraz profilu postrzeganego ryzyka:
  - limity w rachunku bieżącym,
  - debety,
  - debety wymuszone,
  - ekspozycje związane z kartami kredytowymi,
  - ekspozycje związane z kasami mieszkaniowymi,
  - pozostałe należności,
- 2) ekspozycje wobec przedsiębiorstw nieistotne co do wielkości oraz profilu postrzeganego ryzyka:
  - ekspozycje wobec giełd i pozostałych instytucji finansowych,
  - ekspozycje wobec instytucji ubezpieczeniowych,
  - finansowanie projektów,
  - skupione wierzytelności,
  - ekspozycje wobec funduszy inwestycyjnych,
  - ekspozycje wobec przedsiębiorstw leasingowych i holdingów finansowych,
  - pozostałe należności,
- 3) ekspozycje wobec samorządów regionalnych i władz lokalnych, które nie są traktowane jako ekspozycje wobec rządów centralnych, dla których liczba istotnych kontrahentów jest ograniczona,
- 4) ekspozycje Banku wobec podmiotów Grupy Pekao podlegające odpowiednim wymogom ostrożnościowym.

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

Skala ratingowa

Skala ratingowa jest zróżnicowana w zależności od segmentu klienta i rodzaju transakcji.

Przyporządkowanie klienta lub transakcji do danej klasy ratingowej uzależnione jest od przypisanego prawdopodobieństwa niewywiązania się ze spłaty zobowiązania (parametr PD).

W poniższych tabelach przedstawiono jakość portfela kredytowego dla ekspozycji objętych wewnętrznymi modelami ratingowymi.

Rozkład portfela objętego modelem ratingowym dla segmentu klienta indywidualnego (bez utraty wartości) – kredyty mieszkaniowe (zabezpieczone hipotecznie)

KLASA RATINGOWA	ZAKRES PD	31.12.2015		31.12.2014	
		WARTOŚĆ BILANSOWA	%PORTFELA	WARTOŚĆ BILANSOWA	%PORTFELA
1	0,00% <= PD < 0,06%	10 532 502	25,9%	9 204 532	25,3%
2	0,06% <= PD < 0,19%	5 936 116	14,6%	5 157 908	14,2%
3	0,19% <= PD < 0,35%	16 303 771	40,1%	14 388 070	39,6%
4	0,35% <= PD < 0,73%	5 213 593	12,8%	4 689 007	12,9%
5	0,73% <= PD < 3,50%	1 393 240	3,4%	1 768 054	4,8%
6	3,50% <= PD < 14,00%	651 234	1,6%	536 705	1,5%
7	14,00% <= PD < 100,00%	652 160	1,6%	614 263	1,7%
Razem		40 682 616	100,0%	36 358 539	100,0%

Rozkład portfela objętego modelem ratingowym dla segmentu klienta indywidualnego (bez utraty wartości) – pożyczki gotówkowe (konsumenckie)

KLASA RATINGOWA	ZAKRES PD	31.12.2015		31.12.2014	
		WARTOŚĆ BILANSOWA	%PORTFELA	WARTOŚĆ BILANSOWA	%PORTFELA
1	0,00% <= PD < 0,34%	573 469	7,4%	586 362	8,1%
2	0,34% <= PD < 0,80%	805 937	10,3%	785 442	10,8%
3	0,80% <= PD < 1,34%	1 390 763	17,8%	1 380 223	19,0%
4	1,34% <= PD < 2,40%	2 393 959	30,6%	2 071 926	28,6%
5	2,40% <= PD < 4,75%	1 594 636	20,4%	1 388 335	19,1%
6	4,75% <= PD < 14,50%	673 978	8,6%	620 601	8,6%
7	14,50% <= PD < 31,00%	187 224	2,4%	216 987	3,0%
8	31,00% <= PD < 100,00%	194 052	2,5%	205 325	2,8%
Razem		7 814 018	100,0%	7 255 201	100,0%

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

Rozkład portfela objętego modelem ratingowym dla segmentu klienta korporacyjnego (bez utraty wartości) – klienci z rocznymi obrotami nieprzekraczającymi 500 mln EUR

KLASA RATINGOWA	ZAKRES PD	31.12.2015		31.12.2014	
		WARTOŚĆ BILANSOWA	%PORTFELA	WARTOŚĆ BILANSOWA	%PORTFELA
1	0,00% <= PD < 0,15%	357 910	2,4%	574 961	4,0%
2	0,15% <= PD < 0,27%	1 887 596	12,5%	1 755 225	12,1%
3	0,27% <= PD < 0,45%	2 348 388	15,6%	2 410 148	16,7%
4	0,45% <= PD < 0,75%	2 304 203	15,3%	2 341 503	16,2%
5	0,75% <= PD < 1,27%	3 136 094	20,8%	1 689 707	11,7%
6	1,27% <= PD < 2,25%	1 935 237	12,8%	1 982 327	13,7%
7	2,25% <= PD < 4,00%	1 043 523	6,9%	782 207	5,4%
8	4,00% <= PD < 8,50%	1 898 162	12,6%	2 720 855	18,8%
9	8,50% <= PD < 100,00%	165 709	1,1%	195 881	1,4%
Razem		15 076 822	100,0%	14 452 814	100,0%

Rozkład portfela objętego modelem ratingowym dla segmentu klienta korporacyjnego (bez utraty wartości) – klienci objęci modelem centralnym z rocznymi obrotami przekraczającymi 500 mln EUR

KLASA RATINGOWA	ZAKRES PD	31.12.2015		31.12.2014	
		WARTOŚĆ BILANSOWA	%PORTFELA	WARTOŚĆ BILANSOWA	%PORTFELA
1	0,0000% <= PD < 0,0011%	-	0,0%	-	0,0%
2	0,0011% <= PD < 0,0031%	-	0,0%	-	0,0%
3	0,0031% <= PD < 0,0069%	-	0,0%	-	0,0%
4	0,0069% <= PD < 0,0124%	-	0,0%	-	0,0%
5	0,0124% <= PD < 0,0223%	-	0,0%	-	0,0%
6	0,0223% <= PD < 0,0395%	-	0,0%	-	0,0%
7	0,0395% <= PD < 0,0691%	1 243 315	24,2%	706 957	14,9%
8	0,0691% <= PD < 0,1208%	645 108	12,6%	784 727	16,6%
9	0,1208% <= PD < 0,2091%	629 490	12,3%	377 371	8,0%
10	0,2091% <= PD < 0,3581%	375 435	7,3%	563 945	11,9%
11	0,3581% <= PD < 0,6132%	81 377	1,6%	210 375	4,5%
12	0,6132% <= PD < 1,0807%	93 303	1,8%	861 246	18,2%
13	1,0807% <= PD < 1,9599%	-	0,0%	-	0,0%
14	1,9599% <= PD < 3,5545%	2 063 695	40,2%	-	0,0%
15	3,5545% <= PD < 7,6705%	-	0,0%	1 222 552	25,9%
16	7,6705% <= PD < 19,6959%	16	0,0%	-	0,0%
17	19,6959% <= PD < 100,0000%	-	0,0%	-	0,0%
Razem		5 131 739	100,0%	4 727 173	100,0%

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

Dla ekspozycji z tytułu kredytowania specjalistycznego Bank stosuje podejście pogrupowania (ang. slotting criteria) w ramach metody wewnętrznych ratingów, polegające na zastosowaniu klas nadzorczych w procesie przypisywania wag ryzyka.

Rozkład portfela ekspozycji z tytułu kredytowania specjalistycznego (bez utraty wartości)

KLASA NADZORCZA	31.12.2015		31.12.2014	
	WARTOŚĆ BILANSOWA	%PORTFELA	WARTOŚĆ BILANSOWA	%PORTFELA
Wysoka	1 647 122	25,0%	878 848	16,7%
Dobra	4 185 156	63,4%	2 993 883	57,1%
Zadawalająca	720 513	10,9%	1 356 873	25,9%
Słaba	43 078	0,7%	17 093	0,3%
Razem	6 595 869	100,0%	5 246 697	100,0%

Podział kredytów i pożyczek udzielonych klientom na objęte i nie objęte wewnętrznymi modelami ratingowymi

	31.12.2015	31.12.2014
Kredyty i pożyczki bez rozpoznanej utraty wartości:	116 049 828	108 637 120
Kredyty i pożyczki dla ludności:	50 779 433	45 801 487
Objęte wewnętrznym modelem ratingowym:	48 496 634	43 613 740
Kredyty mieszkaniowe	40 682 616	36 358 539
Pożyczki gotówkowe	7 814 018	7 255 201
Pozostałe, nie objęte wewnętrznym modelem ratingowym	2 282 799	2 187 747
Kredyty i pożyczki dla przedsiębiorstw:	65 270 395	62 835 633
Objęte wewnętrznym modelem ratingowym:	20 208 561	19 179 987
Klienci z rocznymi obrotami nieprzekraczającymi 500 mln EUR	15 076 822	14 452 814
Klienci objęci modelem centralnym z rocznymi obrotami przekraczającymi 500 mln EUR	5 131 739	4 727 173
Ekspozycje z tytułu kredytowania specjalistycznego	6 595 869	5 246 697
Dłużne papiery wartościowe, nie objęte wewnętrznym modelem ratingowym	12 330 221	10 402 996
Transakcje z przyrzeczeniem odkupu, nie objęte wewnętrznym modelem ratingowym	4 755 472	5 789 064
Pozostałe, nie objęte wewnętrznym modelem ratingowym	21 380 272	22 216 889
Kredyty i pożyczki z rozpoznaną utratą wartości	2 458 823	2 752 122
Razem kredyty i pożyczki udzielone klientom (*)	118 508 651	111 389 242

(*) Kwoty kredytów i pożyczek udzielonych klientom uwzględniają należności z tytułu leasingu finansowego oraz weksle uprawnione do redyskontowania w Banku Centralnym.

Rating klienta/transakcji a szczebel podejmowania decyzji kredytowej

Szczebel decyzyjny związany z zatwierdzeniem transakcji jest w bezpośredni sposób uzależniony od ratingu klienta.

Limity uprawnień są związane z zajmowanym stanowiskiem, określonym zgodnie ze strukturą organizacyjną Banku. Limity są określone biorąc pod uwagę:

- kwotę łącznego zaangażowania Banku wobec klienta łącznie z kwotą wnioskowanej transakcji,
- rodzaj klienta,
- zaangażowanie osób i podmiotów powiązanych z klientem.

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

Walidacja modeli ratingowych

Wewnętrzna walidacja modeli i oszacowań parametrów ryzyka koncentruje się na ocenie jakości modeli ryzyka oraz dokładności i stabilności oszacowań parametrów stosowanych przez Bank. Walidacja obejmuje modele i parametry ryzyka szacowane lokalnie – walidacja modeli centralnych prowadzona jest w ramach Grupy UniCredit. Walidacja przeprowadzana jest na poziomie każdego modelu ryzyka, przy czym dla każdej z klas ekspozycji Bank może stosować kilka modeli.

Ponadto komórka audytu wewnętrznego ma obowiązek, co najmniej raz w roku, dokonać przeglądu systemów ratingowych Banku i ich funkcjonowania, w szczególności w obszarze funkcjonowania jednostki kontroli ryzyka i oszacowań wartości parametrów ryzyka. Przegląd obejmuje zgodność systemów ratingowych i ich funkcjonowania w Banku ze wszystkimi obowiązującymi minimalnymi wymaganiami w zakresie metod zaawansowanych.

Ekspozycja Banku na ryzyko kredytowe

Maksymalna ekspozycja kredytowa

Poniższa tabela przedstawia maksymalne narażenie na ryzyko kredytowe dla pozycji bilansowych i pozabilansowych na datę sprawozdawczą

	31.12.2015	31.12.2014
Należności od Banku Centralnego	4 930 181	5 826 906
Należności od banków oraz kredyty i pożyczki udzielone klientom (*)	126 020 878	118 604 439
Aktywa finansowe przeznaczone do obrotu	1 116 993	513 078
Aktywa z tytułu pochodnych instrumentów finansowych (do obrotu)	3 254 117	4 464 894
Instrumenty zabezpieczające	421 640	470 822
Inwestycyjne (lokacyjne) papiery wartościowe	20 989 942	24 572 130
Pozostałe aktywa (**)	3 154 186	3 573 738
Ekspozycja bilansowa (***)	159 887 937	158 026 007
Zobowiązania do udzielenia kredytu	30 556 733	26 930 834
Pozostałe zobowiązania warunkowe	16 706 417	15 727 886
Ekspozycja pozabilansowa	47 263 150	42 658 720
Razem	207 151 087	200 684 727

(*) Kwoty pożyczek udzielonych klientom uwzględniają weksle uprawnione do redyskontowania w Banku Centralnym.

(**) Obejmuje następujące pozycje sprawozdania z sytuacji finansowej: „Inwestycje w jednostkach zależnych”, „Inwestycje w jednostki stowarzyszone” oraz część pozycji „Inne aktywa” (dochody do otrzymania, rozrachunki międzybankowe i międzyoddziałowe, rozrachunki kartowe, należności od dłużników różnych).

(***) Ekspozycja bilansowa jest równa wartości bilansowej prezentowanej w sprawozdaniu z sytuacji finansowej.

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

Metody ograniczania ryzyka kredytowego

W Banku Pekao S.A. wypracowano ścisłą politykę zarządzania zabezpieczeniami, akceptowanymi przez Bank dla kredytów i gwarancji. Polityka zarządzania zabezpieczeniami jest odzwierciedlona w postaci wewnętrznych reguł i regulacji w Banku, odnoszących się do reguł nadzorczych, zawartych w Rozporządzeniu Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 575/2013 z dnia 26 czerwca 2013 roku w sprawie wymogów ostrożnościowych dla instytucji kredytowych i firm inwestycyjnych.

Najczęściej spotykane zabezpieczenia pożyczek i kredytów, które są przyjmowane zgodnie z polityką Banku w tym zakresie, są następujące

ZABEZPIECZENIA	ZASADY SZACOWANIA WARTOŚCI ZABEZPIECZEŃ
HIPOTEKI	
– komercyjne	Wartość zabezpieczenia powinna zostać określona na podstawie wyceny rynkowej dokonanej przez rzeczoznawcę. Dopuszczalne są inne, indywidualne udokumentowane źródła wyceny np. oferta kupna, wartość zależna od etapu procedury przetargowej, itp.
– mieszkalne	
ZASTAW REJESTROWY / PRZEWŁASZCZENIE:	
– zapasy	Wartość określana na podstawie wiarygodnych źródeł takich jak kwota z umowy zastawu, wartość z aktualnego sprawozdania finansowego, wartość wpisana w polisę ubezpieczeniową, wartość kwotowana na giełdzie, wartość wynikająca z zaawansowanego etapu windykacji poparta odpowiednimi dokumentami np. wycenami komornika lub syndyka.
– maszyny i urządzenia	Wartość określana na podstawie wyceny rynkowej rzeczoznawcy lub wartość bieżąca określona na podstawie innych wiarygodnych źródeł jak aktualna oferta kupna, ewidencja środków trwałych dłużnika, udokumentowana kwota podana przez komornika lub syndyka, itp.
– samochody	Wartość jest określona na podstawie dostępnych tabel (np. firm ubezpieczeniowych) wartości samochodu w zależności od marki, wieku, ceny początkowej, ewentualnie innych wiarygodnych źródeł wyceny np. kwoty wpisanej w polisie ubezpieczeniowej.
– inne	Wartość jest ustalana indywidualnie w zależności od przedmiotu. Wycena powinna pochodzić z wiarygodnego źródła z uwzględnieniem powyższych wskazówek.
– papiery wartościowe i środki pieniężne	Wartość określana na podstawie indywidualnie szacowanej wartości rynkowej. Stopa odzysku powinna zostać oszacowana ostrożnie, aby uwzględnić dużą zmienność ceny niektórych papierów wartościowych.
CESJA WIERZYTELNOŚCI	
– od kontrahenta mającego rating inwestycyjny przyznany przez niezależną agencję ratingową lub wewnętrzny system ratingowy Banku	Wartość określana na podstawie indywidualnie szacowanej wysokości wierzytelności.
– od pozostałych kontrahentów	Wartość określana na podstawie indywidualnie szacowanej wysokości wierzytelności.
GWARANCJE/ PORĘCZENIA (W TYM WEKSLOWE) / PRYZYSTAPIENIE DO DŁUGU	
– od banków i Skarbu Państwa	Do wysokość kwoty gwarantowanej.
– od innych kontrahentów mających dobrą sytuację finansową w szczególności potwierdzoną ratingiem inwestycyjnym przyznanym przez niezależną agencję ratingową lub wewnętrznym ratingiem Banku	Wartość określana na podstawie indywidualnie szacowanej wysokości wierzytelności.
– od pozostałych kontrahentów	Wartość określana na podstawie indywidualnie szacowanej wartości rynkowej.

Efekt finansowy ustanowionych zabezpieczeń dla portfela ekspozycji ocenianych indywidualnie z rozpoznaną utratą wartości wynosi 1 248 241 tys. złotych na datę 31 grudnia 2015 roku (1 453 471 tys. złotych na datę 31 grudnia 2014 roku). Jest to kwota, o którą poziom wymaganych odpisów z tytułu utraty wartości dla tego portfela byłby wyższy, gdyby przy ich szacowaniu nie zostały uwzględnione zdyskontowane przepływy z zabezpieczeń.

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

Kompensowanie aktywów i zobowiązań finansowych

Ujawnienia wymienione w tabelach poniżej obejmują aktywa i zobowiązania finansowe, które podlegają egzekwowalnym porozumieniom ramowym lub podobnym porozumieniom dotyczącym kompensowania, niezależnie od tego, czy są one kompensowane w sprawozdaniu z sytuacji finansowej.

Porozumienia dotyczące kompensowania zawierane przez Bank, to:

- umowy ramowe ISDA oraz inne umowy ramowe dotyczące instrumentów pochodnych,
- globalne umowy ramowe (GMRA) dotyczące transakcji zakupu/sprzedaży papierów wartościowych z przyrzeczeniem odkupu.

Porozumienia dotyczące kompensowania zawierane przez Bank nie spełniają kryteriów kompensowania w sprawozdaniu z sytuacji finansowej. Zapisy takich porozumień dają bowiem prawo do kompensaty ujętych kwot, które jest wykonalne tylko w przypadkach niewywiązania się z płatności, niewypłacalności lub upadłości jednego z kontrahentów. Dodatkowo Bank i jego kontrahenci nie mają intencji do rozliczenia transakcji na bazie kwoty netto lub do jednoczesnej realizacji aktywów i wykonania zobowiązań. W związku z tym nie wystąpiły przypadki kompensaty aktywów i zobowiązań finansowych na dzień bilansowy.

Bank otrzymał i złożył zabezpieczenia w postaci depozytów zabezpieczających i płynnych papierów wartościowych w odniesieniu do następujących transakcji:

- instrumenty pochodne,
- transakcje zakupu/sprzedaży papierów wartościowych z przyrzeczeniem odkupu.

Zabezpieczenia te ustanowione są na standardowych warunkach branżowych. Zabezpieczenia w postaci depozytów zabezpieczających wynikają m.in. z tzw. Credit Support Annex (CSA) – stanowiących załącznik do umów ramowych ISDA.

Papiery wartościowe otrzymane/złożone jako zabezpieczenie w ramach transakcji z przyrzeczeniem odkupu mogą być zastawione lub sprzedane na czas trwania transakcji, ale muszą być oddane w dacie zapadalności transakcji. Warunki umów również dają prawo każdej ze stron transakcji do rozwiązania powiązanych transakcji w przypadku braku możliwości zwrotu zabezpieczenia.

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

Aktywa i zobowiązania finansowe, które podlegają egzekwowalnym porozumieniom ramowym lub podobnym porozumieniom dotyczącym kompensowania i które mogą potencjalnie podlegać kompensacji w sprawozdaniu z sytuacji finansowej.

31.12.2015	WARTOŚĆ BILANSOWA AKTYWÓW FINANSOWYCH PREZENTOWANA W SPRAWOZDANIU Z SYTUACJI FINANSOWEJ	POTENCJALNE KWOTY KOMPENSATY		WARTOŚĆ NETTO	
		INSTRUMENTY FINANSOWE (ZAWIERA OTRZYMANE ZABEZPIECZENIA NA PAPIERACH WARTOŚCIOWYCH)	OTRZYMANE ZABEZPIECZENIA PIENIĘŻNE		
AKTYWA FINANSOWE					
	Instrumenty pochodne	3 675 757	-3 007 610	-295 762	372 385
RAZEM	3 675 757	-3 007 610	-295 762	372 385	

31.12.2015	WARTOŚĆ BILANSOWA ZOBOWIĄZAŃ FINANSOWYCH PREZENTOWANA W SPRAWOZDANIU Z SYTUACJI FINANSOWEJ	POTENCJALNE KWOTY KOMPENSATY		WARTOŚĆ NETTO	
		INSTRUMENTY FINANSOWE (ZAWIERA ZŁOŻONE ZABEZPIECZENIA NA PAPIERACH WARTOŚCIOWYCH)	ZŁOŻONE ZABEZPIECZENIA PIENIĘŻNE		
ZOBOWIĄZANIA FINANSOWE					
	Instrumenty pochodne	4 904 557	-3 007 610	-1 339 417	557 530
	Transakcje sprzedaży papierów wartościowych z przyrzeczeniem odkupu	963 829	-962 346	-	1 483
RAZEM	5 868 386	-3 969 956	-1 339 417	559 013	

31.12.2014	WARTOŚĆ BILANSOWA AKTYWÓW FINANSOWYCH PREZENTOWANA W SPRAWOZDANIU Z SYTUACJI FINANSOWEJ	POTENCJALNE KWOTY KOMPENSATY		WARTOŚĆ NETTO	
		INSTRUMENTY FINANSOWE (ZAWIERA OTRZYMANE ZABEZPIECZENIA NA PAPIERACH WARTOŚCIOWYCH)	OTRZYMANE ZABEZPIECZENIA PIENIĘŻNE		
AKTYWA FINANSOWE					
	Instrumenty pochodne	4 935 716	-3 855 316	-239 865	840 535
	Transakcje zakupu papierów wartościowych z przyrzeczeniem odkupu	531 315	-530 528	-385	402
RAZEM	5 467 031	-4 385 844	-240 250	840 937	

31.12.2014	WARTOŚĆ BILANSOWA ZOBOWIĄZAŃ FINANSOWYCH PREZENTOWANA W SPRAWOZDANIU Z SYTUACJI FINANSOWEJ	POTENCJALNE KWOTY KOMPENSATY		WARTOŚĆ NETTO	
		INSTRUMENTY FINANSOWE (ZAWIERA ZŁOŻONE ZABEZPIECZENIA NA PAPIERACH WARTOŚCIOWYCH)	ZŁOŻONE ZABEZPIECZENIA PIENIĘŻNE		
ZOBOWIĄZANIA FINANSOWE					
	Instrumenty pochodne	5 906 720	-3 855 316	-1 140 883	910 521
	Transakcje sprzedaży papierów wartościowych z przyrzeczeniem odkupu	2 391	-2 391	-	-
RAZEM	5 909 111	-3 857 707	-1 140 883	910 521	

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

Ujawnione powyżej wartości aktywów i zobowiązań finansowych prezentowane są w sprawozdaniu z sytuacji finansowej:

- aktywa i zobowiązania finansowe z tytułu instrumentów pochodnych – na bazie wartości godziwej,
- aktywa i zobowiązania finansowe z tytułu transakcji zakupu/sprzedaży papierów wartościowych z przyrzeczeniem odkupu – na bazie wartości według zamortyzowanego kosztu.

Rekoncyliacja wartości bilansowej aktywów i zobowiązań finansowych, które podlegają egzekwowalnym porozumieniom ramowym lub podobnym porozumieniom dotyczącym kompensowania, z wartościami prezentowanymi w sprawozdaniu z sytuacji finansowej.

31.12.2015	WARTOŚĆ BILANSOWA NETTO	POZYCJA SPRAWOZDANIA Z SYTUACJI FINANSOWEJ	WARTOŚĆ BILANSOWA POZYCJI ZE SPRAWOZDANIA Z SYTUACJI FINANSOWEJ	WARTOŚĆ BILANSOWA POZYCJI NIE PODLEGAJĄCYCH UJAWNIENIU W NOCIE DOTYCZĄCEJ KOMPENSOWANIA	NOTA
AKTYWA FINANSOWE					
Instrumenty pochodne	3 182 088	Aktywa z tytułu pochodnych instrumentów finansowych (przeznaczone do obrotu)	3 254 117	72 029	25
	421 640	Instrumenty zabezpieczające	421 640	-	27
ZOBOWIĄZANIA FINANSOWE					
Instrumenty pochodne	3 112 138	Zobowiązania z tytułu pochodnych instrumentów finansowych (przeznaczone do obrotu)	3 201 798	89 660	25
	1 702 759	Instrumenty zabezpieczające	1 702 759	-	27
Transakcje sprzedaży papierów wartościowych z przyrzeczeniem odkupu	963 829	Zobowiązania wobec innych banków	4 553 114	3 589 285	38

31.12.2014	WARTOŚĆ BILANSOWA NETTO	POZYCJA SPRAWOZDANIA Z SYTUACJI FINANSOWEJ	WARTOŚĆ BILANSOWA POZYCJI ZE SPRAWOZDANIA Z SYTUACJI FINANSOWEJ	WARTOŚĆ BILANSOWA POZYCJI NIE PODLEGAJĄCYCH UJAWNIENIU W NOCIE DOTYCZĄCEJ KOMPENSOWANIA	NOTA
AKTYWA FINANSOWE					
Instrumenty pochodne	4 291 499	Aktywa z tytułu pochodnych instrumentów finansowych (przeznaczone do obrotu)	4 464 894	173 395	25
	470 822	Instrumenty zabezpieczające	470 822	-	27
Transakcje zakupu papierów wartościowych z przyrzeczeniem odkupu	531 315	Należności od banków	7 215 362	6 684 047	23
ZOBOWIĄZANIA FINANSOWE					
Instrumenty pochodne	4 328 577	Zobowiązania z tytułu pochodnych instrumentów finansowych (przeznaczone do obrotu)	4 422 292	93 715	25
	1 484 428	Instrumenty zabezpieczające	1 484 428	-	27
Transakcje sprzedaży papierów wartościowych z przyrzeczeniem odkupu	2 391	Zobowiązania wobec innych banków	3 129 856	3 127 465	38

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

Ogólna charakterystyka procesu monitorowania

Proces monitorowania nakierowany jest na identyfikację symptomów i zagrożeń pojawiających się u klienta, podejmowanie działań zapobiegających pogarszaniu się jakości portfela kredytowego w celu maksymalizacji prawdopodobieństwa odzyskania udostępnionych klientowi środków.

Monitorowanie ryzyka kredytowego obejmuje w szczególności, kontrolę terminowości obsługi zadłużenia, analizę sytuacji ekonomiczno-finansowej klienta, sprawdzanie realizacji warunków umowy kredytowej oraz przyjętych i ustanowionych zabezpieczeń.

Monitoring dużych klientów korporacyjnych dokonywany jest z wykorzystaniem systemu ratingowego oraz danych z wewnętrznych i zewnętrznych źródeł informacji. W przypadku średniego i małego klienta proces monitorowania prowadzony jest przy wykorzystaniu wewnętrznego narzędzia zbudowanego na bazie statystycznego modelu behawioralnego. Efektywność procesu wzmocniona jest dzięki cyklicznym przeglądom portfela kredytowego dokonywanym przez przedstawicieli Pionu Zarządzania Ryzykami i Pionów Biznesowych mających na celu ustalenie rzeczywistej jakości poszczególnych ekspozycji oraz całego portfela kredytowego.

Monitorowanie klienta indywidualnego ma charakter systemowy i jest przeprowadzane na podstawie wyników scoringu behawioralnego.

Ogólna charakterystyka modelu tworzenia odpisów aktualizacyjnych

W Banku odpisy aktualizacyjne tworzone są zgodnie z Międzynarodowymi Standardami Sprawozdawczości Finansowej. Odzwierciedlają one utratę wartości aktywów kredytowych oznaczającą, iż Bank nie będzie w stanie odzyskać należności zgodnie z warunkami umowy. Utrata wartości ekspozycji kredytowych wyceniana jest metodą indywidualną i grupową.

Proces identyfikacji ekspozycji z utratą wartości objętych wyceną indywidualną dokonywany jest z wykorzystaniem wewnętrznego narzędzia i obejmuje następujące etapy:

- określenie czy przesłanka utraty wartości na danej ekspozycji kredytowej została rozpoznana, a przy jej zidentyfikowaniu określenie rodzaju przesłanki i nadanie ekspozycji statusu default,
- oszacowanie przyszłych przepływów pieniężnych, zdyskontowanych z zastosowaniem efektywnej stopy procentowej, pochodzących zarówno z zabezpieczeń jak i działalności klienta,
- wyliczenie odpisu aktualizacyjnego i zaewidencjonowanie go w systemie.

Ekspozycje objęte wyceną grupową klasyfikowane są do kategorii default, w przypadku gdy zaległość w spłacie przekracza 90 dni. Odpis z tytułu utraty wartości dla tych ekspozycji jest wyliczany w oparciu o modele statystyczne.

W przypadku, gdy na ekspozycjach kredytowych przesłanka utraty wartości nie została rozpoznana wyliczany jest odpis na straty poniesione lecz nieujawnione (IBNR) w oparciu o modele statystyczne.

Stosowane modele statystyczne bazują na obserwacjach historycznych, w ramach grup ekspozycji charakteryzujących się zbliżonymi parametrami ryzyka kredytowego.

Modele i parametry wykorzystywane do tworzenia odpisów są poddawane okresowej walidacji.

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

Analiza jakościowa aktywów finansowych Banku

Ekspozycje Banku na ryzyko kredytowe z tytułu kredytów i pożyczek z rozpoznaną utratą wartości według okresów przeterminowania

	NALEŻNOŚCI OD BANKÓW		KREDYTY I POŻYCZKI UDZIELONE KLIENTOM	
	31.12.2015	31.12.2014	31.12.2015	31.12.2014
WARTOŚĆ BILANSOWA BRUTTO EKSPOZYCJI OCENIANEJ INDYWIDUALNIE Z ROZPOZNANĄ UTRATĄ WARTOŚCI				
- nieprzeterminowane	-	-	537 927	602 972
- do 1 miesiąca	-	-	13 046	38 982
- powyżej 1 miesiąca do 3 miesięcy	-	-	21 496	102 477
- powyżej 3 miesięcy do 1 roku	-	-	116 917	746 774
- powyżej 1 roku do 5 lat	9 927	9 160	2 968 023	2 545 244
- powyżej 5 lat	-	-	1 334 323	1 075 231
Razem brutto	9 927	9 160	4 991 732	5 111 680
ODPIS				
- nieprzeterminowane	-	-	-230 039	-199 010
- do 1 miesiąca	-	-	-4 933	-7 985
- powyżej 1 miesiąca do 3 miesięcy	-	-	-4 819	-58 176
- powyżej 3 miesięcy do 1 roku	-	-	-47 727	-312 789
- powyżej 1 roku do 5 lat	-9 927	-9 160	-1 711 053	-1 415 195
- powyżej 5 lat-	-	-	-1 156 423	-887 430
Razem odpis	-9 927	-9 160	-3 154 994	-2 880 585
Wartość bilansowa netto ekspozycji ocenianej indywidualnie z rozpoznaną utratą wartości	-	-	1 836 738	2 231 095
WARTOŚĆ BILANSOWA BRUTTO EKSPOZYCJI OCENIANEJ GRUPOWO Z ROZPOZNANĄ UTRATĄ WARTOŚCI				
- nieprzeterminowane	-	-	109 908	60 051
- do 1 miesiąca	-	-	41 499	33 784
- powyżej 1 miesiąca do 3 miesięcy	-	-	44 193	49 713
- powyżej 3 miesięcy do 1 roku	-	-	292 994	346 647
- powyżej 1 roku do 5 lat	-	-	1 235 099	1 366 191
- powyżej 5 lat	9 800	9 800	943 397	816 259
Razem brutto	9 800	9 800	2 667 090	2 672 645
ODPIS				
- nieprzeterminowane	-	-	-37 924	-32 243
- do 1 miesiąca	-	-	-10 142	-16 966
- powyżej 1 miesiąca do 3 miesięcy	-	-	-14 292	-26 065
- powyżej 3 miesięcy do 1 roku	-	-	-148 107	-207 366
- powyżej 1 roku do 5 lat	-	-	-948 154	-1 091 855
- powyżej 5 lat	-9 800	-9 800	-886 386	-777 123
Razem odpis	-9 800	-9 800	-2 045 005	-2 151 618
Wartość bilansowa netto ekspozycji ocenianej grupowo z rozpoznaną utratą wartości	-	-	622 085	521 027

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

Ekspozycje Banku na ryzyko kredytowe z tytułu kredytów i pożyczek bez rozpoznanej utraty wartości według okresów przeterminowania

	NALEŻNOŚCI OD BANKÓW		KREDYTY I POŻYCZKI UDZIELONE KLIENTOM (*)			
			PRZEDSIĘBIORSTWA		LUDNOŚĆ	
	31.12.2015	31.12.2014	31.12.2015	31.12.2014	31.12.2015	31.12.2014
WARTOŚĆ BILANSOWA BRUTTO EKSPOZYCJI BEZ ROZPOZNANEJ UTRATY WARTOŚCI						
- nieprzeterminowane	7 512 892	7 215 919	65 381 533	62 883 973	49 339 959	44 315 903
- do 30 dni	-	-	80 827	69 203	1 227 905	1 241 026
- powyżej 30 dni do 60 dni	-	-	13 781	29 176	170 112	186 926
- powyżej 60 dni	-	-	78 993	113 466	187 622	296 500
Razem brutto	7 512 892	7 215 919	65 555 134	63 095 818	50 925 598	46 040 355
ODPIS IBNR						
- nieprzeterminowane	-666	-557	-280 953	-256 434	-89 579	-127 781
- do 30 dni	-	-	-2 473	-1 690	-36 702	-73 635
- powyżej 30 dni do 60 dni	-	-	-645	-1 139	-11 227	-22 130
- powyżej 60 dni	-	-	-668	-922	-8 657	-15 322
Razem odpis IBNR	-666	-557	-284 739	-260 185	-146 165	-238 868
Wartość bilansowa netto ekspozycji bez rozpoznanej utraty wartości	7 512 226	7 215 362	65 270 395	62 835 633	50 779 433	45 801 487

(*) Kwoty pożyczek udzielonych klientom uwzględniają weksle uprawnione do redyskontowania w Banku Centralnym.

Ekspozycje Banku na ryzyko kredytowe z tytułu kredytów i pożyczek według kryterium wystąpienia przesłanek utraty wartości

	NALEŻNOŚCI OD BANKÓW		KREDYTY I POŻYCZKI UDZIELONE KLIENTOM (*)	
	31.12.2015	31.12.2014	31.12.2015	31.12.2014
EKSPOZYCJE Z ROZPOZNANĄ UTRATĄ WARTOŚCI				
wartość bilansowa brutto	19 727	18 960	7 658 822	7 784 325
odpis	-19 727	-18 960	-5 199 999	-5 032 203
Razem netto	-	-	2 458 823	2 752 122
EKSPOZYCJE Z PRZESŁANKAMI UTRATY WARTOŚCI, DLA KTÓRYCH NIE STWIERDZONO UTRATY WARTOŚCI				
wartość bilansowa brutto, w tym:	-	-	14 868	23 601
<i>ekspozycje, w przypadku, których w zdyskontowanych oczekiwanych przyszłych przepływach pieniężnych uwzględniono wartość zabezpieczeń, w tym:</i>	-	-	14 868	23 601
<i>ekspozycje przeterminowane</i>	-	-	6 957	5 597
odpis IBNR	-	-	-1 138	-1 676
Razem netto	-	-	13 730	21 925
EKSPOZYCJE BEZ PRZESŁANEK UTRATY WARTOŚCI				
wartość bilansowa brutto	7 512 892	7 215 919	116 465 864	109 112 572
odpis IBNR	-666	-557	-429 766	-497 377
Razem netto	7 512 226	7 215 362	116 036 098	108 615 195

(*) Kwoty pożyczek udzielonych klientom uwzględniają weksle uprawnione do redyskontowania w Banku Centralnym.

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

Podział ekspozycji z tytułu dłużnych papierów wartościowych według ratingów agencji Standard & Poor's według stanu na 31 grudnia 2015 roku

DŁUŻNE PAPIERY WARTOŚCIOWE					
RATING	PRZEZNACZONE DO OBROTU	DOSTĘPNE DO SPRZEDAŻY	UTRZYMYWANE DO TERMINU WYMAGALNOŚCI	NABYTE W RAMACH TRANSAKCJI Z PRZYRZECZENIEM ODSPRZEDAŻY (***)	RAZEM
A+ do A-	1 003 007	15 865 408	2 418 961	6 520 122	25 807 498
BBB+ do BBB-	-	251 367	-	-	251 367
bez ratingu	113 986	1 312 168 (*)	871 100 (**)	-	2 297 254
Razem	1 116 993	17 428 943	3 290 061	6 520 122	28 356 119

(*) W tym bony pieniężne NBP o wartości 628 454 tys. zł.

(**) W tym bony pieniężne NBP o wartości 871 100 tys. zł.

(***) Wartość godziwa dłużnych papierów wartościowych nabytych w ramach transakcji z przyrzeczeniem odsprzedaży.

Podział ekspozycji z tytułu dłużnych papierów wartościowych według ratingów agencji Standard & Poor's według stanu na 31 grudnia 2014 roku

DŁUŻNE PAPIERY WARTOŚCIOWE					
RATING	PRZEZNACZONE DO OBROTU	DOSTĘPNE DO SPRZEDAŻY	UTRZYMYWANE DO TERMINU WYMAGALNOŚCI	NABYTE W RAMACH TRANSAKCJI Z PRZYRZECZENIEM ODSPRZEDAŻY (***)	RAZEM
AA+ do AA-	-	1 048 585	-	-	1 048 585
A+ do A-	310 654	14 838 185	672 495	7 716 100	23 537 434
BBB+ do BBB-	-	248 985	-	-	248 985
bez ratingu	202 424	6 850 034(*)	851 445 (**)	-	7 903 903
Razem	513 078	22 985 789	1 523 940	7 716 100	32 738 907

(*) W tym bony pieniężne NBP o wartości 6 147 781 tys. zł.

(**) W tym bony pieniężne NBP o wartości 851 445 tys. zł.

(***) Wartość godziwa dłużnych papierów wartościowych nabytych w ramach transakcji z przyrzeczeniem odsprzedaży.

Podział aktywów z tytułu instrumentów pochodnych według ratingów agencji Standard & Poor's według stanu na 31 grudnia 2015 roku

RATING	INSTRUMENTY POCHODNE						RAZEM
	HANDLOWE			ZABEZPIECZAJĄCE			
	BANKI	POZOSTAŁE INSTYTUCJE FINANSOWE	PODMIOTY NIEFINANSOWE	BANKI	POZOSTAŁE INSTYTUCJE FINANSOWE	PODMIOTY NIEFINANSOWE	
AAA	90	-	-	-	-	-	90
AA+ do AA-	126 730	-	-	3 032	-	-	129 762
A+ do A-	1 044 437	272 974	-	64 698	-	749	1 382 858
BBB+ do BBB-	1 003 930	-	503	319 425	-	-	1 323 858
BB+ do BB-	-	-	1 454	-	-	-	1 454
bez ratingu	511 324	52 725	239 950	29 798	3 938	-	837 735
Razem	2 686 511	325 699	241 907	416 953	3 938	749	3 675 757

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

Podział aktywów z tytułu instrumentów pochodnych według ratingów agencji Standard & Poor's według stanu na 31 grudnia 2014 roku

RATING	INSTRUMENTY POCHODNE						RAZEM
	HANDLOWE			ZABEZPIECZAJĄCE			
	BANKI	POZOSTAŁE INSTYTUCJE FINANSOWE	PODMIOTY NIEFINANSOWE	BANKI	POZOSTAŁE INSTYTUCJE FINANSOWE	PODMIOTY NIEFINANSOWE	
AAA	155	-	-	-	-	-	155
AA+ do AA-	165 233	-	-	7 996	-	-	173 229
A+ do A-	2 672 019	275 856	-	415 222	-	-	3 363 097
BBB+ do BBB-	490 530	-	1 129	20 649	-	-	512 308
BB+ do BB-	26 026	-	2 623	-	-	-	28 649
B+ do B-	-	-	103	-	-	-	103
bez ratingu	320 146	202 607	308 467	21 383	5 572	-	858 175
Razem	3 674 109	478 463	312 322	465 250	5 572	-	4 935 716

Praktyki „forbearance”

W nawiązaniu do dokumentu 2012/853 wydanego przez Europejski Urząd Nadzoru Giełd i Papierów Wartościowych (ESMA) oraz instrukcji wydanych przez Europejski Urząd Nadzoru Bankowego w zakresie ujawnień dotyczących ekspozycji forborne, Bank we współpracy z podmiotem dominującym, wdrożył proces klasyfikacji tego rodzaju ekspozycji.

Ekspozycje forborne są to umowy kredytowe, co do których zastosowano praktyki „forbearance”. Praktyki „forbearance” występują w sytuacjach, w których uznaje się, że kredytobiorca z powodu trudności finansowych, nie jest w stanie wykonać warunków umowy. W związku z tymi trudnościami, Bank zmienia warunki umowy w sposób, umożliwiający kredytobiorcy całkowitą lub częściową obsługę zadłużenia lub jego refinansowanie. Zmiana warunków umowy może obejmować m.in. obniżenie oprocentowania, rat kapitałowych, naliczonych odsetek, bądź zmianę harmonogramu spłat kapitału i/lub odsetek.

W szczególności Bank uznaje za praktyki „forbearance” następujące przypadki:

- renegotjowana umowa była sklasyfikowana jako ekspozycja z rozpoznaną utratą wartości, a zmiany zostały dokonane w ramach procesów restrukturyzacyjnych,
- renegotjowana umowa była w całości lub częściowo przeterminowana powyżej 30 dni (bez stwierdzonej utraty wartości) przynajmniej raz w ciągu ostatnich 3 miesięcy przed datą renegotjacji lub byłaby w całości lub częściowo przeterminowana powyżej 30 dni, gdyby nie dokonano renegotjacji,
- w tym samym lub bliskim terminie udzielenia dodatkowego finansowania przez Bank, kredytobiorca dokonał spłaty kapitału lub odsetek z tytułu innej umowy w Banku, która była w całości lub częściowo przeterminowana powyżej 30 dni w ciągu ostatnich 3 miesięcy przed datą refinansowania.

Klasyfikacji ekspozycji forborne zaprzestaje się w przypadku spełnienia wszystkich poniższych warunków:

- umowa jest uznawana jako ekspozycja bez przesłanki utraty wartości,
- upłynął co najmniej 2 letni okres próbny od daty uznania ekspozycji forborne jako ekspozycji bez przesłanki utraty wartości,
- miały miejsce regularne spłaty istotnych kwot kapitału i/lub odsetek,
- żadna z ekspozycji dłużnika nie była przeterminowana powyżej 30 dni w okresie próbnym ekspozycji forborne.

Praktyki „forbearance” nie mają zastosowania w przypadku, gdy trudności finansowe kredytobiorcy nie są czynnikiem determinującym modyfikowanie warunków umownych lub refinansowanie.

Umowy „forbearance” objęte są procesem monitorowania pod kątem wywiązywania się ze zobowiązań zawartych w umowie. Zarządzanie umowami, w których wystąpił przypadek praktyk „forbearance” i bieżący monitoring tych umów należy do dedykowanych jednostek Banku.

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

Na moment klasyfikacji ekspozycji jako forborne i na każdy dzień bilansowy Bank ocenia, czy istnieją obiektywne przesłanki utraty wartości ekspozycji. Zasady rachunkowości w odniesieniu do oceny i procesu ustalenia rezerw dla ekspozycji forborne zasadniczo pokrywają się z zasadami ustalania rezerw według MSR 39, tj. jeśli istnieją obiektywne przesłanki wystąpienia straty z tytułu utraty wartości kredytów wycenianych według zamortyzowanego kosztu, kwota straty jest wyliczana jako różnica pomiędzy wartością bilansową kredytu, a wartością bieżącą przewidywanych przyszłych przepływów pieniężnych (za wyjątkiem przyszłych strat, które jeszcze nie zostały rozpoznane) zdyskontowaną za pomocą pierwotnej efektywnej stopy procentowej kredytu.

Gdy praktyki „forbearance” prowadzą do wyłączenia z bilansu pierwotnego kredytu, Bank rozpoznaje nowy kredyt w jego wartości godziwej. Różnica pomiędzy wartością księgową pierwotnego kredytu, a wartością godziwą nowego kredytu jest księgowana w rachunku zysków i strat.

Bank dokonuje też szczegółowej analizy charakterystyki ryzyka kredytowego aktywów, dla których zastosowano praktyki „forbearance”, pod kątem indywidualnej lub portfelowej oceny utraty wartości.

Udział ekspozycji forborne w portfelu kredytowym Banku

	31.12.2015	31.12.2014
KREDYTY I POŻYCZKI UDZIELONE KLIENTOM		
Ekspozycje bez rozpoznanej utraty wartości, w tym:	116 049 828	108 637 120
ekspozycje forborne	369 929	430 768
Ekspozycje z rozpoznaną utratą wartości, w tym:	2 458 823	2 752 122
ekspozycje forborne	1 497 252	1 710 511
Razem netto, w tym:	118 508 651	111 389 242
ekspozycje forborne	1 867 181	2 141 279

Analiza jakościowa ekspozycji forborne

	31.12.2015	31.12.2014
Ekspozycje bez rozpoznanej utraty wartości		
Wartość bilansowa brutto	383 764	471 267
Odpisy IBNR	-13 835	-40 499
Wartość bilansowa netto	369 929	430 768
Ekspozycje z rozpoznaną utratą wartości		
Wartość bilansowa brutto, w tym:	2 912 211	2 858 150
ekspozycje oceniane indywidualnie	2 702 996	2 717 279
ekspozycje oceniane grupowo	209 215	140 871
Odpisy aktualizujące, w tym:	-1 414 959	-1 147 639
ekspozycje oceniane indywidualnie	-1 320 652	-1 065 476
ekspozycje oceniane grupowo	-94 307	-82 163
Wartość bilansowa netto	1 497 252	1 710 511
Razem wartość bilansowa netto	1 867 181	2 141 279

Bank posiada zabezpieczenia dla ekspozycji forborne w kwocie 822 701 tys. zł na 31 grudnia 2015 roku (1 228 049 tys. zł na 31 grudnia 2014 roku).

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

Analiza jakościowa ekspozycji forborne według okresów przeterminowania

	31.12.2015	31.12.2014
Wartość bilansowa brutto ekspozycji bez rozpoznanej utraty wartości, w tym:	383 764	471 267
- nieprzeterminowane	268 114	342 879
- do 30 dni	81 787	91 987
- powyżej 30 dni do 60 dni	16 086	22 848
- powyżej 60 dni	17 777	13 553
Odpisy IBNR dla ekspozycji bez rozpoznanej utraty wartości, w tym:	-13 835	-40 499
- nieprzeterminowane	-5 750	-21 691
- do 30 dni	-5 103	-12 077
- powyżej 30 dni do 60 dni	-1 444	-3 793
- powyżej 60 dni	-1 538	-2 938
Wartość bilansowa brutto ekspozycji z rozpoznaną utratą wartości, w tym:	2 912 211	2 858 150
- nieprzeterminowane	577 025	610 881
- do 1 miesiąca	32 642	47 492
- powyżej 1 miesiąca do 3 miesięcy	27 496	107 409
- powyżej 3 miesięcy do 1 roku	112 103	651 006
- powyżej 1 roku do 5 lat	2 117 636	1 434 364
- powyżej 5 lat	45 309	6 998
Odpisy aktualizujące dla ekspozycji z rozpoznaną utratą wartości, w tym:	-1 414 959	-1 147 639
- nieprzeterminowane	-202 974	-198 862
- do 1 miesiąca	-9 744	-12 309
- powyżej 1 miesiąca do 3 miesięcy	-7 307	-63 280
- powyżej 3 miesięcy do 1 roku	-39 981	-225 414
- powyżej 1 roku do 5 lat	-1 117 675	-641 166
- powyżej 5 lat	-37 278	-6 608
Razem wartość bilansowa netto	1 867 181	2 141 279

Zmiany wartości bilansowej netto ekspozycji forborne

	2015	2014
Wartość netto na początek okresu	2 141 279	1 932 336
Wartość ekspozycji ujętych w okresie	138 575	709 550
Wartość ekspozycji wyłączonych w okresie	-137 315	-142 296
Zmiana odpisów aktualizujących	-215 813	-164 031
Inne zmiany	-59 545	-194 280
Wartość netto na koniec okresu	1 867 181	2 141 279
Przychody odsetkowe	163 945	197 829

Ekspozycje forborne według typu działania

	31.12.2015	31.12.2014
Zmiana warunków umowy	3 100 908	3 137 806
Refinansowanie	195 067	191 611
Wartość bilansowa brutto	3 295 975	3 329 417
Odpisy aktualizujące wartość należności	-1 428 794	-1 188 138
Razem wartość bilansowa netto	1 867 181	2 141 279

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

Ekspozycje forborne według struktury produktowej

	31.12.2015	31.12.2014
Kredyty na nieruchomości	538 102	464 163
Kredyty w rachunku bieżącym	301 434	332 691
Kredyty operacyjne	890 578	583 040
Kredyty na inwestycje	1 335 790	1 467 691
Skupione wierzytelności	1 061	266 330
Pozostałe kredyty i pożyczki	229 010	215 502
Wartość bilansowa brutto	3 295 975	3 329 417
Odpisy aktualizujące wartość należności	-1 428 794	-1 188 138
Razem wartość bilansowa netto	1 867 181	2 141 279

Ekspozycje forborne według struktury branżowej

	31.12.2015	31.12.2014
Przedsiębiorstwa	2 754 897	2 826 612
Przetwórstwo przemysłowe	703 030	670 068
Budownictwo	615 690	654 406
Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości	451 742	485 099
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	521 685	475 414
Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi	201 675	206 707
Handel hurtowy i detaliczny	117 919	150 748
Górnictwo i wydobywanie	76 346	71 658
Transport i gospodarka magazynowa	51 201	51 361
Rolnictwo, leśnictwo i rybactwo	2 809	45 055
Pozostałe branże	12 800	16 096
Osoby fizyczne	541 078	502 805
Wartość bilansowa brutto	3 295 975	3 329 417
Odpisy aktualizujące wartość należności	-1 428 794	-1 188 138
Razem wartość bilansowa netto	1 867 181	2 141 279

Ekspozycje forborne według struktury geograficznej

	31.12.2015	31.12.2014
Polska	2 984 333	3 063 666
Ukraina	292 314	254 098
Cypr	18 503	10 880
Pozostałe kraje	825	773
Wartość bilansowa brutto	3 295 975	3 329 417
Odpisy aktualizujące wartość należności	-1 428 794	-1 188 138
Razem wartość bilansowa netto	1 867 181	2 141 279

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

Koncentracja ryzyka kredytowego

Zgodnie z obowiązującymi przepisami zaangażowanie Banku Pekao S.A. wobec jednego podmiotu lub podmiotów powiązanych kapitałowo lub organizacyjnie nie może przekroczyć 25% funduszy własnych Banku. W 2015 roku limity maksymalnego zaangażowania nie zostały przekroczone.

a) Według poszczególnych podmiotów:

Według stanu na 31.12.2015

ZAANGAŻOWANIE WOBEC 10 NAJWIĘKSZYCH KLIENTÓW BANKU	UDZIAŁ % W PORTFELU
Klient 1	2,0%
Klient 2	1,6%
Klient 3	1,2%
Klient 4	1,2%
Klient 5	0,9%
Klient 6	0,8%
Klient 7	0,8%
Klient 8	0,7%
Klient 9	0,6%
Klient 10	0,6%
Razem	10,4%

b) Według grup kapitałowych:

Według stanu na 31.12.2015

ZAANGAŻOWANIE WOBEC 5 NAJWIĘKSZYCH GRUP KAPITAŁOWYCH BĘDĄCYCH KLIENTAMI BANKU	UDZIAŁ % W PORTFELU
Grupa 1	5,1%
Grupa 2	1,9%
Grupa 3	1,4%
Grupa 4	1,4%
Grupa 5	1,3%
Razem	11,1%

c) Według branż:

Ograniczeniu ryzyka kredytowego związanego z nadmierną koncentracją sektorową służy system kształtowania sektorowej struktury zaangażowania. Obejmuje on ustalanie wskaźników koncentracji sektorowej, monitorowanie portfela kredytowego oraz procedury wymiany informacji. System ten dotyczy zaangażowania kredytowego w poszczególne rodzaje działalności gospodarczej sklasyfikowane według Polskiej Klasyfikacji Działalności (PKD).

Wskaźniki koncentracji ustalane są w oparciu o obecny poziom zaangażowania Banku w dany sektor oraz ocenę ryzyka danego sektora. Okresowe porównywanie zaangażowania Banku z obowiązującymi wskaźnikami koncentracji pozwala na bieżącą identyfikację sektorów, w których może wystąpić nadmierna koncentracja ryzyka. W przypadku zaistnienia takiej sytuacji, dokonywana jest analiza obejmująca ocenę kondycji ekonomicznej sektora z uwzględnieniem zarówno dotychczasowych jak i prognozowanych trendów oraz ocenę jakości zaangażowania w dany sektor. Działania te pozwalają na formułowanie polityki Banku ograniczającej ryzyko sektorowe oraz bieżące jej dostosowywanie do zmieniających się warunków.

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

Strukturę zaangażowania według sektorów prezentuje poniższa tabela

SEGMENT BRANŻOWY	31.12.2015	31.12.2014
Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych	14,0%	13,3%
Działalność finansowa i ubezpieczeniowa	12,1%	13,1%
Administracja publiczna i obrona narodowa	11,1%	12,2%
Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości	9,9%	10,0%
Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę	8,7%	9,2%
Transport i gospodarka magazynowa	6,4%	6,1%
Budownictwo	6,0%	4,9%
Górnictwo i wydobywanie	4,4%	4,0%
Produkcja metali, wyrobów metalowych oraz maszyn	3,8%	3,7%
Produkcja artykułów spożywczych i napojów	3,6%	2,9%
Produkcja wyrobów chemicznych, farmaceutycznych oraz petrochemia	2,9%	2,8%
Informacja i komunikacja	2,7%	5,0%
Produkcja wyrobów z gumy, tworzyw sztucznych oraz surowców niemetalicznych	1,9%	1,8%
Pozostała produkcja	4,7%	3,9%
Pozostałe sektory	7,8%	7,1%
Razem	100,0%	100,0%

Kredyty w CHF dla ludności

Bank Pekao S.A. nie udziela kredytów w CHF dla ludności od 2003 roku. Niemal cały portfel kredytów w CHF dla ludności był udzielony przed sierpniem 2006 roku przez Bank BPH S.A., a następnie przejęty przez Bank Pekao S.A. w wyniku połączenia.

W ostatnim czasie pojawiło się kilka propozycji restrukturyzacji kredytów hipotecznych w CHF dla ludności, w tym Prezydencki projekt ustawy o sposobach przywrócenia równości stron niektórych umów kredytu i umów pożyczki. Proponowane rozwiązania są w fazie dyskusji i mogą ulec znaczącej zmianie. W związku z tym Bank nie jest w stanie na chwilę obecną wiarygodnie oszacować wpływu proponowanych rozwiązań na sprawozdanie finansowe. Biorąc jednak pod uwagę stosunkowo niewielki udział tych kredytów w aktywach oraz znikomy udział w rynku, Bank ocenia, iż ewentualne przyjęte rozwiązania nie powinny istotnie wpłynąć na sytuację finansową Banku.

Poniższe tabele przedstawiają strukturę i jakość portfela kredytów w CHF dla ludności.

Wartość brutto i netto kredytów w CHF dla ludności

	31.12.2015	31.12.2014
Wartość bilansowa brutto ekspozycji, w tym:	4 345 778	4 387 369
- ekspozycje denominowane w CHF	545 898	553 832
- ekspozycje indeksowane do CHF	3 799 880	3 833 537
Odpisy aktualizujące wartość ekspozycji, w tym:	-76 261	-168 233
- ekspozycje denominowane w CHF	-6 761	-14 720
- ekspozycje indeksowane do CHF	-69 500	-153 513
Wartość bilansowa netto ekspozycji, w tym:	4 269 517	4 219 136
- ekspozycje denominowane w CHF	539 137	539 112
- ekspozycje indeksowane do CHF	3 730 380	3 680 024

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

Analiza jakościowa kredytów dla ludności w CHF

	31.12.2015	31.12.2014
Wartość bilansowa brutto ekspozycji bez rozpoznanej utraty wartości, w tym:	4 207 082	4 186 602
- nieprzeterminowane	3 900 096	3 858 855
- do 30 dni	248 348	270 770
- powyżej 30 dni do 60 dni	35 794	41 936
- powyżej 60 dni	22 844	15 041
Odpisy IBNR dla ekspozycji bez rozpoznanej utraty wartości, w tym:	-12 045	-31 015
- nieprzeterminowane	-4 764	-12 286
- do 30 dni	-4 629	-12 716
- powyżej 30 dni do 60 dni	-1 373	-4 026
- powyżej 60 dni	-1 279	-1 987
Wartość bilansowa brutto ekspozycji z rozpoznaną utratą wartości, w tym:	138 696	200 767
- nieprzeterminowane	21 714	12 024
- do 1 miesiąca	7 802	8 064
- powyżej 1 miesiąca do 3 miesięcy	9 211	11 839
- powyżej 3 miesięcy do 1 roku	21 791	23 473
- powyżej 1 roku do 5 lat	49 798	74 085
- powyżej 5 lat	28 380	71 282
Odpisy aktualizujące dla ekspozycji z rozpoznaną utratą wartości, w tym:	-64 216	-137 218
- nieprzeterminowane	-4 149	-5 117
- do 1 miesiąca	-1 432	-3 362
- powyżej 1 miesiąca do 3 miesięcy	-1 764	-5 150
- powyżej 3 miesięcy do 1 roku	-6 013	-12 011
- powyżej 1 roku do 5 lat	-27 878	-50 475
- powyżej 5 lat	-22 980	-61 103
Razem wartość bilansowa netto	4 269 517	4 219 136

Na dzień 31 grudnia 2015 roku średnie LTV dla portfela kredytów hipotecznych w CHF dla ludności należącego do Banku wyniosło 55,7%, przy średnim wskaźniku LTV dla całego portfela wynoszącym 66,6%.

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

Ekspozycje kredytowe wobec Ukrainy

Na dzień 31 grudnia 2015 r. bilansowa ekspozycja netto Banku wobec Ukrainy wynosiła 593 milionów złotych (co stanowi 0,4% całkowitej ekspozycji Banku Pekao).

Większość ekspozycji Banku wobec Ukrainy stanowi ekspozycja wewnątrzgrupowa w formie lokaty międzybankowej, która zostanie spłacona najpóźniej w 2017 roku. Pozostała część ekspozycji dotyczy dwóch międzynarodowych klientów korporacyjnych.

Bank ściśle monitoruje rozwój sytuacji na Ukrainie, a charakter posiadanego zaangażowania nie zagraża jakości jego aktywów.

Poniższa tabela przedstawia ekspozycje Banku wobec Ukrainy

	31.12.2015	31.12.2014
Ekspozycje bilansowe		
Należności od banków	402 630	713 178
Kredyty i pożyczki udzielone klientom	300 551	269 487
Wartość brutto	703 181	982 665
IBNR / Odpis z tytułu utraty wartości	-110 605	-20 505
Wartość netto	592 576	962 160
Ekspozycje pozabilansowe		
Udzielone linie kredytowe	4 049	4 028
Wartość brutto	4 049	4 028
IBNR	-27	-14
Wartość netto	4 022	4 014

5.3 Ryzyko rynkowe

W prowadzonej działalności Bank jest narażony na ryzyko rynkowe, którego źródłem są zmiany parametrów rynkowych.

Ryzyko rynkowe to ryzyko obniżenia wyniku finansowego lub kapitału Banku na skutek zmian rynkowych. Podstawowymi czynnikami ryzyka rynkowego są:

- stopy procentowe,
- kursy walutowe,
- ceny kapitałowych papierów wartościowych,
- ceny towarów.

W Banku funkcjonuje system zarządzania ryzykiem rynkowym, stanowiący strukturalno-organizacyjne i metodologiczne ramy proceduralne mające na celu utrzymanie struktury bilansu i pozycji pozabilansowych w zgodzie z zakładanymi celami strategicznymi.

Głównym celem strategii zarządzania ryzykiem rynkowym jest optymalizowanie wyników finansowych w taki sposób by realizowane były cele Banku przy jednoczesnym utrzymaniu ekspozycji na ryzyko rynkowe w ramach apetytu na ryzyko określonego przez limity zatwierdzone przez Zarząd i Radę Nadzorczą.

Organizacja procesu zarządzania ryzykiem rynkowym bazuje na trójstopniowym systemie kontroli zgodnym z międzynarodowymi najlepszymi praktykami bankowymi i rekomendacjami nadzoru bankowego. Proces zarządzania ryzykiem rynkowym oraz procedury go regulujące uwzględniają podział na księgę handlową i bankową.

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

Ryzyko rynkowe księgi handlowej

Zarządzając ryzykiem rynkowym księgi handlowej Bank dąży do optymalizowania wyników finansowych oraz zapewnienia maksymalnie wysokiej jakości obsługi klientów Banku w zakresie dostępu do rynku (market making) pozostając w ramach limitów zatwierdzonych przez Zarząd i Radę Nadzorczą.

Głównym narzędziem pomiaru ryzyka rynkowego księgi handlowej jest model wartości zagrożonej (VaR). Wartość ta odzwierciedla poziom jednodniowej straty, która może zostać przekroczona z prawdopodobieństwem nie większym niż 1%. Wartość miary VaR wyznaczana jest metodą symulacji historycznej na podstawie 2-letniej historii obserwacji dynamiki czynników ryzyka rynkowego. Zbiór czynników uwzględnianych przy wyliczaniu VaR obejmuje wszystkie istotne czynniki rynkowe brane pod uwagę przy wycenie instrumentów finansowych za wyjątkiem specyficznego ryzyka kredytowego emitenta i kontrahenta. Szacowanie wpływu zmian czynników rynkowych na bieżącą wartość danego portfela odbywa się z wykorzystaniem pełnej rewaluacji (jako różnica między wartością portfela po zmianie poziomów parametrów rynkowych o historycznie zaobserwowane zmiany czynników a bieżącą wartością portfela). Dla tak wyznaczonego zbioru prawdopodobnych zmian wartości portfela (dystribuanty) wyznaczany jest VaR jako 1%-kwantyl.

Model poddawany jest bieżącej statystycznej weryfikacji poprzez porównanie wartości VaR do rzeczywistych i rewaluacyjnych wyników. Analizy za rok 2015, jak również za 2014 rok, potwierdzają adekwatność stosowanego modelu.

Kształtowanie się w latach 2015 i 2014 ekspozycji ryzyka rynkowego portfela handlowego Banku w ujęciu miary Value at Risk przedstawiają poniższe tabele

	31.12.2015	WIELKOŚĆ MINIMALNA	WIELKOŚĆ ŚREDNIA	WIELKOŚĆ MAKSYMALNA
ryzyko walutowe	54	15	203	1 674
ryzyko stopy procentowej	1 176	676	1 175	2 103
Portfel handlowy	1 153	652	1 212	2 096

	31.12.2014	WIELKOŚĆ MINIMALNA	WIELKOŚĆ ŚREDNIA	WIELKOŚĆ MAKSYMALNA
ryzyko walutowe	44	11	413	2 183
ryzyko stopy procentowej	1 260	616	1 675	3 432
Portfel handlowy	1 238	559	1 719	3 494

Ryzyko stopy procentowej księgi bankowej

Zarządzając ryzykiem stopy procentowej księgi bankowej Bank kieruje się celem zabezpieczenia wartości ekonomicznej kapitału oraz realizacji założonego wyniku odsetkowego w ramach przyjętych limitów. Pozycja finansowa Banku w odniesieniu do zmieniających się stóp procentowych monitorowana jest poprzez lukę stopy procentowej (lukę przeszacowania), analizę duration, analizy wrażliwości, symulacje szokowe (stress testing) oraz VaR.

W poniższej tabeli przedstawiono kształtowanie się poziomu wrażliwości dochodu odsetkowego (NII) na zmianę stóp procentowych o 100 p.b. oraz wartości ekonomicznej kapitału Banku (EVE) na zmianę stóp procentowych o 200 p.b. według stanu na koniec grudnia 2015 i 2014 roku przy założeniu pełnej elastyczności stóp administrowanych przez Bank w odniesieniu do zmiany stóp rynkowych, uwzględnieniu czynników behawioralnych istotnych w środowisku niskich stóp procentowych (np. dla depozytów bieżących w PLN, dla których stosowany jest model urealnijający profil przeszacowania tych produktów) oraz równoległej zmiany stóp Banku Centralnego. Miara uwzględnia czynniki możliwe do zabezpieczenia przez Bank. Kształtowanie się wrażliwości dochodu odsetkowego wynika z niskiego poziomu stóp procentowych na koniec 2015 r. oraz potencjalnego wpływu dalszego jej obniżenia na wynik odsetkowy Banku.

WRAŻLIWOŚĆ W %	31.12.2015	31.12.2014
NII	-11,22	-12,33
EVE	-0,9	-0,21

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

Ryzyko walutowe

Ryzyko walutowe jest zarządzane łącznie dla księgi handlowej i bankowej. Celem zarządzania ryzykiem kursu walutowego jest kształtowanie profilu walutowego pozycji bilansowych i pozabilansowych tak, aby pozostawał on w ramach wewnętrznych limitów.

Kształtowanie się ryzyka walutowego Banku w ujęciu miary Value at Risk przedstawia poniższa tabela

WALUTA	31.12.2015	31.12.2014
Waluty razem (*)	1 546	387

(*) VaR zaprezentowany w pozycji „Waluty razem” stanowi obliczenie wielkości VaR dla całego portfela, a więc uwzględnia zależności korelacyjne pomiędzy walutami.

Pozycja walutowa Banku

31.12.2015	OPERACJE BILANSOWE		OPERACJE POZABILANSOWE - INSTRUMENTY POCHODNE		POZYCJA NETTO
	AKTYWA	ZOBOWIĄZANIA	POZYCJA DŁUGA	POZYCJA KRÓTKA	
EUR	17 386 670	16 571 468	11 212 116	11 841 778	185 540
USD	6 282 902	8 284 937	7 084 286	5 116 062	-33 811
CHF	4 395 108	625 085	3 873 514	7 646 006	-2 469
GBP	317 523	708 101	622 872	232 423	-129
CZK	37 732	16 591	183 225	204 259	107
Pozostałe waluty	273 982	161 448	73 793	183 113	3 214
RAZEM	28 693 917	26 367 630	23 049 806	25 223 641	152 452

31.12.2014	OPERACJE BILANSOWE		OPERACJE POZABILANSOWE - INSTRUMENTY POCHODNE		POZYCJA NETTO
	AKTYWA	ZOBOWIĄZANIA	POZYCJA DŁUGA	POZYCJA KRÓTKA	
EUR	17 916 825	14 028 466	11 553 560	15 448 176	-6 257
USD	7 422 609	7 133 475	8 568 415	8 841 210	16 339
CHF	4 333 885	587 160	3 363 733	7 111 111	-653
GBP	215 730	611 117	546 896	151 798	-289
CZK	224 478	35 356	3 109	191 907	324
Pozostałe waluty	223 738	97 753	201 698	324 630	3 053
RAZEM	30 337 265	22 493 327	24 237 411	32 068 832	12 517

Wartość długiej pozycji netto w EUR (równowartość 185 540 tys. złotych) na datę 31 grudnia 2015 roku wynika głównie z ujęcia wyceny do wartości godziwej akcji Visa Europe (patrz Nota 28) w kwocie 40 866 611 EUR (równowartość 174 153 tys. złotych). Pozycja walutowa z tytułu wyceny akcji Visa Europe została zamknięta w styczniu 2016 roku.

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

5.4 Ryzyko płynności

Celem zarządzania ryzykiem płynności jest:

- zapewnienie i utrzymywanie zdolności Banku do wywiązywania się zarówno z bieżących jak i z przyszłych zobowiązań, z uwzględnieniem kosztów pozyskania płynności i rentowności kapitałów własnych,
- zapobieganie wystąpieniu sytuacji kryzysowej, oraz
- określenie rozwiązań na przetrwanie sytuacji kryzysowej, w przypadku jej ewentualnego wystąpienia.

W Banku funkcjonuje scentralizowany system zarządzania ryzykiem płynności obejmujący bieżące zarządzanie płynnością i kontrolę pierwszego poziomu sprawowane przez odpowiedzialne jednostki, kontrolę drugiego poziomu dokonywaną przez dedykowaną jednostkę Pionu Zarządzania Ryzykami oraz niezależny audyt.

Zarządzanie płynnością w Banku prowadzone jest w horyzoncie śróddziennym, krótko- oraz długoterminowym. Analiza płynności śróddziennej dotyczy przepływów realizowanych w ciągu dnia, poprzez krótkoterminową analizę płynności rozumiany jest system pomiaru płynności w horyzoncie do roku, a analiza długoterminowa obejmuje okres powyżej jednego roku. Ze względu na specyfikę stosowanych narzędzi i technik zarządzania ryzykiem płynności Bank zarządza płynnością bieżącą i średnioterminową wspólnie z płynnością krótkoterminową.

Kontrola płynności odbywa się w ramach ciągłego procesu wyznaczania i analizy wartości szeregu wskaźników i miar dotyczących płynności śróddziennej, krótkoterminowej oraz długoterminowej. Częstotliwość ich monitorowania jest dopasowana do specyficznego aspektu płynności – np. dzienna dla płynności krótkoterminowej, miesięczna dla płynności długoterminowej. Wskaźniki i miary płynności podlegają procesowi formalnego limitowania. Wykorzystanie limitów jest regularnie monitorowane i przedstawiane kierownictwu Banku. W przypadku stwierdzenia przekroczenia uruchamiany jest proces eskalacji mający na celu poinformowanie decydentów i ostatecznie przywrócenie ekspozycji ryzyka płynności do akceptowalnych poziomów.

Integralną częścią procesu kontroli płynności Banku jest scenariuszowa analiza testów warunków skrajnych przeprowadzana w trybie miesięcznym. W jej ramach oceniana jest płynność Banku w przypadku wystąpienia kryzysu na rynkach finansowych i/lub kryzysu wywołanego przez czynniki wewnętrzne, specyficzne dla Banku. W 2015 r. Bank przeprowadził przegląd systemu testów warunków skrajnych płynności, definiując nowy zestaw scenariuszy zróżnicowany pod względem czasu trwania zagrożenia płynności, genezy jego powstania jak i surowości.

Zarządzając płynnością, Bank szczególną uwagę zwraca na płynność w walutach obcych, co znajduje odzwierciedlenie w monitorowaniu, limitowaniu i kontrolowaniu płynności osobno dla poszczególnych istotnych walut, monitorowaniu zapotrzebowania na bieżącą i przyszłą płynność walutową i w przypadku zidentyfikowania takiej potrzeby jej zabezpieczeniu z wykorzystaniem swapów walutowych. Bank monitoruje także potencjalny wpływ na płynność konieczności wnoszenia depozytów zabezpieczających transakcje pochodne.

W celu zdefiniowania zasad zarządzania płynnością w sytuacji awaryjnej Bank wprowadził zatwierdzoną przez Zarząd Banku „Politykę zarządzania płynnością w sytuacji awaryjnej”, która określa procedury awaryjnego postępowania w przypadku wystąpienia sytuacji kryzysowych. Polityka ta uwzględnia codzienne monitorowanie systemowych i specyficznych dla Banku wskaźników ostrzegawczych oraz trzy stopnie zagrożenia płynności w zależności od poziomu wskaźników ostrzegawczych, sytuacji Banku i rynkowej. Określa również źródła pokrycia przewidywanego wypływu środków pieniężnych z Banku. W dokumencie tym określone zostały również procedury monitorowania stanów płynności, procedury działań awaryjnych, zespoły zadaniowe przywracające płynność Banku oraz zakres odpowiedzialności kierownictwa Banku za podejmowanie niezbędnych decyzji związanych z przywróceniem wymaganego poziomu płynności finansowej Banku.

Poniżej zaprezentowane zostały podstawowe informacje ilościowe dotyczące sytuacji płynnościowej Banku na koniec 2015 roku w porównaniu do końca 2014 roku. Obejmują one strukturę zobowiązań finansowych według umownych terminów zapadalności (kontraktowo), urealnioną lukę płynności oraz przepływy finansowe dotyczące pochodnych transakcji pozabilansowych.

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

Struktura zobowiązań finansowych według umownych terminów zapadalności

31.12.2015	DO 1 MIESIĄCA	OD 1 DO 3 MIESIĘCY	OD 3 MIESIĘCY DO 1 ROKU	OD 1 DO 5 LAT	POWYŻEJ 5 LAT	RAZEM
ZOBOWIĄZANIA BILANSOWE						
Zobowiązania wobec banków(*)	1 630 926	1 064 802	102 628	58 364	1 803 401	4 660 121
Zobowiązania wobec klientów	96 842 154	12 010 093	18 135 632	2 772 088	47 014	129 806 981
Emisje własne	336 199	1 026 371	312 056	-	-	1 674 626
Zobowiązania finansowe przeznaczone do obrotu	-	-	170 729	382 663	58 050	611 442
Razem	98 809 279	14 101 266	18 721 045	3 213 115	1 908 465	136 753 170
ZOBOWIĄZANIA POZABILANSOWE(**)						
Udzielone zobowiązania pozabilansowe dotyczące finansowania	30 670 749	-	-	-	-	30 670 749
Udzielone zobowiązania pozabilansowe gwarancyjne	15 649 822	-	-	-	-	15 649 822
Razem	46 320 571	-	-	-	-	46 320 571

31.12.2014	DO 1 MIESIĄCA	OD 1 DO 3 MIESIĘCY	OD 3 MIESIĘCY DO 1 ROKU	OD 1 DO 5 LAT	POWYŻEJ 5 LAT	RAZEM
ZOBOWIĄZANIA BILANSOWE						
Zobowiązania wobec banków(*)	1 698 396	136 868	6 273	115 437	1 301 127	3 258 101
Zobowiązania wobec klientów	100 492 050	14 233 740	11 252 379	739 128	17 280	126 734 577
Emisje własne	78 716	1 201 582	1 431 088	135 463	-	2 846 849
Zobowiązania finansowe przeznaczone do obrotu	-	-	362 582	173 090	55 639	591 311
Razem	102 269 162	15 572 190	13 052 322	1 163 118	1 374 046	133 430 838
ZOBOWIĄZANIA POZABILANSOWE(**)						
Udzielone zobowiązania pozabilansowe dotyczące finansowania	27 028 137	-	-	-	-	27 028 137
Udzielone zobowiązania pozabilansowe gwarancyjne	15 598 380	-	-	-	-	15 598 380
Razem	42 626 517	-	-	-	-	42 626 517

(*) Łącznie z Bankiem Centralnym.

(**) Dla udzielonych zobowiązań pozabilansowych dotyczących finansowania oraz udzielonych zobowiązań gwarancyjnych kwoty ekspozycji zostały przypisane najwcześniejszym tenorom, w których na podstawie zawartych przez Bank umów możliwy jest wypływ środków z Banku. Jednakże w rzeczywistości oczekiwane przez Bank wypływy środków z tytułu ekspozycji pozabilansowych są istotnie niższe niż wynikałoby to z powyższego zestawienia. Dzieje się tak ze względu na znaczną dywersyfikację zobowiązań względem klientów oraz stadium życia poszczególnych umów. Monitorowanie i zarządzanie ryzykiem wypływu środków z ekspozycji pozabilansowych odbywa się w Banku w sposób ciągły. Bank szacuje również bardziej prawdopodobne wypływy, które zostały przedstawione w tabelach opisanych jako „Urealniona luka płynności”.

Urealniona luka płynności

Prezentowane poniżej urealnione luki płynności zawierają między innymi urealnienia dotyczące rdzenności depozytów i ich zapadalności, urealnienia przepływów z udzielonych zobowiązań pozabilansowych z tytułu finansowania i gwarancji oraz z tytułu aktywów bez kontraktowych harmonogramów spłat. Uwzględnia się także urealnione przepływy z posiadanego przez Bank portfela papierów wartościowych oraz przepływy wynikające z wcześniejszych spłat portfela kredytów hipotecznych. Są to główne przyczyny odróżniające lukę urealnioną od nieurealnionej. Luki mają charakter statyczny tj. nie uwzględniają wpływu na profil płynności zmian w wolumenie (np. nowych depozytów) bilansu i pozycji pozabilansowych Banku, a także pozakapitałowych przepływów gotówkowych.

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

Urealniona luka płynności

31.12.2015	DO 1 MIESIĄCA	OD 1 DO 3 MIESIĘCY	OD 3 MIESIĘCY DO 1 ROKU	OD 1 DO 5 LAT	POWYŻEJ 5 LAT	RAZEM
Aktywa bilansowe	37 931 338	6 599 290	26 495 885	47 852 283	46 881 874	165 760 670
Pasywa bilansowe	15 408 998	8 976 969	19 324 880	18 337 767	103 712 056	165 760 670
Zobowiązania/należności pozabilansowe (netto)	-6 851 754	552 566	1 380 878	2 502 994	1 272 352	-1 142 964
Luka okresowa	15 670 586	-1 825 113	8 551 883	32 017 510	-55 557 830	-1 142 964
Luka skumulowana	-	13 845 473	22 397 356	54 414 866	-1 142 964	-

31.12.2014	DO 1 MIESIĄCA	OD 1 DO 3 MIESIĘCY	OD 3 MIESIĘCY DO 1 ROKU	OD 1 DO 5 LAT	POWYŻEJ 5 LAT	RAZEM
Aktywa bilansowe	46 612 484	6 281 072	22 150 557	47 403 827	41 874 891	164 322 831
Pasywa bilansowe	33 100 818	9 425 768	15 729 495	28 832 002	77 234 748	164 322 831
Zobowiązania/należności pozabilansowe (netto)	-7 745 225	-556 616	3 028 758	2 717 568	1 640 605	-914 910
Luka okresowa	5 766 441	-3 701 312	9 449 820	21 289 393	-33 719 252	-914 910
Luka skumulowana	-	2 065 129	11 514 949	32 804 342	-914 910	-

Pochodne transakcje pozabilansowe

W tabelach poniżej przedstawiono przepływy finansowe dotyczące pochodnych transakcji pozabilansowych.

Do pochodnych transakcji pozabilansowych rozliczanych w kwotach netto Bank zalicza:

- Swapy stopy procentowej (IRS),
- Kontrakty na przyszłą stopę procentową (FRA),
- Opcje walutowe i opcje na złoto,
- Opcje na stopę procentową (Cap/Floor),
- Transakcje oparte na kapitałowych papierach wartościowych i indeksach giełdowych,
- Transakcje oparte na towarach i metalach szlachetnych.

Do pochodnych transakcji pozabilansowych rozliczanych w kwotach brutto Bank zalicza:

- Walutowe swapy stopy procentowej (CIRS),
- Forwardy walutowe,
- Swapy walutowe (Fx-Swap),
- Forwardy na papiery wartościowe.

Zobowiązania z tytułu pochodnych transakcji pozabilansowych rozliczanych w kwotach netto

	DO 1 MIESIĄCA	OD 1 DO 3 MIESIĘCY	OD 3 MIESIĘCY DO 1 ROKU	OD 1 DO 5 LAT	POWYŻEJ 5 LAT	RAZEM
31.12.2015	70 648	104 854	151 484	2 007 423	885 750	3 220 159
31.12.2014	109 831	66 827	157 414	2 488 669	1 598 823	4 421 564

Przepływy dotyczące pochodnych transakcji pozabilansowych rozliczanych w kwotach brutto

	DO 1 MIESIĄCA	OD 1 DO 3 MIESIĘCY	OD 3 MIESIĘCY DO 1 ROKU	OD 1 DO 5 LAT	POWYŻEJ 5 LAT	RAZEM
31.12.2015						
Wpływy	16 897 467	6 290 357	7 630 140	8 964 518	3 157 573	42 940 055
Wypływy	16 902 790	6 249 486	7 698 215	9 738 223	3 477 001	44 065 715
31.12.2014						
Wpływy	20 531 975	11 645 192	5 339 427	8 365 126	3 000 995	48 882 715
Wypływy	20 517 653	11 635 627	5 451 489	9 091 869	3 084 889	49 781 527

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

5.5 Ryzyko operacyjne

Ryzyko operacyjne to ryzyko straty wynikającej z niedostosowania lub zawodności procesów wewnętrznych, ludzi i systemów lub zdarzeń zewnętrznych. W zakres ryzyka operacyjnego wchodzi ryzyko prawne. Ryzyko strategiczne, ryzyko biznesowe i ryzyko reputacji są odrębnymi kategoriami ryzyka.

Zarządzanie ryzykiem operacyjnym bazuje na procedurach wewnętrznych, które są zgodne z wymogami prawa, uchwałami, rekomendacjami i wytycznymi nadzorcy, a także standardami Grupy UniCredit. Zarządzanie ryzykiem operacyjnym obejmuje: identyfikację, ocenę, monitorowanie, przeciwdziałanie oraz raportowanie.

Identyfikacja i ocena ryzyka operacyjnego polega na analizie czynników wewnętrznych, jak również czynników zewnętrznych mogących mieć istotny wpływ na osiągnięcie celów Banku. Głównymi narzędziami stosowanymi w identyfikacji i ocenie ryzyka operacyjnego są: wewnętrzne zdarzenia operacyjne, zewnętrzne zdarzenia operacyjne, kluczowe wskaźniki ryzyka, analiza scenariuszy oraz samoocena ryzyka operacyjnego.

Działania monitorujące prowadzone są na trzech poziomach kontroli: kontrola operacyjna (wszyscy pracownicy), kontrola zarządzania ryzykiem (Departament Zarządzania Ryzykiem Finansowym i Operacyjnym) i audyt wewnętrzny (Departament Audytu Wewnętrznego). Przeciwdziałanie ryzyku operacyjnemu obejmuje m.in. definiowanie limitów ryzyka operacyjnego, oraz obowiązek inicjowania działań zabezpieczających w przypadku ich przekroczenia, system kontroli wewnętrznej, plany utrzymania ciągłości działania oraz ochronę ubezpieczeniową.

System raportowania ryzyka operacyjnego umożliwia ocenę narażenia Banku na ryzyko operacyjne oraz skuteczne zarządzanie tym ryzykiem, a także odgrywa fundamentalną rolę w procesie informowania Rady Nadzorczej, Zarządu i kadry kierowniczej o ekspozycji Banku na ryzyko operacyjne. Oparty jest w szczególności na kwartalnych raportach z kontroli ryzyka operacyjnego, które zawierają m.in.: profil ryzyka operacyjnego, wykorzystanie limitów strat, analizy trendów w istotnych kategoriach ryzyka operacyjnego, straty potencjalne, informacje o kluczowych wskaźnikach ryzyka operacyjnego oraz o wymogu kapitałowym z tytułu ryzyka operacyjnego.

W zarządzanie ryzykiem operacyjnym zaangażowane są Rada Nadzorcza, Zarząd Banku oraz Komitet Ryzyka Operacyjnego. Proces zarządzania ryzykiem operacyjnym koordynowany jest przez Departament Zarządzania Ryzykiem Finansowym i Operacyjnym. Ze względu na zróżnicowany charakter ryzyka wymagający specjalistycznej wiedzy za zarządzanie ryzykiem operacyjnym w swoich obszarach odpowiadają wszyscy pracownicy Banku, a także wybrane jednostki specjalistyczne.

System zarządzania ryzykiem operacyjnym poddawany jest co najmniej raz w roku wewnętrznej walidacji, która ma na celu zbadanie zgodności z wymogami regulacyjnymi oraz standardami Grupy UniCredit.

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

Poniższa tabela przedstawia zdarzenia operacyjne w podziale na kategorie określone w art. 324 Rozporządzenia 575/2013:

- oszustwa wewnętrzne – straty spowodowane działaniem polegającym na celowej defraudacji, sprzeniewierzeniu majątku, obejściach regulacji, przepisów prawa lub przepisów wewnętrznych przedsiębiorstwa, wyłączając straty wynikające z różnorodności lub dyskryminacji pracowników, które dotyczą co najmniej jednej strony wewnętrznej,
- oszustwa zewnętrzne – straty spowodowane celowym działaniem polegającym na defraudacji, sprzeniewierzeniu majątku lub obejściu regulacji prawnych przez stronę trzecią,
- zasady dotyczące zatrudnienia oraz bezpieczeństwo w miejscu pracy – straty powstałe na skutek działań niezgodnych z przepisami lub porozumieniami dotyczącymi zatrudnienia, bezpieczeństwa i higieny pracy, wypłaty odszkodowań z tytułu uszkodzenia ciała lub straty wynikające z nierównego traktowania i dyskryminacji pracowników,
- klienci, produkty i praktyki operacyjne – straty wynikające z niewywiązania się z obowiązków zawodowych względem określonych klientów, będące skutkiem działań nieumyślnych lub zaniedbania (w tym wymagań powierniczych i stosownego zachowania) lub też związane z charakterem bądź konstrukcją produktu,
- szkody związane z aktywami rzeczowymi – straty powstałe na skutek straty lub szkody w aktywach rzeczowych w wyniku klęski żywiołowej lub innych wydarzeń,
- zakłócenia działalności Banku i awarie systemów – straty powstałe na skutek zakłóceń działalności Banku lub awarii systemów,
- wykonanie transakcji, dostawa i zarządzanie procesami operacyjnymi – straty powstałe na skutek nieprawidłowego rozliczenia transakcji lub wadliwego zarządzania procesami operacyjnymi oraz wyniki ze stosunków z kontrahentami i sprzedawcami.

ZDARZENIA OPERACYJNE W PODZIALE NA KATEGORIE	2015	2014
Oszustwa wewnętrzne	20,58%	36,65%
Oszustwa zewnętrzne	4,78%	24,73%
Zasady dotyczące zatrudnienia oraz bezpieczeństwo w miejscu pracy	0,64%	4,66%
Klienci, produkty i praktyki operacyjne	60,11%	14,77%
Szkody związane z aktywami rzeczowymi	4,72%	8,94%
Zakłócenia działalności banku i awarie systemów	0,72%	0,61%
Wykonanie transakcji, dostawa i zarządzanie procesami operacyjnymi	8,45%	9,64%
Razem	100,00%	100,00%

W 2015 roku straty operacyjne zostały zdominowane przez zdarzenia z kategorii klienci, produkty i praktyki operacyjne, które stanowiły 60,11% wszystkich strat (w 2014 roku – 14,77%). Drugą kategorią, w której zostały odnotowane największe straty były oszustwa wewnętrzne stanowiące 20,58% wszystkich strat (w 2014 roku – 36,65%), natomiast trzecią kategorią – wykonanie transakcji, dostawa i zarządzanie procesami operacyjnymi, które stanowiły 8,45% wszystkich odnotowanych strat (w 2014 roku – 9,64%).

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

5.6 Zarządzanie kapitałem własnym

Proces zarządzania kapitałem w Banku Pekao S.A. ma za zadanie zrealizować m. in. następujące cele:

- zapewnienie bezpiecznego funkcjonowania – poprzez zachowanie równowagi pomiędzy zdolnością do podejmowania ryzyka (limitowaną posiadanymi funduszami własnymi) oraz poziomem generowanego ryzyka,
- utrzymywanie kapitału na pokrycie ryzyka powyżej poziomu określonego jako minimalny, aby umożliwić dalszy rozwój działalności, uwzględnienie ewentualnych przyszłych zmian w wymogach kapitałowych i zabezpieczenie interesów akcjonariuszy,
- utrzymywanie preferowanej struktury kapitału w celu utrzymania pożądanej jakości kapitału na pokrycie ryzyka,
- kreowanie wartości dla akcjonariuszy poprzez optymalne wykorzystanie funduszy Banku.

W Banku istnieje udokumentowany proces zarządzania kapitałem i monitorowania kapitału, który powstał w ramach procedury ICAAP. Za jego funkcjonowanie jest odpowiedzialny Pion Finansowy, pod kierownictwem CFO (Chief Financial Officer). Ostateczną odpowiedzialność za zarządzanie kapitałem ponosi Zarząd Banku, wspierany przez Komitet Aktywów, Pasywów i Ryzyka, który zatwierdza proces zarządzania kapitałem. W Banku istnieje także polityka kapitałowych planów awaryjnych, której celem jest ustanowienie zasad i obowiązków w przypadku wystąpienia lub rozwoju kryzysu, który miałby wpływ na znaczące ograniczenie poziomu kapitalizacji Banku oraz Grupy. Polityka określa nadzór wraz z obowiązkami, w celu wczesnego i spójnego zarządzania sytuacją kryzysową.

Strategia zarządzania kapitałem określa cele oraz główne zasady zarządzania i monitorowania adekwatności kapitałowej Banku, takie jak: wytyczne dotyczące źródeł pokrywania ryzyka, preferowanej struktury kapitału wymaganego na pokrycie ryzyka, długoterminowych celów kapitałowych, systemu limitów kapitałowych, źródeł dodatkowego kapitału w sytuacjach awaryjnych oraz struktury zarządzania kapitałem.

Adekwatność kapitałową Banku kontroluje Komitet Aktywów, Pasywów i Ryzyka oraz Zarząd Banku. Dla Zarządu Banku oraz Komitetu Aktywów, Pasywów i Ryzyka sporządzane są okresowe raporty na temat skali i kierunków zmian współczynników kapitałowych wraz ze wskazaniem potencjalnych zagrożeń. Monitorowany jest poziom podstawowych rodzajów ryzyka w odniesieniu do zewnętrznych limitów nadzoru bankowego i wewnętrznych limitów Banku. Przeprowadzane są analizy i oceny kierunków rozwoju działalności biznesowej z punktu widzenia zgodności z wymogami kapitałowymi. Prognozowanie i monitoring poziomu aktywów ważonych ryzykiem, funduszy własnych oraz współczynników kapitałowych stanowi integralną część procesu planowania i budżetowania, z uwzględnieniem testów warunków skrajnych.

W Banku funkcjonuje proces alokacji kapitału, którego celem jest gwarancja bezpiecznego i optymalnego zwrotu dla akcjonariuszy. Wymaga to z jednej strony alokowania kapitału na produkty/klientów/linie biznesowe, gwarantującego adekwatne do ryzyka dochody, a z drugiej strony uwzględniania w podejmowanych decyzjach biznesowych kosztu kapitału. Na potrzeby analizy osiąganych dochodów w stosunku do podejmowanego ryzyka oraz optymalizacji wykorzystania kapitału różnych rodzajów działalności stosowane są miary efektywności uwzględniające podejmowane ryzyko.

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

Regulacyjne wymogi kapitałowe

Podstawową miarą stosowaną do pomiaru adekwatności kapitałowej instytucji są współczynniki kapitałowe. Minimalna wartość łącznego współczynnika kapitałowego wymagana przez prawo nie może być niższa, niż 8%, natomiast zgodnie z rekomendacją Europejskiego Urzędu Nadzoru Bankowego oraz Komisji Nadzoru Finansowego (KNF) łączny współczynnik kapitałowy powinien pozostawać na poziomie nie mniejszym, niż 12%, a współczynnik kapitału Tier I na poziomie nie mniejszym, niż 9%. Od 2016 roku zalecane przez KNF minimalne poziomy współczynników kapitałowych wzrosły do poziomów 13,25% dla łącznego współczynnika kapitałowego oraz 10,25% dla współczynnika kapitału Tier I.

Kalkulacji regulacyjnych wymogów kapitałowych na obie daty raportowe dokonano w oparciu o zapisy Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 575/2013 z dnia 26 czerwca 2013 roku w sprawie wymogów ostrożnościowych dla instytucji kredytowych i firm inwestycyjnych, wraz z późniejszymi zmianami, a także Rozporządzeniami Wykonawczymi oraz Delegowanymi Komisji (UE).

Na dzień 31 grudnia 2015 roku łączny współczynnik kapitałowy Banku wyniósł 18,2% (na dzień 31 grudnia 2014 roku – 17,1%)

	31.12.2015	31.12.2014
WYMOGI KAPITAŁOWE		
Ryzyko kredytowe oraz kontrahenta	8 082 198	8 337 734
Ryzyko rynkowe	61 806	195 446
Ryzyko operacyjne	483 369	611 214
Całkowity wymóg kapitałowy	8 627 373	9 144 394
FUNDUSZE WŁASNE		
Fundusze podstawowe Tier 1	19 623 799	19 520 024
Fundusze własne do wyliczenia łącznego współczynnika kapitałowego	19 623 799	19 520 024
WYMOGI W ZAKRESIE FUNDUSZY WŁASNYCH		
Współczynnik kapitału podstawowego Tier 1 (%)	18,2%	17,1%
Łączny współczynnik kapitałowy (%)	18,2%	17,1%

Łączny współczynnik kapitałowy na koniec grudnia 2015 roku w porównaniu do grudnia 2014 roku jest wyższy o 1,1 p.p. Całkowity wymóg kapitałowy zmniejszył się w tym okresie o 5,7%, a fundusze własne wzrosły o 0,5%.

Całkowity wymóg kapitałowy obniżył się w 2015 roku w związku z niższymi wymogami z tytułu wszystkich rodzajów ryzyka.

Wzmocnienie bazy kapitałowej Banku w 2015 roku jest efektem innej wartości niezrealizowanych zysków i strat na instrumentach dłużnych i kapitałowych zaklasyfikowanych jako dostępne do sprzedaży jakie można zaliczyć do funduszy własnych pomiędzy latami 2014 i 2015 oraz decyzji Zwyczajnego Walnego Zgromadzenia Banku Pekao S.A. o przeznaczeniu 37,6 mln złotych zysku netto Banku za 2014 rok na zwiększenie funduszy własnych.

W kalkulacji wymogów kapitałowych Bank stosuje:

- metodę standardową do kalkulacji wymogu kapitałowego z tytułu ryzyka kredytowego,
- kompleksową metodę ujmowania zabezpieczeń finansowych do ograniczania ryzyka kredytowego,
- zaawansowaną metodę pomiaru ryzyka operacyjnego,
- metodę standardową na ryzyko walutowe,
- metodę uproszczoną na ryzyko cen towarów,
- metodę standardową na ryzyko korekty wyceny kredytowej instrumentów pochodnych,
- metodę standardową na ryzyko szczególne pozycji oraz metodę opartą na duracji oceny ryzyka ogólnego pozycji.

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

Fundusze własne

Bank definiuje części składowe funduszy własnych zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa, w szczególności z postanowieniami Rozporządzenia 575/2013 i ustawy Prawo Bankowe.

Fundusze własne Banku składają się wyłącznie z kapitału podstawowego Tier I. W Banku nie są identyfikowane elementy kapitału dodatkowego Tier I oraz kapitału Tier II.

	31.12.2015	31.12.2014
FUNDUSZE WŁASNE		
Kapitały	22 794 403	23 387 243
Składniki kapitału nie zaliczone do funduszy własnych, w tym:	-2 290 398	-2 662 266
Zysk netto za rok bieżący	-2 290 398	-2 662 266
Korekty regulacyjne, w tym:	-880 206	-1 204 953
Wartości niematerialne i prawne	-545 449	-535 641
Kapitały z aktualizacji wyceny	-36 678	-112 283
Niezrealizowane straty na instrumentach dłużnych i kapitałowych dostępnych do sprzedaży	-	3 279
Niezrealizowane zyski na instrumentach dłużnych i kapitałowych dostępnych do sprzedaży	-266 870	-525 304
Dodatkowe korekty wartości z tytułu ostrożnej wyceny	-31 209	-35 004
Fundusze podstawowe Tier 1	19 623 799	19 520 024
Fundusze własne do wyliczenia łącznego współczynnika kapitałowego	19 623 799	19 520 024

Składniki kapitału nie zaliczone do funduszy własnych:

- zysk netto za rok bieżący - zysk netto bieżącego okresu sprawozdawczego zweryfikowany przez biegłego rewidenta odpowiedzialnego za badanie sprawozdania finansowego Banku, pomniejszony o wszelkie możliwe do przewidzenia obciążenia i dywidendy, może być ujęty w kapitale podstawowym Tier I po uzyskaniu zezwolenia od Komisji Nadzoru Finansowego. Na dzień 31 grudnia 2015 roku w kapitale podstawowym Tier I nie została uwzględniona żadna część bieżącego zysku Banku.

Korekty regulacyjne:

- wartości niematerialne i prawne (po odliczeniu powiązanej rezerwy z tytułu odroczonego podatku dochodowego), pomniejszają kapitał podstawowy Tier I, zgodnie z art. 36 Rozporządzenia 575/2013,
- kapitał z aktualizacji wyceny odzwierciedlający wartość godziwą instrumentów zabezpieczających przepływy pieniężne nie jest włączany do żadnego elementu funduszy własnych, zgodnie z art. 33 Rozporządzenia 575/2013,
- niezrealizowane straty na instrumentach dłużnych i kapitałowych zaklasyfikowanych jako dostępne do sprzedaży zgodnie z art. 467 Rozporządzenia 575/2013 oraz Art. 171a. Ustawy Prawo Bankowe, pomniejszają w 100% kapitał podstawowy Tier I,
- niezrealizowane zyski na instrumentach dłużnych i kapitałowych zaklasyfikowanych jako dostępne do sprzedaży zgodnie z art. 468 Rozporządzenia nr 575/2013 oraz Art. 171a. Ustawy Prawo Bankowe są w 40% zaliczane do kapitału podstawowego Tier I,
- dodatkowe korekty wartości z tytułu ostrożnej wyceny tworzone są dla wszystkich aktywów wycenianych według wartości godziwej, zgodnie z art. 34 Rozporządzenia 575/2013.

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

Ocena adekwatności kapitału wewnętrznego

Do oceny adekwatności kapitału wewnętrznego stosowane są metody opracowane przez Bank.

Bank bierze pod uwagę w tej ocenie następujące rodzaje ryzyka:

- ryzyko kredytowe,
- ryzyko operacyjne,
- ryzyko rynkowe w księdze bankowej i handlowej,
- ryzyko płynności,
- ryzyko nieruchomości własnych,
- ryzyko zmian warunków makroekonomicznych,
- ryzyko biznesowe (w tym ryzyko strategiczne),
- ryzyko braku zgodności,
- ryzyko reputacji,
- ryzyko modeli,
- ryzyko nadmiernej dźwigni finansowej,
- ryzyko działalności bancassurance,
- ryzyko inwestycji finansowych.

Dla każdego ryzyka uznanego za istotne, Bank opracowuje i stosuje odpowiednie metody jego oceny i pomiaru. W Banku stosowane są następujące sposoby oceny ryzyka:

- ocena jakościowa – stosowana w przypadku ryzyk trudno mierzalnych lub takich, dla których kapitał nie jest skutecznym środkiem pokrywania strat (ryzyko braku zgodności, ryzyko reputacji oraz ryzyko działalności bancassurance),
- ocena poprzez oszacowanie bufora kapitałowego – stosowana w przypadku ryzyk, których nie można w łatwy sposób określić ilościowo, jednak możliwa jest łączna ocena ich wpływu (ryzyko modeli, ryzyko zmian warunków makroekonomicznych),
- ocena ilościowa – stosowana w przypadku ryzyk, które można zmierzyć za pomocą kapitału ekonomicznego (pozostałe rodzaje ryzyka oprócz ryzyka płynności i ryzyka nadmiernej dźwigni finansowej), bądź w oparciu o miary dla niego właściwe (ryzyko płynności i ryzyko nadmiernej dźwigni finansowej).

Preferowanym sposobem pomiaru ryzyk ocenianych ilościowo oraz określania wynikających z nich potrzeb kapitałowych są modele wartości zagrożonej (VaR) oparte na założeniach wynikających z apetytu Banku na ryzyko. Modele opracowywane są zgodnie z najlepszymi praktykami rynkowymi z uwzględnieniem wymogów regulacyjnych i uzupełnione o testy warunków skrajnych lub analizy scenariuszowe. Dla rodzajów ryzyka, dla których taka metodyka nie została ostatecznie opracowana i wdrożona, Bank stosuje zmodyfikowane modele regulacyjne uzupełnione o testy warunków skrajnych, bądź uproszczone metody pomiaru. Opracowana została spójna metodyka szacowania bufora na ryzyko makroekonomiczne oraz ryzyko modeli. Wyznaczanie bufora kapitałowego na pokrycie ryzyka makroekonomicznego dokonywane jest na podstawie analizy wpływu scenariusza spowolnienia gospodarczego na kapitał ekonomiczny w horyzoncie prognozy.

Ryzyko modeli oceniane jest jakościowo na podstawie analizy wykorzystywanych danych, założeń, metodologii, itp. Dodatkowym elementem oceny ryzyka modeli są analizy scenariuszowe pozwalające na ocenę wpływu potencjalnych nieprawidłowości w modelu na jego wyniki. Na podstawie zagregowanych wyników wyznaczany jest bufor kapitałowy na pokrycie ryzyka modeli.

Przy wyznaczaniu potrzeb kapitałowych w pierwszej kolejności wylicza się kapitał ekonomiczny oddzielnie dla każdego istotnego ryzyka zidentyfikowanego w Banku, które można mierzyć ilościowo. W następnej kolejności wielkości kapitału ekonomicznego ustalone dla poszczególnych rodzajów ryzyka zostają zagregowane w jedną łączną kwotę kapitału ekonomicznego z uwzględnieniem efektu dywersyfikacji. Kwota ta jest następnie powiększana o bufor kapitałowy na ryzyko modeli oraz makroekonomiczne. Suma kapitału ekonomicznego (uwzględniającego efekt dywersyfikacji) i bufora kapitałowego stanowi kapitał wewnętrzny Banku.

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

5.7 Wartość godziwa aktywów i zobowiązań finansowych

Instrumenty finansowe wyceniane w wartości godziwej w jednostkowym sprawozdaniu z sytuacji finansowej Banku

Wycena do wartości godziwej instrumentów finansowych, dla których dostępne są wartości rynkowe z aktywnego rynku, opiera się na rynkowych kwotowaniach danego instrumentu (mark-to-market).

Wycena do wartości godziwej pozagieldowych instrumentów pochodnych oraz instrumentów cechujących się ograniczoną płynnością (tj., dla których wartości kwotowań rynkowych nie są regularnie osiągalne) dokonywana jest na podstawie kwotowań innych instrumentów aktywnego rynku poprzez ich replikację z wykorzystaniem szeregu technik wyceny, w tym szacowania wartości bieżącej przyszłych przepływów pieniężnych (mark-to-model).

Na 31 grudnia 2015 roku i 31 grudnia 2014 roku Bank dokonał klasyfikacji aktywów i zobowiązań finansowych wycenianych do wartości godziwej na trzy kategorie według następującej hierarchii:

- Poziom 1: wycena mark-to-market. Dotyczy papierów wartościowych kwotowanych na aktywnym rynku,
- Poziom 2: wycena mark-to-model z parametryzacją modeli na podstawie kwotowań z aktywnego rynku dla danego typu instrumentu. Dotyczy niepłynnych papierów skarbowych, komunalnych, korporacyjnych oraz Banku Centralnego, liniowych i nieliniowych instrumentów pochodnych rynków stopy procentowej (w tym transakcji terminowych na papiery wartościowe), kapitałowych, towarowych oraz wymiany walut za wyjątkiem tych przypadków które spełniają kryteria przynależności do Poziomu 3,
- Poziom 3: wycena mark-to-model z częściową parametryzacją modelu na podstawie estymowanych czynników ryzyka. Dotyczy korporacyjnych i komunalnych papierów wartościowych oraz liniowych i nieliniowych instrumentów pochodnych rynków stopy procentowej, kapitałowych, towarowych oraz wymiany walut, dla których wpływ nieobserwowalnych parametrów (np. czynników ryzyka kredytowego) na wycenę jest uznawany za istotny.

Wycena do wartości godziwej wykonywana jest bezpośrednio przez jednostkę w ramach Pionu Zarządzania Ryzykami niezależną od jednostek zawierających transakcje. Metodyka wyceny do wartości godziwej, w tym zmiany jej parametryzacji podlegają akceptacji przez Komitet Aktywów, Pasywów i Ryzyka (ALCO). Adekwatność metod wyceny podlega bieżącej analizie oraz cyklicznym przeglądom w ramach zarządzania ryzykiem modeli. W ramach tej samej jednostki wykonywana jest ocena adekwatności oraz istotności czynników ryzyka w wycenie przypisania modeli wycen do odpowiedniego poziomu hierarchii wyceny do wartości godziwej zgodnie z ustalonymi zasadami klasyfikacji.

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

	POZIOM 1	POZIOM 2	POZIOM 3	RAZEM
Aktywa:	15 837 791	6 174 061	480 779	22 492 631
Aktywa finansowe przeznaczone do obrotu	934 688	134 916	47 389	1 116 993
Aktywa z tytułu pochodnych instrumentów finansowych, w tym:	-	3 253 174	943	3 254 117
- Banki	-	2 686 511	-	2 686 511
- Klienci	-	566 663	943	567 606
Instrumenty zabezpieczające, w tym:	-	421 640	-	421 640
- Banki	-	416 953	-	416 953
- Klienci	-	4 687	-	4 687
Papiery wartościowe dostępne do sprzedaży	14 903 103	2 364 331	432 447	17 699 881
Zobowiązania:	611 442	4 904 557	-	5 515 999
Zobowiązania finansowe przeznaczone do obrotu	611 442	-	-	611 442
Zobowiązania z tytułu pochodnych instrumentów finansowych, w tym:	-	3 201 798	-	3 201 798
- Banki	-	2 745 250	-	2 745 250
- Klienci	-	456 548	-	456 548
Instrumenty zabezpieczające, w tym:	-	1 702 759	-	1 702 759
- Banki	-	1 702 759	-	1 702 759
- Klienci	-	-	-	-

31.12.2014	POZIOM 1	POZIOM 2	POZIOM 3	RAZEM
Aktywa:	16 254 029	11 820 799	422 156	28 496 984
Aktywa finansowe przeznaczone do obrotu	310 654	38 016	164 408	513 078
Aktywa z tytułu pochodnych instrumentów finansowych, w tym:	-	4 461 927	2 967	4 464 894
- Banki	-	3 671 138	2 967	3 674 105
- Klienci	-	790 789	-	790 789
Instrumenty zabezpieczające, w tym:	-	470 822	-	470 822
- Banki	-	465 249	-	465 249
- Klienci	-	5 573	-	5 573
Papiery wartościowe dostępne do sprzedaży	15 943 375	6 850 034	254 781	23 048 190
Zobowiązania:	591 311	5 906 720	-	6 498 031
Zobowiązania finansowe przeznaczone do obrotu	591 311	-	-	591 311
Zobowiązania z tytułu pochodnych instrumentów finansowych, w tym:	-	4 422 292	-	4 422 292
- Banki	-	3 692 116	-	3 692 116
- Klienci	-	730 176	-	730 176
Instrumenty zabezpieczające, w tym:	-	1 484 428	-	1 484 428
- Banki	-	1 484 428	-	1 484 428
- Klienci	-	-	-	-

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

Zmiana stanu wartości godziwej instrumentów finansowych, dla których Bank stosuje wycenę do wartości godziwej na Poziomie 3

2015	AKTYWA FINANSOWE PRZEZNACZONE DO OBROTU	AKTYWA Z TYTUŁU POCHODNYCH INSTRUMENTÓW FINANSOWYCH	PAPIERY WARTOŚCIOWE DOSTĘPNE DO SPRZEDAŻY	ZOBOWIĄZANIA Z TYTUŁU POCHODNYCH INSTRUMENTÓW FINANSOWYCH
Stan na początek okresu	164 408	2 967	254 781	-
Zwiększenia, w tym:	11 252 515	1 942	185 543	-
Reklasyfikacja	-	1 942	313	-
Zakup	11 248 756	-	-	-
Transakcje pochodne zawarte w 2015 r.	-	-	-	-
Przychód z instrumentów finansowych	3 759	-	185 230	-
ujęty w rachunku zysków i strat	3 759	-	11 077	-
ujęty w kapitale z aktualizacji wyceny	-	-	174 153	-
Zmniejszenia, w tym:	-11 369 534	-3 966	-7 877	-
Reklasyfikacja	-57 063	-2 967	-	-
Rozliczenie / wykup	-435 186	-891	-7 877	-
Sprzedaż	-10 877 110	-	-	-
Strata z instrumentów finansowych	-175	-108	-	-
Ujęta w rachunku zysków i strat	-175	-108	-	-
Stan na koniec okresu	47 389	943	432 447	-
Niezrealizowany wynik na instrumentach finansowych utrzymywanych w portfelu na koniec okresu, ujęty w:	-63	-108	2 674	-
Rachunek zysków i strat w pozycji:	108	-108	268	-
wynik z tytułu odsetek	108	-	268	-
wynik na instrumentach finansowych przeznaczonych do obrotu	-	-108	-	-
Innych składnikach całkowitych dochodów	-171	-	2 406	-

2014	AKTYWA FINANSOWE PRZEZNACZONE DO OBROTU	AKTYWA Z TYTUŁU POCHODNYCH INSTRUMENTÓW FINANSOWYCH	PAPIERY WARTOŚCIOWE DOSTĘPNE DO SPRZEDAŻY	ZOBOWIĄZANIA Z TYTUŁU POCHODNYCH INSTRUMENTÓW FINANSOWYCH
Stan na początek okresu	-	2 625	254 633	-
Zwiększenia, w tym:	14 379 046	4 541	9 980	-
Zakup	14 377 748	-	-	-
Transakcje pochodne zawarte w 2014 r.	-	1 488	-	-
Przychód z instrumentów finansowych	1 298	3 053	9 980	-
ujęty w rachunku zysków i strat	1 298	3 053	9 980	-
Zmniejszenia, w tym:	-14 214 638	-4 199	-9 832	-
Reklasyfikacja	-	-	-	-
Rozliczenie / wykup	-1 432 830	-4 199	-9 832	-
Sprzedaż	-12 780 680	-	-	-
Strata z instrumentów finansowych	-1 128	-	-	-
Ujęta w rachunku zysków i strat	-1 128	-	-	-
Stan na koniec okresu	164 408	2 967	254 781	-
Niezrealizowany wynik na instrumentach finansowych utrzymywanych w portfelu na koniec okresu, ujęty w:	-801	1 479	470	-
Rachunek zysków i strat w pozycji:	235	1 479	292	-
wynik z tytułu odsetek	235	-	292	-
wynik na instrumentach finansowych przeznaczonych do obrotu	-	1 479	-	-
Innych składnikach całkowitych dochodów	-1 036	-	178	-

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

Przeniesienia instrumentów pomiędzy Poziomem 1 a Poziomem 2 występują na podstawie dostępności kwotowania z aktywnego rynku w/g stanu na koniec okresu sprawozdawczego.

Przeniesienie z Poziomu 2 do Poziomu 3 następuje w sytuacji zamiany w wycenie czynnika obserwowalnego na nieobserwowalny lub gdy nieobserwowalny czynnik ryzyka skutkuje istotnym wpływem na wycenę instrumentu.

Przeniesienie z Poziomu 3 do Poziomu 2 następuje w sytuacji zamiany w wycenie czynnika nieobserwowalnego na obserwowalny lub gdy wpływ czynnika nieobserwowalnego na wycenę instrumentu przestaje być istotny. Przeniesienia pomiędzy poziomami wyceny następują w dacie i według stanu na koniec okresu sprawozdawczego.

W okresie od 1 stycznia do 31 grudnia 2015 roku nastąpiły przeniesienia trzech instrumentów typu obligacja rządowa z Poziomu 1 do Poziomu 2 wyceny do wartości godziwej.

W okresie od 1 stycznia do 31 grudnia 2015 roku nastąpiło przeniesienie instrumentu pochodnego stopy procentowej z Poziomu 2 do Poziomu 3 wyceny do wartości godziwej.

W okresie od 1 stycznia do 31 grudnia 2015 roku nastąpiły przeniesienia pięciu instrumentów typu obligacja korporacyjna i dwóch instrumentów pochodnych rynku kapitałowego z Poziomu 3 do Poziomu 2 wyceny do wartości godziwej.

Wpływ parametrów estymowanych na wycenę do wartości godziwej instrumentów finansowych, dla których Bank stosuje wycenę do wartości godziwej na Poziomie 3 na dzień 31 grudnia 2015 roku i 31 grudnia 2014 jest następujący

AKTYWO/ ZOBOWIĄZANIE FINANSOWE	WARTOŚĆ GODZIWA NA 31.12.2015	TECHNIKA WYCENY	CZYNNIK NIEOBSERWOWALNY	ZAKRES ALTERNATYWNY CZYNNIKÓW (ŚREDNIA WAŻONA)	WPŁYW NA WARTOŚĆ GODZIWA NA 31.12.2015	
					SCENARIUSZA POZYTYWNEGO	SCENARIUSZA NEGATYWNEGO
Korporacyjne papiery wartościowe	298 756	Model zdyskontowanych przepływów pieniężnych	Spread kredytowy	0,54%-1%	526	-1 427
Instrumenty pochodne stopy procentowej	943	Model zdyskontowanych przepływów pieniężnych	PD	2,1%-5,4%	39	-44
			LGD	40,1%-54,1%	16	-16

AKTYWO/ ZOBOWIĄZANIE FINANSOWE	WARTOŚĆ GODZIWA NA 31.12.2014	TECHNIKA WYCENY	CZYNNIK NIEOBSERWOWALNY	ZAKRES ALTERNATYWNY CZYNNIKÓW (ŚREDNIA WAŻONA)	WPŁYW NA WARTOŚĆ GODZIWA NA 31.12.2014	
					SCENARIUSZA POZYTYWNEGO	SCENARIUSZA NEGATYWNEGO
Instrumenty pochodne rynku kapitałowego	2 967	Model Black Scholes	korelacja	0%-1%	263	-581
Korporacyjne papiery wartościowe	412 537	Model zdyskontowanych przepływów pieniężnych	Spread kredytowy	0,61%-1,13%	5 856	-1 928

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

Instrumenty finansowe nie wyceniane w wartości godziwej w jednostkowym sprawozdaniu z sytuacji finansowej Banku

W Banku znajdują się instrumenty finansowe, które w sprawozdaniu nie są prezentowane w wartości godziwej. Wartość godziwa stanowi cenę, którą otrzymano by za sprzedaż składnika aktywów lub zapłacono by za przeniesienie zobowiązania w transakcji przeprowadzonej na zwykłych warunkach między uczestnikami rynku na dzień wyceny.

Na 31 grudnia 2015 roku i 31 grudnia 2014 roku Bank dokonał klasyfikacji szacunków wartości godziwej dla instrumentów nie wycenianych w wartości godziwej w sprawozdaniu z sytuacji finansowej na następujących poziomach:

- Poziom 1: wycena mark-to-market. Dotyczy skarbowych papierów wartościowych kwotowanych na płynnym rynku,
- Poziom 2: wycena mark-to-model z parametryzacją modeli na podstawie kwotowań z aktywnego rynku dla danego typu instrumentu. Dotyczy lokat międzybankowych, dłużnych papierów wartościowych własnej emisji, niepłynnych skarbowych papierów wartościowych, komunalnych, korporacyjnych oraz Banku Centralnego,
- Poziom 3: wycena mark-to-model z częściową parametryzacją modelu na podstawie estymowanych czynników ryzyka. Dotyczy ona korporacyjnych i komunalnych papierów wartościowych, oraz kredytów i depozytów, dla których ujęty w modelu wyceny czynnik ryzyka kredytowego (parametr nieobserwowalny) jest na poziomie istotnym.

W przypadku pewnych grup instrumentów finansowych, utrzymywanych według wartości wymaganej zapłaty z uwzględnieniem utraty wartości, przyjęto, że wartość godziwa jest zgodna z wartością bilansową. Dotyczy to w szczególności środków pieniężnych oraz pozostałych aktywów i zobowiązań finansowych.

Dla kredytów kwotowane wartości rynkowe są nieosiągalne, stąd prezentowane wartości godziwe są ogólnie szacowane przy zastosowaniu technik wyceny z uwzględnieniem założenia, iż na moment udzielenia kredytu wartość godziwa równa jest wartości bilansowej. Wartość godziwa kredytów bez rozpoznanej utraty wartości jest równa sumie przyszłych oczekiwanych przepływów gotówkowych zdyskontowanych na daną datę bilansową. Stopa dyskontująca przepływy jest odpowiednią stopą rynkową wolną od ryzyka powiększoną o marżę na ryzyko kredytowe oraz bieżącą marżę ze sprzedaży dla danej grupy produktowej kredytu. Marża wyznaczana jest na podstawie kredytów udzielonych w ostatnim kwartale w podziale na grupy produktowe i termin do zapadalności. Dla celów szacowania wartości godziwej kredytów walutowych wykorzystywana jest marża dla kredytów w PLN skorygowana o kwotowania transakcji basis-swap. Wartość godziwa kredytów o rozpoznanej utracie wartości jest równa sumie przyszłych oczekiwanych odzysków zdyskontowanych z zastosowaniem efektywnej stopy procentowej jako iż średnie oczekiwane odzyski uwzględniają w pełni element ryzyka kredytowego. W przypadku kredytów nieposiadających harmonogramu spłat (kredyty w rachunku bieżącym, overdrafty oraz karty kredytowe) przyjmuje się, że wartość godziwa równa jest wartości bilansowej.

Dla zaangażowań kapitałowych Banku, dla których nie są dostępne ceny pochodzące z aktywnego rynku, a wartości rynkowe są nieosiągalne, Bank nie szacuje wartości godziwej. W skład takich zaangażowań wchodzi spółki związane z sektorem finansowym, gdzie uczestnictwo kapitałowe jest związane z korzystaniem z infrastruktury finansowo-bankowej, obsługą kart płatniczych oraz spółki objęte w ramach restrukturyzacji długów.

Dla depozytów kwotowane wartości rynkowe są nieosiągalne, stąd prezentowane wartości godziwe są ogólnie szacowane przy zastosowaniu technik wyceny z uwzględnieniem założenia, iż na moment przyjęcia depozytu wartość godziwa równa jest wartości bilansowej. Wartość godziwa depozytów terminowych jest równa sumie przyszłych oczekiwanych przepływów gotówkowych zdyskontowanych na daną datę bilansową. Stopa dyskontująca przepływy jest odpowiednią stopą rynkową wolną od ryzyka powiększoną o marżę ze sprzedaży. Marża wyznaczana jest na podstawie depozytów przyjętych w ostatnim kwartale w podziale na grupy produktowe i termin do zapadalności. W przypadku depozytów krótkoterminowych (depozytów bieżących, overnight oraz w rachunku oszczędnościowym) za wartość godziwą przyjęto wartość bilansową.

Wartość godziwa depozytów i kredytów, za wyjątkiem kredytów hipotecznych udzielonych w walutach PLN i CHF objętych modelem przedpłat, została wyznaczona w oparciu o ich kontraktowe przepływy.

Wycena mark-to-model instrumentów dłużnych własnej emisji opiera się na metodzie dyskontowania przyszłych przepływów pieniężnych. Przepływy zmienne są estymowane na podstawie stawek odpowiednich rynków (zależnie od specyfikacji emisji). Do dyskontowania ustalonych przepływów jak również implikowanych przepływów pieniężnych wykorzystywane są stawki międzybankowego rynku pieniężnego.

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

31.12.2015	WARTOŚĆ BILANSOWA	WARTOŚĆ GODZIWA	W TYM:		
			POZIOM 1	POZIOM 2	POZIOM 3
Aktywa					
Kasa, należności od Banku Centralnego	7 881 598	7 881 598	2 951 405	4 930 193	-
Należności od banków	7 512 226	7 508 581	-	5 360 090	2 148 491
Kredyty i pożyczki udzielone klientom (*)	118 508 652	116 567 135	-	10 936 692	105 630 443
Papiery wartościowe utrzymywane do terminu wymagalności	3 290 061	3 301 580	2 430 407	871 173	-
Aktywa razem	137 192 537	135 258 894	5 381 812	22 098 148	107 778 934
Zobowiązania					
Zobowiązania wobec Banku Centralnego	914	928	-	-	928
Zobowiązania wobec innych banków	4 553 114	4 602 708	-	1 182 111	3 420 597
Zobowiązania wobec klientów	129 256 866	128 894 955	-	4 468 820	124 426 135
Zobowiązania z tytułu emisji dłużnych papierów wartościowych	1 668 706	1 669 266	-	1 669 266	-
Zobowiązania razem	135 479 600	135 167 857	-	7 320 197	127 847 660

(*) W tym weksle uprawnione do redyskonta w Banku Centralnym.

31.12.2014	WARTOŚĆ BILANSOWA	WARTOŚĆ GODZIWA	W TYM:		
			POZIOM 1	POZIOM 2	POZIOM 3
Aktywa					
Kasa, należności od Banku Centralnego	9 226 249	9 226 249	3 399 331	5 826 918	-
Należności od banków	7 215 362	7 242 490	-	5 340 029	1 902 461
Kredyty i pożyczki udzielone klientom (*)	111 389 242	110 325 516	-	7 513 821	102 811 695
Papiery wartościowe utrzymywane do terminu wymagalności	1 523 940	1 537 537	686 091	851 446	-
Aktywa razem	129 354 793	128 331 792	4 085 422	19 532 214	104 714 156
Zobowiązania					
Zobowiązania wobec Banku Centralnego	971	997	-	-	997
Zobowiązania wobec innych banków	3 129 856	3 180 615	-	909 115	2 271 500
Zobowiązania wobec klientów	126 381 270	126 025 212	-	5 257 218	120 767 994
Zobowiązania z tytułu emisji dłużnych papierów wartościowych	2 819 713	2 824 154	-	2 824 154	-
Zobowiązania razem	132 331 810	132 030 978	-	8 990 487	123 040 491

(*) W tym weksle uprawnione do redyskonta w Banku Centralnym.

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

6. Działalność powiernicza

Usługi powiernicze świadczone są na podstawie zezwolenia Komisji Nadzoru Finansowego. Klientami Banku są krajowe i zagraniczne instytucje finansowe, banki oferujące usługi powiernicze i inwestycyjne, firmy ubezpieczeniowe, fundusze inwestycyjne oraz emerytalne, a także instytucje niefinansowe. Bank świadczy usługi polegające między innymi na rozliczaniu transakcji zawieranych na rynkach krajowych i zagranicznych, przechowywaniu aktywów klientów, prowadzeniu rachunków papierów wartościowych, wycenie aktywów, obsłudze płatności dywidend i odsetek oraz pełni funkcję depozytariusza dla funduszy inwestycyjnych i emerytalnych.

Na dzień 31 grudnia 2015 roku Bank prowadził 12 077 rachunków papierów wartościowych (na dzień 31 grudnia 2014 roku 8 812 rachunków).

7. Działalność maklerska

Bank Pekao S.A. zapewnia szeroki dostęp do usług i produktów rynku kapitałowego w ramach oferty świadczonej przez wydzieloną jednostkę organizacyjną Banku - Dom Maklerski Pekao.

Dom Maklerski Pekao jest specjalistyczną jednostką organizacyjną Banku, dedykowaną do sprzedaży produktów rynku kapitałowego. Zadaniem jednostki jest dostarczanie najwyższej jakości usług maklerskich. Kompleksowa oferta gwarantuje inwestorom, w szczególności z grona klientów indywidualnych Banku Pekao S.A., możliwość inwestowania w instrumenty finansowe notowane na Gieldzie Papierów Wartościowych SA, rynku NewConnect i BondSpot, (m.in. w akcje, obligacje skarbowe oraz korporacyjne, instrumenty pochodne – kontrakty i opcje; ETF-y, certyfikaty, warranty) oraz na określonych rynkach zagranicznych w dowolnym kanale obsługi (aplikacja mobilna, serwis internetowy, telefoniczny, mobilny i PUM) po aktywacji usługi. Podmiot pośredniczy także w obsłudze sprzedaży Strukturyzowanych Certyfikatów Depozytowych emitowanych przez Bank Pekao S.A., umożliwia nabywanie instrumentów w ramach publicznych ofert pierwotnych realizowanych za jego pośrednictwem, a także w transakcjach instrumentami rynku niepublicznego. Obsługa klientów prowadzona jest za pośrednictwem ponad 400 Punktów Usług Maklerskich zlokalizowanych w oddziałach Banku na terenie całego kraju oraz zdalnych kanałów obsługi Pekao24Makler (serwis internetowy, serwis mobilny, serwis telefoniczny, aplikacja mobilna) w pełni zintegrowanych z usługą Pekao24 Bankowości Elektronicznej Banku Pekao S.A.

Dom Maklerski Pekao jest członkiem Giełdy Papierów Wartościowych w Warszawie oraz bezpośrednim uczestnikiem Krajowego Depozytu Papierów Wartościowych.

Dom Maklerski Pekao przestrzega zasad Kodeksu Dobrej Praktyki Domów Maklerskich gwarantując kompleksową obsługę z zachowaniem najwyższych standardów i norm etycznych i jest członkiem Izby Domów Maklerskich.

Dom Maklerski Pekao bierze czynny udział w pracach nad rozwojem rynku kapitałowego w Polsce.

Informacja o instrumentach finansowych klientów, zapisanych na rachunkach maklerskich bądź przechowywanych w formie dokumentu.

	31.12.2015		31.12.2014	
	ILOŚCIOWO (W SZTUKACH)	WART OŚCIOWO	ILOŚCIOWO (W SZTUKACH)	WARTOŚCIOWO
INSTRUMENTY FINANSOWE KLIENTÓW				
Zapisane na rachunkach papierów wartościowych	769 593 829	2 331 575	838 209 498	2 466 533
Instrumenty kapitałowe i prawa do nich	769 236 096	2 256 557	837 768 420	2 364 384
Instrumenty dłużne i prawa do nich	357 733	75 018	441 078	102 149

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

Informacja o środkach pieniężnych klientów na rachunkach maklerskich

	31.12.2015	31.12.2014
Zdeponowane na rachunkach pieniężnych w biurze maklerskim oraz wpłacone na poczet nabycia papierów wartościowych w pierwszej ofercie publicznej lub publicznym obrocie pierwotnym	248 033	229 624
Pozostałe środki pieniężne klientów	16 279	16 808
Razem	264 312	246 432

Rozrachunki z tytułu nierozliczonych transakcji

	31.12.2015	31.12.2014
Należności z tytułu zawartych transakcji	-	28
Zobowiązania z tytułu zawartych transakcji	2 206	-

Rozrachunki z Krajowym Depozytem Papierów Wartościowych (KDPW), KDPW_CCP i giełdowymi izbami rozrachunkowymi

	31.12.2015	31.12.2014
Należności z funduszu rozliczeniowego	1 296	1 326
Należności z tytułu depozytów zabezpieczających	10 785	11 041
Pozostałe należności	63	83
Razem należności	12 144	12 450
Zobowiązania wobec funduszu rozliczeniowego	-	-
Zobowiązania z tytułu depozytów zabezpieczających	-	-
Pozostałe zobowiązania	-	116
Razem zobowiązania	-	116

Pozycje dotyczące udziału w systemie rekompensat zarządzanym przez Krajowy Depozyt Papierów Wartościowych

	31.12.2015	31.12.2014
Należności z funduszu rekompensat	367	320
Rozliczenia międzyokresowe – opłaty za zarządzanie systemem	85	59
Rozliczenia międzyokresowe – pożytki z systemu	-452	-379
Razem pozycje bilansowe dotyczące udziału w systemie rekompensat netto	-	-

Rozrachunki z podmiotami prowadzącymi regulowane rynki papierów wartościowych i giełdy towarowe

	31.12.2015	31.12.2014
Zobowiązania wobec Giełdy Papierów Wartościowych S.A.	-	76
Razem zobowiązania	-	76

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

8. Przychody i koszty z tytułu odsetek

Przychody z tytułu odsetek

	2015	2014
Z tytułu kredytów i pożyczek oraz pozostałych należności od klientów	4 259 049	4 815 229
Z tytułu lokat w innych bankach	102 935	144 205
Z tytułu zakupionych papierów wartościowych z otrzymanym przyrzeczeniem odkupu	77 626	97 559
Z tytułu inwestycyjnych (lokacyjnych) papierów wartościowych	696 343	833 850
Z tytułu pochodnych instrumentów zabezpieczających	150 934	137 056
Z tytułu aktywów finansowych przeznaczonych do obrotu	14 572	10 928
Razem	5 301 459	6 038 827

Przychody odsetkowe za 2015 rok zawierają kwotę przychodów związaną z aktywami finansowymi, dla których rozpoznano utratę wartości, w wysokości 291 257 tys. złotych (w 2014 roku 312 691 tys. złotych).

Całkowita kwota przychodów odsetkowych za 2015 rok, obliczona według zamortyzowanego kosztu z zastosowaniem metody efektywnej stopy procentowej, w odniesieniu do aktywów finansowych, których nie wycenia się w wartości godziwej przez wynik finansowy wyniosła 3 557 535 tys. złotych (w 2014 roku 3 902 940 tys. złotych).

Koszty z tytułu odsetek

	2015	2014
Z tytułu depozytów klientów	-1 105 058	-1 522 981
Z tytułu depozytów innych banków	-23 442	-25 571
Z tytułu sprzedanych papierów wartościowych z udzielonym przyrzeczeniem odkupu	-59 166	-80 048
Z tytułu zaciągniętych kredytów	-15 306	-16 788
Z tytułu dłużnych papierów wartościowych	-58 864	-58 935
Razem	-1 261 836	-1 704 323

Kwota kosztów odsetkowych za 2015 rok obliczona według zamortyzowanego kosztu z zastosowaniem metody efektywnej stopy procentowej, w odniesieniu do zobowiązań finansowych, których nie wycenia się w wartości godziwej przez wynik finansowy wyniosła 1 067 153 tys. złotych (w 2014 roku 1 420 093 tys. złotych).

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

9. Przychody i koszty z tytułu prowizji i opłat

Przychody z tytułu prowizji i opłat

	2015	2014
Z tytułu obsługi rachunków bankowych, zleceń płatniczych oraz operacji gotówkowych	653 242	679 545
Z tytułu kart płatniczych	693 095	827 460
Z tytułu kredytów i pożyczek	412 852	414 168
Z tytułu pośrednictwa w sprzedaży produktów inwestycyjnych	210 178	205 513
Z tytułu operacji papierami wartościowymi	13 441	14 931
Z działalności powierniczej	69 519	63 867
Z tytułu gwarancji, akredytyw i podobnych operacji	51 656	50 041
Pozostałe	38 654	73 767
Razem	2 142 637	2 329 292

Koszty z tytułu prowizji i opłat

	2015	2014
Z tytułu kart płatniczych	-322 424	-423 821
Z tytułu przelewów i przekazów	-21 705	-20 793
Z tytułu operacji papierami wartościowymi i innymi instrumentami finansowymi	-11 703	-18 742
Z działalności powierniczej	-13 388	-12 754
Z tytułu usług pośrednictwa	-18 000	-16 186
Z tytułu obsługi rachunków bankowych	-4 250	-3 314
Pozostałe	-652	-1 194
Razem	-392 122	-496 804

10. Przychody z tytułu dywidend

	2015	2014
Od jednostek zależnych	139 119	90 312
Od jednostek stowarzyszonych	58 429	54 946
Od pozostałych jednostek	13 061	8 290
Razem	210 609	153 548

11. Wynik na instrumentach finansowych przeznaczonych do obrotu

	2015	2014
Wynik z wymiany	363 807	358 609
Wynik z instrumentów pochodnych	49 437	65 369
Wynik z papierów wartościowych	5 262	7 490
Razem	418 506	431 468

Całkowita kwota zmiany wartości godziwych instrumentów finansowych wycenianych w wartości godziwej przez wynik finansowy ustalonych z wykorzystaniem technik wyceny (w przypadku braku publikowanych notowań ustalonych na aktywnym rynku) w 2015 roku wyniosła 56 111 tys. złotych (odpowiednio w 2014 roku 69 193 tys. złotych).

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

12. Zyski (straty) na sprzedaży

Zrealizowane zyski

	2015	2014
Kredyty i inne należności finansowe	534	18 579
Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży – instrumenty dłużne	229 592	243 836
Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży – instrumenty kapitałowe	-	9 100
Zobowiązania z tytułu emisji dłużnych papierów wartościowych	6	6
Razem	230 132	271 521

Zrealizowane straty

	2015	2014
Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży – instrumenty dłużne	-41	-78
Zobowiązania z tytułu emisji dłużnych papierów wartościowych	-490	-30
Razem	-531	-108

Zrealizowany zysk netto	229 601	271 413
--------------------------------	----------------	----------------

Zmiana wartości godziwej aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży odniesiona w 2015 roku bezpośrednio na kapitał własny wyniosła 7 526 tys. złotych (zniżka), w 2014 roku 725 884 tys. złotych (zwyżka).

Zmiana wartości godziwej aktywów finansowych odniesiona w 2015 roku z kapitałów własnych na wynik finansowy wyniosła 229 551 tys. złotych (zysk), w 2014 roku 243 758 tys. złotych (zysk).

13. Ogólne koszty administracyjne

Wynagrodzenia i inne świadczenia pracownicze

	2015	2014
Wynagrodzenia	-1 448 680	-1 453 229
Ubezpieczenia i inne świadczenia na rzecz pracowników	-264 167	-263 860
Koszty płatności w formie akcji	-6 243	-13 065
Razem	-1 719 090	-1 730 154

Pozostałe koszty administracyjne

	2015	2014
Koszty rzeczowe	-913 392	-1 002 683
Podatki i opłaty (*)	-57 919	-35 027
Składki i wpłaty na Bankowy Fundusz Gwarancyjny (**)	-507 190	-136 718
Składki na pokrycie kosztów nadzoru nad bankami (KNF)	-17 131	-16 023
Razem	-1 495 632	-1 190 451

Razem ogólne koszty administracyjne	-3 214 722	-2 920 605
--	-------------------	-------------------

(*) w tym kwota 21 986 tysięcy złotych stanowiąca koszt rezerwy z tytułu składki na rzecz Funduszu Wsparcia Kredytobiorców.

(**) w tym kwota 234 059 tysięcy złotych wniesiona przez Bank do BFG z przeznaczeniem na wypłatę środków gwarantowanych deponentom Spółdzielczego Banku Rzemiosła i Rolnictwa w Wołominie.

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

14. Amortyzacja i odpisy z tytułu utraty wartości środków trwałych i wartości niematerialnych

	2015	2014
Rzeczowe aktywa trwałe	-169 044	-183 442
Nieruchomości inwestycyjne	-1 022	-1 152
Wartości niematerialne	-142 154	-123 790
Razem	-312 220	-308 384

15. Pozostałe przychody i koszty operacyjne netto

Pozostałe przychody operacyjne

	2015	2014
Czynsze i wynajem	24 272	25 209
Przychody uboczne	14 574	16 644
Oplaty związane z ubezpieczeniem kredytów	227	21 643
Odzyskane koszty windykacji	15 960	17 231
Zwroty, nadpłaty	7 860	10 003
Otrzymane odszkodowania, kary i grzywny (w tym odszkodowania z tytułu zniszczenia/utraty rzeczowych aktywów trwałych)	114 760	7 264
Refundacja kosztów administracyjnych	5 086	5 658
Przychody z tytułu umorzonych zobowiązań	3 812	680
Rozwiązanie odpisów aktualizujących z tytułu utraty wartości należności spornych i innych aktywów	444	326
Pozostałe	4 946	3 071
Razem	191 941	107 729

Pozostałe koszty operacyjne

	2015	2014
Koszty z tytułu ubezpieczenia kredytów	-10 101	-26 138
Koszty z tytułu zwrotów i niedoborów	-4 076	-5 515
Koszty uboczne	-12 285	-14 631
Koszty z tytułu reklamacji klientów	-2 285	-2 567
Odpisy aktualizujące z tytułu utraty wartości należności spornych i innych aktywów	-6 840	-9 815
Koszty związane z dochodzeniem należności i roszczeń spornych	-2 130	-1 898
Zapłacone odszkodowania, kary i grzywny	-503	-169
Pozostałe	-11 004	-12 817
Razem	-49 224	-73 550

Pozostałe przychody i koszty operacyjne netto	142 717	34 179
--	----------------	---------------

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

16. Utrata wartości

2015	STAN NA POCZĄTEK OKRESU	ZWIĘKSZENIA		ZMNIJSZENIA			STAN NA KONIEC OKRESU	WPŁYW NA WYNIK OKRESU BIEŻĄCEGO(**)
		UTWORZENIE ODPISÓW	INNE (*)	SPISANIA AKTYWÓW Z BILANSU	ROZWIĄZANIE ODPISÓW	INNE (*)		
Utrata wartości aktywów finansowych oraz zobowiązań pozabilansowych								
Należności od banków wyceniane według zamortyzowanego kosztu	19 518	684	1 541	-	-409	-941	20 393	-275
Należności od klientów wyceniane według zamortyzowanego kosztu	5 531 256	1 138 308	99 627	-441 064	-629 234	-67 991	5 630 902	-509 074
Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży	100	-	-	-	-	-	100	-
Zobowiązania pozabilansowe	105 147	72 665	1 182	-	-54 411	-	124 583	-18 254
Razem aktywa finansowe oraz zobowiązania pozabilansowe	5 656 021	1 211 657	102 350	-441 064	-684 054	-68 932	5 775 978	-527 603
Utrata wartości pozostałych aktywów								
Inwestycje w jednostki zależne i stowarzyszone	51 476	24 000	-	-	-	-1 571	73 905	(24 000)
Wartości niematerialnych	10 961	-	-	-	-	-	10 961	-
Rzeczowych aktywów trwałych	6 591	610	1 569	-152	-	-243	8 375	-610
Nieruchomości inwestycyjnych	2 530	-	-	-	-	-	2 530	-
Pozostałych	70 451	6 840	73	-991	-444	-2 002	73 927	-6 396
Razem utrata wartości pozostałych aktywów	142 009	31 450	1 642	-1 143	-444	-3 816	169 698	-31 006
Razem	5 798 030	1 243 107	103 992	-442 207	-684 498	-72 748	5 945 676	-558 609

(*) W tym różnice kursowe oraz przeniesienia między pozycjami.

(**) Pozycja rachunku zysków i strat "Wynik odpisów z tytułu utraty wartości aktywów finansowych oraz rezerw na zobowiązania pozabilansowe" zawiera odpis netto z tytułu utraty wartości w wysokości -527 603 tys. zł oraz przychody odzyskanych należności nieściągalnych netto w wysokości 13 625 tys. zł co stanowi łączną kwotę -513 978 tys. zł.

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

2014	STAN NA POCZĄTEK OKRESU	ZWIĘKSZENIA			ZMNIJSZENIA			STAN NA KONIEC OKRESU	WPLYW NA WYNIK OKRESU BIEŻĄCEGO(**)
		POŁĄCZENIE JEDNOSTEK GOSPODARCZYCH	UTWORZENIE ODPISÓW	INNE (*)	SPISANIA AKTYWÓW Z BILANSU	ROZWIĄZANIE ODPISÓW	INNE (*)		
Utrata wartości aktywów finansowych oraz zobowiązań pozabilansowych									
Należności od banków wyceniane według zamortyzowanego kosztu	25 721	-	610	1 176	-	-7 779	-210	19 518	7 169
Należności od klientów wyceniane według zamortyzowanego kosztu	4 975 164	229 996	1 139 906	41 103	-202 093	-572 311	-80 509	5 531 256	-567 595
Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży	101	-	-	-	-	-	-1	100	-
Zobowiązania pozabilansowe	116 874	-	67 469	709	-	-79 905	-	105 147	12 436
Razem aktywa finansowe oraz zobowiązania pozabilansowe	5 117 860	229 996	1 207 985	42 988	-202 093	-659 995	-80 720	5 656 021	-547 990
Utrata wartości pozostałych aktywów									
Inwestycji w jednostki zależne i stowarzyszone	54 482	-	-	-	-	-	-3 006	51 476	-
Wartości niematerialnych	10 961	-	-	-	-	-	-	10 961	-
Rzeczowych aktywów trwałych	6 753	-	-	-	-	-	-162	6 591	-
Nieruchomości inwestycyjnych	3 080	-	-	-	-	-	-550	2 530	-
Pozostałych	63 273	-	9 815	147	-1 124	-326	-1 334	70 451	-9 489
Razem utrata wartości pozostałych aktywów	138 549	-	9 815	147	-1 124	-326	-5 052	142 009	-9 489
Razem	5 256 409	229 996	1 217 800	43 135	-203 217	-660 321	-85 772	5 798 030	-557 479

(*)W tym różnice kursowe oraz przeniesienia między pozycjami.

(**)Pozycja rachunku zysków i strat "Wynik odpisów z tytułu utraty wartości aktywów finansowych oraz rezerw na zobowiązania pozabilansowe" zawiera odpis netto z tytułu utraty wartości w wysokości -547 990 tys. zł oraz przychody odzyskanych należności nieściągalnych netto w wysokości 6 621 tys. zł co stanowi łączną kwotę -541 369 tys. zł.

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

17. Zysk (strata) z jednostek zależnych i stowarzyszonych

	2015	2014
Zysk z likwidacji jednostek zależnych	2 390	-
Zysk ze sprzedaży udziałów w jednostkach stowarzyszonych	73 437	-
Odpisy z tytułu utraty wartości udziałów w jednostkach zależnych	-24 000	-
Razem zysk (strata) z jednostek zależnych i stowarzyszonych	51 827	-

18. Zysk (strata) na sprzedaży rzeczowego majątku trwałego i wartości niematerialnych

	2015	2014
Zysk (strata) na sprzedaży rzeczowych aktywów trwałych zaklasyfikowanych jako przeznaczone do sprzedaży	-	561
Zysk (strata) z tytułu zaprzestania ujmowania składników rzeczowego majątku trwałego oraz wartości niematerialnych innych niż przeznaczonych do sprzedaży	12 106	930
Razem zysk (strata) na sprzedaży rzeczowego majątku trwałego i wartości niematerialnych	12 106	1 491

19. Podatek dochodowy

Uzgodnienie pomiędzy podatkiem obliczonym jako iloczyn wyniku finansowego brutto i obowiązującej stawki podatkowej a rzeczywistym obciążeniem podatkowym wykazanim w rachunku zysków i strat.

	2015	2014
Wynik finansowy brutto	2 791 555	3 270 105
Obciążenie podatkowe według zastosowanej stawki podatkowej 19%	530 395	621 320
Różnice trwałe:	-29 238	-13 481
Przychody nie podlegające opodatkowaniu	-58 891	-39 941
Koszty nie stanowiące kosztów uzyskania przychodów	32 417	26 374
Wpływ stawek podatkowych stosowanych zgodnie z jurysdykcją innych państw	-	-
Ulgi podatkowe nieujęte w rachunku zysków i strat	185	111
Pozostałe	-2 949	-25
Efektywne obciążenie zysku brutto podatkiem dochodowym	501 157	607 839

Zastosowana stawka podatkowa 19% jest obowiązującą w Polsce stawką podatku dochodowego od osób prawnych.

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

Podstawowe składniki obciążenia podatkowego w rachunku zysków i strat i kapitale własnym

	2015	2014
RACHUNEK ZYSKÓW I STRAT		
Bieżący podatek dochodowy	-451 913	-717 740
Bieżące obciążenie podatkowe wykazane w rachunku wyników	-471 567	-721 668
Korekty dotyczące bieżącego podatku z lat ubiegłych	22 400	7 433
Pozostałe podatki (np. podatek pobrany u źródła, podatek dochodowy oddziałów zagranicznych)	-2 746	-3 505
Odroczony podatek dochodowy	-49 244	109 901
Związany z powstaniem i odwróceniem się różnic przejściowych	-49 244	109 901
Obciążenie podatkowe wykazane w jednostkowym rachunku zysków i strat	-501 157	-607 839
KAPITAŁY WŁASNE		
Odroczony podatek dochodowy	60 371	-115 145
Z tytułu dochodów i kosztów ujętych w innych składnikach całkowitych dochodów:		
przeszacowanie instrumentów finansowych traktowanych jako zabezpieczenia przepływów pieniężnych	17 735	-31 941
przeszacowanie aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży – papiery dłużne	84 452	-92 969
przeszacowanie aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży – z prawem do kapitału	-39 407	1 365
Podatek dochodowy dotyczący pozycji, które są lub mogą zostać przeniesione w późniejszych okresach do rachunku zysków i strat	62 780	-123 545
Obciążenie podatkowe dotyczące pozycji, które nie zostaną przeniesione w późniejszych okresach do rachunku zysków i strat	-2 409	8 400
przeszacowanie zobowiązań z tytułu określonych świadczeń pracowniczych	-2 409	8 400
Razem obciążenie	-440 786	-722 984

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

	ZMIANY RÓŻNIC PRZEJŚCIOWYCH W CIĄGU 2015 ROKU							
	STAN NA POCZĄTEK OKRESU			ZMIANY ODNOŚZONE NA			STAN NA KONIEC OKRESU	
	RAZEM PODATEK ODRO CZONY	W RACHUNKU ZYSKÓW I STRAT	W KAPITAŁACH	RACHUNEK ZYSKÓW I STRAT	KAPITAŁY	RAZEM PODATEK ODRO CZONY	W RACHUNKU ZYSKÓW I STRAT	W KAPITAŁACH
REZERWA NA PODATEK ODRO CZONY								
Przychody do otrzymania dotyczące papierów wartościowych	-	-	-	-	-	-	-	-
Przychody do otrzymania dotyczące kredytów	98 302	98 302	-	22 858	-	121 160	121 160	-
Zwyżki wyceny dotyczące aktywów finansowych	255 151	109 439	145 712	-93 638	-62 780	98 7330	15 801	82 932
Amortyzacja przyspieszona	123 321	123 321	-	-1 856	-	121 465	121 465	-
Ulga inwestycyjna	5 475	5 475	-	-661	-	4 814	4 814	-
Inne	88 792	88 792	-	-3 047	-	85 745	85 745	-
Zobowiązanie brutto z tytułu podatku odroczonego	571 041	425 329	145 712	-76 344	-62 780	431 917	348 985	82 932
AKTYWO Z TYTUŁU PODATKU ODRO CZONEGO								
Koszty do poniesienia dotyczące papierów wartościowych	96 217	96 217	-	-74 133	-	22 084	22 084	-
Koszty do poniesienia dotyczące depozytów i otrzymanych kredytów	40 395	40 395	-	4 820	-	45 215	45 215	-
Zniżki wyceny dotyczące aktywów finansowych	298 267	298 267	-	-44 040	-	254 227	254 227	-
Przychody otrzymane do rozliczenia w czasie od kredytów i rachunków bieżących	155 404	155 404	-	17 807	-	173 211	173 211	-
Koszty z tytułu odpisów na rezerwy kredytowe	491 745	491 745	-	-27 454	-	464 291	464 291	-
Rezerwy na koszty osobowe	100 011	81 105	18 906	10 573	-2 409	108 175	91 678	16 497
Rezerwy na koszty rzeczowe	20 001	20 001	-	-6 479	-	13 522	13 522	-
Strata z lat ubiegłych	-	-	-	-	-	-	-	-
Inne	41 498	41 498	-	-6 682	-	34 816	34 816	-
Aktywa brutto z tytułu podatku odroczonego	1 243 538	1 224 632	18 906	-125 588	- 2 409	1 115 541	1 099 044	16 497
Obciążenie z tytułu odroczonego podatku dochodowego	X	X	X	-49 244	60 371	X	X	X
Aktywa netto z tytułu podatku odroczonego	672 497	799 303	-126 806	X	X	683 624	750 059	-66 435
Rezerwa netto z tytułu podatku odroczonego	-	-	-	X	X	-	-	-

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

	ZMIANY RÓŻNIC PRZEJŚCIOWYCH W CIĄGU 2014 ROKU									
	STAN NA POCZĄTEK OKRESU			ZMIANY ODNOŚZONE NA		INNE ZMIANY		STAN NA KONIEC OKRESU		
	RAZEM PODATEK ODROCZONY	W RACHUNKU ZYSKÓW I STRAT	W KAPITAŁACH	RACHUNEK ZYSKÓW I STRAT	KAPITAŁY	RACHUNEK ZYSKÓW I STRAT	RAZEM PODATEK ODROCZONY	W RACHUNKU ZYSKÓW I STRAT	W KAPITAŁACH	
REZERWA NA PODATEK ODROCZONY										
Przychody do otrzymania dotyczące papierów wartościowych	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Przychody do otrzymania dotyczące kredytów	74 573	74 573	-	23 246	-	483	98 302	98 302	-	
Zwyżki wyceny dotyczące aktywów finansowych	83 288	61 121	22 167	48 252	123 545	66	255 151	109 439	145 712	
Amortyzacja przyspieszona	127 288	127 288	-	-4 286	-	319	123 321	123 321	-	
Ułga inwestycyjna	5 808	5 808	-	-333	-	-	5 475	5 475	-	
Inne	69 830	69 830	-	11 816	-	7 146	88 792	88 792	-	
Zobowiązanie brutto z tytułu podatku odroczonego	360 787	338 620	22 167	78 695	123 545	8 014	571 041	425 329	145 712	
AKTYWO Z TYTUŁU PODATKU ODROCZONEGO										
Koszty do poniesienia dotyczące papierów wartościowych	20 663	20 663	-	75 554	-	-	96 217	96 217	-	
Koszty do poniesienia dotyczące depozytów i otrzymanych kredytów	40 332	40 332	-	-690	-	753	40 395	40 395	-	
Zniżki wyceny dotyczące aktywów finansowych	211 284	211 284	-	86 983	-	-	298 267	298 267	-	
Przychody otrzymane do rozliczenia w czasie od kredytów i rachunków bieżących	128 338	128 338	-	23 633	-	3 433	155 404	155 404	-	
Koszty z tytułu odpisów na rezerwy kredytowe	503 835	503 835	-	-12 090	-	-	491 745	491 745	-	
Rezerwy na koszty osobowe	87 106	76 600	10 506	4 091	8 400	414	100 011	81 105	18 906	
Rezerwy na koszty rzeczowe	12 446	12 446	-	7 500	-	55	20 001	20 001	-	
Strata z lat ubiegłych	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Inne	36 948	36 948	-	3 615	-	935	41 498	41 498	-	
Aktywa brutto z tytułu podatku odroczonego	1 040 952	1 030 446	10 506	188 596	8 400	5 590	1 243 538	1 224 632	18 906	
Obciążenie z tytułu odroczonego podatku dochodowego	x	x	x	109 901	-115 145	-2 424	x	x	x	
Aktywa netto z tytułu podatku odroczonego	680 165	691 826	-11 661	x	x	x	672 497	799 303	-126 806	
Rezerwa netto z tytułu podatku odroczonego	-	-	-	x	x	x	-	-	-	

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

W ocenie Banku aktywo z tytułu podatku odroczonego w kwocie 683 624 tys. złotych wykazane na 31 grudnia 2015 jest możliwe w całości do zrealizowania. Analiza została przeprowadzona w oparciu o dotychczasowe wyniki spółki oraz zakładane wyniki w przyszłych okresach. W analizie tej przyjęto pięcioletni horyzont czasowy.

Na dzień 31 grudnia 2015 roku oraz na dzień 31 grudnia 2014 roku nie wystąpiły różnice przejściowe związane z inwestycjami w jednostkach zależnych i stowarzyszonych, na które nie utworzono rezerwy z tytułu odroczonego podatku dochodowego w związku ze spełnieniem warunków kontrolowania terminów odwracania się różnic przejściowych i występowaniem prawdopodobieństwa, że różnice te nie odwrócą się w dającej się przewidzieć przyszłości.

Na dzień 31 grudnia 2015 roku oraz na dzień 31 grudnia 2014 roku nie występowały ujemne różnice przejściowe, nierozliczone straty podatkowe, niewykorzystane ulgi podatkowe, w związku z którymi nie ujęto w bilansie składnika aktywów z tytułu odroczonego podatku dochodowego.

20. Zysk netto przypadający na jedną akcję

Podstawowy zysk przypadający na jedną akcję

Podstawowy zysk przypadający na jedną akcję obliczany jest poprzez podzielenie zysku netto przez średnią ważoną liczbę akcji zwykłych występujących w ciągu danego okresu.

	2015	2014
Zysk netto	2 290 398	2 662 266
Średnia ważona liczba akcji zwykłych w okresie	262 470 034	262 470 034
Zysk przypadający na jedną akcję (w zł na jedną akcję)	8,73	10,14

Rozwodniony zysk przypadający na jedną akcję

Rozwodniony zysk przypadający na jedną akcję obliczany poprzez podzielenie zysku, który na nich przypada przez średnią ważoną liczbę akcji zwykłych występujących w ciągu danego okresu, skorygowaną o wpływ wszystkich rozwadniających potencjalnych akcji zwykłych.

Na dzień 31 grudnia 2015 roku w Banku nie występują instrumenty rozwadniające w postaci obligacji zamiennych na akcje

	2015	2014
Zysk netto	2 290 398	2 662 266
Średnia ważona liczba akcji zwykłych w okresie	262 470 034	262 470 034
Średnia ważona liczba akcji zwykłych do wyliczenia zysku rozwodnionego	262 470 034	262 470 034
Rozwodniony zysk przypadający na jedną akcję (w zł na jedną akcję)	8,73	10,14

21. Dywidendy zaproponowane do wypłaty

Zarząd Banku Polska Kasa Opieki S.A. postanowił przedłożyć Zwyczajnemu Walnemu Zgromadzeniu Akcjonariuszy propozycję wypłaty dywidendy za 2015 rok w wysokości 8,70 zł na 1 akcję. Łączna wartość proponowanej dywidendy do wypłaty wynosi 2 283 489 tys. złotych. Proponowana dywidenda nie została ujęta w sprawozdaniu finansowym jako zobowiązanie, a jej wypłata nie będzie miała żadnych skutków podatkowych dla Banku.

Ostateczna decyzja o podziale zysku i jego przeznaczeniu na wypłatę dywidendy zostanie podjęta przez Walne Zgromadzenie Akcjonariuszy.

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

22. Kasa i operacje z Bankiem Centralnym

KASA I NALEŻNOŚCI OD BANKU CENTRALNEGO	31.12.2015	31.12.2014
Gotówka	2 951 405	3 399 331
Rachunek bieżący w Banku Centralnym	4 930 181	5 826 906
Inne środki	12	12
Razem	7 881 598	9 226 249

ZOBOWIĄZANIA WOBEC BANKU CENTRALNEGO	31.12.2015	31.12.2014
Depozyty terminowe	914	971
Razem	914	971

Kasa i operacje z Bankiem Centralnym według walut

31.12.2015	AKTYWA	ZOBOWIĄZANIA
PLN	6 900 373	914
EUR	513 012	-
USD	247 073	-
CHF	64 635	-
Pozostałe waluty	156 505	-
Razem	7 881 598	914

31.12.2014	AKTYWA	ZOBOWIĄZANIA
PLN	7 719 524	971
EUR	834 006	-
USD	246 688	-
CHF	72 104	-
Pozostałe waluty	353 927	-
Razem	9 226 249	971

Bank może wykorzystywać w ciągu dnia środki na rachunkach rezerwy obowiązkowej do bieżących rozliczeń pieniężnych na podstawie dyspozycji złożonej do Narodowego Banku Polskiego, musi jednak zapewnić utrzymanie średniego miesięcznego salda na tym rachunku w odpowiedniej wysokości wynikającej z deklaracji rezerwy obowiązkowej.

Na dzień 31 grudnia 2015 roku środki na rachunku rezerwy obowiązkowej są oprocentowane w wysokości 1,35 % (0,9 stopy referencyjnej NBP). Na dzień 31 grudnia 2014 roku oprocentowanie wynosiło 1,8 % (0,9 stopy redyskonta weksli).

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

23. Należności od banków

Należności od banków według struktury produktowej

	31.12.2015	31.12.2014
Rachunki bieżące	89 548	405 441
Lokaty międzybankowe	3 461 543	2 979 892
Kredyty i pożyczki	198 453	202 358
Zabezpieczenia pieniężne	1 675 589	1 675 036
Transakcje z przyrzeczeniem odkupu	1 757 063	1 930 811
Dłużne papiery wartościowe	58 509	-
Środki pieniężne w drodze	291 914	41 342
Razem brutto	7 532 619	7 234 880
Odpisy aktualizujące wartość należności	-20 393	-19 518
Razem netto	7 512 226	7 215 362

Należności od banków według struktury jakościowej

	31.12.2015	31.12.2014
Należności od banków, w tym:		
należności brutto bez utraty wartości	7 512 892	7 215 920
należności brutto z utratą wartości	19 727	18 960
odpisy aktualizujące utworzone indywidualnie	-9 927	-9 160
odpisy aktualizujące utworzone grupowo (*)	-10 466	-10 358
Razem	7 512 226	7 215 362

(*) Pozycja obejmuje szacowaną utratę wartości, która nastąpiła, ale nie została jeszcze zaraportowana (IBNR).

Należności od banków według umownych terminów zapadalności

	31.12.2015	31.12.2014
Należności od banków, w tym:		
do 1 miesiąca	6 939 449	6 157 329
od 1 do 3 miesięcy	47 126	220 620
od 3 miesięcy do 1 roku	54 559	456 719
od 1 do 5 lat	402 657	367 091
powyżej 5 lat	58 510	-
dla których termin zapadalności upłynął	30 318	33 121
Razem brutto	7 532 619	7 234 880
Odpisy aktualizujące wartość należności	-20 393	-19 518
Razem netto	7 512 226	7 215 362

Należności od banków według walut

	31.12.2015	31.12.2014
PLN	2 808 485	2 713 587
CHF	30 586	3 457
EUR	2 106 776	2 779 959
USD	2 214 880	1 553 786
Pozostałe waluty	351 499	164 573
Razem	7 512 226	7 215 362

Zmiany poziomu odpisów aktualizujących w roku 2015 i 2014 roku prezentowane są w Nocie 16.

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

24. Aktywa oraz zobowiązania finansowe przeznaczone do obrotu

Aktywa i zobowiązania finansowe przeznaczone do obrotu według emitenta i struktury produktowej

	31.12.2015	31.12.2014
AKTYWA FINANSOWE		
Dłużne papiery wartościowe	1 116 993	513 078
Aktywa finansowe razem	1 116 993	513 078
ZOBOWIĄZANIA FINANSOWE		
Dłużne papiery wartościowe	611 442	591 311
Zobowiązania finansowe razem	611 442	591 311

Dłużne papiery wartościowe przeznaczone do obrotu

	31.12.2015	31.12.2014
AKTYWA FINANSOWE		
Papiery wartościowe emitowane przez rządy centralne	1 003 007	310 654
bony skarbowe	-	-
obligacje skarbowe	1 003 007	310 654
Papiery wartościowe emitowane przez banki	37 866	119 312
Papiery wartościowe emitowane przez przedsiębiorstwa	76 120	83 112
Aktywa finansowe razem	1 116 993	513 078
ZOBOWIĄZANIA FINANSOWE		
Papiery wartościowe emitowane przez rządy centralne	611 442	591 311
obligacje skarbowe	611 442	591 311
Zobowiązania finansowe razem	611 442	591 311

Dłużne papiery wartościowe przeznaczone do obrotu według umownych terminów zapadalności

	31.12.2015	31.12.2014
AKTYWA FINANSOWE		
Dłużne papiery wartościowe, w tym:		
do 1 miesiąca	39 222	26 201
od 1 do 3 miesięcy	23 294	13 214
od 3 miesięcy do 1 roku	358 296	65 729
od 1 do 5 lat	163 738	225 685
powyżej 5 lat	532 443	182 249
termin nieokreślony	-	-
Aktywa finansowe razem	1 116 993	513 078
ZOBOWIĄZANIA FINANSOWE		
Dłużne papiery wartościowe, w tym:		
do 1 miesiąca	-	-
od 1 do 3 miesięcy	-	-
od 3 miesięcy do 1 roku	170 729	362 582
od 1 do 5 lat	382 663	173 090
powyżej 5 lat	58 050	55 639
Zobowiązania finansowe razem	611 442	591 311

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

Dłużne papiery wartościowe przeznaczone do obrotu według walut

	31.12.2015	31.12.2014
AKTYWA FINANSOWE		
PLN	1 102 805	467 819
EUR	10 072	41 876
USD	4 116	3 383
Aktywa finansowe razem	1 116 993	513 078
ZOBOWIĄZANIA FINANSOWE		
PLN	611 442	591 311
Zobowiązania finansowe razem	611 442	591 311

25. Aktywa oraz zobowiązania z tytułu pochodnych instrumentów finansowych (przeznaczone do obrotu)

Instrumenty pochodne stosowane przez Bank

W ramach swojej działalności Bank wykorzystuje różnego typu pochodne instrumenty finansowe służące do celów zarządzania ryzykiem związanym z prowadzoną działalnością. Większość instrumentów pochodnych stosowanych przez Bank stanowią kontrakty pozagiełdowe (tzw. over-the-counter). Nieznaczną część instrumentów pochodnych stanowią kontrakty zawierane na regulowanych rynkach giełdowych (głównie kontrakty futures).

Pochodne transakcje walutowe wymiany stanowią zobowiązanie bądź prawo do zakupu lub sprzedaży waluty. Terminowe operacje wymiany walutowej (operacje typu forward) oparte są na określonym w momencie zawarcia kursie waluty na określoną datę w przyszłości. Transakcje tego typu wyceniane są za pomocą modelu zdyskontowanych przepływów pieniężnych. Do dyskontowania przepływów pieniężnych wykorzystywane są krzywe zerokuponowe odpowiednie dla danego rynku.

Transakcje swap walutowy są kombinacją wymiany określonych walut na datę spot oraz transakcji odwrotnej na datę forward, przy czym odpowiednie kursy wymiany są ustalone z góry w momencie zawarcia kontraktu. Przy rozliczaniu tych transakcji następuje przepływ środków. Transakcje swap walutowy są zawierane głównie w procesie zarządzania płynnością walutową Banku. Transakcje tego typu wyceniane są za pomocą modelu zdyskontowanych przepływów pieniężnych. Do dyskontowania przepływów pieniężnych wykorzystywane są krzywe zerokuponowe odpowiednie dla danego rynku.

Opcje walutowe z dostawą są kontraktami, w ramach których jedna ze stron, nabywca opcji, nabywa za cenę tzw. premii od drugiej ze stron, wystawcy opcji, prawo, lecz nie obowiązek do nabycia (przy opcji call) bądź sprzedaży (przy opcji put) w określonym momencie w przyszłości, lub w określonym przedziale czasu, przewidzianej kontraktem sumy walut po określonym w momencie zawarcia opcji kursie.

W przypadku opcji rozliczanych netto, nabywca w ramach rozliczenia otrzymuje kwotę w wysokości iloczynu kwoty waluty i różnicy między bieżącym kursem rynkowym a kursem ustalonym przy zawarciu transakcji.

Opcje barierowe z jedną barierą to opcje, w których nabywane prawo jest prawem warunkowym zależnym od zdarzenia w określonym z góry przedziale czasowym polegającego na wzroście kursu powyżej ustalonego w dniu transakcji poziomu bariery (zdarzenie UP) lub zdarzenia spadku kursu poniżej bariery (zdarzenie DOWN). Dla bariery typu „wejście” (IN) po zajściu ustalonego zdarzenia prawo warunkowe staje się prawem bezwarunkowym natomiast dla bariery typu „wyjścia” (OUT) po zajściu ustalonego zdarzenia prawo wygasa.

Opcje walutowe wyceniane są w oparciu o model wyceny opcji Garmana-Kohlhagena (a w przypadku opcji barierowych i azjatyckich w oparciu o tzw. rozszerzony model Garmana-Kohlhagena). Model jest parametryzowany na podstawie kwotowań rynkowych opcji plain vanilla at-the-money oraz spreadów dla opcji out-of-the money i in-the-money (volatility smile) na standardowe terminy.

Instrumenty pochodne dotyczące stóp procentowych pozwalają Bankowi i jego klientom przenosić, modyfikować lub ograniczać ryzyko stóp procentowych.

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

Transakcje swap stóp procentowych (IRS) to kontrakty, w których kontrahenci wymieniają między sobą strumienie płatności odsetkowych, naliczane od określonej w kontrakcie nominalnej kwoty waluty instrumentu bazowego. Transakcje tego typu wyceniane są za pomocą modelu zdyskontowanych przepływów pieniężnych. Przepływy zmienne są estymowane na podstawie odpowiednich stawek transakcji IRS. Do dyskontowania ustalonych w warunkach transakcji jak również implikowanych przepływów pieniężnych wykorzystywane są odpowiednie krzywe zerokuponowe.

Forward Rate Agreement (FRA) to transakcje, w których strony zobowiązują się do zapłaty odsetek od ustalonej kwoty nominalnej, za określony okres rozpoczynający się w przyszłości i naliczonych według ustalonej w dniu zawarcia kontraktu stopy procentowej. Strony rozliczają się w dacie waluty zdyskontowaną stopą referencyjną różnicą odsetkową pomiędzy stawką FRA (stopą terminową w dniu zawarcia transakcji), a stopą referencyjną. Transakcje tego typu wyceniane są za pomocą modelu zdyskontowanych przepływów pieniężnych.

Swapy procentowo-walutowe (Cross currency IRS) to transakcje, w których strony wymieniają kapitał i strumienie odsetkowe w różnych walutach w określonym przedziale czasu. Transakcje tego typu wyceniane są za pomocą modelu zdyskontowanych przepływów pieniężnych. W wycenie transakcji Basis Swap (swapy procentowo-walutowe o zmiennych kuponach) uwzględniane są również rynkowe kwotowania spreadu bazowego (tzw. Basis Swap spread).

Transakcje terminowe na papierach wartościowych to transakcje, w których strony zobowiązują się do zakupu lub sprzedaży papieru wartościowego w określonym terminie w przyszłości za określoną w dniu zawarcia transakcji płatność. Transakcje tego typu wyceniane są poprzez wycenę papieru wartościowego (mark-to-market lub mark-to-model) oraz wycenę przyszłej płatności za papier (metodą dyskontowania przepływu pieniężnego według stopy rynku pieniężnego).

Opcje na stopę procentową (cap/floor) to kontrakty, w ramach których jedna ze stron, nabywca opcji, nabywa za cenę tzw. premii od drugiej ze stron, wystawcy opcji, prawo, lecz nie obowiązek do pożyczania (cap) bądź ulokowania (floor) na określone okresy (każdy z osobna) określone kwoty po ustalonej w momencie zawarcia transakcji stawce oprocentowania. Rozliczenie kontraktu następuje netto (bez lokowania środków) w ustalonych terminach. Transakcje tego typu wyceniane są w oparciu o model Normalny. Model jest parametryzowany na podstawie kwotowań rynkowych opcji at-the-money na standardowo kwotowane terminy.

Transakcje futures na stopę procentową dotyczą wystandaryzowanych kontraktów terminowych nabywanych na rynkach giełdowych. Kontrakty futures wyceniane są w oparciu o kwotowania dostępne bezpośrednio z giełd.

Instrumenty pochodne wbudowane w inne instrumenty

W Banku występują instrumenty pochodne będące składnikami złożonych instrumentów finansowych, tj. takich które zawierają zarówno instrument pochodny, jak i umowę zasadniczą, co sprawia, iż część przepływów pieniężnych połączonego instrumentu zmienia się w sposób zbliżony do przepływów wynikających z niezależnego instrumentu pochodnego. Instrumenty pochodne wbudowane w inne instrumenty powodują, że część lub całość przepływów środków pieniężnych wynikających z umowy zasadniczej, jest modyfikowana w oparciu o określoną stopę procentową, cenę papieru wartościowego, kurs wymiany waluty obcej, indeks cen lub stóp procentowych.

Instrumentami pochodnymi wbudowanymi w bilansowe instrumenty finansowe są między innymi opcje wcześniejszego wykupu w niektórych obligacjach korporacyjnych lub komunalnych lub też emisjach własnych. W tym przypadku wbudowane instrumenty pochodne są ściśle powiązane z kontraktem głównym, zatem wbudowany instrument pochodny nie wymaga wydzielenia, odrębnego ujęcia i wyceny.

Bank posiada w swojej ofercie depozyty oraz certyfikaty depozytowe, których składnikiem jest wbudowany instrument pochodny. W związku z tym, iż charakter tego instrumentu nie jest ściśle powiązany z charakterem umowy depozytowej instrument wbudowany został wydzielony i zaklasyfikowany do portfela przeznaczonego do obrotu. Wycena tego instrumentu odnoszona jest do rachunku zysków i strat. Instrumentami wbudowanymi są proste opcje (plain vanilla) oraz opcje egzotyczne na pojedyncze akcje, indeksy, towary oraz inne wskaźniki rynkowe, w tym indeksy stóp procentowych oraz kursy walutowe i ich koszyki.

Wszystkie wydzielone opcje są na bieżąco domykane na rynku międzybankowym.

Opcje walutowe wbudowane w umowy depozytowe wyceniane są opisaną powyżej metodą wyceny dla opcji walutowych.

Pozostałe opcje proste oraz opcje egzotyczne wbudowane w umowy depozytowe i ich domknięcia są wyceniane przy pomocy techniki Monte-Carlo przy założeniu modelu geometrycznego ruchu Browna dla czynników ryzyka. Parametry modelu ustalane są pierwszej

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

kolejności na podstawie kwotowań opcji oraz kontraktów terminowych, a przy ich braku na podstawie miar statystycznych dynamiki instrumentu bazowego.

Bank przeanalizował portfel umów kredytowych i zwykłych pod kątem konieczności wydzielenia wbudowanych instrumentów pochodnych i stwierdził, że nie wymagają one wydzielenia i odrębnego ujęcia instrumentów wbudowanych.

Ryzyko związane z pochodnymi instrumentami finansowymi

Podstawowymi rodzajami ryzyka związanymi z instrumentami pochodnymi są ryzyko rynkowe i ryzyko kredytowe.

W momencie początkowego ujęcia pochodne instrumenty finansowe zwykle nie posiadają żadnej bądź posiadają znikomą wartość rynkową. Wynika to z tego, że instrumenty pochodne nie wymagają żadnej inwestycji początkowej netto, bądź wymagają tylko niewielkiej początkowej inwestycji netto w porównaniu z innymi rodzajami umów, które w podobny sposób reagują na zmiany warunków rynkowych.

Instrumenty pochodne uzyskują dodatnią lub ujemną wartość wraz ze zmianami określonej stopy procentowej, ceny papieru wartościowego, ceny towaru, kursu wymiany waluty obcej, indeksu ceny, klasyfikacji kredytowej lub indeksu kredytowego czy też innego parametru rynkowego. W wyniku tych zmian posiadane instrumenty pochodne stają się bardziej lub mniej korzystne od instrumentów o takim samym rezydualnym okresie zapadalności dostępnych w danym momencie na rynku.

Ryzyko kredytowe związane z kontraktami pochodnymi stanowi potencjalny koszt zawarcia nowego kontraktu na warunkach pierwotnych w przypadku, gdy druga strona uczestnicząca w pierwotnym kontrakcie nie spełni swojego obowiązku. Aby ocenić wielkość potencjalnego kosztu zastąpienia Bank wykorzystuje takie same metody jak do oceny ponoszonego ryzyka rynkowego. Aby kontrolować poziom podejmowanego ryzyka kredytowego, Bank dokonuje oceny pozostałych uczestników kontraktów wykorzystując takie same metody, jak przy decyzjach kredytowych.

Poniższe tabele prezentują nominalne kwoty pochodnych instrumentów finansowych oraz wartości godziwe instrumentów. Nominalne kwoty pewnych typów instrumentów finansowych stanowią podstawę do porównań z instrumentami ujmowanymi w bilansie, lecz niekoniecznie wskazują, jakie będą kwoty przyszłych przepływów środków pieniężnych lub jaka jest bieżąca wartość godziwa tych instrumentów, w związku z czym nie określają stopnia narażenia Banku na ryzyko kredytowe lub cenowe.

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

Wartości godziwe handlowych instrumentów pochodnych

31.12.2015	AKTYWA	ZOBOWIĄZANIA
Transakcje stopy procentowej		
swapy stopy procentowej (IRS)	2 867 014	2 861 412
kontrakty na przyszłą stopę procentową (FRA)	960	906
opcje	10 129	10 046
pozostałe	3 515	3 278
Transakcje walutowe i na złoto		
walutowe swapy stopy procentowej (CIRS)	75 430	99 742
forwardy walutowe	80 871	76 304
swapy walutowe (Fx-Swap)	135 068	72 132
opcje walutowe i na złoto	44 658	41 557
Transakcje oparte na kapitałowych papierach wartościowych i indeksach giełdowych		
opcje	8 366	8 366
pozostałe	-	-
Transakcje oparte na towarach i metalach szlachetnych		
opcje	12 120	12 182
pozostałe	15 986	15 873
Razem	3 254 117	3 201 798

31.12.2014	AKTYWA	ZOBOWIĄZANIA
Transakcje stopy procentowej		
swapy stopy procentowej (IRS)	3 773 088	3 772 430
kontrakty na przyszłą stopę procentową (FRA)	4 558	6 956
opcje	13 263	13 076
pozostałe	110	84
Transakcje walutowe i na złoto		
walutowe swapy stopy procentowej (CIRS)	52 673	70 612
forwardy walutowe	149 692	82 594
swapy walutowe (Fx-Swap)	144 810	146 319
opcje walutowe i na złoto	46 657	52 016
Transakcje oparte na kapitałowych papierach wartościowych i indeksach giełdowych		
opcje	5 387	5 390
pozostałe	-	-
Transakcje oparte na towarach i metalach szlachetnych		
opcje	41	41
pozostałe	274 615	272 774
Razem	4 464 894	4 422 292

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

Wartości nominalne handlowych instrumentów pochodnych

31.12.2015	UMOWNY TERMIN ZAPADALNOŚCI					RAZEM
	DO 1 MIESIĄCA	OD 1 DO 3 MIESIĘCY	OD 3 MIESIĘCY DO 1 ROKU	OD 1 DO 5 LAT	POWYŻEJ 5 LAT	
Transakcje stopy procentowej						
swapy stopy procentowej (IRS)	5 430 113	7 313 716	11 740 420	71 056 336	16 986 683	112 527 268
kontrakty na przyszłą stopę procentową (FRA)	2 710 000	1 715 000	2 600 000	-	-	7 025 000
opcje	-	-	449 753	4 067 896	-	4 517 649
pozostałe	2 151 627	-	-	-	-	2 151 627
Transakcje walutowe i na złoto						
walutowe swapy stopy procentowej (CIRS) - waluta zakupiona	-	-	290 505	2 315 667	1 065 087	3 671 259
walutowe swapy stopy procentowej (CIRS) - waluta sprzedana	-	-	277 129	2 345 950	1 062 149	3 685 228
forwardy walutowe - waluta zakupiona	5 455 618	1 556 316	2 378 828	1 490 042	-	10 880 804
forwardy walutowe - waluta sprzedana	5 471 784	1 564 270	2 392 129	1 489 816	-	10 917 999
swapy walutowe (Fx-Swap) - waluta zakupiona	9 858 049	4 346 841	3 556 983	44 767	-	17 806 640
swapy walutowe (Fx-Swap) - waluta sprzedana	9 870 606	4 295 106	3 510 929	43 527	-	17 720 168
opcje kupione	449 287	437 335	2 339 376	1 921 686	-	5 147 684
opcje sprzedane	448 167	437 504	2 335 255	1 921 686	-	5 142 612
Transakcje oparte na kapitałowych papierach wartościowych i indeksach giełdowych						
opcje	83 326	81 857	-	-	-	165 183
pozostałe	-	-	-	-	-	-
Transakcje oparte na towarach i metalach szlachetnych						
opcje	55 650	38 465	180 543	23 048	-	297 706
pozostałe	647	3 652	143 299	20 985	-	168 583
Razem	41 984 874	21 790 062	32 195 149	86 741 406	19 113 919	201 825 410

31.12.2014	UMOWNY TERMIN ZAPADALNOŚCI					RAZEM
	DO 1 MIESIĄCA	OD 1 DO 3 MIESIĘCY	OD 3 MIESIĘCY DO 1 ROKU	OD 1 DO 5 LAT	POWYŻEJ 5 LAT	
Transakcje stopy procentowej						
swapy stopy procentowej (IRS)	1 147 605	6 245 573	13 829 713	73 743 192	22 198 923	117 165 006
kontrakty na przyszłą stopę procentową (FRA)	1 000 000	3 250 000	14 850 000	-	-	19 100 000
opcje	-	-	60 849	3 831 712	175 094	4 067 655
pozostałe	290 794	-	-	-	-	290 794
Transakcje walutowe i na złoto						
walutowe swapy stopy procentowej (CIRS) - waluta zakupiona	-	-	-	1 440 276	663 859	2 104 135
walutowe swapy stopy procentowej (CIRS) - waluta sprzedana	-	-	-	1 445 981	663 859	2 109 840
forwardy walutowe - waluta zakupiona	4 812 561	4 020 619	2 985 569	1 027 281	-	12 846 030
forwardy walutowe - waluta sprzedana	4 810 233	3 966 133	2 986 073	1 046 140	-	12 808 579
swapy walutowe (Fx-Swap) - waluta zakupiona	12 621 631	5 122 372	881 967	-	-	18 625 970
swapy walutowe (Fx-Swap) - waluta sprzedana	12 604 930	5 131 739	877 453	-	-	18 614 122
opcje kupione	279 014	329 465	248 512	1 848 245	-	2 705 236
opcje sprzedane	273 929	332 571	248 814	1 848 245	-	2 703 559
Transakcje oparte na kapitałowych papierach wartościowych i indeksach giełdowych						
opcje	-	-	200 058	165 183	-	365 241
pozostałe	-	-	-	-	-	-
Transakcje oparte na towarach i metalach szlachetnych						
opcje	-	-	-	15 313	-	15 313
pozostałe	435 895	-	-	869 387	-	1 305 282
Razem	38 276 592	28 398 472	37 169 008	87 280 955	23 701 735	214 826 762

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

26. Kredyty i pożyczki udzielone klientom

Kredyty i pożyczki udzielone klientom według struktury produktowej

	31.12.2015	31.12.2014
Kredyty na nieruchomości	47 698 032	39 596 941
Kredyty w rachunku bieżącym	11 532 665	11 179 250
Kredyty operacyjne	17 772 040	16 993 890
Kredyty na inwestycje	17 257 694	20 420 028
Kredyty gotówkowe	9 087 671	7 804 086
Należności z tytułu kart płatniczych	873 309	805 592
Skupione wierzytelności	1 480 236	2 167 942
Pozostałe kredyty i pożyczki	1 255 462	1 684 709
Dłużne papiery wartościowe	12 376 949	10 442 561
Transakcje z przyrzeczeniem odkupu	4 755 472	5 789 064
Środki pieniężne w drodze	49 954	36 270
Razem brutto	124 139 484	116 920 333
Odpisy aktualizujące wartość należności	-5 630 902	-5 531 256
Razem netto	118 508 582	111 389 077

Kredyty i pożyczki udzielone klientom według struktury podmiotowej

	31.12.2015	31.12.2014
Należności od przedsiębiorstw	59 414 019	56 719 518
Należności od ludności	53 197 025	48 387 092
Należności od jednostek budżetowych	11 528 440	11 813 723
Razem brutto	124 139 484	116 920 333
Odpisy aktualizujące wartość należności	-5 630 902	-5 531 256
Razem netto	118 508 582	111 389 077

Kredyty i pożyczki udzielone klientom według struktury jakościowej

	31.12.2015	31.12.2014
Kredyty i pożyczki udzielone klientom, w tym:		
należności brutto bez utraty wartości	116 480 662	109 136 008
należności brutto z utratą wartości	7 658 822	7 784 325
odpisy aktualizujące utworzone indywidualnie	-3 190 622	-2 910 754
odpisy aktualizujące utworzone grupowo (*)	-2 440 280	-2 620 502
Razem	118 508 582	111 389 077

(*) Pozycja obejmuje szacowaną utratę wartości, która nastąpiła, ale nie została jeszcze zaraportowana (IBNR).

Kredyty i pożyczki udzielone klientom według umownych terminów zapadalności

	31.12.2015	31.12.2014
Kredyty i pożyczki udzielone klientom, w tym:		
do 1 miesiąca	19 860 297	20 441 821
od 1 do 3 miesięcy	3 869 508	2 979 129
od 3 miesięcy do 1 roku	12 387 849	10 507 802
od 1 do 5 lat	36 801 802	35 817 560
powyżej 5 lat	45 400 514	41 329 579
dla których termin zapadalności upłynął	5 819 514	5 844 442
Razem brutto	124 139 484	116 920 333
Odpisy aktualizujące wartość należności	-5 630 902	-5 531 256
Razem netto	118 508 582	111 389 077

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

Kredyty i pożyczki udzielone klientom według walut

	31.12.2015	31.12.2014
PLN	99 449 351	92 735 082
CHF	4 299 881	4 258 319
EUR	11 463 681	11 087 929
USD	3 193 248	3 184 137
Pozostałe waluty	102 421	123 610
Razem	118 508 582	111 389 077

Zmiany poziomu odpisów aktualizujących w roku 2015 i 2014 prezentowane są w Nocie 16.

27. Rachunkowość zabezpieczeń

Bank na dzień 31 grudnia 2015 roku stosuje rachunkowość zabezpieczeń wartości godziwej (*fair value hedge*) oraz przepływów pieniężnych (*cash flow hedge*).

W okresie od 1 stycznia do 31 grudnia 2015 roku Bank kontynuował następujące powiązania zabezpieczające:

- rachunkowość zabezpieczeń wartości godziwej (*fair value hedge*) dla stałokuponowych dłużnych papierów wartościowych zaklasyfikowanych do portfela dostępnego do sprzedaży zabezpieczonych instrumentami typu interest rate swap (IRS) – opis w punkcie 1 tabeli ze szczegółami relacji zabezpieczających,
- rachunkowość zabezpieczeń przepływów pieniężnych (*cash flow hedge*) z tytułu kredytów i depozytów o zmiennym oprocentowaniu, zabezpieczonych instrumentami typu cross-currency interest rate swap (CIRS) – opis w punkcie 2 tabeli ze szczegółami relacji zabezpieczających,
- zabezpieczenie przepływów pieniężnych (*cash flow hedge*) z tytułu aktywów finansowych o zmiennym oprocentowaniu instrumentami typu interest rate swap (IRS) – opis w punkcie 3 tabeli ze szczegółami relacji zabezpieczających,
- rachunkowość zabezpieczeń przepływów pieniężnych (*cash flow hedge*) dla portfela zmiennokuponowych kredytów w EUR i USD zabezpieczonych instrumentami typu FX Swap – opis w punkcie 4 tabeli ze szczegółami relacji zabezpieczających.

W okresie od 1 stycznia do 31 grudnia 2015 roku Bank desygnował do rachunkowości zabezpieczeń wartości godziwej (*fair value hedge*) stałokuponowe dłużne papiery wartościowe zaklasyfikowane do portfela kredytów i pożyczek, zabezpieczone instrumentami typu interest rate swap (IRS) – opis w punkcie 5 tabeli ze szczegółami relacji zabezpieczających.

Wartości godziwe instrumentów pochodnych zabezpieczających

31.12.2015	AKTYWA	ZOBOWIĄZANIA
Rachunkowość zabezpieczeń wartości godziwej (<i>fair value hedge</i>)		
swapy stopy procentowej (IRS)	5 737	269 817
walutowe swapy stopy procentowej (CIRS)	-	-
Rachunkowość zabezpieczeń przepływów pieniężnych (<i>cash flow hedge</i>)		
swapy stopy procentowej (IRS)	355 731	-
walutowe swapy stopy procentowej (CIRS)	56 840	1 431 956
swapy walutowe (Fx-Swap)	3 332	986
Razem	421 640	1 702 759

31.12.2014	AKTYWA	ZOBOWIĄZANIA
Rachunkowość zabezpieczeń wartości godziwej (<i>fair value hedge</i>)		
swapy stopy procentowej (IRS)	-	298 881
walutowe swapy stopy procentowej (CIRS)	-	-
Rachunkowość zabezpieczeń przepływów pieniężnych (<i>cash flow hedge</i>)		
swapy stopy procentowej (IRS)	425 946	-
walutowe swapy stopy procentowej (CIRS)	29 120	1 097 779
swapy walutowe (Fx-Swap)	15 756	87 768
Razem	470 822	1 484 428

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

Wartości nominalne instrumentów pochodnych zabezpieczających

31.12.2015	UMOWNY TERMIN ZAPADALNOŚCI					RAZEM
	DO 1 MIESIĄCA	OD 1 DO 3 MIESIĘCY	OD 3 MIESIĘCY DO 1 ROKU	OD 1 DO 5 LAT	POWYŻEJ 5 LAT	
Rachunkowość zabezpieczeń wartości godziwej (<i>fair value hedge</i>)						
swapy stopy procentowej (IRS)	-	-	-	1 511 172	1 451 033	2 962 205
walutowe swapy stopy procentowej (CIRS)	-	-	-	-	-	-
Rachunkowość zabezpieczeń przepływów pieniężnych (<i>cash flow hedge</i>)						
swapy stopy procentowej (IRS)	-	-	215 000	3 775 000	-	3 990 000
walutowe swapy stopy procentowej (CIRS)	-	-	2 708 866	10 972 969	4 507 339	18 189 174
swapy walutowe (Fx-Swap)	992 573	777 310	212 988	-	-	1 982 871
Razem	992 573	777 310	3 136 854	16 259 141	5 958 372	27 124 250

31.12.2014	UMOWNY TERMIN ZAPADALNOŚCI					RAZEM
	DO 1 MIESIĄCA	OD 1 DO 3 MIESIĘCY	OD 3 MIESIĘCY DO 1 ROKU	OD 1 DO 5 LAT	POWYŻEJ 5 LAT	
Rachunkowość zabezpieczeń wartości godziwej (<i>fair value hedge</i>)						
swapy stopy procentowej (IRS)	-	-	-	1 027 033	1 214 295	2 241 328
walutowe swapy stopy procentowej (CIRS)	-	-	-	-	-	-
Rachunkowość zabezpieczeń przepływów pieniężnych (<i>cash flow hedge</i>)						
swapy stopy procentowej (IRS)	50 000	80 000	100 000	1 990 000	2 000 000	4 220 000
walutowe swapy stopy procentowej (CIRS)	-	-	1 441 928	12 497 315	4 758 167	18 697 410
swapy walutowe (Fx-Swap)	5 909 479	5 039 957	1 617 926	-	-	12 567 362
Razem	5 959 479	5 119 957	3 159 854	15 514 348	7 972 462	37 726 100

Kwoty rozpoznane w rachunku zysków i strat i na kapitale z aktualizacji wyceny z tytułu rachunkowości zabezpieczeń przepływów pieniężnych (*cash flow hedge*)

	2015	2014
Kapitał z aktualizacji wyceny (odroczenie zmian wartości godziwej zabezpieczających instrumentów finansowych w części uznanej za skuteczne zabezpieczenie - brutto)	45 280	138 621
Wynik odsetkowy na instrumentach pochodnych zabezpieczających	208 571	179 276
Nieefektywna część zmiany wyceny do wartości godziwej transakcji zabezpieczających zaprezentowana w rachunku zysków i strat	795	527

Zmiany stanu kapitału z aktualizacji wyceny z tytułu wyceny instrumentów pochodnych zabezpieczających w rachunkowości zabezpieczeń przepływów pieniężnych (*cash flow hedge*)

	2015	2014
Stan na początek okresu	138 621	-29 488
Odroczenie zmian wartości godziwej zabezpieczających instrumentów finansowych w części uznanej za skuteczne zabezpieczenie	-93 277	168 057
Kwota odroczonej zmiany wartości godziwej zabezpieczających instrumentów finansowych w części uznanej za skuteczne zabezpieczenie usunięta z kapitału z aktualizacji wyceny i wykazana w zysku lub stracie netto	-64	52
Stan na koniec okresu	45 280	138 621

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

Kwoty rozpoznane w rachunku zysków i strat z tytułu rachunkowości zabezpieczeń wartości godziwej (*fair value hedge*)

RODZAJ WYNIKU	2015	2014
Wynik z tytułu zmiany wartości godziwej instrumentu zabezpieczającego	40 167	-146 149
Wynik z tytułu zmiany wartości godziwej pozycji zabezpieczanej związanej z zabezpieczanym ryzykiem	-34 620	128 902
Wynik z tytułu rachunkowości zabezpieczeń wartości godziwej	5 547	-17 247
Wynik odsetkowy na instrumentach pochodnych zabezpieczających	-57 637	-42 220

Szczegółowy opis powiązań zabezpieczających stosowanych przez Bank w okresie od 1 stycznia do 31 grudnia 2015 roku.

OPIS RELACJI ZABEZPIECZAJĄCEJ	POZYCJA ZABEZPIECZANA	INSTRUMENTY ZABEZPIECZAJĄCE	SPOSÓB UJĘCIA W SPRAWOZDANIU FINANSOWYM	OKRES W KTÓRYM OCZEKUJE SIĘ WYSTĄPIENIA PRZEPŁYWÓW PIENIĘŻNYCH
1. Zabezpieczenie wartości godziwej (<i>fair value hedge</i>) stałokuponowych dłużnych papierów wartościowych				
Bank zabezpiecza część ryzyka stopy procentowej wynikającej ze zmiany wartości godziwej pozycji zabezpieczanej wynikającej ze zmienności rynkowych swapowych stóp procentowych poprzez transakcje IRS.	Pozycję zabezpieczaną stanowią stałokuponowe dłużne papiery wartościowe zaklasyfikowane do kategorii dostępnych do sprzedaży (AFS), denominowane w PLN, EUR i USD.	Pozycje zabezpieczającą stanowią transakcje pochodne IRS w walutach PLN, EUR i USD (krótka pozycja w stałej stopie procentowej), w których Bank otrzymuje zmienne przepływy, a płaci stałe.	Wynik z tytułu zmiany wyceny do wartości godziwej pozycji zabezpieczanych w zakresie zabezpieczanego ryzyka odnoszony jest do wyniku z tytułu rachunkowości zabezpieczeń wartości godziwej. Pozostała część zmiany wyceny do wartości godziwej (wynikająca ze spreadu pomiędzy krzywą swapową a krzywą obligacji) księgowana jest zgodnie z ogólnymi zasadami dla instrumentów AFS (tj. w kapitale z aktualizacji wyceny). Odsetki od dłużnych papierów wartościowych ujmowane są w wyniku odsetkowym. Zmiana wyceny do wartości godziwej instrumentów pochodnych w rachunkowości zabezpieczeń wartości godziwej jest prezentowana w wyniku z tytułu rachunkowości zabezpieczeń wartości godziwej. Odsetki od instrumentów pochodnych w rachunkowości zabezpieczeń wartości godziwej ujmowane są w wyniku odsetkowym.	Oczekuje się, że pozycja zabezpieczana będzie generować przepływy pieniężne w okresie do 10 maja 2027 roku
2. Zabezpieczenie przepływów pieniężnych (<i>cash flow hedge</i>) kredytów i depozytów zmiennoprocentowych				
Bank zabezpiecza część ryzyka stopy procentowej oraz ryzyko walutowe wynikające ze zmienności przepływów pieniężnych na aktywach i zobowiązaniach o zmiennym oprocentowaniu poprzez transakcje CIRS (basis swap).	Pozycja zabezpieczana składa się z dwóch odrębnych komponentów, które stanowią przepływy pieniężne z tytułu portfela aktywów oraz zobowiązań o zmiennej stopie procentowej.	Pozycję zabezpieczającą stanowi portfel transakcji CIRS (basis swap), w których Bank płaci zmiennoprocentowe przepływy walutowe, a otrzymuje zmiennoprocentowe przepływy zlotowe/walutowe. Transakcje CIRS podlegają dekompozycji na składnik zabezpieczający portfel aktywów oraz składnik zabezpieczający portfel zobowiązań.	Efektywna część zmiany wyceny do wartości godziwej transakcji zabezpieczających jest księgowana w kapitale z aktualizacji wyceny. Nieefektywna część zmiany wyceny do wartości godziwej transakcji zabezpieczających jest prezentowana w wyniku na instrumentach finansowych przeznaczonych do obrotu. Odsetki od transakcji CIRS i pozycji zabezpieczanych są ujmowane w wyniku odsetkowym.	Oczekuje się, że pozycja zabezpieczana będzie generować przepływy pieniężne w okresie do 15 maja 2029 roku.

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

OPIS RELACJI ZABEZPIECZAJĄCEJ	POZYCJA ZABEZPIECZANA	INSTRUMENTY ZABEZPIECZAJĄCE	SPOSÓB UJĘCIA W SPRAWOZDANIU FINANSOWYM	OKRES W KTÓRYM OCZEKUJE SIĘ WYSTĄPIENIA PRZEPŁYWÓW PIENIĘŻNYCH
3. Zabezpieczenie przepływów pieniężnych (cash flow hedge) kredytów zmiennoprocentowych				
Bank zabezpiecza część ryzyka stopy procentowej wynikającej ze zmienności przepływów pieniężnych na aktywach o zmiennym oprocentowaniu poprzez transakcje IRS.	Pozycję zabezpieczaną stanowią przepływy pieniężne z tytułu portfela aktywów o zmiennej stopie procentowej.	Pozycję zabezpieczającą stanowi portfel transakcji IRS (krótka pozycja w zmiennej stopie – Bank otrzymuje stałe przepływy, a płaci zmienne).	Efektywna część zmiany wyceny do wartości godziwej transakcji zabezpieczających jest księgowana w kapitale z aktualizacji wyceny. Nieefektywna część zmiany wyceny do wartości godziwej transakcji zabezpieczających jest prezentowana w wyniku na instrumentach finansowych przeznaczonych do obrotu. Odsetki od transakcji IRS i pozycji zabezpieczanych są ujmowane w wyniku odsetkowym.	Oczekuje się, że pozycja zabezpieczana będzie generować przepływy pieniężne w okresie do 29 kwietnia 2020 roku.
4. Zabezpieczenie przepływów pieniężnych (cash flow hedge) zmiennoprocentowych aktywów walutowych zabezpieczonych transakcjami fx-swap z tytułu ryzyka walutowego i stopy procentowej				
Bank zabezpiecza zmienność przepływów pieniężnych stanowiących zmiennoprocentowe aktywa finansowe (udzielone kredyty w EUR i USD) poprzez transakcje fx-swap. Zabezpieczane jest ryzyko walutowe i stopy procentowej.	Pozycję zabezpieczaną stanowią udzielone kredyty o zmiennym oprocentowaniu denominowane w EUR i USD.	Pozycję zabezpieczającą stanowi portfel transakcji fx-swap.	Efektywna część zmiany wyceny do wartości godziwej transakcji zabezpieczających jest księgowana w kapitale z aktualizacji wyceny. Nieefektywna część zmiany wyceny do wartości godziwej transakcji zabezpieczających jest prezentowana w wyniku na instrumentach finansowych przeznaczonych do obrotu. Rozliczona część punktów swap na instrumencie zabezpieczającym przenoszona jest z kapitału z aktualizacji wyceny i ujmowana w przychodach odsetkowych. Rewaluacja walutowa dotycząca pierwszej wymiany kapitału na instrumencie zabezpieczającym przenoszona jest z kapitału z aktualizacji wyceny i ujmowana w wyniku z wymiany.	Oczekuje się, że pozycja zabezpieczana będzie generować przepływy pieniężne w okresie do 4 marca 2016 roku.
5. Zabezpieczenie wartości godziwej (fair value hedge) stałokuponowych dłużnych papierów wartościowych				
Bank zabezpiecza część ryzyka stopy procentowej wynikającej ze zmiany wartości godziwej pozycji zabezpieczanej wynikającej ze zmienności rynkowych swapowych stóp procentowych poprzez transakcje IRS.	Pozycję zabezpieczaną stanowią stałokuponowe dłużne papiery wartościowe zaklasyfikowane do kategorii kredytów i pożyczek, denominowane w PLN.	Pozycję zabezpieczającą stanowią transakcje pochodne IRS w walutach PLN (krótka pozycja w stałej stopie procentowej), w których Bank otrzymuje zmienne przepływy, a płaci stałe.	Wynik z tytułu zmiany wyceny do wartości godziwej pozycji zabezpieczanych w zakresie zabezpieczanego ryzyka odnoszony jest do wyniku z tytułu rachunkowości zabezpieczeń wartości godziwej. Odsetki od dłużnych papierów wartościowych ujmowane są w wyniku odsetkowym. Zmiana wyceny do wartości godziwej instrumentów pochodnych w rachunkowości zabezpieczeń wartości godziwej jest prezentowana w wyniku z tytułu rachunkowości zabezpieczeń wartości godziwej. Odsetki od instrumentów pochodnych w rachunkowości zabezpieczeń wartości godziwej ujmowane są w wyniku odsetkowym.	Oczekuje się, że pozycja zabezpieczana będzie generować przepływy pieniężne w okresie do 6 października 2022 roku.

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

28. Inwestycyjne (lokacyjne) papiery wartościowe

	31.12.2015	31.12.2014
Dłużne papiery wartościowe dostępne do sprzedaży (AFS)	17 428 943	22 985 789
Kapitałowe papiery wartościowe dostępne do sprzedaży (AFS)	270 938	62 401
Dłużne papiery wartościowe utrzymywane do terminu wymagalności (HTM)	3 290 061	1 523 940
Razem	20 989 942	24 572 130

Dłużne papiery wartościowe dostępne do sprzedaży (AFS)

	31.12.2015	31.12.2014
Papiery wartościowe emitowane przez rządy centralne	15 865 408	15 886 770
bony skarbowe	-	-
obligacje skarbowe	15 865 408	15 886 770
Papiery wartościowe emitowane przez banki centralne	628 454	6 147 781
Papiery wartościowe emitowane przez przedsiębiorstwa	251 367	248 985
Papiery wartościowe emitowane przez jednostki samorządowe	683 714	702 253
Razem	17 428 943	22 985 789
w tym utrata wartości aktywów	-	-

Kapitałowe papiery wartościowe dostępne do sprzedaży (AFS)

	31.12.2015	31.12.2014
Akcje	270 938	62 401
Razem	270 938	62 401
w tym utrata wartości aktywów	-100	-100

Kwota kapitałowych papierów wartościowych na dzień 31 grudnia 2015 roku zawiera wartość godziwą akcji Visa Europe.

W grudniu 2015 roku Bank otrzymał informacje dotyczące proponowanej alokacji rozliczenia transakcji przejęcia Visa Europe Limited (Visa Europe) przez Visa Inc., zgodnie z którymi łączny proponowany udział Banku w rozliczeniu transakcji ma wynieść 54 891 445 EUR, w tym:

- 40 866 611 EUR w gotówce, oraz
- 14 024 834 EUR w akcjach Visa Inc.,

z zastrzeżeniem, że powyższe kwoty mogą ulec zmianie w związku z kosztami transakcji lub ewentualnymi zastrzeżeniami członków Visa Europe Limited dotyczącymi ich udziału w rozliczeniu transakcji.

Przeprowadzenie transakcji uzależnione jest od otrzymania stosownych zgód regulacyjnych, a jej sfinalizowanie planowane jest w drugim kwartale 2016 roku.

W związku z transakcją Bank dokonał przeszacowania posiadanej akcji Visa Europe do wartości godziwej. Jako wartość godziwą akcji przyjęto zaalokowaną do Banku gotówkową część rozliczenia transakcji, tj. 40 866 611 EUR (174 153 063 złotych na dzień 31 grudnia 2015 roku). Wycena została ujęta w pozycji „Kapitał z aktualizacji wyceny”. Bank nie uwzględnił w wycenie części akcyjnej, gdyż nie był w stanie wiarygodnie wycenić jej wartości. Warunki transakcji przewidują, iż w momencie rozliczenia transakcji Bank otrzyma uprzywilejowane akcje Visa Inc., które następnie zostaną skonwertowane na akcje zwykłe. Konwersja akcji uprzywilejowanych na akcje zwykłe będzie przeprowadzona w okresie od czwartego do dwunastego roku po zamknięciu transakcji. Do tego okresu jakkolwiek transfer akcji przez Bank podlega ograniczeniom.

Ponadto transakcja pomiędzy Visa Inc. i Visa Europe przewiduje odroczoną płatność typu "earn-out" płatną w gotówce po 16-u kwartałach od rozliczenia transakcji, ale jej wartość nie jest jeszcze możliwa do określenia. Warunkiem do udziału w opcji earn-out jest uczestnictwo w Visa przez kolejne 4 lata od daty finalizacji transakcji.

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

Dłużne papiery wartościowe utrzymywane do terminu wymagalności (HTM)

	31.12.2015	31.12.2014
Papiery wartościowe emitowane przez rządy centralne	2 418 961	672 495
bony skarbowe	-	-
obligacje skarbowe	2 418 961	672 495
Papiery wartościowe emitowane przez banki centralne	871 100	851 445
Razem	3 290 061	1 523 940
w tym utrata wartości aktywów	-	-

Dłużne papiery wartościowe inwestycyjne (lokacyjne) według umownych terminów zapadalności

	31.12.2015	31.12.2014
Dłużne papiery wartościowe, w tym:		
do 1 miesiąca	1 499 554	6 999 226
od 1 do 3 miesięcy	443 644	-
od 3 miesięcy do 1 roku	2 657 047	559 261
od 1 do 5 lat	10 523 426	13 411 109
powyżej 5 lat	5 595 333	3 540 133
Razem	20 719 004	24 509 729

Dłużne papiery wartościowe inwestycyjne (lokacyjne) według walut

	31.12.2015	31.12.2014
PLN	17 668 064	20 542 074
EUR	2 635 034	2 027 262
USD	415 906	1 940 393
Razem	20 719 004	24 509 729

Zmiana stanu inwestycyjnych (lokacyjnych) papierów wartościowych

	2015	2014
PAPIERY WARTOŚCIOWE DOSTĘPNE DO SPRZEDAŻY (AFS)		
Stan na początek okresu	23 048 190	32 956 784
Zwiększenia (zakup)	217 238 305	351 511 479
Zmniejszenia (sprzedaż i wykup)	-222 977 126	-362 907 222
Zmiany wartości godziwej	-271 780	609 094
Różnice kursowe	179 854	301 923
Odsetki naliczone	616 697	659 300
Inne zmiany	-134 259	-83 168
Stan na koniec okresu	17 699 881	23 048 190
DLUŻNE PAPIERY WARTOŚCIOWE UTRZYMYWANE DO TERMINU WYMAGALNOŚCI (HTM)		
Stan na początek okresu	1 523 940	1 888 724
Zwiększenia (zakup)	47 198 245	43 977 482
Zmniejszenia (sprzedaż i wykup)	-45 490 733	-44 386 249
Odsetki naliczone	17 704	25 799
Inne zmiany	40 905	18 184
Stan na koniec okresu	3 290 061	1 523 940
Razem inwestycyjne (lokacyjne) papiery wartościowe netto	20 989 942	24 572 130

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

29. Reklasyfikacja papierów wartościowych

MSR 39 „Instrumenty finansowe: ujmowanie i wycena” oraz MSSF 7 „Instrumenty finansowe: ujawnianie informacji”, umożliwia pod pewnymi warunkami przekwalifikowanie instrumentów finansowych do innych kategorii.

W 2015 i 2014 roku Bank nie dokonał przekwalifikowania instrumentów finansowych do innych kategorii.

Natomiast 1 października 2008 roku Bank skorzystał z możliwości reklasyfikacji, ze względu na wyjątkową sytuację związaną z występującym w tym okresie kryzysem na rynkach finansowych.

Wartości bilansowe i wartości godziwe wszystkich składników aktywów finansowych, które zostały reklasyfikowane

	KWOTA REKLASYFIKACJI	31.12.2015		31.12.2014	
		WARTOŚĆ BILANSOWA	WARTOŚĆ GODZIWA	WARTOŚĆ BILANSOWA	WARTOŚĆ GODZIWA
Aktywa finansowe przeniesione z portfela aktywów dostępnych do sprzedaży do kredytów i pożyczek udzielonych klientom	1 331 580	68 974	65 191	73 987	69 820
Aktywa finansowe przeniesione z portfela przeznaczonego do obrotu do portfela utrzymywanego do terminu zapadalności	602 507	666 725	673 607	672 495	686 090
Razem	1 934 087	735 699	738 798	746 482	755 910

W przypadku gdyby Bank nie dokonał reklasyfikacji, wynik oraz kapitał z aktualizacji wyceny zmieniłyby się następująco

31.12.2015	WYNIK NA INSTRUMENTACH FINANSOWYCH WYCENIANYCH W WARTOŚCI GODZIWEJ	KAPITAŁ Z AKTUALIZACJI WYCENY
Aktywa finansowe przeniesione z portfela aktywów dostępnych do sprzedaży do kredytów i pożyczek udzielonych klientom	-	127
Aktywa finansowe przeniesione z portfela przeznaczonego do obrotu do portfela utrzymywanego do terminu zapadalności	-6 713	-
Razem	-6 713	127

31.12.2014	WYNIK NA INSTRUMENTACH FINANSOWYCH WYCENIANYCH W WARTOŚCI GODZIWEJ	KAPITAŁ Z AKTUALIZACJI WYCENY
Aktywa finansowe przeniesione z portfela aktywów dostępnych do sprzedaży do kredytów i pożyczek udzielonych klientom	-	154
Aktywa finansowe przeniesione z portfela przeznaczonego do obrotu do portfela utrzymywanego do terminu zapadalności	-5 641	-
Razem	-5 641	154

Wynik odsetkowy reklasyfikowanych składników aktywów finansowych

	2015	2014
Aktywa finansowe przeniesione z portfela aktywów dostępnych do sprzedaży do kredytów i pożyczek udzielonych klientom	1 998	2 511
Aktywa finansowe przeniesione z portfela przeznaczonego do obrotu do portfela utrzymywanego do terminu zapadalności	12 770	15 922
Razem	14 768	18 433

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

30. Aktywa przeznaczone do sprzedaży

Zgodnie z MSSF 5 „Aktywa trwale przeznaczone do sprzedaży oraz działalność zaniechana”, Bank wyodrębnił w pozycji „Aktywa trwale przeznaczone do sprzedaży” aktywa trwale spełniające odpowiednie wymogi MSSF 5 dotyczące klasyfikacji do aktywów trwałych przeznaczonych do sprzedaży.

Na dzień 31 grudnia 2015 roku do aktywów trwałych przeznaczonych do sprzedaży zakwalifikowano zidentyfikowane jako przeznaczone do sprzedaży:

- nieruchomości, oraz
- pozostałe aktywa rzeczowe.

Poniżej przedstawiono aktywa przeznaczone do sprzedaży:

	31.12.2015	31.12.2014
Rzeczowe aktywa trwale	22 787	9 437
Inne aktywa	22 515	22 515
Razem	45 302	31 952

W 2015 roku Bank dokonał sprzedaży 3 125 akcji Krajowej Izby Rozliczeniowej S.A.. Pozostałe udziały, które Bank zachował po sprzedaży, stanowią składnik aktywów finansowych.

Rozliczenie sprzedaży udziałów w Krajowej Izbie Rozliczeniowej S.A. ujęte w rachunku wyników Banku

	2015
Przychody ze sprzedaży	75 000
Wartość bilansowa zbytych udziałów	-1 563
Wynik brutto na sprzedaży	73 437
Podatek dochodowy	-13 953
Wynik netto na sprzedaży	59 484

Zmiany stanu aktywów trwałych przeznaczonych do sprzedaży przedstawia tabela poniżej

AKTYWA PRZEZNACZONE DO SPRZEDAŻY	2015	2014
Stan na początek okresu	31 952	32 587
Zwiększenia, w tym:	28 598	97
przeniesienie z własnego majątku rzeczowego	27 008	-
przeniesienie z nieruchomości inwestycyjnych	-	-
przeniesienie z inwestycji w jednostki stowarzyszone	1 563	-
inne zmiany	27	97
Zmniejszenia, w tym:	-15 248	-732
przeniesienie z rzeczowych aktywów trwałych	-13 460	-
sprzedaż udziałów w jednostce stowarzyszonej	-1 563	-
zbycie aktywów	-	-732
inne zmiany	-225	-
Stan na koniec okresu	45 302	31 952

Rozliczenie sprzedaży pozostałych aktywów przeznaczonych do sprzedaży przedstawia się następująco

	31.12.2015	31.12.2014
Przychody ze sprzedaży	-	1 293
Wartość bilansowa zbytych aktywów netto (łącznie z kosztami sprzedaży)	-	-732
Zysk/strata brutto na sprzedaży	-	561

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

31. Inwestycje w jednostkach zależnych

Skrócone informacje o jednostkach zależnych na dzień 31 grudnia 2015 roku (*)

NAZWA JEDNOSTKI	SIEDZIBA	PRZEDMIOT DZIAŁALNOŚCI	AKTYWA	ZOBOWIĄZANIA	PRZYCHODY	ZYSK/STRATA	POSIADANE UDZIAŁY %	WARTOŚĆ BILANSOWA UDZIAŁÓW
Centralny Dom Maklerski Pekao S.A.	Warszawa	Maklerska	820 642	654 574	131 701	44 210	100,00	56 332
Pekao Investment Banking S.A.	Warszawa	Maklerska	334 828	77 600	43 373	6 822	100,00	274 334
Pekao Faktoring Sp. z o.o.	Lublin	Usługi faktoringowe	1 138 119	1 077 434	34 671	9 336	100,00	50 268
Pekao Fundusz Kapitałowy Sp. z o.o.	Warszawa	Doradztwo gospodarcze	52 869	1 296	698	193	100,00	51 380
Pekao Pioneer Powszechne Towarzystwo Emerytalne S.A.	Warszawa	Zarządzanie funduszami emerytalnymi	47 825	2 214	14 714	2 913	65,00	64 126
Pekao Financial Services Sp. z	Warszawa	Agent transferowy	34 531	4 383	39 705	8 033	100,00	4 500
Pekao Leasing Sp. z o.o. (**)	Warszawa	Usługi leasingowe	3 814 299	3 307 447	153 433	53 904	36,49	84 658
Centrum Kart S.A.	Warszawa	Finansowa, pomocnicza	42 904	10 948	330	591	100,00	17 592
Pekao Bank Hipoteczny S.A.	Warszawa	Bankowa	2 187 896	1 876 171	71 688	5 045	100,00	233 823
Pekao Leasing Holding S.A. (w likwidacji)	Warszawa	Usługi leasingowe	277 297	84	1 322	61 436	100,00	230 745
Pekao Property S.A.	Warszawa	Działalność deweloperska	56 696	5 556	16	-179	100,00	31 374
Centrum Bankowości Bezpośredniej Sp. z o.o.	Kraków	Usługi call-center	11 999	5 513	14 953	2 720	100,00	522
Razem								1 099 654

(*) Dane dostępne na dzień sporządzenia sprawozdania finansowego.

(**) Łączny udział Banku w kapitale własnym spółki Pekao Leasing Sp. z o.o. wynosi 100,00% (udział bezpośredni Banku 36,49%, udział pośredni przez Pekao Leasing Holding S.A. 63,51%).

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

Skrócone informacje o jednostkach zależnych na dzień 31 grudnia 2014 roku (*)

NAZWA JEDNOSTKI	SIEDZIBA	PRZEDMIOT DZIAŁALNOŚCI	AKTYWA	ZOBOWIĄZANIA	PRZYCHODY	ZYSK/STRATA	POSIADANE UDZIAŁY %	WARTOŚĆ BILANSOWA UDZIAŁÓW
Centralny Dom Maklerski Pekao S.A.	Warszawa	Maklerska	1 134 503	970 357	134 787	42 369	100,00	56 332
Pekao Faktoring Sp. z o.o.	Lublin	Usługi faktoringowe	1 184 785	1 125 281	37 094	8 156	100,00	50 268
Pekao Fundusz Kapitałowy Sp. z o.o.	Warszawa	Doradztwo gospodarcze	51 780	109	1 087	291	100,00	51 380
Pekao Pioneer Powszechne Towarzystwo Emerytalne S.A.	Warszawa	Zarządzanie funduszami emerytalnymi	68 264	2 458	18 424	15 405	65,00	88 126
Pekao Financial Services Sp. z o.o.	Warszawa	Agent transferowy	35 484	6 200	39 442	7 180	100,00	4 500
Pekao Leasing Sp. z o.o. (**)	Warszawa	Usługi leasingowe	3 586 334	3 038 173	169 394	54 585	36,49	84 658
Centrum Kart S.A.	Warszawa	Finansowa, pomocnicza	44 112	10 368	536	2 608	100,00	17 592
Pekao Telecentrum Sp. z o.o. (w likwidacji)	Warszawa	Usługowa	10 530	2	147	99	100,00	8 193
Pekao Bank Hipoteczny S.A.	Warszawa	Bankowa	1 827 782	1 521 223	75 356	10 047	100,00	233 823
Pekao Leasing Holding S.A.	Warszawa	Usługi leasingowe	242 407	82	1 399	995	100,00	230 745
Pekao Property S.A.	Warszawa	Działalność deweloperska	59 008	7 689	79	-936	100,00	31 374
Centrum Bankowości Bezpośredniej Sp. z o.o.	Kraków	Usługi call-center	11 366	5 167	13 420	2 415	100,00	522
Razem								857 513

(*) Dane dostępne na dzień sporządzenia sprawozdania finansowego.

(**) Łączny udział Banku w kapitale własnym spółki Pekao Leasing Sp. z o.o. wynosi 100,00% (udział bezpośredni Banku 36,49%, udział pośredni przez Pekao Leasing Holding S.A. 63,51%).

Zmiany wartości inwestycji w jednostkach zależnych

	2015	2014
Stan na początek okresu	857 513	793 113
Zwiększenia, w tym:	274 334	64 400
zakup	274 334	64 400
Zmniejszenia, w tym:	-32 193	-
zmiana stanu odpisów z tytułu trwałej utraty wartości	-24 000	-
likwidacja	-8 193	-
Stan na koniec okresu	1 099 654	857 513

Struktura inwestycji w jednostkach zależnych

	31.12.2015	31.12.2014
Inwestycje w jednostkach zależnych, w tym:		
w bankach	233 823	233 823
w innych podmiotach sektora finansowego	782 555	532 221
w podmiotach sektora niefinansowego	83 276	91 469
Razem	1 099 654	857 513

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

32. Inwestycje w jednostkach stowarzyszonych

Skrócone informacje o jednostkach stowarzyszonych na dzień 31 grudnia 2015 roku (*)

NAZWA JEDNOSTKI	SIEDZIBA	PRZEDMIOT DZIAŁALNOŚCI	AKTYWA	ZOBOWIĄZANIA	PRZYCHODY	ZYSK/ STRATA	POSIADANE UDZIAŁY %	WARTOŚĆ BILANSOWA UDZIAŁÓW
Pioneer Pekao Investment Management S.A.	Warszawa	Zarządzanie aktywami	322 848	40 354	383 019	91 284	49,00	14 995
Dom Inwestycyjny Xelion Sp. z o.o.	Warszawa	Pośrednictwo finansowe	51 359	30 274	49 490	3 930	50,00	12 557
CPF Management	Tortola, British Virgin Islands	Doradcza i biznesowa – nie prowadzi działalności	b.d	b.d	b.d	b.d	40,00	-
Polish Banking System S.A.	Warszawa	Spółka w likwidacji	b.d	b.d	b.d	b.d	48,90	-
PPU Budpress Sp. z o.o. (w likwidacji)	Żyrardów	Spółka w likwidacji	b.d	b.d	b.d	b.d	36,20	-
Razem								27 552

(*) Dane dostępne na dzień sporządzenia sprawozdania finansowego.

Skrócone informacje o jednostkach stowarzyszonych na dzień 31 grudnia 2014 roku (*)

NAZWA JEDNOSTKI	SIEDZIBA	PRZEDMIOT DZIAŁALNOŚCI	AKTYWA	ZOBOWIĄZANIA	PRZYCHODY	ZYSK/ STRATA	POSIADANE UDZIAŁY %	WARTOŚĆ BILANSOWA UDZIAŁÓW
Krajowa Izba Rozliczeniowa S.A.	Warszawa	Izba rozliczeniowa	122 162	24 408	124 131	30 792	34,44	1 875
Pioneer Pekao Investment Management S.A.	Warszawa	Zarządzanie aktywami	342 974	53 209	389 431	106 006	49,00	14 995
Dom Inwestycyjny Xelion Sp. z o.o.	Warszawa	Pośrednictwo finansowe	46 656	29 501	43 195	2 905	50,00	12 557
CPF Management	Tortola, British Virgin Islands	Doradcza i biznesowa – nie prowadzi działalności	b.d	b.d	b.d	b.d	40,00	-
Polish Banking System S.A. (w likwidacji)	Warszawa	Spółka w likwidacji	b.d	b.d	b.d	b.d	48,90	-
PPU Budpress Sp. z o.o. (w likwidacji)	Żyrardów	Spółka w likwidacji	b.d	b.d	b.d	b.d	36,20	-
Razem								29 427

(*) Dane dostępne na dzień sporządzenia sprawozdania finansowego.

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

Zmiany wartości inwestycji w jednostkach stowarzyszonych

	2015	2014
Stan na początek okresu	29 427	29 427
Zmniejszenia, w tym	-1 875	-
sprzedaż	-1 563	-
przeniesienie do pozycji aktywa finansowe dostępne do sprzedaży	-312	-
Stan na koniec okresu	27 552	29 427

Struktura inwestycji w jednostkach stowarzyszonych

	31.12.2015	31.12.2014
Inwestycje w jednostkach stowarzyszonych, w tym:		
w bankach	-	-
w innych podmiotach sektora finansowego	27 552	29 427
w podmiotach sektora niefinansowego	-	-
Razem	27 552	29 427

Na dzień 31 grudnia 2015 roku oraz 31 grudnia 2014 roku, Bank nie posiadał inwestycji w jednostkach współkontrolowanych.

33. Wartości niematerialne

	31.12.2015	31.12.2014
Wartości niematerialne, w tym:	558 985	549 038
koszty prac rozwojowych	7 948	10 412
patenty i licencje	430 519	417 368
inne	11 183	10 845
nakłady na wartości niematerialne	109 335	110 413
Wartość firmy	52 635	52 635
Razem	611 620	601 673

Wartość firmy – to wartość powstała w związku z przeniesieniem części majątku Banku BPH S.A., w postaci zorganizowanej części przedsiębiorstwa, na Bank Pekao S.A. Wartość firmy przeniesiona na Bank Pekao S.A. jest częścią wartości firmy powstałej w wyniku nabycia przez Bank BPH S.A. Pierwszego Komercyjnego Banku S.A. „PKBL” w Lublinie i dotyczy tylko tych oddziałów Banku PKBL, które zostały przeniesione do Banku Pekao S.A. w ramach integracji banków. Ustalono najmniejsze możliwe do zidentyfikowania ośrodki wypracowujące środki pieniężne, do których przypisano wartość firmy PKBL w kwocie 51 675 tys. złotych.

Ponadto w tej pozycji znajduje się wartość firmy powstała w wyniku nabycia Spółdzielczej Kasy Oszczędnościowo – Kredytowej im. Mikołaja Kopernika przez Bank Pekao S.A. Ustalono najmniejsze możliwe do zidentyfikowania ośrodki wypracowujące środki pieniężne, do których przypisano wartość firmy w kwocie 960 tys. złotych.

W odniesieniu do wartości firmy test na utratę wartości jest przeprowadzany corocznie bez względu na to, czy istnieją przesłanki, które wskazują, iż nastąpiła utrata wartości.

Test na utratę wartości przeprowadza się poprzez porównanie wartości bilansowej ośrodków wypracowujących środki pieniężne („CGU”), łącznie z wartością firmy PKBL, z ich wartością odzyskiwalną. Wartość odzyskiwalna szacowana jest na podstawie wartości użytkowej CGU. Wartość użytkowa to bieżąca, szacunkowa wartość przyszłych przepływów pieniężnych za okres 5 lat z uwzględnieniem wartości rezydualnej CGU. Wartość rezydualna CGU została skalkulowana poprzez ekstrapolację projekcji przepływów pieniężnych poza okres prognozy, przy zastosowaniu stopy wzrostu przyjętej na poziomie 2,5%. Prognozy przepływów pieniężnych opierają się na założeniach zawartych w budżecie Banku na rok 2016 oraz planie finansowym na lata 2017-2020. Do dyskontowania przyszłych przepływów pieniężnych zastosowano stopę dyskonta w wysokości 7,73%, uwzględniając stopę wolną od ryzyka oraz premię za ryzyko. Test na utratę wartości przeprowadzony na dzień 31 grudnia 2015 roku wykazał nadwyżkę wartości odzyskiwalnej nad wartością bilansową CGU i w związku z tym nie stwierdzono utraty wartości CGU.

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

Poniżej zostały przedstawione zmiany pozycji wartości niematerialnych w ciągu okresu sprawozdawczego

2015	KOSZTY PRAC ROZWOJOWYCH	PATENTY I LICENCJE	INNE	NAKLADY NA WARTOŚCI NIEMATERIALNE	RAZEM
WARTOŚĆ BRUTTO					
Stan na początek okresu	89 361	2 042 842	49 642	110 413	2 292 258
Zwiększenia, w tym:	812	150 781	1 678	151 554	304 825
nabycie	-	-	-	151 554	151 554
połączenia jednostek gospodarczych	-	-	-	-	-
inne	-	32 935	-	-	32 935
przeniesienie z nakładów inwestycyjnych	812	117 846	1 678	-	120 336
Zmniejszenia, w tym:	-	-5 714	-15	-152 632	-158 361
likwidacja	-	-5 668	-15	-	-5 683
inne	-	-46	-	-32 296	-32 342
przeniesienie z nakładów inwestycyjnych	-	-	-	-120 336	-120 336
Stan na koniec okresu	90 173	2 187 909	51 305	109 335	2 438 722
UMORZENIE					
Stan na początek okresu	78 949	1 625 474	27 836	-	1 732 259
Amortyzacja	3 276	137 538	1 340	-	142 154
Likwidacja	-	-5 581	-15	-	-5 596
Pozostałe	-	-41	-	-	-41
Stan na koniec okresu	82 225	1 757 390	29 161	-	1 868 776
ODPISY AKTUALIZUJĄCE					
Stan na początek okresu	-	-	10 961	-	10 961
Stan na koniec okresu	-	-	10 961	-	10 961
WARTOŚĆ NETTO					
Stan na początek okresu	10 412	417 368	10 845	110 413	549 038
Stan na koniec okresu	7 948	430 519	11 183	109 335	558 985

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

Poniżej zostały przedstawione zmiany pozycji wartości niematerialnych w ciągu okresu sprawozdawczego

2014	KOSZTY PRAC ROZWOJOWYCH	PATENTY I LICENCJE	INNE	NAKLADY NA WARTOŚCI NIEMATERIALNE.	RAZEM
WARTOŚĆ BRUTTO					
Stan na początek okresu	90 483	1 945 607	38 647	108 404	2 183 141
Zwiększenia, w tym:	2 367	114 588	11 444	122 135	250 534
nabycie	-	-	-	122 135	122 135
połączenia jednostek gospodarczych	-	411	4 700	-	5 111
inne	737	-	6 569	-	7 306
przeniesienie z nakładów inwestycyjnych	1 630	114 177	175	-	115 982
Zmniejszenia, w tym:	-3 489	-17 353	-449	-120 126	-141 417
likwidacja	-3 489	-9 938	-449	-	-13 876
inne	-	-7 415	-	-4 144	-11 559
przeniesienie z nakładów inwestycyjnych	-	-	-	-115 982	-115 982
Stan na koniec okresu	89 361	2 042 842	49 642	110 413	2 292 258
UMORZENIE					
Stan na początek okresu	78 452	1 517 181	26 651	-	1 622 284
Amortyzacja	3 925	118 231	1 634	-	123 790
Likwidacja	-3 489	-9 938	-449	-	-13 876
Pozostałe	61	-	-	-	61
Stan na koniec okresu	78 949	1 625 474	27 836	-	1 732 259
ODPISY AKTUALIZUJĄCE					
Stan na początek okresu	-	-	10 961	-	10 961
Stan na koniec okresu	-	-	10 961	-	10 961
WARTOŚĆ NETTO					
Stan na początek okresu	12 031	428 426	1 035	108 404	549 896
Stan na koniec okresu	10 412	417 368	10 845	110 413	549 038

W okresie od 1 stycznia do 31 grudnia 2015 roku nabyte przez Bank wartości niematerialne wynoszą 151 554 tys. złotych (w roku 2014 nabyte wartości wynoszą 122 135 tys. złotych). W okresie od 1 stycznia do 31 grudnia 2015 roku i w 2014 roku nie występowały ograniczenia dotyczące tytułu prawnego do wartości niematerialnych tytułem zabezpieczenia zobowiązań.

Zobowiązania umowne

Na dzień 31 grudnia 2015 roku Bank zawarł umowy z kontrahentami na nabycie w przyszłości wartości niematerialnych w kwocie 47 881 tys. złotych (na 31 grudnia 2014 roku - 34 715 tys. złotych).

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

34. Rzeczowe aktywa trwałe

	31.12.2015	31.12.2014
Srodki trwałe, w tym:	1 360 433	1 441 212
grunty i budynki	1 058 395	1 106 080
maszyny i urządzenia	234 058	250 647
środki transportu	27 974	40 241
inne	40 006	44 244
Środki trwałe w budowie oraz zaliczki na środki trwałe w budowie	83 324	84 381
Razem	1 443 757	1 525 593

Poniżej zostały przedstawione zmiany pozycji rzeczowych środków trwałych w ciągu okresu sprawozdawczego

2015	GRUNTY I BUDYNKI	MASZYNY I URZĄDZENIA	ŚRODKI TRANSPORTU	INNE	ŚRODKI TRWAŁE W BUDOWIE I ZALICZKI	RAZEM
WARTOŚĆ BRUTTO						
Stan na początek okresu	2 264 696	1 421 020	78 427	329 704	84 381	4 178 228
Zwiększenia, w tym:	46 315	71 771	1 506	6 971	108 477	235 040
nabycie	8 495	8 466	408	1 262	108 034	126 665
inne	-	161	1 098	15	443	1 717
przeniesienie ze środków trwałych w budowie	37 820	63 144	-	5 694	-	106 658
Zmniejszenia, w tym:	-63 579	-115 994	-11 636	-24 157	-108 951	-324 317
likwidacja i sprzedaż	-36 623	-115 781	-11 636	-24 142	-53	-188 235
przeniesienie do aktywów trwałych przeznaczonych do sprzedaży	-26 956	-52	-	-	-	-27 008
inne	-	-161	-	-15	-2 240	-2 416
przeniesienie ze środków trwałych w budowie	-	-	-	-	-106 658	-106 658
Stan na koniec okresu	2 247 432	1 376 797	68 297	312 518	83 907	4 088 951
UMORZENIE						
Stan na początek okresu	1 156 097	1 166 442	38 186	285 319	-	2 646 044
Zwiększenia, w tym:	74 652	87 577	12 631	10 805	-	185 665
amortyzacja	67 716	78 961	12 223	9 535	-	168 435
inne	6 936	8 616	408	1 270	-	17 230
Zmniejszenia, w tym:	-45 565	-115 101	-10 494	-23 730	-	-194 890
likwidacja i sprzedaż	-32 151	-114 896	-10 494	-23 721	-	-181 262
przeniesienie do aktywów trwałych przeznaczonych do sprzedaży	-13 414	-46	-	-	-	-13 460
inne	-	-159	-	-9	-	-168
Stan na koniec okresu	1 185 184	1 138 918	40 323	272 394	-	2 636 819
ODPISY AKTUALIZUJĄCE						
Stan na początek okresu	2 519	3 931	-	141	-	6 591
Zwiększenia	1 560	35	-	1	583	2 179
Zmniejszenia	-226	-145	-	-24	-	-395
Stan na koniec okresu	3 853	3 821	-	118	583	8 375
WARTOŚĆ NETTO						
Stan na początek okresu	1 106 080	250 647	40 241	44 244	84 381	1 525 593
Stan na koniec okresu	1 058 395	234 058	27 974	40 006	83 324	1 443 757

Poniżej zostały przedstawione zmiany pozycji rzeczowych środków trwałych w ciągu okresu sprawozdawczego

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

2014	GRUNTY I BUDYNKI	MASZyny I URZĄDZENIA	ŚRODKI TRANSPORTU	INNE	ŚRODKI TRWAŁE W BUDOWIE I ZALICZKI	RAZEM
WARTOŚĆ BRUTTO						
Stan na początek okresu	2 239 158	1 424 969	68 741	329 072	91 381	4 153 321
Zwiększenia, w tym:	44 682	70 668	25 918	16 849	119 870	277 987
nabycie	-	-	-	-	118 678	118 678
połączenia jednostek gospodarczych	3 006	1 261	144	295	5	4 711
inne	96	612	25 774	59	1 187	27 728
przeniesienie ze środków trwałych w budowie	41 580	68 795	-	16 495	-	126 870
Zmniejszenia, w tym:	-19 144	-74 617	-16 232	-16 217	-126 870	-253 080
likwidacja i sprzedaż	-19 048	-73 964	-16 232	-16 200	-	-125 444
przeniesienie do aktywów trwałych przeznaczonych do sprzedaży	-	-	-	-	-	-
inne	-96	-653	-	-17	-	-766
przeniesienie ze środków trwałych w budowie	-	-	-	-	-126 870	-126 870
Stan na koniec okresu	2 264 696	1 421 020	78 427	329 704	84 381	4 178 228
UMORZENIE						
Stan na początek okresu	1 104 694	1 141 977	42 446	292 763	-	2 581 880
Zwiększenia, w tym:	66 243	98 507	10 879	8 475	-	184 104
amortyzacja	66 197	97 940	10 879	8 426	-	183 442
inne	46	567	-	49	-	662
Zmniejszenia, w tym:	-14 840	-74 042	-15 139	-15 919	-	-119 940
likwidacja i sprzedaż	-14 794	-73 446	-15 139	-15 900	-	-119 279
przeniesienie do aktywów trwałych przeznaczonych do sprzedaży	-	-	-	-	-	-
inne	-46	-596	-	-19	-	-661
Stan na koniec okresu	1 156 097	1 166 442	38 186	285 319	-	2 646 044
ODPISY AKTUALIZUJĄCE						
Stan na początek okresu	2 519	4 057	-	177	-	6 753
Zwiększenia	-	-	-	-	-	-
Zmniejszenia	-	-126	-	-36	-	-162
Stan na koniec okresu	2 519	3 931	-	141	-	6 591
WARTOŚĆ NETTO						
Stan na początek okresu	1 131 945	278 935	26 295	36 132	91 381	1 564 688
Stan na koniec okresu	1 106 080	250 647	40 241	44 244	84 381	1 525 593

W okresie od 1 stycznia do 31 grudnia 2015 roku wartość nabytych przez Bank składników „Rzeczowych aktywów trwałych” wynosi 126 665 tys. złotych (w roku 2014 wyniosła 118 678 tys. złotych), natomiast wartość składników zbytych wynosi 4 688 tys. złotych (w roku 2014 wyniosła 4 097 tys. złotych).

Kwota otrzymanych odszkodowań uzyskanych od stron trzecich z tytułu utraty wartości lub utracenia pozycji rzeczowych aktywów trwałych ujętych w rachunku zysków i strat w 2015 roku wyniosła 1 974 tys. złotych (w 2014 roku 1 656 tys. złotych).

W 2015 roku i w 2014 roku nie występowały ograniczenia dotyczące tytułu prawnego do rzeczowych aktywów trwałych tytułem zabezpieczenia zobowiązań.

Zobowiązania umowne

Na dzień 31 grudnia 2015 roku jednostki wchodzące w skład Banku zawarły umowy z kontrahentami na nabycie w przyszłości rzeczowych aktywów trwałych w kwocie 56 883 tys. złotych (na 31 grudnia 2014 roku - 63 077 tys. złotych).

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

35. Nieruchomości inwestycyjne

Bank stosuje do wyceny nieruchomości inwestycyjnych model ceny nabycia.

Nie występują ograniczenia prawa do zbycia nieruchomości inwestycyjnych i praw do przekazania przychodu i zysku z tego tytułu.

Poniżej zostały przedstawione zmiany pozycji nieruchomości inwestycyjnych w ciągu okresu sprawozdawczego

	2015	2014
WARTOŚĆ BRUTTO		
Stan na początek okresu	47 273	50 905
Zwiększenia, w tym:	324	319
nabycie nieruchomości	324	319
inne	-	-
Zmniejszenia, w tym:	-15 550	-3 951
zbycie nieruchomości	-15 437	-3 951
inne	-113	-
Stan na koniec okresu	32 047	47 273
ODPISY AMORTYZACYJNE		
Stan na początek okresu	20 941	21 844
Zwiększenia, w tym:	1 022	1 152
amortyzacja	1 022	1 152
inne	-	-
Zmniejszenia, w tym:	-9 763	-2 055
zbycie nieruchomości	-9 650	-2 055
inne	-113	-
Stan na koniec okresu	12 200	20 941
ODPISY AKTUALIZUJĄCE		
Stan na początek okresu	2 530	3 080
Zwiększenia, w tym:	-	-
utworzenie odpisów	-	-
Zmniejszenia, w tym:	-	-550
zbycie nieruchomości	-	-550
Stan na koniec okresu	2 530	2 530
WARTOŚĆ BILANSOWA NETTO		
Stan na początek okresu	23 802	25 981
Stan na koniec okresu	17 317	23 802

Wartość godziwa nieruchomości inwestycyjnych na 31 grudnia 2015 roku wynosiła 24 834 tys. złotych (na 31 grudnia 2014 roku wynosiła 35 790 tys. zł). Wartość godziwa nieruchomości inwestycyjnych została zaklasyfikowana do Poziomu 3 hierarchii wartości godziwej. Wartość godziwą ustalono w oparciu o wyceny zewnętrznych, niezależnych rzeczoznawców majątkowych, posiadających odpowiednie kwalifikacje i aktualne doświadczenie w takich wycenach, dokonywanych w lokalizacjach, w których znajdują się nieruchomości Banku. Wyceny nieruchomości inwestycyjnych opierają się na metodzie inwestycyjnej bądź zysków, z uwzględnieniem takich nieobserwowalnych danych wejściowych jak spodziewana stopa wzrostu czynszów, okresy pustostanu, obłożenie, stopa dyskonta.

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

W rachunku zysków i strat ujęto następujące kwoty przychodów i kosztów związanych z nieruchomościami inwestycyjnymi

	2015	2014
Przychody z czynszów dotyczących nieruchomości inwestycyjnych	2 741	2 989
Bezpośrednie koszty operacyjne dotyczące nieruchomości inwestycyjnych (w tym: koszty napraw i utrzymania), które w danym okresie przyniosły przychody z czynszów	-623	-884
Bezpośrednie koszty operacyjne dotyczące nieruchomości inwestycyjnych (w tym: koszty napraw i utrzymania), które nie przyniosły w danym okresie przychodów z czynszów	-	-

36. Inne aktywa

	31.12.2015	31.12.2014
Koszty do rozliczenia w czasie	28 580	24 484
Prawo użytkowania wieczystego gruntu	15 181	15 434
Dochody do otrzymania	51 191	36 714
Rozrachunki międzybankowe i międzyoddziałowe	1 770	7 461
Należności od dłużników różnych	165 869	896 330
Rozrachunki kartowe	1 808 150	1 746 293
Razem	2 070 741	2 726 716

Koszty do rozliczenia w czasie dotyczą poszczególnych rodzajów wydatków, których rozliczenie w ciężar rachunku zysków i strat nastąpi stosownie do upływu czasu w przyszłych okresach sprawozdawczych.

pozycja „Należności od dłużników różnych” zawiera aktywa do zbycia w kwocie 90 tys. złotych na 31 grudnia 2015 r. (na 31 grudnia 2014 r. – 7 tys. PLN). Aktywa do zbycia stanowią aktywa przejęte za długi, które wykazuje się według wartości stanowiącej kwotę długu, za który aktywa przejęto, pomniejszonej o odpis aktualizujący wartość tych aktywów utworzony w wysokości różnicy pomiędzy kwotą długu a niższą od niej wartością godziwą przejętych aktywów. W przypadku nadwyżki między wartością godziwą przejętego aktywa a wartością długu, różnica stanowi zobowiązanie wobec kredytobiorcy.

Bank dokonuje sprzedaży aktywów przejętych za długi w przypadku nieruchomości w okresie nie dłuższym niż 5 lat oraz w okresie nie dłuższym niż 3 lata w odniesieniu do pozostałych składników przejętych za długi od daty przejęcia. Po upływie tego okresu Bank przenosi wartość niesprzedanych aktywów przejętych za długi do odpowiednich pozycji rzeczowych aktywów trwałych użytkowanych przez Bank.

37. Aktywa stanowiące zabezpieczenie zobowiązań

Według stanu na dzień 31 grudnia 2015 roku Bank posiadał w swoim portfelu aktywa finansowe, które stanowią zabezpieczenie zobowiązań

RODZAJ TRANSAKCI	PRZEDMIOT ZABEZPIECZENIA	WARTOŚĆ BILANSOWA AKTYWÓW STANOWIĄCYCH ZABEZPIECZENIE ZOBOWIĄZAŃ	WARTOŚĆ NOMINALNA AKTYWÓW STANOWIĄCYCH ZABEZPIECZENIE ZOBOWIĄZAŃ	WARTOŚĆ ZOBOWIĄZAŃ PODLEGAJĄCYCH ZABEZPIECZENIU
Transakcje z przyrzeczeniem odkupu	obligacje	3 394 183	3 152 162	3 388 421
Pokrycie Funduszu ochrony środków gwarantowanych na rzecz Bankowego Funduszu Gwarancyjnego	obligacje	703 616	680 000	-
Kredyt lombardowy i techniczny	obligacje	4 750 392	4 504 675	-
Inne kredyty	obligacje	490 285	481 200	328 076
Pokrycie Funduszu Gwarantowania Rozliczeń Transakcji Giełdowych na rzecz Krajowego Depozytu Papierów Wartościowych	depozyty pieniężne	10 785	10 785	-
Transakcje pochodne	obligacje	45 708	47 163	24 771

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

Według stanu na dzień 31 grudnia 2014 roku Bank posiadał w swoim portfelu aktywa finansowe, które stanowią zabezpieczenie zobowiązań

RODZAJ TRANSAKcji	PRZEDMIOT ZABEZPIECZENIA	WARTOŚĆ BILANSOWA AKTYWÓW STANOWIĄCYCH ZABEZPIECZENIE ZOBOWIĄZAŃ	WARTOŚĆ NOMINALNA AKTYWÓW STANOWIĄCYCH ZABEZPIECZENIE ZOBOWIĄZAŃ	WARTOŚĆ ZOBOWIĄZAŃ PODLEGAJĄCYCH ZABEZPIECZENIU
Transakcje z przyrzeczeniem odkupu	obligacje	3 003 206	2 774 855	3 004 383
Pokrycie Funduszu ochrony środków gwarantowanych na rzecz Bankowego Funduszu Gwarancyjnego	obligacje	679 136	640 000	-
Kredyt lombardowy i techniczny	obligacje	5 338 928	5 008 832	-
Inne kredyty	obligacje	333 538	325 000	218 585
Pokrycie Funduszu Gwarantowania Rozliczeń Transakcji Giełdowych na rzecz Krajowego Depozytu Papierów Wartościowych	depozyty pieniężne	11 167	11 167	-
Transakcje pochodne	obligacje	47 790	42 160	33 640

Blokowanie papierów wartościowych wynika:

- w transakcjach Repo i Sell-buy-back – z obowiązujących standardów na rynku pieniężnym dla tego rodzaju transakcji,
- w przypadku blokady na rzecz BFG – z obowiązujących przepisów Ustawy o Bankowym Funduszu Gwarancyjnym,
- dla kredytu lombardowego i technicznego – z polityki i standardów stosowanych przez Narodowy Bank Polski,
- w przypadku pozycji inne kredyty, depozyty oraz transakcje pochodne – z warunków umów zawartych pomiędzy Bankiem Pekao S.A. a jego klientami,
- w przypadku blokady na rzecz KDPW – z posiadania statusu uczestnika rozliczającego transakcje giełdowe.

38. Zobowiązania wobec innych banków

Zobowiązania wobec banków według struktury produktowej

	31.12.2015	31.12.2014
Rachunki bieżące	1 146 012	678 135
Depozyty innych banków i pozostałe zobowiązania	582 302	1 006 984
Otrzymane kredyty i pożyczki	1 832 841	1 303 141
Transakcje z przyrzeczeniem odkupu	963 829	126 277
Środki pieniężne w drodze	28 130	15 319
Razem	4 553 114	3 129 856

Zobowiązania wobec banków według walut

	31.12.2015	31.12.2014
PLN	1 326 700	1 479 161
CHF	390 085	380 003
EUR	2 776 065	1 192 885
USD	50 428	42 194
Pozostałe waluty	9 836	35 613
Razem	4 553 114	3 129 856

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

39. Zobowiązania wobec klientów

Zobowiązania wobec klientów według struktury podmiotowej i produktowej

	31.12.2015	31.12.2014
Zobowiązania wobec przedsiębiorstw, w tym:	56 164 560	59 490 002
środki na rachunkach bieżących	29 768 565	24 818 198
depozyty terminowe oraz pozostałe zobowiązania	26 395 995	34 671 804
Zobowiązania wobec jednostek budżetowych, w tym:	5 610 567	6 210 578
środki na rachunkach bieżących	4 689 396	5 089 978
depozyty terminowe i pozostałe zobowiązania	921 171	1 120 600
Zobowiązania wobec ludności, w tym:	62 844 706	54 771 125
środki na rachunkach bieżących	33 424 045	29 768 467
depozyty terminowe i pozostałe zobowiązania	29 420 661	25 002 658
Transakcje z przyrzeczeniem odkupu	4 468 820	5 256 415
Środki pieniężne w drodze	168 213	653 150
Razem	129 256 866	126 381 270

Zobowiązania wobec klientów według walut

	31.12.2015	31.12.2014
PLN	107 007 345	107 063 874
CHF	233 377	205 924
EUR	13 149 514	11 816 040
USD	8 010 307	6 608 786
Pozostałe waluty	856 323	686 646
Razem	129 256 866	126 381 270

40. Zobowiązania z tytułu emisji dłużnych papierów wartościowych

Zobowiązania z tytułu emisji dłużnych papierów wartościowych według rodzaju

	31.12.2015	31.12.2014
Zobowiązania z tytułu emisji certyfikatów depozytowych	1 668 706	2 819 713
Razem	1 668 706	2 819 713

Bank terminowo wywiązuje się z zobowiązań z tytułu wykupu własnych dłużnych papierów własnościowych.

Zobowiązania z tytułu emisji dłużnych papierów wartościowych według walut

	31.12.2015	31.12.2014
PLN	1 668 706	2 819 713
EUR	-	-
USD	-	-
Razem	1 668 706	2 819 713

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

Zmiana stanu zobowiązań z tytułu emisji dłużnych papierów wartościowych

	2015	2014
Stan na początek okresu	2 819 713	2 240 452
Zwiększenia (emisja)	3 858 026	5 876 940
Zmniejszenia (wykup)	-4 999 636	-5 312 326
Zmniejszenia (częściowa spłata)	-7 903	-1 838
Różnice kursowe	-	-
Inne zmiany	-1 494	16 485
Stan na koniec okresu	1 668 706	2 819 713

41. Rezerwy

Zmiany w ciągu okresu sprawozdawczego

2015	REZERWY NA SPRAWY SPORNE	REZERWY NA PROGRAMY OKREŚLONYCH ŚWIADCZEŃ	REZERWY NA UDZIELONE ZOBOWIĄZANIA I GWARANCJE	INNE REZERWY	RAZEM
Stan na początek okresu	32 975	265 367	105 147	33 463	436 952
Utworzenie/aktualizacja rezerw	30 402	23 409	72 665	5 809	132 285
Wykorzystanie rezerw	-54 053	-10 187	-	-14 333	-78 573
Rozwiązanie rezerw	-1 826	-	-54 411	-	-56 237
Różnice kursowe	-	-	1 182	-	1 182
Inne zmiany	372	-12 678	-	-373	-12 679
Stan na koniec okresu	7 870	265 911	124 583	24 566	422 930
Krótkoterminowe	3 349	20 939	70 503	17	94 808
Długoterminowe	4 521	244 972	54 080	24 549	328 122

2014	REZERWY NA SPRAWY SPORNE	REZERWY NA PROGRAMY OKREŚLONYCH ŚWIADCZEŃ	REZERWY NA UDZIELONE ZOBOWIĄZANIA I GWARANCJE	INNE REZERWY	RAZEM
Stan na początek okresu	32 676	204 989	116 874	36 857	391 396
Utworzenie/aktualizacja rezerw	3 556	22 442	67 469	12 742	106 209
Wykorzystanie rezerw	-2 859	-6 462	-	-13 638	-22 959
Rozwiązanie rezerw	-2 544	-	-79 905	-	-82 449
Różnice kursowe	-	-	709	134	843
Inne zmiany	2 146	44 398	-	-2 632	43 912
Stan na koniec okresu	32 975	265 367	105 147	33 463	436 952
Krótkoterminowe	5 698	16 967	46 669	940	70 274
Długoterminowe	27 277	248 400	58 478	32 523	366 678

Rezerwy na sprawy sporne

Rezerwy na sprawy sporne dotyczą spraw toczących się w postępowaniach sądowych, administracyjnych oraz innych sporów o charakterze prawnym. Rezerwy na sprawy sporne zostały oszacowane przy uwzględnieniu kwoty prawdopodobnej do zapłaty.

Rezerwy na programy określonych świadczeń

Szczegółowe informacje dotyczące rezerw na programy określonych świadczeń zostały przedstawione w Nocie 43.

Inne rezerwy

Inne rezerwy obejmują głównie rezerwy na długoterminowe świadczenia pracownicze.

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

42. Pozostałe zobowiązania

	31.12.2015	31.12.2014
Przychody przyszłych okresów	119 174	121 351
Rezerwy na urlopy wypoczynkowe	49 987	49 676
Rezerwy na pozostałe zobowiązania pracownicze	227 721	167 408
Rezerwa na koszty rzeczowe	90 002	126 804
Pozostałe koszty do zapłacenia	156 594(*)	50 912
Wierzyciele różni	196 264	270 268
Rozrachunki międzybankowe i międzyoddziałowe	515 533	658 461
Rozrachunki kartowe	192 463	157 502
Razem	1 547 738	1 602 382

(*) W tym kwota 104 122 tysięcy stanowiąca rezerwę na zwroty części wynagrodzenia za sprzedaż produktów ubezpieczeniowych powiązanych z produktami kredytowymi.

43. Programy określonych świadczeń

Na mocy postanowień wewnętrznych regulacji dotyczących wynagradzania, pracownikom Banku, bądź ich rodzinom, przysługują określone świadczenia z innych tytułów niż wynagrodzenie na pracę:

- a) odprawy emerytalne i rentowe,
- b) odprawy pośmiertne.

Wartość bieżąca tego typu zobowiązań jest ustalana przez niezależnego aktuarium za pomocą metody prognozowanych uprawnień jednostkowych („Projected Unit Credit Method”).

Wysokość odpraw emerytalnych i rentowych oraz pośmiertnych jest uzależniona od stażu pracy oraz wysokości otrzymywanego przez pracownika wynagrodzenia. Przewidywana kwota odpraw jest dyskontowana aktuarialnie, uwzględniając dyskonto finansowe oraz prawdopodobieństwo dotrwania danej osoby odpowiednio do wieku emerytalnego bądź momentu, w którym może nastąpić zgon. Dyskonto finansowe jest ustalane na podstawie aktualnych na dzień bilansowy rynkowych stóp zwrotu z obligacji skarbowych. Prawdopodobieństwo dotrwania danej osoby odpowiednio do wieku emerytalnego bądź momentu, w którym może nastąpić zgon, jest ustalane metodą ryzyk współzawodniczących („Multiple Decrement Model”), gdzie pod uwagę bierze się następujące ryzyka: możliwość zwolnienia z pracy, ryzyko całkowitej niezdolności do pracy oraz ryzyko śmierci.

Programy określonych świadczeń narażają Bank na ryzyko aktuarialne, obejmujące:

- ryzyko stopy procentowej – spadek rynkowych stóp zwrotu z obligacji skarbowych spowoduje zwiększenie zobowiązań wynikających z programu określonych świadczeń,
- ryzyko wynagrodzeń – wzrost wynagrodzeń pracowników Banku spowoduje wzrost zobowiązań wynikających z programu określonych świadczeń,
- ryzyko długowieczności – zwiększenie oczekiwanej długości trwania życia pracowników Banku spowoduje wzrost zobowiązań wynikających z programu określonych świadczeń.

Do głównych założeń, przyjętych przez niezależnego aktuarium na dzień 31 grudnia 2015 r., należą:

- stopa procentowa do dyskontowania przyszłych świadczeń w wysokości 2,90% (na dzień 31 grudnia 2014 r. - 2,60%),
- długookresowa roczna stopa wzrostu wynagrodzeń na poziomie 2,50% (na dzień 31 grudnia 2014 r. - 2,50%),
- prawdopodobieństwo odejść pracowników obliczone na podstawie historycznych danych dotyczących rotacji zatrudnienia w Banku,
- umieralność przyjęta zgodnie z Tablicami Trwania Życia dla mężczyzn i kobiet, publikowanymi przez GUS, odpowiednio skorygowanymi na podstawie historycznych danych Banku.

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

Uzgodnienie wartości bieżącej zobowiązań z tytułu programów określonych świadczeń

Poniższa tabela przedstawia uzgodnienie bilansu otwarcia z bilansem zamknięcia wartości bieżącej zobowiązań z tytułu programów określonych świadczeń.

	2015	2014
Stan na początek okresu	265 367	204 989
Koszty bieżącego zatrudnienia	16 509	13 258
Koszty z tytułu odsetek	6 900	9 184
Ponowna wycena zobowiązania:	-12 678	44 212
zyski i straty aktuarialne powstałe na skutek zmian założeń demograficznych	-	-30
zyski i straty aktuarialne powstałe na skutek zmian założeń finansowych	-9 542	48 530
zyski i straty aktuarialne powstałe na skutek korekty założeń ex-post	-3 136	-4 288
Wyplacone świadczenia	-10 187	-6 276
Stan na koniec okresu	265 911	265 367

Analiza wrażliwości

Poniższa tabela pokazuje, jaki wpływ na zobowiązania z tytułu programów określonych świadczeń miałyby zmiany w odpowiednich założeniach aktuarialnych o 1 punkt procentowy.

31.12.2015	ZOBOWIĄZANIA Z TYTUŁU PROGRAMÓW OKREŚLONYCH ŚWIADCZEŃ	
	WZROST O 1 PUNKT PROCENTOWY	SPADEK O 1 PUNKT PROCENTOWY
Stopa dyskontowa	-28 208	34 057
Stopa wzrostu wynagrodzeń	34 158	-28 801

31.12.2014	ZOBOWIĄZANIA Z TYTUŁU PROGRAMÓW OKREŚLONYCH ŚWIADCZEŃ	
	WZROST O 1 PUNKT PROCENTOWY	SPADEK O 1 PUNKT PROCENTOWY
Stopa dyskontowa	-29 330	35 584
Stopa wzrostu wynagrodzeń	34 256	-28 732

Zapadalność zobowiązań z tytułu programów określonych świadczeń

Poniższa tabela przedstawia profil zapadalności zobowiązań z tytułu programów określonych świadczeń.

	31.12.2015	31.12.2014
Średni ważony okres obowiązywania zobowiązań z tytułu programów określonych świadczeń (w latach)	11,7	12,2

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

44. Płatności na bazie akcji

Program motywacyjny Grupy UniCredit

W bieżącym i porównywalnych okresach sprawozdawczych występowały następujące programy motywacyjne przyznane pracownikom Banku przez Grupę UniCredit:

- Długoterminowy Program Motywacyjny Grupy UniCredit 2007 w zakresie opcji na akcje. Uprawnienia do realizacji opcji zostały nabyte w 2011 roku. Cena realizacji opcji 7,094 EUR. Termin realizacji opcji upływa w 2017 roku,
- Długoterminowy Program Motywacyjny Grupy UniCredit 2008 w zakresie opcji na akcje. Uprawnienia do realizacji opcji zostały nabyte w 2012 roku. Cena realizacji opcji 4,185 EUR. Termin wykonania opcji upływa w roku 2018,
- Plan Nabywania Akcji przez pracowników Spółek Grupy UniCredit, w ramach którego pracownicy Grupy UniCredit mają możliwość nabywania akcji zwykłych UniCredit na preferencyjnych zasadach poprzez uzyskanie Akcji Bezpłatnych, przyznanych nieodpłatnie na podstawie liczby Akcji Inwestycyjnych nabytych przez uczestnika. Przyznanie Akcji Bezpłatnych jest zależne od warunków ich nabywania określonych w zasadach Planu.

Wyżej wymienione transakcje płatności na bazie akcji są ujmowane jako rozliczane w środkach pieniężnych.

Wartość godziwa przyznanych opcji na akcje oraz akcje UniCredit S.p.A. została oszacowana na dzień przyznania praw na podstawie modelu Hull and White.

Poniższe tabele przedstawiają zmiany w liczbie opcji na akcje i akcji UniCredit S.p.A. oraz średnie ważone ceny wykonania

2015	OPCJE NA AKCJE		AKCJE	
	LICZBA	ŚREDNIA WAŻONA CENA WYKONANIA (*)	LICZBA	ŚREDNIA WAŻONA CENA WYKONANIA
Występujące na początek okresu	2 173 155	17,84/30,24	-	-
Przyznane w danym okresie	-	-	-	-
Umorzone w danym okresie	-55 848	-	-	-
Wykonane w danym okresie	-	-	-	-
Wygasłe w danym okresie	-	-	-	-
Występujące na koniec okresu	2 117 307	17,83/30,23	-	-
Możliwe do wykonania na koniec okresu	2 117 307	17,83/30,23	-	-

(*) Wartość 17,83 zł dotyczy programu opcji na akcje z roku 2008, natomiast wartość 30,23 zł dotyczy programu opcji na akcje z roku 2007.

2014	OPCJE NA AKCJE		AKCJE	
	LICZBA	ŚREDNIA WAŻONA CENA WYKONANIA (*)	LICZBA	ŚREDNIA WAŻONA CENA WYKONANIA
Występujące na początek okresu	2 173 155	17,36/29,42	-	-
Przyznane w danym okresie	-	-	-	-
Umorzone w danym okresie	-	-	-	-
Wykonane w danym okresie	-	-	-	-
Wygasłe w danym okresie	-	-	-	-
Występujące na koniec okresu	2 173 155	17,84/30,24	-	-
Możliwe do wykonania na koniec okresu	2 173 155	17,84/30,24	-	-

(*) Wartość 17,84 zł dotyczy programu opcji na akcje z roku 2008, natomiast wartość 30,24 zł dotyczy programu opcji na akcje z roku 2007.

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

Poniższe tabele przedstawiają warunki Planu Nabywania Akcji

2015	AKCJE BEZPŁATNE W RAMACH PIERWSZEGO OKRESU SKŁADANIA OFERT	AKCJE BEZPŁATNE W RAMACH DRUGIEGO OKRESU SKŁADANIA OFERT
Data Dostarczenia Akcji Bezpłatnych pracownikom Grupy	30 stycznia 2015	31 lipca 2015
Data Rozpoczęcia Przyznania Akcji Bezpłatnych	30 stycznia 2015	31 lipca 2015
Data Zakończenia Przyznania Akcji Bezpłatnych	31 stycznia 2016	31 lipca 2016
Wartość godziwa Akcji Bezpłatnych (za akcję w EUR)	5,280	6,078

2014	AKCJE BEZPŁATNE W RAMACH PIERWSZEGO OKRESU SKŁADANIA OFERT	AKCJE BEZPŁATNE W RAMACH DRUGIEGO OKRESU SKŁADANIA OFERT
Data Dostarczenia Akcji Bezpłatnych pracownikom Grupy	31 stycznia 2014	31 lipca 2014
Data Rozpoczęcia Przyznania Akcji Bezpłatnych	31 stycznia 2014	31 lipca 2014
Data Zakończenia Przyznania Akcji Bezpłatnych	31 stycznia 2015	31 lipca 2015
Wartość godziwa Akcji Bezpłatnych (za akcję w EUR)	5,774	5,972

Wartość godziwa przyznanych praw do akcji w ramach Planu Nabywania Akcji w okresie do 31 grudnia 2015 roku, na dzień 31 grudnia 2015 roku wynosiła 1 048 tys. złotych (na dzień 31 grudnia 2014 r. – 654 tys. zł).

Koszty wynagrodzeń w 2015 roku z tytułu programów motywacyjnych przyznanych pracownikom Banku przez Grupę UniCredit wyniosły 434 tys. złotych (w 2014 roku – 322 tys. złotych).

System Zmiennego Wynagradzania dla Kadry Zarządzającej

System dedykowany jest Pracownikom zdefiniowanym w Banku jako osoby zajmujące stanowisko kierownicze, kluczowym dla realizacji strategii Banku, zarządzania ryzykiem oraz długoterminowego wzrostu wyniku Banku. Celem niniejszego Systemu jest wspieranie realizacji strategii działalności Banku, zarządzania ryzykiem oraz ograniczanie konfliktów interesów.

W ramach Systemu uczestnik może otrzymać premię, w oparciu o podejście puli bonusowej zapewniające kompleksowy pomiar realizacji wyników na poziomie indywidualnym, jednostki organizacyjnej oraz wyników całego Banku, a także oceny zgodności postępowania uczestnika z przepisami prawa oraz przyjętymi przez Bank standardami.

Premia składa się z części wypłacanej w gotówce oraz z części przyznanej w formie akcji fantomowych, jako ekwiwalent pieniężny o wartości odpowiadającej przyznanym akcjom.

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

W ciągu okresu sprawozdawczego kończącego się w dniu 31 grudnia 2015 roku Bank posiadał następujące transakcje płatności w formie akcji fantomowych

	SYSTEM 2011	SYSTEM 2012	SYSTEM 2013	SYSTEM 2014	SYSTEM 2015
Rodzaj transakcji	Transakcje płatności w formie akcji rozliczane w środkach pieniężnych (Cash-settled share based payments)				
Data rozpoczęcia okresu oceny	1 stycznia 2011 r.	1 stycznia 2012 r.	1 stycznia 2013 r.	1 stycznia 2014 r.	1 stycznia 2015 r.
Data ogłoszenia programu	Kwiecień 2011 r.	Kwiecień 2012 r.	Kwiecień 2013 r.	Czerwiec 2014 r.	Lipiec 2015 r.
Data przyznania programu	1 czerwca 2012 r.	12 czerwca 2013 r.	12 czerwca 2014 r.	30 kwietnia 2015 r.	Data Walnego Zgromadzenia Akcjonariuszy
Liczba instrumentów przyznanych	87 901 sztuk	80 003 sztuk	76 013 sztuk	68 040 sztuk	Zostanie ustalona w dacie przyznania
Data zapadalności	31 lipca 2016 r.	31 lipca 2017 r.	31 lipca 2018 r.	31 lipca 2020 r.	31 lipca 2021 r.
Data nabycia uprawnień dla uczestników na stanowiskach Zarządu Banku oraz z tytułem Executive Vice President	<ul style="list-style-type: none"> 40% po 2 latach od daty przyznania 40% po 3 latach od daty przyznania 20% po 4 latach od daty przyznania 	<ul style="list-style-type: none"> 40% po 2 latach od daty przyznania 40% po 3 latach od daty przyznania 20% po 4 latach od daty przyznania 	<ul style="list-style-type: none"> 40% w roku przyznania (rozliczenie po 2 letnim okresie retencji) 40% po 2 latach od daty przyznania (rozliczenie po rocznym okresie retencji) 20% po 3 latach od daty przyznania (rozliczenie po rocznym okresie retencji) 	<ul style="list-style-type: none"> 40% w roku przyznania (rozliczenie po 3 letnim okresie retencji) 30% po 3 latach od daty przyznania (rozliczenie po rocznym okresie retencji) 30% po 4 latach od daty przyznania (rozliczenie po rocznym okresie retencji) 	<ul style="list-style-type: none"> 40% w roku przyznania (rozliczenie po 2 letnim okresie retencji) 24% po 2 latach od daty przyznania (rozliczenie po rocznym okresie retencji) 12% po 3 latach od daty przyznania (rozliczenie po rocznym okresie retencji) 24% po 4 latach od daty przyznania (rozliczenie po rocznym okresie retencji)
Data nabycia uprawnień dla uczestników na pozostałych stanowiskach	<ul style="list-style-type: none"> 50% po 2 latach od daty przyznania 50% po 3 latach od daty przyznania 	<ul style="list-style-type: none"> 20% po roku od daty przyznania 40% po 2 latach od daty przyznania 40% po 3 latach od daty przyznania 	<ul style="list-style-type: none"> 20% po roku od daty przyznania 40% po 2 latach od daty przyznania 40% po 3 latach od daty przyznania 	<ul style="list-style-type: none"> 60% w roku przyznania (rozliczenie po 3 letnim okresie retencji) 20% po 3 latach od daty przyznania (rozliczenie po rocznym okresie retencji) 20% po 4 latach od daty przyznania (rozliczenie po rocznym okresie retencji) 	<ul style="list-style-type: none"> 60% w roku przyznania (rozliczenie po 3 letnim okresie retencji) 20% po 3 latach od daty przyznania (rozliczenie po rocznym okresie retencji) 20% po 4 latach od daty przyznania (rozliczenie po rocznym okresie retencji)
Warunki nabycia uprawnień	Ocena zgodności Ciągłość zatrudnienia Spełnienie warunku opartego na wynikach finansowych banku za dany okres				
Rozliczenie programu	W dniu nabycia uprawnień uczestnikowi zostanie wypłacona kwota środków pieniężnych stanowiąca iloczyn posiadanych przez uczestnika akcji fantomowych oraz średniej arytmetycznej ceny akcji Banku na GPW za miesiąc poprzedzający dzień Zwyczajnego Walnego Zgromadzenia zatwierdzającego sprawozdanie finansowe Banku za dany rok .				

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

Dla systemów 2011, 2012, 2013, 2014 wartość godziwa programu została oszacowana na podstawie ceny akcji Banku na GPW na dzień bilansowy oraz oczekiwanej liczby akcji fantomowych, do których zostaną nabyte uprawnienia.

Dla systemu 2015 na datę 31 grudnia 2015 roku Bank sporządził wycenę programu zakładając, że data przyznania akcji fantomowych wystąpiła w dniu 31 grudnia 2015 roku. Wartość ta zostanie zmieniona w rzeczywistej dacie przyznania programu.

System Zmiennego Wynagradzania w części przyznanej w formie akcji fantomowych to program rozliczany w środkach pieniężnych i dlatego jego wartość godziwa jest korygowana na każdą datę bilansową, aż do momentu rozliczenia programu, który w tym programie pokrywa się z dniem nabycia uprawnień.

Wartość bilansowa zobowiązań wynikających z akcji fantomowych rozliczanych w środkach pieniężnych wyniosła 24 534 tys. złotych na dzień 31 grudnia 2015 roku (na 31 grudnia 2014 roku – 32 003 tys. złotych).

Łączna wartość wewnętrzna zobowiązań z tytułu nabytych praw do akcji fantomowych wyniosła 27 417 tys. złotych na dzień 31 grudnia 2015 roku (na 31 grudnia 2014 roku – 35 642 tys. złotych).

Koszty wynagrodzeń w 2015 roku z tego tytułu wynosiły 6 312 tys. złotych (w 2014 roku – 13 796 tys. złotych).

Poniższa tabela przedstawia zmiany w liczbie akcje fantomowych Banku

	2015	2014
Występujące na początek okresu	199 452	167 904
Przyznane w danym okresie	68 040	76 013
Umorzone w danym okresie	-	-
Wykonane w danym okresie	76 432	44 466
Wygasłe w danym okresie	-	-
Występujące na koniec okresu	191 060	199 452

Powyższa tabela nie zawiera ilości akcji przyznanych dla Systemu 2015. Ilość ta zostanie ustalona w roku 2016 po zatwierdzeniu przez Walne Zgromadzenie sprawozdania finansowego Banku za rok 2015. Hipotetyczna ilość akcji wyznaczona w oparciu o kwotę podstawową przyznanego bonusu poszczególnym uczestnikom programu oraz średnią arytmetyczną cen akcji Banku na GPW w grudniu 2015 roku wynosi 100 088 sztuk.

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

45. Leasing operacyjny i finansowy

Bank jako leasingodawca

Bank jest leasingodawcą w ramach zaklasyfikowanych jako leasing operacyjny umów najmu budynków stanowiących nieruchomości inwestycyjne.

Przyszłe minimalne opłaty leasingowe z tytułu nieodwołalnego leasingu operacyjnego przedstawiają się następująco

	31.12.2015	31.12.2014
Do 1 roku	6 433	9 494
Od 1 roku do 5 lat	2 333	13 044
Powyżej 5 lat	392	8 684
Razem	9 158	31 222

Wartość minimalnych opłat leasingowych z tytułu leasingu operacyjnego ujętych jako przychód w 2015 roku wyniosła 22 155 tys. złotych (przychód w 2014 roku wyniósł 23 104 tys. złotych).

Bank jako leasingobiorca

Bank jest leasingobiorcą w ramach zaklasyfikowanych jako leasing operacyjny umów najmu budynków.

Kwota przyszłych minimalnych opłat leasingowych z tytułu nieodwołalnego leasingu operacyjnego przedstawia się następująco

	31.12.2015	31.12.2014
Do 1 roku	104 134	109 761
Od 1 roku do 5 lat	223 386	238 727
Powyżej 5 lat	97 493	147 709
Razem	425 013	496 197

Wartość minimalnych opłat leasingowych z tytułu leasingu operacyjnego ujętych jako koszt 2015 roku wyniosła 176 101 tys. złotych (koszt w 2014 roku wyniósł 186 949 tys. złotych).

Umowy najmu są zwykle zawarte na czas nieokreślony. Dla umów zawartych na czas nieokreślony przyszłe minimalne opłaty leasingowe ustalono w oparciu o okres wypowiedzenia wynikający z umowy. Okres wypowiedzenia na ogół wynosi 3 lub 6 miesięcy. Umowy najmu zawierane są zarówno w złotych, jak i w walutach obcych. Płatności dokonywane są w złotych niezależnie od waluty umowy.

Leasing finansowy

Ponadto, Bank zawiera jako leasingobiorca ze spółką zależną Pekao Leasing Sp. z o.o. umowy leasingu finansowego, których przedmiotem są samochody osobowe.

Umowy dają możliwość Bankowi opcji zakupu środka po zakończeniu okresu leasingu.

Wartość bilansowa netto aktywów stanowiących przedmiot leasingu finansowego na dzień 31 grudnia 2015 roku wyniosła 27 959 tys. złotych oraz na 31 grudnia 2014 roku 40 099 tys. złotych.

	31.12.2015	31.12.2014
Zobowiązania (brutto) z tytułu leasingu finansowego	44 130	59 745
Niezrealizowane koszty finansowe	-13 955	-25 909
Wartość bieżąca minimalnych rat leasingowych	30 175	33 836

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

Zobowiązania (brutto) z tytułu leasingu finansowego według terminów zapadalności, przedstawiają się następująco

	31.12.2015	31.12.2014
Do 1 roku	18 338	21 272
Od 1 roku do 5 lat	25 792	38 473
Razem	44 130	59 745

46. Zobowiązania warunkowe

Sprawy sądowe

W całym 2015 roku łączna wartość przedmiotu sporu w toczących się postępowaniach sądowych przeciwko Bankowi wynosiła 1 134 267 tys. złotych (w 2014 roku wynosiła 1 201 037 tys. złotych).

W 2015 roku nie występowały postępowania przed sądem lub organami administracji państwowej dotyczące zobowiązań lub wierzycelności Banku oraz jednostek od niego zależnych, w których wysokość dochodzonego roszczenia (zapłaty kwoty pieniężnej) stanowiłaby co najmniej 10% kapitałów własnych Banku.

W 2015 roku w dalszym ciągu toczyło się postępowanie sądowe z powództwa osób fizycznych przeciwko Bankowi oraz Centralnemu Domowi Maklerskiemu Pekao S.A., o zapłatę za szkodę wyrządzoną w związku z nabyciem akcji oraz zadośćuczynienia pieniężnego za krzywdę wywołaną prowadzeniem postępowania egzekucyjnego, które na dzień 31 grudnia 2015 roku ma wartość przedmiotu sporu wynoszącą 206 422 tys. złotych (uprzednio 306 622 tys. złotych).

W I półroczu 2015 roku zapadł wyrok oddalający powództwo przeciwko pozwanym. Wyrok jest nieprawomocny. Powodowie złożyli apelację od wyroku, zaskarżając wyrok w części tj. co do kwoty 206 422 tys. złotych. W ocenie Banku apelacja jest bezzasadna.

Ponadto przeciwko Bankowi toczą się następujące istotne postępowania sądowe:

- postępowanie – wszczęte w II kwartale 2014 roku – z powództwa beneficjenta gwarancji o zapłatę kwoty 55 996 tys. złotych z tytułu realizacji gwarancji bankowej,
- postępowanie – wszczęte w 2013 roku - z powództwa beneficjenta gwarancji o zapłatę kwoty 43 760 tys. złotych z tytułu realizacji gwarancji bankowej,
- postępowanie – wszczęte w I kwartale 2014 roku – z powództwa beneficjentów gwarancji o zapłatę kwoty 32 750 tys. złotych z tytułu realizacji gwarancji bankowej.
- postępowanie – wszczęte w I kwartale 2015 roku – z powództwa beneficjenta gwarancji o zapłatę kwoty 29 205 tys. złotych z tytułu realizacji gwarancji bankowej.

W obecnym stanie faktycznym i prawnym Bank ocenia ryzyko wypływu środków w tych czterech opisanych powyżej sprawach sądowych jako możliwe.

Na dzień 31 grudnia 2015 roku Bank utworzył rezerwy na sprawy sporne prowadzone przeciwko podmiotom Banku, które w opinii prawnej wiążą się z ryzykiem wypływu środków z tytułu wypełnienia obowiązku. Wartość rezerw utworzonych na dzień 31 grudnia 2015 roku wynosi 7 870 tys. złotych, (na 31 grudnia 2014 roku 32 975 tys. złotych).

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

Postępowania UOKIK

W dniu 4 sierpnia 2015 r. Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów („UOKIK”) wydał postanowienie o wszczęciu wobec Banku Pekao S.A. postępowania w sprawie podejrzenia stosowania praktyki sprzecznej z dobrymi obyczajami, która może naruszać zbiorowe interesy konsumentów, polegającej na sprzecznym z umowami o kredyt hipoteczny wyrażonymi /denominowanymi/indeksowanymi w CHF zawartymi z konsumentami, nieuwzględnianiu przy obliczaniu wysokości oprocentowania tych kredytów ujemnej stawki LIBOR, w sytuacji, gdy wartość tej stawki jest większa niż wysokość zastrzeżonej w umowach marży kredytu.

W dniu 20 sierpnia 2015 r. Bank wniósł odpowiedź, w której odniósł się do przedstawionych zarzutów uzasadniając, że praktyka Banku nie narusza zbiorowych interesów konsumentów.

Do chwili obecnej postępowanie nie zostało zakończone wydaniem decyzji przez Prezesa UOKIK.

W dniu 30 grudnia 2015 r. Prezes UOKIK wydał postanowienie o wszczęciu wobec Banku postępowania w sprawie praktyk, które mogą naruszać zbiorowe interesy konsumentów, polegających na informowaniu konsumentów o zmianach warunków umowy w trakcie jej trwania wyłącznie poprzez system bankowości elektronicznej Pekao24, który nie stanowi trwałego nośnika informacji w rozumieniu ustawy z dnia 19 sierpnia 2011 r. o usługach płatniczych, co może naruszać obowiązek wynikający z ustawy o usługach płatniczych, oraz polegających na niezamieszczaniu w wiadomościach kierowanych do konsumentów, związanych z jednostronną zmianą warunków umowy, istotnych informacji umożliwiających konsumentom ustalenie dopuszczalności wprowadzenia proponowanych zmian, a także na jednostronnej modyfikacji wzorców umownych w sytuacji, gdy brak było podstaw prawnych do dokonania modyfikacji, co może być sprzeczne z dobrymi obyczajami.

W dniu 25 stycznia 2016 r. Bank wniósł odpowiedź, w której odniósł się do przedstawionych zarzutów, argumentując, że praktyka Banku nie narusza zbiorowych interesów konsumentów.

Do chwili obecnej postępowanie nie zostało zakończone wydaniem decyzji przez Prezesa UOKIK.

Udzielone pozabilansowe zobowiązania finansowe

Udzielone zobowiązania finansowe według podmiotów

	31.12.2015	31.12.2014
Udzielone zobowiązania finansowe, w tym:		
na rzecz podmiotów finansowych	1 347 078	1 369 020
na rzecz podmiotów niefinansowych	28 475 315	24 714 163
na rzecz podmiotów budżetowych	848 356	944 954
Razem	30 670 749	27 028 137

Udzielone pozabilansowe zobowiązania gwarancyjne

Udzielone zobowiązania gwarancyjne według podmiotów

	31.12.2015	31.12.2014
Zobowiązania udzielone na rzecz podmiotów finansowych, w tym:	2 965 094	2 405 131
gwarancje	2 962 444	2 404 500
potwierdzone akredytywy eksportowe	2 650	631
Zobowiązania udzielone na rzecz podmiotów niefinansowych, w tym:	12 316 552	13 041 275
gwarancje	7 510 268	7 474 912
gwarancje submisji papierów wartościowych	4 806 284	5 566 363
Zobowiązania udzielone na rzecz podmiotów budżetowych, w tym:	368 176	151 974
gwarancje	28 176	13 007
gwarancje submisji papierów wartościowych	340 000	138 967
Razem	15 649 822	15 598 380

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

Usługi subemisji papierów wartościowych

Według stanu na dzień 31 grudnia 2015 roku funkcjonowały następujące programy papierów wartościowych objęte subemisją

NAZWA EMITENTA	RODZAJ PAPIERÓW WARTOŚCIOWYCH	POZOSTAŁA KWOTA SUBEMISJI DO JAKIEJ BANK ZOBOWIĄZAŁ SIĘ ZAANGAŻOWAĆ	OKRES OBOWIĄZYWANIA GWARANCJI
Klient 1	obligacje	1 385 000	23.07.10 - 30.06.20
Klient 2	obligacje	458 000	21.06.12 - 31.12.17
Klient 3	obligacje	99 220	06.12.12 - 31.03.16
Klient 4	obligacje	52 400	28.12.12 - 30.03.16
Klient 5	obligacje	76 900	28.12.12 - 30.03.16
Klient 6	obligacje	164 700	01.07.11 - 20.12.17
Klient 7	obligacje	11 430	20.05.13 - 24.02.16
Klient 8	obligacje	17 200	14.04.15 - 10.06.16
Klient 9	obligacje	78 000	14.04.15 - 10.06.16
Klient 10	obligacje	484 880	22.10.13 - 14.12.16
Klient 11	obligacje	50 000	22.10.13 - 14.12.16
Klient 12	obligacje	16 250	27.01.14 - 30.09.16
Klient 13	obligacje	6 500	15.05.14 - 31.12.16
Klient 14	obligacje	700	31.05.14 - 31.12.16
Klient 15	obligacje	157 510	30.06.14 - 31.03.17
Klient 16	obligacje	61 710	22.07.14 - 31.07.16
Klient 17	obligacje	6 530	22.07.14 - 31.07.16
Klient 18	obligacje	100 000	30.07.14 - 30.06.19
Klient 19	obligacje	830	29.07.14 - 30.06.16
Klient 20	obligacje	20 450	29.07.14 - 30.09.16
Klient 21	obligacje	25 000	25.08.14 - 31.08.16
Klient 22	obligacje	45 770	29.05.14 - 30.04.16
Klient 23	obligacje	29 050	15.09.14 - 31.12.16
Klient 24	obligacje	20 000	15.09.14 - 31.12.16
Klient 25	obligacje	5 600	15.09.14 - 31.12.16
Klient 26	obligacje	33 790	31.10.14 - 31.03.16
Klient 27	obligacje	50 000	22.12.14 - 30.06.17
Klient 28	obligacje	52 135	30.12.14 - 30.06.16
Klient 29	obligacje	1 378	30.12.14 - 31.03.16
Klient 30	obligacje	198 780	30.12.14 - 09.03.16
Klient 31	obligacje	20 500	30.12.14 - 31.12.16
Klient 32	obligacje	230 000	23.02.15 - 30.06.17
Klient 33	obligacje	100 000	23.02.15 - 30.11.22
Klient 34	obligacje	350 000	20.02.15 - 30.04.16
Klient 35	obligacje	16 000	27.01.15 - 31.12.16
Klient 36	obligacje	74 000	31.12.15 - 31.12.16
Klient 37	obligacje	39 000	14.10.15 - 31.12.17
Klient 38	obligacje	12 500	14.10.15 - 31.12.17
Klient 39	obligacje	154 955	18.12.15 - 30.09.16
Klient 40	obligacje	30 000	28.12.15 - 31.12.17
Klient 41	obligacje	409 616	25.08.14 - 31.12.16

Papiery wartościowe objęte przez Bank subemisją, zaliczają się do papierów z nieograniczoną zbywalnością, nie notowanych na giełdach i nie znajdujących się w regulowanym obrocie pozagiełdowym.

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

Według stanu na dzień 31 grudnia 2014 roku funkcjonowały następujące programy papierów wartościowych objęte subemisją

NAZWA EMITENTA	RODZAJ PAPIERÓW WARTOŚCIOWYCH	POZOSTAŁA KWOTA SUBEMISJI DO JAKIEJ BANK ZOBOWIĄZAŁ SIĘ ZAANGAŻOWAĆ	OKRES OBOWIĄZYWANIA GWARANCJI
Klient 1	obligacje	1 385 000	23.07.10 - 30.06.20
Klient 2	obligacje	540 000	29.07.12 - 15.12.17
Klient 3	obligacje	60 000	29.07.12 - 15.12.17
Klient 4	obligacje	544 000	21.06.12 - 31.12.17
Klient 5	obligacje	156 720	06.12.12 - 31.03.16
Klient 6	obligacje	132 400	28.12.12 - 31.03.15
Klient 7	obligacje	78 700	28.12.12 - 31.03.15
Klient 8	obligacje	164 700	01.07.11 - 20.12.17
Klient 9	obligacje	14 640	19.03.13 - 30.06.15
Klient 10	obligacje	7 500	06.05.13 - 15.05.15
Klient 11	obligacje	4 600	06.05.13 - 15.05.15
Klient 12	obligacje	16 407	24.05.13 - 31.01.15
Klient 13	obligacje	20 000	29.04.13 - 31.03.15
Klient 14	obligacje	140 110	20.05.13 - 30.12.15
Klient 15	obligacje	950	16.08.13 - 31.12.15
Klient 16	obligacje	80 000	16.09.13 - 10.06.16
Klient 17	obligacje	11 000	28.10.13 - 30.12.16
Klient 18	obligacje	73 600	31.10.13 - 30.06.15
Klient 19	obligacje	25 000	31.10.13 - 30.06.15
Klient 20	obligacje	565 000	22.10.13 - 30.12.15
Klient 21	obligacje	50 000	22.10.13 - 30.11.15
Klient 22	obligacje	10 000	22.11.13 - 31.12.15
Klient 23	obligacje	3 983	20.12.13 - 31.12.15
Klient 24	obligacje	25 020	27.01.14 - 31.03.16
Klient 25	obligacje	84 140	30.04.14 - 30.12.15
Klient 26	obligacje	13 100	30.04.14 - 30.12.15
Klient 27	obligacje	31 570	30.04.14 - 30.12.15
Klient 28	obligacje	15 000	30.04.14 - 30.12.15
Klient 29	obligacje	14 000	15.05.14 - 31.12.16
Klient 30	obligacje	5 700	31.05.14 - 31.12.16
Klient 31	obligacje	1 200	24.06.14 - 31.12.15
Klient 32	obligacje	183 180	30.06.14 - 31.03.17
Klient 33	obligacje	61 040	22.07.14 - 31.07.15
Klient 34	obligacje	4 170	22.07.14 - 31.07.15
Klient 35	obligacje	100 000	30.07.14 - 30.06.19
Klient 36	obligacje	26 870	29.07.14 - 30.06.16
Klient 37	obligacje	9 780	29.07.14 - 30.06.16
Klient 38	obligacje	800	08.07.14 - 31.12.15
Klient 39	obligacje	13 000	14.08.14 - 31.12.15
Klient 40	obligacje	25 000	25.08.14 - 31.08.16

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

NAZWA EMITENTA	RODZAJ PAPIERÓW WARTOŚCIOWYCH	POZOSTAŁA KWOTA SUBEMISJI DO JAKIEJ BANK ZOBOWIĄZAŁ SIĘ ZAANGAŻOWAĆ	OKRES OBOWIĄZYWANIA GWARANCJI
Klient 41	obligacje	3 580	29.05.14 - 30.04.15
Klient 42	obligacje	50 000	14.09.14 - 30.06.15
Klient 43	obligacje	6 500	08.09.14 - 31.12.16
Klient 44	obligacje	950	09.12.13 - 31.12.15
Klient 45	obligacje	8 544	03.09.14 - 31.12.15
Klient 46	obligacje	16 000	09.10.14 - 31.12.15
Klient 47	obligacje	3 500	09.10.14 - 31.12.15
Klient 48	obligacje	46 140	31.10.14 - 31.03.16
Klient 49	obligacje	4 700	28.11.14 - 31.12.15
Klient 50	obligacje	3 000	15.12.14 - 31.12.15
Klient 51	obligacje	50 000	22.12.14 - 30.06.17
Klient 52	obligacje	119 500	30.12.14 - 31.12.15
Klient 53	obligacje	100 000	30.12.14 - 30.06.16
Klient 54	obligacje	7 500	30.12.14 - 31.03.16
Klient 55	obligacje	198 780	30.12.14 - 09.03.16
Klient 56	obligacje	20 500	30.12.14 - 31.12.16
Klient 57	obligacje	368 256	25.08.14 - 31.12.16

Papiery wartościowe objęte przez Bank subemisją, zaliczają się do papierów z nieograniczoną zbywalnością, nie notowanych na giełdach i nie znajdujących się w regulowanym obrocie pozagiełdowym.

Otrzymane pozabilansowe zobowiązania

Otrzymane zobowiązania według podmiotów

	31.12.2015	31.12.2014
Finansowe, w tym:	288 808	457 254
od podmiotów finansowych	288 808	457 254
od podmiotów niefinansowych	-	-
od podmiotów budżetowych	-	-
Gwarancyjne, w tym:	11 587 585	12 172 352
od podmiotów finansowych	1 074 498	1 321 440
od podmiotów niefinansowych	9 759 234	10 102 000
od podmiotów budżetowych	753 853	748 912
Razem	11 876 393	12 629 606

Ponadto Bank ma możliwość uzyskania finansowania w Narodowym Banku Polskim pod zastaw posiadanych rządowych papierów wartościowych.

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

47. Kapitał zakładowy

Struktura kapitału zakładowego

SERIA / EMISJA	RODZAJ AKCJI	LICZBA AKCJI	WARTOŚĆ SERII / EMISJI WG WARTOŚCI NOMINALNEJ	SPOSÓB POKRYCIA KAPITAŁU	DATA REJESTRACJI	PRAWO DO DYWIDENDY (OD DATY)
A	zwykłe na okaziciela	137 650 000	137 650	w całości opłacony	21.12.1997	01.01.1998
B	zwykłe na okaziciela	7 690 000	7 690	w całości opłacony	06.10.1998	01.01.1998
C	zwykłe na okaziciela	10 630 632	10 631	w całości opłacony	12.12.2000	01.01.2000
D	zwykłe na okaziciela	9 777 571	9 777	w całości opłacony	12.12.2000	01.01.2000
E	zwykłe na okaziciela	373 644	374	w całości opłacony	29.08.2003	01.01.2003
F	zwykłe na okaziciela	621 411	621	w całości opłacony	29.08.2003	19.05.2006 16.05.2007
G	zwykłe na okaziciela	603 377	603	w całości opłacony	29.08.2003	15.05.2008
H	zwykłe na okaziciela	359 840	360	w całości opłacony	12.08.2004	01.01.2004
I	zwykłe na okaziciela	94 763 559	94 764	w całości opłacony	29.11.2007	01.01.2008
Liczba akcji razem w szt.		262 470 034				
Kapitał zakładowy razem w tys. zł			262 470			
Wartość nominalna jednej akcji = 1,00 zł						

Zmiana liczby akcji (w sztukach)

2015	AKCJE WYEMITOWANE I W PEŁNI OPŁACONE	RAZEM
Stan na początek okresu	262 470 034	262 470 034
Stan na koniec okresu	262 470 034	262 470 034

2014	AKCJE WYEMITOWANE I W PEŁNI OPŁACONE	RAZEM
Stan na początek okresu	262 470 034	262 470 034
Stan na koniec okresu	262 470 034	262 470 034

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

48. Pozostałe kapitały, zysk z lat ubiegłych i roku bieżącego

Struktura kapitału własnego Banku Pekao S.A. przedstawia się następująco

	31.12.2015	31.12.2014
Kapitał zapasowy, w tym:	9 326 529	9 326 529
ze sprzedaży akcji powyżej ich wartości nominalnej	9 137 221	9 137 221
pozostały	189 308	189 308
Kapitał z aktualizacji wyceny, w tym:	283 222	540 591
przeszacowanie zobowiązań z tytułu określonych świadczeń pracowniczych	-86 829	-99 507
podatek odroczony	16 497	18 906
wycena portfela aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży	391 205	628 282
podatek odroczony	-74 328	-119 373
wycena portfela instrumentów finansowych zabezpieczających	45 280	138 621
podatek odroczony	-8 603	-26 338
Różnice kursowe z przeliczenia jednostek działających za granicą	-	1 169
Fundusz ogólnego ryzyka bankowego	1 975 415	1 937 850
Pozostałe kapitały rezerwowe	8 612 550	8 612 550
Obligacje zamienne na akcje – składnik kapitałowy	28 819	28 819
Fundusz na prowadzenie działalności maklerskiej	15 000	15 000
Pozostałe kapitały razem	20 241 535	20 462 508
Zysk (strata) z lat ubiegłych	-	-
Zysk netto za rok bieżący	2 290 398	2 662 266
Wynik z lat ubiegłych i roku bieżącego razem	2 290 398	2 662 266
Razem	22 531 933	23 124 774

Zysk netto Banku za rok 2014 w kwocie 2 662 266 tys. złotych został podzielony w następujący sposób: 2 624 701 tys. złotych - na wypłatę dywidendy dla akcjonariuszy, a 37 565 tys. złotych - na fundusz ogólnego ryzyka bankowego.

Od 1982 roku do 1984 roku oraz od 1988 roku do 1996 roku Grupa funkcjonowała w warunkach hiperinflacji.

MSR 29 „Sprawozdawczość finansowa w warunkach hiperinflacji” wymaga przekształcenia każdego składnika kapitału akcjonariuszy (z wyjątkiem niepodzielonych zysków i nadwyżki z przeszacowania) przez ogólną indeksację cen w okresie hiperinflacji. Takie retrospektywne zastosowanie skutkowało by wzrostem kapitału akcyjnego i wzrostem pozostałych funduszy oraz spadkiem niepodzielonego zysku w tych okresach w ekwiwalentnych kwotach. Ujęcie takiej korekty nie miało by wpływu na łączną wartość kapitałów Banku.

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

49. Informacje dodatkowe do sprawozdania z przepływów pieniężnych

Środki pieniężne i ich ekwiwalenty

	31.12.2015	31.12.2014
Kasa, należności od Banku Centralnego	7 881 598	9 226 249
Należności od banków z terminem wymagalności do 3 miesięcy	6 686 824	6 327 092
Środki pieniężne i ekwiwalenty środków pieniężnych prezentowane w sprawozdaniu z przepływów pieniężnych	14 568 422	15 553 341

Wartość środków pieniężnych i ich ekwiwalentów o ograniczonej możliwości dysponowania wyniosła na dzień 31 grudnia 2015 roku 4 338 995 tys. złotych (na dzień 31 grudnia 2014 roku 4 021 406 tys. złotych).

50. Transakcje z jednostkami powiązаныmi

Transakcje pomiędzy Bankiem a podmiotami powiązаныmi są transakcjami typowymi dla bieżącej działalności operacyjnej prowadzonej przez Bank. Obejmują one głównie kredyty, depozyty, transakcje w walutach obcych oraz gwarancje.

Proces kredytowy w odniesieniu do Kierownictwa Banku oraz podmiotów powiązanych z Bankiem

Zgodnie z ustawą Prawo Bankowe i regulacjami obowiązującymi w Grupie UniCredit, zawieranie transakcji o charakterze kredytowym z członkami Zarządu i Rady Nadzorczej Banku, osobami zajmującymi stanowiska kierownicze w Banku oraz podmiotami z nimi powiązаныmi kapitałowo lub organizacyjnie, a także osobami znajdującymi się na liście „oficerów korporacyjnych” Grupy UniCredit, następuje na podstawie Regulaminu uchwalonego przez Radę Nadzorczą Banku.

Regulamin określa szczególne zasady podejmowania decyzji o zawarciu transakcji z wyżej wymienionymi osobami i podmiotami, w tym szczególne decyzje uprawnione do podejmowania decyzji oraz przyznane im limity uprawnień. W szczególności zawarcie transakcji z członkiem Zarządu lub Rady Nadzorczej Banku lub podmiotem z nimi powiązаныm kapitałowo lub organizacyjnie wymaga podjęcia decyzji przez Zarząd i Radę Nadzorczą Banku.

Członkowie Kierownictwa Banku i podmioty z nimi powiązаныe kapitałowo lub organizacyjnie mogą korzystać z oferowanych przez Bank produktów kredytowych według zasad i na warunkach standardowo oferowanych przez Bank. W szczególności w odniesieniu do tych osób i podmiotów Bank nie stosuje korzystniejszych stóp oprocentowania kredytów.

Ocena ryzyka kredytowego dokonywana jest zgodnie z metodologią stosowaną przez Bank, adekwatnie do segmentu klienta i rodzaju transakcji.

W odniesieniu do podmiotów powiązanych z Bankiem stosowany jest standardowy proces kredytowy, przy czym decyzje o zawarciu transakcji podejmowane są wyłącznie przez szczególne decyzje na poziomie Centrali Banku.

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

Transakcje z podmiotami powiązanymi

Transakcje z jednostkami powiązanymi na 31 grudnia 2015 roku

NAZWA JEDNOSTKI	NALEŻNOŚCI Z TYTUŁU KREDYTÓW I LOKAT	PAPIERY WARTOŚCIOWE	NALEŻNOŚCI Z WYCENY INSTRUMENTÓW POCHODNYCH	POZOSTAŁE NALEŻNOŚCI	ZOBOWIĄZANIA Z TYTUŁU KREDYTÓW I DEPOZYTÓW	ZOBOWIĄZANIA Z WYCENY INSTRUMENTÓW POCHODNYCH	POZOSTAŁE ZOBOWIĄZANIA
UniCredit S.p.A.- jednostka dominująca wobec Banku Pekao S.A.	605 703	-	-	596	1 209	-	1 048
Jednostki Grupy UniCredit z wyłączeniem jednostek Grupy Pekao S.A.	1 114 848	-	55 861	3 757	1 132 960	653 064	-
Jednostki Grupy Pekao S.A.							
Jednostki zależne							
Pekao Investment Banking S.A.	-	-	-	1	214 494	-	192
Pekao Leasing Sp. z o.o.	2 142 872	-	556	17 307	27 025	4	15 853
Pekao Faktoring Sp. z o.o.	1 032 567	-	-	1	3 348	-	-
Centralny Dom Maklerski Pekao S.A.	1	-	1	433	672 467	-	49
Pekao Fundusz Kapitałowy Sp. z o.o.	-	-	-	6	52 819	-	-
Pekao Pioneer Powszechne Towarzystwo Emerytalne S.A.	-	-	-	122	44 995	-	-
Centrum Kart S.A.	1	-	-	288	27 742	-	7 223
Pekao Financial Services Sp. z o. o.	-	-	-	4	14 302	-	-
Pekao Bank Hipoteczny S.A.	140 039	58 509	48 115	-	24 975	5 430	34
Pekao Leasing Holding S.A. (w likwidacji)	-	-	-	-	83 151	-	-
Pekao Property S.A.	4 137	-	-	1	2 397	-	-
Centrum Bankowości Bezpośredniej Sp. z o.o.	13	-	-	-	964	-	5 210
FPB – Media Sp. z o. o.	10 352	-	-	-	316	-	-
Jednostki stowarzyszone							
Dom Inwestycyjny Xelion Sp. z o.o.	-	-	-	3	25 262	-	29
Pioneer Pekao Investment Management S.A.	-	-	-	-	162 752	-	23
Pioneer Pekao TFI S.A. (jednostka zależna PPIM S.A.)	-	-	-	13 382	115 116	-	21
Razem jednostki Grupy Pekao S.A.	3 329 982	58 509	48 672	31 548	1 472 125	5 434	28 634
Kluczowy personel kierowniczy Banku Pekao S.A. i UniCredit S.p.A.	8 568	-	-	-	22 165	-	-
Razem	5 059 101	58 509	104 533	35 901	2 628 459	658 498	29 682

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

Należności z tytułu kredytów i lokat według umownych terminów zapadalności

31.12.2015	BIEŻĄCE (*)	DO 1 MIESIĄCA	POWYŻEJ 1 MIESIĄCA DO 3 MIESIĘCY	POWYŻEJ 3 MIESIĘCY DO 1 ROKU	POWYŻEJ 1 ROKU DO 5 LAT	POWYŻEJ 5 LAT	RAZEM
UniCredit S.p.A. – jednostka dominująca wobec Banku Pekao S.A.	8 497	597 206	-	-	-	-	605 703
Jednostki Grupy UniCredit z wyłączeniem jednostek Grupy Pekao S.A.	616 160	94 797	482	779	402 630	-	1 114 848
Jednostki Grupy Pekao S.A.							
Jednostki zależne	302 541	56 008	45 668	878 008	1 988 455	59 302	3 329 982
Jednostki stowarzyszone	-	-	-	-	-	-	-
Kluczowy personel kierowniczy Banku Pekao S.A. i UniCredit S.p.A	-	5 999	-	37	186	2 346	8 568
Razem	927 198	754 010	46 150	878 824	2 391 271	61 648	5 059 101

(*) Należności bieżące obejmują rachunki Nostro oraz rachunki zabezpieczeń pieniężnych.

Zobowiązania z tytułu kredytów i depozytów według umownych terminów zapadalności

31.12.2015	BIEŻĄCE (*)	DO 1 MIESIĄCA	POWYŻEJ 1 MIESIĄCA DO 3 MIESIĘCY	POWYŻEJ 3 MIESIĘCY DO 1 ROKU	POWYŻEJ 1 ROKU DO 5 LAT	POWYŻEJ 5 LAT	RAZEM
UniCredit S.p.A. – jednostka dominująca wobec Banku Pekao S.A.	1 209	-	-	-	-	-	1 209
Jednostki Grupy UniCredit z wyłączeniem jednostek Grupy Pekao S.A.	160 673	8 458	963 829	-	-	-	1 132 960
Jednostki Grupy Pekao S.A.							
Jednostki zależne	801 213	239 584	16 773	94 293	17 132	-	1 168 995
Jednostki stowarzyszone	16 224	92 203	194 703	-	-	-	303 130
Kluczowy personel kierowniczy Banku Pekao S.A. i UniCredit S.p.A	4 459	4 007	9 841	3 808	50	-	22 165
Razem	983 778	344 252	1 185 146	98 101	17 182	-	2 628 459

(*) Zobowiązania bieżące obejmują rachunki Loro oraz rachunki zabezpieczeń pieniężnych.

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

Należności z tytułu kredytów i lokat według walut

31.12.2015	EUR	USD	CHF	PLN	INNE	RAZEM
UniCredit S.p.A. – jednostka dominująca wobec Banku Pekao S.A.	243 767	350 936	-	11 000	-	605 703
Jednostki Grupy UniCredit z wyłączeniem jednostek Grupy Pekao S.A.	598 100	403 900	7	67 079	45 762	1 114 848
Jednostki Grupy Pekao S.A.						
Jednostki zależne	424 691	15 055	2 390	2 887 845	1	3 329 982
Jednostki stowarzyszone	-	-	-	-	-	-
Kluczowy personel kierowniczy Banku Pekao S.A. i UniCredit S.p.A	-	-	-	8 568	-	8 568
Razem	1 266 558	769 891	2 397	2 974 492	45 763	5 059 101

Zobowiązania z tytułu kredytów i depozytów według walut

31.12.2015	EUR	USD	CHF	PLN	INNE	RAZEM
UniCredit S.p.A. – jednostka dominująca wobec Banku Pekao S.A.	-	-	-	1 209	-	1 209
Jednostki Grupy UniCredit z wyłączeniem jednostek Grupy Pekao S.A.	1 010 843	261	-	121 856	-	1 132 960
Jednostki Grupy Pekao S.A.						
Jednostki zależne	27 388	32 718	21 402	1 083 885	3 602	1 168 995
Jednostki stowarzyszone	-	-	-	303 130	-	303 130
Kluczowy personel kierowniczy Banku Pekao S.A. i UniCredit S.p.A	7 129	920	-	14 113	3	22 165
Razem	1 045 360	33 899	21 402	1 524 193	3 605	2 628 459

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

Transakcje z jednostkami powiązаныmi na 31 grudnia 2014 roku

NAZWA JEDNOSTKI	NALEŻNOŚCI Z TYTUŁU KREDYTÓW I LOKAT	PAPIERY WARTOŚCIOWE	NALEŻNOŚCI Z WYCENY INSTRUMENTÓW POCHODNYCH	POZOSTAŁE NALEŻNOŚCI	ZOBOWIĄZANIA Z TYTUŁU KREDYTÓW I DEPOZYTÓW	ZOBOWIĄZANIA Z WYCENY INSTRUMENTÓW POCHODNYCH	POZOSTAŁE ZOBOWIĄZANIA
UniCredit S.p.A. – jednostka dominująca wobec Banku Pekao S.A.	183 634	-	-	-	15 339	-	654
Jednostki Grupy UniCredit z wyłączeniem jednostek Grupy Pekao S.A.	1 496 377	-	456 005	4 040	401 444	1 002 599	-
Jednostki Grupy Pekao S.A.							
Jednostki zależne							
Pekao Leasing Sp. z o.o.	1 201 450	-	782	1 123	205 101	-	541
Pekao Faktoring Sp. z o.o.	1 052 341	-	-	16	213 938	-	-
Centralny Dom Maklerski Pekao S.A.	-	-	-	398	984 495	-	56
Pekao Fundusz Kapitałowy Sp. z o.o.	-	-	-	1	46 620	-	-
Pekao Pioneer Powszechne Towarzystwo Emerytalne S.A.	-	-	-	39	65 366	-	-
Pekao Telecentrum Sp. z o.o.(w likwidacji)	-	-	-	-	10 571	-	-
Centrum Kart S.A.	-	-	-	382	30 476	-	5 966
Pekao Financial Services Sp. z o. o.	-	-	-	4	12 883	-	-
Pekao Bank Hipoteczny S.A.	46 135	64 625	16 310	-	16 092	4 717	29
Pekao Leasing Holding S.A.	-	-	-	-	70	-	-
Property Sp. z o.o. (w likwidacji)	-	-	-	-	-	-	-
Pekao Property S.A.	11 371	-	-	-	4 819	-	-
Centrum Bankowości Bezpośredniej Sp. z o.o.	-	-	-	17	1 079	-	4 304
FPB – Media Sp. z o. o.	11 167	-	-	-	275	-	-
Jednostki stowarzyszone							
Dom Inwestycyjny Xelion Sp. z o.o.	-	-	-	3	22 812	-	36
Pioneer Pekao Investment Management S.A.	-	-	-	-	154 825	-	3
Pioneer Pekao TFI S.A. (jednostka zależna PPIM S.A.)	-	-	-	19 645	144 297	-	9
Krajowa Izba Rozliczeniowa S.A.	-	-	-	-	7 766	-	-
Razem jednostki Grupy Pekao S.A.	2 322 464	64 625	17 092	21 628	1 921 485	4 717	10 944
Kluczowy personel kierowniczy Banku Pekao S.A. i UniCredit S.p.A	6 383	-	-	-	33 273	-	-
Razem	4 008 858	64 625	473 097	25 668	2 371 541	1 007 316	11 598

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

Należności z tytułu kredytów i lokat według umownych terminów zapadalności

31.12.2014	BIEŻĄCE (*)	DO 1 MIESIĄCA	POWYŻEJ 1 MIESIĄCA DO 3 MIESIĘCY	POWYŻEJ 3 MIESIĘCY DO 1 ROKU	POWYŻEJ 1 ROKU DO 5 LAT	POWYŻEJ 5 LAT	RAZEM
UniCredit S.p.A. – jednostka dominująca wobec Banku Pekao S.A.	4 766	178 868	-	-	-	-	183 634
Jednostki Grupy UniCredit z wyłączeniem jednostek Grupy Pekao S.A.	621 730	117 880	43 212	351 608	361 947	-	1 496 377
Jednostki Grupy Pekao S.A.							
Jednostki zależne	286 683	23 356	41 134	898 436	967 349	99 299	2 316 257
Jednostki stowarzyszone	-	-	-	-	-	-	-
Kluczowy personel kierowniczy Banku Pekao S.A. i UniCredit S.p.A	-	5 998	-	-	48	337	6 383
Razem	913 179	326 102	84 346	1 250 044	1 329 344	99 636	4 002 651

(*) Należności bieżące obejmują rachunki Nostro oraz rachunki zabezpieczeń pieniężnych.

Zobowiązania z tytułu kredytów i depozytów według umownych terminów zapadalności

31.12.2014	BIEŻĄCE (*)	DO 1 MIESIĄCA	POWYŻEJ 1 MIESIĄCA DO 3 MIESIĘCY	POWYŻEJ 3 MIESIĘCY DO 1 ROKU	POWYŻEJ 1 ROKU DO 5 LAT	POWYŻEJ 5 LAT	RAZEM
UniCredit S.p.A. – jednostka dominująca wobec Banku Pekao S.A.	15 339	-	-	-	-	-	15 339
Jednostki Grupy UniCredit z wyłączeniem jednostek Grupy Pekao S.A.	126 309	262 348	-	12 787	-	-	401 444
Jednostki Grupy Pekao S.A.							
Jednostki zależne	787 748	410 352	73 185	18 647	24 394	-	1 314 326
Jednostki stowarzyszone	28 208	102 192	198 800	500	-	-	329 700
Kluczowy personel kierowniczy Banku Pekao S.A. i UniCredit S.p.A	15 626	8 679	8 425	443	100	-	33 273
Razem	973 230	783 571	280 410	32 377	24 494	-	2 094 082

(*) Zobowiązania bieżące obejmują rachunki Loro oraz rachunki zabezpieczeń pieniężnych.

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

Należności z tytułu kredytów i lokat według walut

31.12.2014	EUR	USD	CHF	PLN	INNE	RAZEM
UniCredit S.p.A. – jednostka dominująca wobec Banku Pekao S.A.	3 581	180 053	-	-	-	183 634
Jednostki Grupy UniCredit z wyłączeniem jednostek Grupy Pekao S.A.	606 305	714 067	6	142 385	33 614	1 496 377
Jednostki Grupy Pekao S.A.						
Jednostki zależne	405 961	7 179	3 464	1 899 652	1	2 316 257
Jednostki stowarzyszone	-	-	-	-	-	-
Kluczowy personel kierowniczy Banku Pekao S.A. i UniCredit S.p.A	-	-	-	6 383	-	6 383
Razem	1 015 847	901 299	3 470	2 048 240	33 615	4 002 651

Zobowiązania z tytułu kredytów i depozytów według walut

31.12.2014	EUR	USD	CHF	PLN	INNE	RAZEM
UniCredit S.p.A. – jednostka dominująca wobec Banku Pekao S.A.	-	-	-	15 339	-	15 339
Jednostki Grupy UniCredit z wyłączeniem jednostek Grupy Pekao S.A.	37 093	140	-	364 211	-	401 444
Jednostki Grupy Pekao S.A.						
Jednostki zależne	17 469	23 110	4 029	1 267 610	2 108	1 314 326
Jednostki stowarzyszone	-	-	-	329 700	-	329 700
Kluczowy personel kierowniczy Banku Pekao S.A. i UniCredit S.p.A	2 894	845	-	22 825	6 709	33 273
Razem	57 456	24 095	4 029	1 999 685	8 817	2 094 082

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

Przychody i koszty dotyczące transakcji z podmiotami powiązаныmi za okres od 1 stycznia 2015 roku do 31 grudnia 2015 roku

NAZWA JEDNOSTKI	PRZYCHODY Z TYTUŁU ODSETEK	KOSZTY Z TYTUŁU ODSETEK	PRZYCHODY Z TYTUŁU PROWIZJI	KOSZTY Z TYTUŁU PROWIZJI	PRZYCHODY Z WYCENY INSTRUMENTÓW POCHODNYCH I INNE	KOSZTY Z WYCENY INSTRUMENTÓW POCHODNYCH I INNE
UniCredit S.p.A. – jednostka dominująca wobec Banku Pekao S.A.	216	-246	1 689	-3 070		-15 449
Jednostki Grupy UniCredit z wyłączeniem jednostek Grupy Pekao S.A.	42 043	-1 664	6 655	-188	40 544	-6 514
Jednostki Grupy Pekao S.A.						
Jednostki zależne						
Pekao Investment Banking S.A.	1	-3 526	648	-	656	-224
Centralny Dom Maklerski Pekao S.A.	-	-3 949	1 470	-16	3 320	-3 102
Pekao Leasing Sp. z o.o.	41 219	-8 517	5 226	-47	3 894	-160
Pekao Faktoring Sp. z o.o.	12 207	-12	363	-	218	-
Pekao Pioneer Powszechne Towarzystwo Emerytalne S.A.	-	-878	526	-	6	-
Pekao Fundusz Kapitałowy Sp. z o.o.	-	-698	6	-	26	-
Centrum Kart S.A.	-	-330	30	-	1 195	-51 967
Pekao Financial Services Sp. z o.o.	-	-162	44	-	41	-
Pekao Bank Hipoteczny S.A.	2 263	-355	718	-	164	-8 148
Pekao Leasing Holding S.A. (w likwidacji)	-	-556	8	-	1	-
Centrum Bankowości Bezpośredniej Sp. z o.o.	7	-1	15	-14 733	1 672	-34 292
Pekao Property S.A.	203	-16	18	-	17	-
FPB - Media Sp. z o.o.	414	-1	4	-	-	-
Jednostki stowarzyszone						
Pioneer Pekao Investment Management S.A.	-	-2 761	26	-	-	-
Pioneer Pekao TFI S.A. (jednostka zależna PPIM S.A.)	-	-1 973	189 262	-	-	-
Dom Inwestycyjny Xelion Sp. z o.o.	-	-361	64	-11	169	-1
Krajowa Izba Rozliczeniowa S.A. (*)	-	-135	57	-	-	-4 302
Razem jednostki Grupy Pekao S.A.	56 314	-24 231	198 485	-14 807	11 379	-102 196
Kluczowy personel kierowniczy Banku Pekao S.A. i UniCredit S.p.A.	253	-419	17	-	-	-
Razem	98 826	-26 560	206 846	-18 065	52 734	-124 159

(*) dane do dnia sprzedaży 3 125 akcji

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

Przychody i koszty dotyczące transakcji z podmiotami powiązаныmi za okres od 1 stycznia 2014 roku do 31 grudnia 2014 roku

NAZWA JEDNOSTKI	PRZYCHODY Z TYTUŁU ODSETEK	KOSZTY Z TYTUŁU ODSETEK	PRZYCHODY Z TYTUŁU PROWIZJI	KOSZTY Z TYTUŁU PROWIZJI	PRZYCHODY Z WYCENY INSTRUMENTÓW POCHODNYCH I INNE	KOSZTY Z WYCENY INSTRUMENTÓW POCHODNYCH I INNE
UniCredit S.p.A. – jednostka dominująca wobec Banku Pekao S.A.	181	-11	342	-2 742	1 108	-13 410
Jednostki Grupy UniCredit z wyłączeniem jednostek Grupy Pekao S.A.	48 599	-9 800	6 206	-228	7 401	-26 722
Jednostki Grupy Pekao S.A.						
Jednostki zależne						
Centralny Dom Maklerski Pekao S.A.	-	-7 130	1 525	-701	2 894	-2 910
Pekao Leasing Sp. z o.o.	33 498	-6 843	3 018	-5	4 538	-
Pekao Faktoring Sp. z o.o.	15 852	-14	651	-	168	-
Pekao Pioneer Powszechne Towarzystwo Emerytalne S.A.	-	-1 289	786	-	6	-
Pekao Fundusz Kapitałowy Sp. z o.o.	-	-1 089	6	-	12	-
Centrum Kart S.A.	-	-536	30	-	862	-55 944
Pekao Telecentrum Sp. z o.o. (w likwidacji)	-	-188	2	-	3	-
Pekao Financial Services Sp. z o.o.	-	-198	35	-	42	-
Pekao Bank Hipoteczny S.A.	1 914	-842	699	-	160	-9 766
Pekao Leasing Holding S.A.	-	-2	8	-	-	-
Centrum Bankowości Bezpośredniej Sp. z o.o.	1	-15	17	-13 489	1 892	-31 051
Pekao Property S.A.	286	-79	13	-	56	-
FPB - Media Sp. z o.o.	412	-	5	-	-	-
Jednostki stowarzyszone						
Pioneer Pekao Investment Management S.A.	-	-3 841	263	-	-	-
Pioneer Pekao TFI S.A. (jednostka zależna PPIM S.A.)	-	-3 221	191 850	-	-	-4
Dom Inwestycyjny Xelion Sp. z o.o.	-	-565	70	-24	187	-
Krajowa Izba Rozliczeniowa S.A.	-	-148	162	-	-	-9 377
Razem jednostki Grupy Pekao S.A.	51 963	-26 000	199 140	-14 219	10 820	-109 052
Kluczowy personel kierowniczy Banku Pekao S.A. i UniCredit S.p.A.	261	-633	15	-	-	-
Razem	101 004	-36 444	205 703	-17 189	19 329	-149 184

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

Zobowiązania pozabilansowe finansowe i gwarancyjne na dzień 31 grudnia 2015 roku

NAZWA JEDNOSTKI	UDZIELONE		OTRZYMANE
	FINANSOWE	GWARANCYJNE	GWARANCYJNE
UniCredit S.p.A. – jednostka dominująca wobec Banku Pekao S.A.	48 223	236 659	14 588
Jednostki Grupy UniCredit z wyłączeniem jednostek Grupy Pekao S.A.	179 072	890 343	34 490
Jednostki Grupy Pekao S.A.			
Jednostki zależne			
Pekao Investment Banking S.A.	140	-	-
Pekao Leasing Sp. z o.o.	217 599	1 258 101	-
Pekao Faktoring Sp. z o.o.	67 591	-	-
Centralny Dom Maklerski Pekao S.A.	112	127	-
Pekao Pioneer Powszechne Towarzystwo Emerytalne S.A.	60	-	-
Centrum Kart S.A.	67	-	-
Pekao Financial Services Sp. z o. o.	45	847	-
Pekao Bank Hipoteczny S.A.	360 673	394 530	-
Centrum Bankowości Bezpośredniej Sp. z o.o.	2 037	-	-
Pekao Property Sp. z o. o.	-	76	-
Jednostki stowarzyszone			
Dom Inwestycyjny Xelion Sp. z o.o.	2 000	-	-
Pioneer Pekao Investment Management S.A.	15	-	-
Pioneer Pekao TFI S.A. (jednostka zależna PPIM S.A.)	52	-	-
Razem jednostki Grupy Pekao S.A.	650 391	1 653 681	-
Kluczowy personel kierowniczy Banku Pekao S.A. i UniCredit S.p.A	697	-	-
Razem	878 383	2 780 683	49 078

Na dzień 31 grudnia 2015 roku Bank nie posiadał finansowych pozycji pozabilansowych otrzymanych od podmiotów powiązanych.

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

Zobowiązania pozabilansowe według umownych terminów zapadalności

31.12.2015	BIEŻĄCE	DO 1 MIESIĄCA	POWYŻEJ 1 MIESIĄCA DO 3 MIESIĘCY	POWYŻEJ 3 MIESIĘCY DO 1 ROKU	POWYŻEJ 1 ROKU DO 5 LAT	POWYŻEJ 5 LAT	RAZEM
ZOBOWIĄZANIA UDZIELONE FINANSOWE							
UniCredit S.p.A. – jednostka dominująca wobec Banku Pekao S.A.	-	-	-	28 223	-	20 000	48 223
Jednostki Grupy UniCredit z wyłączeniem jednostek Grupy Pekao S.A.	-	-	-	179 072	-	-	179 072
Jednostki Grupy Pekao S.A.							
Jednostki zależne	-	-	360 624	219 674	68 026	-	648 324
Jednostki stowarzyszone	-	-	-	2 007	60	-	2 067
Kluczowy personel kierowniczy Banku Pekao S.A. i UniCredit S.p.A.	30	515	5	18	129	-	697
Razem	30	515	360 629	428 994	68 215	20 000	878 383
ZOBOWIĄZANIA UDZIELONE GWARANCYJNE							
UniCredit S.p.A. – jednostka dominująca wobec Banku Pekao S.A.	-	2 631	17 719	66 440	83 818	66 051	236 659
Jednostki Grupy UniCredit z wyłączeniem jednostek Grupy Pekao S.A.	-	16 189	98 861	90 053	322 855	362 385	890 343
Jednostki Grupy Pekao S.A.							
Jednostki zależne	-	-	-	1 513	659	1 651 509	1 653 681
Razem	-	18 820	116 580	158 006	407 332	2 079 945	2 780 683
ZOBOWIĄZANIA OTRZYMANE GWARANCYJNE							
UniCredit S.p.A. – jednostka dominująca wobec Banku Pekao S.A.	-	-	-	11 300	3 288	-	14 588
Jednostki Grupy UniCredit z wyłączeniem jednostek Grupy Pekao S.A.	-	-	553	30 406	3 531	-	34 490
Razem	-	-	553	41 706	6 819	-	49 078

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

Zobowiązania pozabilansowe według walut

31.12.2015	EUR	USD	CHF	PLN	INNE	RAZEM
ZOBOWIĄZANIA UDZIELONE FINANSOWE						
UniCredit S.p.A. – jednostka dominująca wobec Banku Pekao S.A.	28 223	-	-	20 000	-	48 223
Jednostki Grupy UniCredit z wyłączeniem jednostek Grupy Pekao S.A.	77 772	-	-	101 300	-	179 072
Jednostki Grupy Pekao S.A.						
Jednostki zależne	12 246	5 305	-	629 038	1 735	648 324
Jednostki stowarzyszone	-	-	-	2 067	-	2 067
Kluczowy personel kierowniczy Banku Pekao S.A. i UniCredit S.p.A.	-	-	-	697	-	697
Razem	118 241	5 305	-	753 102	1 735	878 383
ZOBOWIĄZANIA UDZIELONE GWARANCYJNE						
UniCredit S.p.A. – jednostka dominująca wobec Banku Pekao S.A.	10 497	-	-	226 162	-	236 659
Jednostki Grupy UniCredit z wyłączeniem jednostek Grupy Pekao S.A.	60 778	-	-	829 565	-	890 343
Jednostki Grupy Pekao S.A.						
Jednostki zależne	1 258 543	-	393 940	1 198	-	1 653 681
Razem	1 329 818	-	393 940	1 056 925	-	2 780 683
ZOBOWIĄZANIA OTRZYMANE GWARANCYJNE						
UniCredit S.p.A. – jednostka dominująca wobec Banku Pekao S.A.	3 288	-	-	11 300	-	14 588
Jednostki Grupy UniCredit z wyłączeniem jednostek Grupy Pekao S.A.	8 147	-	-	26 343	-	34 490
Razem	11 435	-	-	37 643	-	49 078

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

Zobowiązania pozabilansowe finansowe i gwarancyjne na dzień 31 grudnia 2014 roku

NAZWA JEDNOSTKI	UDZIELONE		OTRZYMANE	
	FINANSOWE	GWARANCYJNE	FINANSOWE	GWARANCYJNE
UniCredit S.p.A. – jednostka dominująca wobec Banku Pekao S.A.	39 009	270 784	-	25 121
Jednostki Grupy UniCredit z wyłączeniem jednostek Grupy Pekao S.A.	96 655	557 728	9 885	51 596
Jednostki Grupy Pekao S.A.				
Jednostki zależne				
Pekao Leasing Sp. z o.o.	241 453	1 076 611	-	-
Pekao Faktoring Sp. z o.o.	46 883	-	-	-
Centralny Dom Maklerski Pekao S.A.	114	127	-	-
Pekao Pioneer Powszechnie Towarzystwo Emerytalne S.A.	60	-	-	-
Centrum Kart S.A.	63	-	-	-
Pekao Financial Services Sp. z o.o.	40	847	-	-
Pekao Bank Hipoteczny S.A.	453 441	355 026	-	-
Centrum Bankowości Bezpośredniej Sp. z o.o.	3 033	-	-	-
Pekao Property Sp. z o.o.	-	76	-	-
Jednostki stowarzyszone				
Dom Inwestycyjny Xelion Sp. z o.o.	10 030	-	-	-
Pioneer Pekao Investment Management S.A.	15	-	-	-
Pioneer Pekao TFI S.A. (jednostka zależna PPIM S.A.)	54	-	-	-
Krajowa Izba Rozliczeniowa S.A.	-	500	-	-
Razem jednostki Grupy Pekao S.A.	755 186	1 433 187	-	-
Kluczowy personel kierowniczy Banku Pekao S.A. i UniCredit S.p.A	874	-	-	-
Razem	891 724	2 261 699	9 885	76 717

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

Zobowiązania pozabilansowe według umownych terminów zapadalności

31.12.2014	BIEŻĄCE	DO 1 MIESIĄCA	POWYŻEJ 1 MIESIĄCA DO 3 MIESIĘCY	POWYŻEJ 3 MIESIĘCY DO 1 ROKU	POWYŻEJ 1 ROKU DO 5 LAT	POWYŻEJ 5 LAT	RAZEM
ZOBOWIĄZANIA UDZIELONE FINANSOWE							
UniCredit S.p.A. – jednostka dominująca wobec Banku Pekao S.A.	-	-	-	39 009	-	-	39 009
Jednostki Grupy UniCredit z wyłączeniem jednostek Grupy Pekao S.A.	-	-	-	96 464	191	-	96 655
Jednostki Grupy Pekao S.A.							
Jednostki zależne	-	-	-	244 441	500 646	-	745 087
Jednostki stowarzyszone	-	-	-	10 015	84	-	10 099
Kluczowy personel kierowniczy Banku Pekao S.A. i UniCredit S.p.A	20	516	5	50	273	10	874
Razem	20	516	5	389 979	501 194	10	891 724
ZOBOWIĄZANIA UDZIELONE GWARANCYJNE							
UniCredit S.p.A. – jednostka dominująca wobec Banku Pekao S.A.	-	-	700	84 875	42 909	142 300	270 784
Jednostki Grupy UniCredit z wyłączeniem jednostek Grupy Pekao S.A.	-	1 214	1 228	44 810	307 825	202 651	557 728
Jednostki Grupy Pekao S.A.							
Jednostki zależne	-	-	-	1 815	110 735	1 320 137	1 432 687
Jednostki stowarzyszone	-	-	-	500	-	-	500
Kluczowy personel kierowniczy Banku Pekao S.A. i UniCredit S.p.A	-	-	-	-	-	-	-
Razem	-	1 214	1 928	132 000	461 469	1 665 088	2 261 699
ZOBOWIĄZANIA OTRZYMANE FINANSOWE							
Jednostki Grupy UniCredit z wyłączeniem jednostek Grupy Pekao S.A.	9 885	-	-	-	-	-	9 885
Razem	9 885	-	-	-	-	-	9 885
ZOBOWIĄZANIA OTRZYMANE GWARANCYJNE							
UniCredit S.p.A. – jednostka dominująca wobec Banku Pekao S.A.	-	1 211	725	14 994	6 699	1 492	25 121
Jednostki Grupy UniCredit z wyłączeniem jednostek Grupy Pekao S.A.	-	-	550	32 986	15 912	2 148	51 596
Razem	-	1 211	1 275	47 980	22 611	3 640	76 717

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

Zobowiązania pozabilansowe według walut

31.12.2014	EUR	USD	CHF	PLN	INNE	RAZEM
ZOBOWIĄZANIA UDZIELONE FINANSOWE						
UniCredit S.p.A. – jednostka dominująca wobec Banku Pekao S.A.	39 009	-	-	-	-	39 009
Jednostki Grupy UniCredit z wyłączeniem jednostek Grupy Pekao S.A.	35 164	-	-	61 491	-	96 655
Jednostki Grupy Pekao S.A.						
Jednostki zależne	23 869	4 524	-	715 055	1 639	745 087
Jednostki stowarzyszone	-	-	-	10 099	-	10 099
Kluczowy personel kierowniczy Banku Pekao S.A. i UniCredit S.p.A.	-	-	-	874	-	874
Razem	98 042	4 524	-	787 519	1 639	891 724
ZOBOWIĄZANIA UDZIELONE GWARANCYJNE						
UniCredit S.p.A. – jednostka dominująca wobec Banku Pekao S.A.	9 607	-	-	261 177	-	270 784
Jednostki Grupy UniCredit z wyłączeniem jednostek Grupy Pekao S.A.	46 734	-	-	510 994	-	557 728
Jednostki Grupy Pekao S.A.						
Jednostki zależne	966 641	-	354 470	111 576	-	1 432 687
Jednostki stowarzyszone	-	-	-	500	-	500
Kluczowy personel kierowniczy Banku Pekao S.A. i UniCredit S.p.A.	-	-	-	-	-	-
Razem	1 022 982	-	354 470	884 247	-	2 261 699
ZOBOWIĄZANIA OTRZYMANE FINANSOWE						
Jednostki Grupy UniCredit z wyłączeniem jednostek Grupy Pekao S.A.	-	-	-	9 885	-	9 885
Razem	-	-	-	9 885	-	9 885
ZOBOWIĄZANIA OTRZYMANE GWARANCYJNE						
UniCredit S.p.A. – jednostka dominująca wobec Banku Pekao S.A.	18 130	-	-	6 991	-	25 121
Jednostki Grupy UniCredit z wyłączeniem jednostek Grupy Pekao S.A.	18 336	-	-	33 260	-	51 596
Razem	36 466	-	-	40 251	-	76 717

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

Koszty wynagrodzeń Zarządu i Rady Nadzorczej Banku

Krótkoterminowe świadczenia pracownicze na rzecz Zarządu Banku wyniosły w 2015 roku 17 144 tys. zł, wobec 15 652 tys. zł w 2014 roku. Na krótkoterminowe świadczenia pracownicze składały się: wynagrodzenie zasadnicze, premie oraz inne świadczenia, których rozliczenie nastąpi w ciągu 12 miesięcy od dnia bilansowego.

Świadczenia długoterminowe na rzecz Zarządu Banku w 2015 roku wyniosły 2 453 tys. zł w porównaniu do 2 171 tys. zł w 2014 roku i obejmowały rezerwy na odroczone wypłaty premii.

Z tytułu płatności na bazie akcji na rzecz Zarządu Banku ujęto w kosztach 2015 roku kwotę 3 473 tys. zł, w porównaniu do 7 294 tys. zł w 2014 roku. Wartość płatności na bazie akcji stanowi część kosztów wynagrodzeń, ujętych zgodnie z MSSF 2 w okresie sprawozdawczym w rachunku zysków i strat Banku, stanowiących rozliczenie w czasie wartości godziwej akcji fantomowych, przyznanych członkom Zarządu Banku.

Koszty wynagrodzeń Rady Nadzorczej Banku, stanowiące świadczenia krótkoterminowe, wyniosły w 2015 roku 978 tys. zł, wobec 925 tys. zł w 2014 roku.

Członkowie Zarządu Banku i Rady Nadzorczej Banku w 2015 roku oraz w 2014 nie otrzymywali wynagrodzeń – w jakiegokolwiek formie, ani nie mieli żadnych należności z tego tytułu od spółek zależnych oraz stowarzyszonych.

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

51. Transakcje repo oraz reverse repo

Bank pozyskuje fundusze poprzez sprzedaż instrumentów finansowych z przyrzeczeniem ich odkupu w przyszłości (transakcje repo oraz sell-buy back) po tej samej cenie powiększonej o z góry ustaloną kwotę odsetek.

Przedmiotem transakcji repo i sell-buy back mogą być papiery wartościowe stanowiące portfel bilansowy Banku lub papiery wartościowe zakupione w ramach transakcji z przyrzeczeniem odsprzedaży (transakcje reverse repo, buy-sell back).

Papiery wartościowe będące przedmiotem transakcji repo oraz sell-buy back stanowiące portfel bilansowy Banku, nie są usuwane z bilansu, gdyż Bank zachowuje znacząco wszystkie korzyści i ryzyka wynikające z tych aktywów.

	31.12.2015		31.12.2014	
	WARTOŚĆ GODZIWA AKTYWÓW	WARTOŚĆ BILANSOWA ODPOWIADAJĄCYCH ZOBOWIĄZAŃ	WARTOŚĆ GODZIWA AKTYWÓW	WARTOŚĆ BILANSOWA ODPOWIADAJĄCYCH ZOBOWIĄZAŃ
Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży				
do 1 miesiąca	2 359 798	2 357 096	2 861 822	2 862 964
powyżej 1 miesiąca do 3 miesięcy	1 032 882	1 029 821	141 383	141 418
powyżej 3 miesięcy do 1 roku	1 503	1 504	-	-
Razem aktywa finansowe dostępne do sprzedaży	3 394 183	3 388 421	3 003 205	3 004 382
Aktywa finansowe zakupione w ramach transakcji reverse repo oraz buy-sell back				
do 1 miesiąca	2 050 199	2 044 228	2 380 498	2 378 310
Razem aktywa finansowe zakupione w ramach transakcji reverse repo oraz buy-sell back	2 050 199	2 044 228	2 380 498	2 378 310
Razem	5 444 382	5 432 649	5 383 703	5 382 692

Bank nabywa także instrumenty finansowe z przyrzeczeniem ich odsprzedaży w przyszłości (transakcje reverse repo oraz buy-sell back) po tej samej cenie powiększonej o z góry ustaloną kwotę odsetek.

Papiery wartościowe będące przedmiotem transakcji reverse repo oraz buy-sell back nie są ujmowane w bilansie, gdyż Bank nie przyjmuje znacząco wszystkich korzyści i ryzyk wynikających z tych aktywów.

	31.12.2015		31.12.2014	
	WARTOŚĆ BILANSOWA AKTYWÓW	WARTOŚĆ GODZIWA AKTYWÓW BĘDĄCYCH ZABEZPIECZENIEM	WARTOŚĆ BILANSOWA AKTYWÓW	WARTOŚĆ GODZIWA AKTYWÓW BĘDĄCYCH ZABEZPIECZENIEM
Należności od banków				
do 1 miesiąca	1 757 063	1 757 459	1 930 811	1 930 148
Razem należności od banków	1 757 063	1 757 459	1 930 811	1 930 148
Kredyty i pożyczki udzielone klientom				
do 1 miesiąca	4 755 472	4 762 663	5 684 231	5 681 251
powyżej 1 miesiąca do 3 miesięcy	-	-	104 833	104 701
Razem kredyty i pożyczki udzielone klientom	4 755 472	4 762 663	5 789 064	5 785 952
Razem	6 512 535	6 520 122	7 719 875	7 716 100

Aktywa finansowe będące przedmiotem transakcji reverse repo oraz buy-sell back stanowią zabezpieczenie przyjęte przez Bank, które Bank ma prawo sprzedać lub zastawić.

	31.12.2015	31.12.2014
Wartość godziwa aktywów będących zabezpieczeniem, w tym:	6 520 122	7 716 100
sprzedanych (tzw. „krótka sprzedaż”)	611 442	591 311
sprzedanych z przyrzeczeniem odkupu	2 050 199	2 380 498

Noty objaśniające (cd.)

(w tys. zł)

52. Zakładowy Fundusz Świadczeń Socjalnych („ZFŚS”)

Ustawa o Zakładowym Funduszu Świadczeń Socjalnych z dnia 4 marca 1994 roku, z późniejszymi zmianami, wprowadziła wymóg tworzenia Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych przez pracodawców zatrudniających co najmniej 20 pracowników. Bank Pekao S.A. tworzy ZFŚS i dokonuje corocznych odpisów na rzecz ZFŚS zgodnie z przepisami określonymi w Ustawie i Zakładowym Układzie Zbiorowym Pracy. Podstawowym celem Funduszu jest finansowanie przez pracodawcę pomocy socjalnej na rzecz pracowników, byłych pracowników (rencistów /emerytów) oraz uprawnionych członków ich rodzin.

Stan Funduszu stanowią zakumulowane odpisy dokonane przez Bank na rzecz ZFŚS, zwiększone o odsetki od środków funduszu i wpływy z oprocentowanych pożyczek oraz pomniejszone o bezzwrotne wydatki z ZFŚS.

W bilansie Bank dokonał kompensaty aktywów i zobowiązań Funduszu, ze względu na fakt, że aktywa ZFŚS nie stanowią aktywów Banku. W związku z tym saldo z tytułu ZFŚS w bilansie Banku na dzień 31 grudnia 2015 roku oraz na dzień 31 grudnia 2014 roku wyniosło zero.

W poniższym zestawieniu przedstawiono rodzaje oraz wartość księgową aktywów, stanu Funduszu i kosztów związanych z ZFŚS

	31.12.2015	31.12.2014
Zadłużenie z tytułu udzielonych pożyczek	43 634	46 474
Środki pieniężne na rachunku ZFŚS	7 924	3 436
Aktywa ZFŚS	51 558	49 910
Stan ZFŚS	51 558	49 910
	2015	2014
Odpisy dokonane na rzecz ZFŚS	24 268	24 544

53. Zdarzenia po dacie bilansu

Podatek od niektórych instytucji finansowych

Po dniu bilansowym została ogłoszona Ustawa z dnia 15 stycznia 2016 roku o podatku od niektórych instytucji finansowych (Dz. U. z 2016 r. poz. 68). Ustawa reguluje opodatkowanie podatkiem aktywów niektórych instytucji finansowych. W przypadku Banku podstawą opodatkowania będzie nadwyżka sumy wartości aktywów ponad kwotę 4 mld złotych. Ustawa przewiduje możliwość obniżenia podstawy opodatkowania, w przypadku Banku, m. in. o wartość funduszy własnych oraz o wartość aktywów w postaci skarbowych papierów wartościowych ustalonych na ostatni dzień miesiąca. Podatek wyniesie 0,0366% podstawy opodatkowania miesięcznie. Ustawa wchodzi w życie z dniem 1 lutego 2016 r.

Kwota podatku, jaka faktycznie będzie płacona, będzie zależeć od podstawy opodatkowania, która będzie ustalana w przyszłości na koniec każdego miesiąca. Bank szacuje, iż miesięczne obciążenie podatkiem może wynieść od 40 do 50 mln złotych. Obciążenie nie będzie stanowiło kosztu uzyskania przychodu na potrzeby podatku od osób prawnych. Pierwszym okresem rozliczeniowym, za który Bank dokona obliczenia i wpłaty podatku będzie luty 2016 roku.

Podpisy wszystkich Członków Zarządu

08.02.2016	Luigi Lovaglio	Prezes Zarządu Banku, CEO	
data	imię/nazwisko	stanowisko/funkcja	podpis
08.02.2016	Diego Biondo	Wiceprezes Zarządu Banku	
data	imię/nazwisko	stanowisko/funkcja	podpis
08.02.2016	Andrzej Kopyrski	Wiceprezes Zarządu Banku	
data	imię/nazwisko	stanowisko/funkcja	podpis
08.02.2016	Adam Niewiński	Wiceprezes Zarządu Banku	
data	imię/nazwisko	stanowisko/funkcja	podpis
08.02.2016	Grzegorz Piwowar	Wiceprezes Zarządu Banku	
data	imię/nazwisko	stanowisko/funkcja	podpis
08.02.2016	Stefano Santini	Wiceprezes Zarządu Banku	
data	imię/nazwisko	stanowisko/funkcja	podpis
08.02.2016	Marian Ważyński	Wiceprezes Zarządu Banku	
data	imię/nazwisko	stanowisko/funkcja	podpis

Słowniczek

Słowniczek

MSSF – Międzynarodowe Standardy Sprawozdawczości Finansowej (IFRS – International Financial Reporting Standards) to standardy, interpretacje i ich struktura przyjęte przez Radę Międzynarodowych Standardów Rachunkowości RMSR (IASB – International Accounting Standards Board).

MSR – Międzynarodowe Standardy Rachunkowości (IAS – International Accounting Standards) – starsza nazwa standardów stanowiących część obecnych MSSF.

KIMSF – Komitet ds. Interpretacji Międzynarodowej Sprawozdawczości Finansowej (IFRIC – International Financial Reporting Interpretations Committee) komitet działający w ramach Rady Międzynarodowych Standardów Rachunkowości publikujący interpretacje MSSF.

CIRS – ang. Currency Interest Rate Swap – swap walutowo-procentowy jest to transakcja wymiany kwot kapitału i płatności odsetkowych w różnych walutach pomiędzy dwoma partnerami.

IRS – ang. Interest Rate Swap – umowa pomiędzy dwiema stronami, na podstawie której strony wypłacają sobie wzajemnie (w określonych odstępach czasu w trakcie trwania kontraktu) odsetki od umownego nominalu kontraktu, naliczane według odmiennej stopy procentowej.

FRA – ang. Forward Rate Agreement – umowa, w ramach której dwaj kontrahenci ustalają wysokość stopy procentowej, która będzie obowiązywała w przyszłości dla określonej kwoty wyrażonej w walucie transakcji dla z góry ustalonego okresu.

CAP – opcja cap na stopy procentowe to umowa finansowa, która ogranicza ryzyko, jakie ponosi pożyczający przy zmiennej stopie procentowej, narażający się na możliwość poniesienia strat w wyniku wzrostu stopy procentowej. Opcja cap to seria opcji call na stopy procentowe, w której wystawca gwarantuje nabywcy, że zrekomensuje mu dodatkowe koszty odsetkowe, które musi on płacić od swojego kredytu, jeśli oprocentowanie kredytu wzrośnie powyżej uzgodnionej stopy procentowej.

FLOOR – opcja floor na stopy procentowe, która ogranicza ryzyko poniesienia strat w wyniku spadku stopy procentowej przez kredytodawcę udzielającego kredytu przy zmiennej stopie oprocentowania. Opcja floor to seria opcji put na stopy procentowe, wystawca gwarantuje odsetki, które musi on zapłacić od kredytu, jeśli oprocentowanie od kredytu spadnie poniżej uzgodnionej stopy procentowej.

IBNR – ang. Incurred But Not Reported – rezerwa na poniesione lecz nieudokumentowane straty kredytowe.

PD – ang. Probability Default – parametr wykorzystywany przy Metodzie Wewnętrznych Ratingów oznaczający prawdopodobieństwo nie wywiązania się dłużnika ze spłaty swojego zobowiązania. PD mówi o tym, z jakim prawdopodobieństwem w horyzoncie jednego roku nastąpi strata kredytowa z nim związana.

LGD – ang. Loss Given Default – część ekspozycji kredytowej banku, która w przypadku zaistnienia zdarzenia niewypłacalności kredytobiorcy (default) zostanie utracona.

EAD – ang. Exposure At Default – wartość ekspozycji kredytowej w momencie niewykonania zobowiązania (default).

EL – ang. Expected Loss – oczekiwana strata na portfelu kredytowym.

CCF – ang. Credit Conversion Factor – współczynnik konwersji kredytowej.

A-IRB – ang. Advanced Internal Ratings-Based Approach – zaawansowana metoda wewnętrznych ratingów, gdzie wszystkie parametry ryzyka (PD, LGD, EAD) są szacowane przez bank, za pomocą własnego modelu ilościowego, w celu wyznaczenia wielkości aktywów ważonych ryzykiem.

VaR – ang. Value at Risk – wartość zagrożona, miara o jaką wartość rynkowa aktywów lub portfela aktywów może się zmniejszyć przy określonych założeniach, w ustalonym czasie i z zadanyim prawdopodobieństwem.

EaR – ang. Earnings at Risk – maksymalny spadek dochodów, względny do określonego celu, który może zaistnieć z powodu wpływu ryzyka rynkowego na określony zbiór czynników ryzyka dla danego przedziału czasu i poziomu ufności.

ICAAP – ang. Internal Capital Adequacy Assessment Process – proces oceny adekwatności kapitału wewnętrznego.